

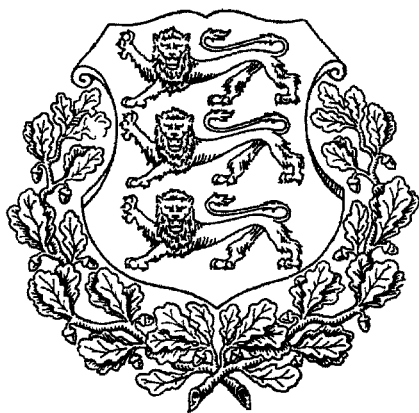
Riigikontrolöri ülevaade
Eesti Vabariigi
1930/31 a. aruande ja riigiasutiste
ning -ettevõtete revideerimisest

TALLINN 1932

RIIGI TRÜKIKOJA TRÜKK — TALLINN, NINE TÄN. 11.

Trükivigu.

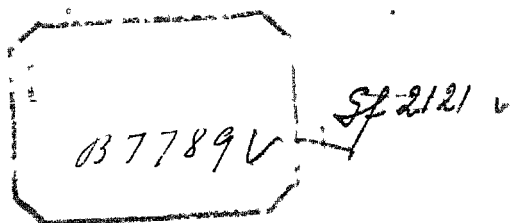
Lhk.		Trukitud:	Tuleb lugeda:
10	5 rida alt lahter 4-s	240.919.084.02	lahter 5-s 240.919.084.02
27	19 „ ülevalt	toöstusekooli ettevõtetest	tööstusettevõtetest
40	11 „ „	tagasimaksmisega katteks 87.31 kr.	tagamaksimisega 87.31 kr.
63	4 „ alt	paiutuse	paisutuse
63	14 „ „	Maakorraldusekomisjonis	Maakorraldusepeakomis- jonis
68	4 „ „	47.777.86	47.877.86
74	1 „ „	1.372.700.06	1.376.700.06
110	8 „ „	— 98%	— 0,98%
132	7 „ „	Kokku korralised kulud	Kokku korralised tulud
137	4 „ ülevalt	„ III	Korraline III
137	5 „ „	„ „ III	Erakorraline III
137	6 „ „	„ IV	Korraline IV

Riigikontrolöri ülevaade

Eesti Vabariigi

1930/31 a. aruande ja riigiasutiste
ning -ettevõtete revideerimisest

SISUKORD.

Sissejuhatusesks	5
I. Riigikontrolõri parandusettepanekud 1930/31 a. eelarve täitmise ja kassa aruandele	7
Riigikulude alal	8
Määratud ja sissetulnud riigitulude ülevaate alal	9
Eesti Vabariigi 1930/31 a. eelarve täitmise bilansiline kokkuvõte	13
II. Riigiasutiste ja -ettevõtete tegevus ja revisjoni tulemused	20
Riigiasutised:	
Riigikogu	21
Riigikontroll	21
Riigivanem ja riigikantselei	24
Hariduse- ja sotsiaalministeerium	26
Kaitseministeerium	35
Kaitseliit	40
Kohtu- ja siseministeerium	42
Piirivalve valitsus	45
Majanduseministeerium	47
Põllutõõministeerium	59
Riigimõisad	71
Teedeministeerium	75
Keskasutis ühes maanteede ja ehituseosakonnaga	76
Raudteevalitsus	77

Posti-telegraafi-telefonivalitsus	87
Veeteede valitsus	94
Välisministeerium	99
Riigiettevõtted:	
Eesti Maapank	101
Asundusekapital	104
Pikalaenu Pank	108
Riigihoiukassa	114
Riigi põlevkivitööstus	117
Riigi turbatööstus	119
Riigi trükikoda	122
Arsenal	125
Riigi metsatööstus	128
Lisa nr. 1. Eesti Vabariigi 1930/31 a. eelarve ja eelarve täitmise aruanne koostatud nettoelarve alusel	129
Lisa nr. 2. Nettoelarve täitmise aruande kujundamine	135

SISSEJUHATUSEKS.

Käesoleva ülevaate sisu ja materjali jaotus on tunduvalt muudetud. Eelmise aasta ülevaate teine osa on käesoleval aastal jäetud välja. Tähendatud osa mahutamist tänavuse väljaande raamidesse ei peetud hädavajaliseks ruumi säästmise otstarbel, arvestades sellega, et see on peamiselt vaid üksikasjalik seletusekiri eelarve täitmisele, mis leiab käesoleval aastal küllaldast valgustamist Majanduseministeeriumi eelarve täitmise ja kassa aruandes.

Ülevaate I osas on toodud parandusettepanekud ja bilansiline kokkuvõte Riigikontrolli muudatustega riigi 1930/31 a. aruande kohta.

Ülevaate II osas vaadeldakse riigiasutiste ja -ettevõtete tegevust ühenduses revisjoni tulemustega, kusjuures Riigikontrolli kohta käiv ülevaade täiendati esmakordselt tegevusearuandega Riigikogu riigimajapidamise aruandekomisjoni soovil. Tähendatud osas puudub Eesti Panga tegevuse kirjeldus, sest panga põhikirja muutmise tagajärjel ei kuulu pank enam Riigikontrolli järelevalve alla. Samuti puudub Sadamatehase ülevaade, mis jäi välja tehnilistel põhjustel.

Ülevaate lõppu paigutati lisana E. V. 1930/31 a. eelarve ja eelarve täitmise aruanne koostatud nettoelarve põhimõtte alusel ja nettoelarve täitmise aruande kujundamine.

I.

Riigikontrolöri parandusettepanekud
riigi 1930/31 a. eelarve täitmise ja kassa
aruandele ning riigikassa bilansile.

Järje nr. nr.	E. V. aruande lkk.	Aruande nimetus või eelarve peatükid, §§ ja nende nimetused, kus tulevad teha parandused	E. V. aruande lahtrid	E. V. 1930/31 a. aruandes näidatud	Riigikontrolöri ettepanek
1	2	3	4	5	6
Riigikulude aruanne.					
Posti-telegraafi-telefonivalitsus.					
1	57	§ 9. Majapidamine	9	160.192.66	159.525.09
2	"	"	11	9.627.34	10.294.91
3	"	§ 12. Vallasvara	9	49.096.08	49.257.98
4	"	"	11	243.92	82.02
5	"	§ 14. Hoonete remont	9	42.768.59	43.274.26
6	"	"	11	81.41	Ülekulu 424.26
7	59	Posti-telegraafi-telefonivalitsus	11	53.513.72	53.937.98
8	"	Teedeministeerium	11	435.554.38	Ülekulu 424.26 435.978.64
9	63	Korralised kulud	11	3.056.489.02	Ülekulu 424.26 3.056.913.28
10	83	Kulud	11	3.971.244.52	Ülekulu 424.26 3.971.668.78 Ülekulu 424.26
Nr. 6. Määratud ja sissetulnud riigitulude ülevaade aruandjate-asutiste järgi.					
Majanduseministeeriumi alal.					
Ptk. XIII. Riigikapitalid.					
11	118	§ 1. Tulud väärtpaberitelt, fondidelt, laenudelt ja arvetelt	3	2.764.247.19	2.837.453.76
12	"	§ 1. Tulud väärtpaberitelt, fondidelt, laenudelt ja arvetelt	6	2.782.602.83	2.855.809.40
13	119	§ 1. Tulud väärtpaberitelt, fondidelt, laenudelt ja arvetelt	16 ja 17	42.814.97	116.021.54
14	118	§ 2. Viivituserahad	3	20.348.26	29.132.98
15	"	"	6	20.348.26	29.132.98
16	"	"	16 ja 17	—	8.784.72

Ettepannud muudatuste põhjendusi ja muid märkusi

7

Parandusettepanekud nr.nr. 1, 3 ja 5 olenevad sellest, et majapidamiskuludes (§ 9) on näidatud 161.90 krooni suuruses kulud, mis sisuliselt kuuluvad vallasvarakuludesse (§ 12) ja 505.67 krooni suuruses kulud, mis sisult kuuluvad hoonete remondi (§ 14) kulude hulka. Sellest olenevad ka parandused nr.nr. 2, 4, 6, 7, 8, 9 ja 10.

Tulude suurenemine 73.206.57 krooni suuruses oleneb sellest, et nimetatud summa võrra on tasumata jäänud protsente ülevaates näitamata, millest olenevad ka parandused nr.nr. 12 ja 13.

Tulude suurenemine 8.784.72 krooni suuruses oleneb sellest, et selle summa võrra on tasumata viivituseraha ülevaates näitamata, millest olenevad ka parandused nr.nr. 15 ja 16.

Selle tagajärjel muutuvad ka peatükk XIII ja ülevaate vastavad kogusummad.

Järje nr. nr.	E. V. aruande ltk.	Aruande nimetus või eelarve peatükid, §§ ja nende nimetused, kus tulevad teha parandused	E. V. aruande lahtrid	E. V. 1930/31 a. aruandes näidatud	Riigikontrolöri ettepanek
1	2	3	4	5	6
		Maksudevalitsuse aktsiisi alal.			
		Ptk. XII. Piiritusemonopol.			
17	137	§ 1. Piirituse- ja denaturaadimüük	8	8.381.79	8.410.29
18	"	" " " "	11	12.345.118.63	12.345.090.13
19	"	" " " "	12	8.162.55	8.191.05
20	138	§ 3. Bensini ja välismaal registreeritud jõuvankrite maks	2	13.006.50	15.162.90
21	138	" " " " " "	3	53.240.22	63.018.86
22	"	" " " " " "	4	14.772.46	27.164.93
23	"	" " " " " "	6	51.474.26	51.016.83
24	139	" " " " " "	11	50.682.20	50.121.30
25	"	" " " " " "	12	—	560.90
26	"	" " " " " "	16	792.06	895.53
		Riigikassa bilanss 31. märtsiks 1931 a.			
		Aktiva.			
27	162	Laekumata riigitulud	—	12.459.980.25	12.542.075.01
28	"	Deposiidid (väärtpaberid ja välisvaluuta)	—	20.524.314.43	5.572.364.43
29	"	Aktiva	240.919.084.02	—	226.049.228.78
		Passiva.			
30	163	Järgmise aasta eelarvele kuuluvad tuluvõlad	—	12.459.980.25	12.542.075.01
31	"	Deponendid	—	26.008.464.37	11.056.514.37
32	"	b) deposiitide alal väärtpaberites ja välisvaluutas. .	—	20.524.314.43	5.572.364.43
33	"	Passiva	—	240.919.084.02	226.049.228.78

Ettepannud muudatuste põhjendusi ja muid märkusi

7

Vahe 28.50 krooni oleneb sellest, et nimetatud summa võrra on vähendatud eelmise aasta ettemaksu, kuna summa sisuliselt kuulub aruandeaasta ettemaksuks, sellest olenevad ka parandused nr. nr. 18 ja 19. Selle tagajärjel muutuvad ka peatükk XII ja ülevaate vastavad kogusummad.

Vahe 2.156.40 krooni oleneb sellest, et selle summa võrra on tuluvõlgasid bensiinimaksu alal ülevaates näitamata jäetud.

Vahe 9.778.64 krooni suuruses oleneb sellest, et tulude määramised bensiinimaksu alal on ülevaates näitamata jäetud.

Vahe 12.392.47 krooni suuruses oleneb sellest, et tulude vähendamised bensiinimaksu alal on ülevaates arvestamata jäetud.

Parandus oleneb parandusettepanekutest nr. nr. 20—22.

Vahe 560.90 krooni suuruses oleneb sellest, et nimetatud summa ei kuulu mitte aruandeaasta tuludesse, vaid järgmise aasta ettemaksudesse.

Parandus oleneb parandusettepanekust nr. 24.

Parandus oleneb parandusettepanekutest nr. nr. 20, 21, 22 ja 24.

Parandusettepanekute nr. nr. 20—25 tagajärjel muutuvad ka peatükk XX ja ülevaate vastavad kogusummad.

Seega kujuneb määratud ja sissetulnud riigitulude ülevaade aruandjate-asutiste järgi, vastavalt Riigikontrolöri parandusettepanekutele, järgmiseks:

Lahter 1 —	1.479.799.84	Lahter 10 —	922.435.51
„ 2 —	13.812.920.89	„ 11 —	97.133.458.39
„ 3 —	114.008.533.81	„ 12 —	45.501.18
„ 4 —	19.171.637.35	„ 13 —	97.178.959.57
„ 5 —	412.711.22	„ 14 —	1.251.566.64
„ 6 —	109.716.905.97	„ 15 —	3.916.91
„ 8 —	41.372.57	„ 16 —	11.286.591.46
„ 9 —	98.101.395.08	„ 17 —	12.542.075.01

Vahe 82.094.76 krooni suuruses oleneb sellest, et parandusettepanekutega nr. nr. 11, 14, 20, 21 ja 22 on selle summa võrra suurendatud tuluvõlgasid revisjoni tagajärjel Majanduseministeeriumi alal.

Vahe 14.951.950 on Eesti Panga depoo olevate riigi väärtpaberite nimesväärtuse summa. Nimet. väärtused väärtpaberite all on bilansis kaks korda näidatud: kursiväärtuses 14.864.307.50 krooni ja depositeid all nimesväärtuses 14.951.950 kr., mis pärast Riigikontrolli poolt on vastavalt vähendatud depositeid summat.

Parandus oleneb parandusettepanekutest nr. nr. 27 ja 28.

Parandus oleneb parandusettepanekust nr. 27.

Parandus oleneb parandusettepanekust nr. 28.

Parandus oleneb parandusettepanekust nr. 28.

Parandus oleneb parandusettepanekutest nr. nr. 30 ja 31.

Eesti Vabariigi 1930/31 a. eelarve
täitmise bilansiline kokkuvõte

(Riigikontrolöri ettepanek).

T u l u d.

Eesti Vabariigi 1930/31 a. eelarve

1930/31 a. eelarve järgi tulusid ette nähtud	T u l u d e l i i g i d	1930/31 aastal tulusid saadud
Korralised tulud.		
Otsekohesed maksud:		
2.818.000.—	Ptk. I. Tulumaks	2.860.620.23
2.520.000.—	„ II. Äri- ja tööstusemaks	2.663.229.80
425.000.—	„ III. Maa- ja hoonetemaks	427.207.42
506.000.—	„ IV. Maks kapitali intressidelt	492.863.93
751.500.—	„ V. Kinnistusemaks	861.826.75
350.000.—	„ VI. Pärandusemaks	487.740.65
7.370.500.—	Kokku otsekohesed maksud	7.793.488.78
Lõivud ja tasumaksud:		
4.905.500.—	Ptk. VII. Tempelmaks ja lõivud	4.640.657.62
124.400.—	„ VIII. Patendid ja proovid	122.860.93
489.500.—	„ IX. Mitmesugused tasumaksud	425.621.—
5.519.400.—	Kokku lõivud ja tasumaksud	5.189.139.55
Kaudsed maksud:		
20.410.000.—	Ptk. X. Tollid	19.983.820.51
5.200.000.—	„ XI. Aktsiisid	4.627.316.16
25.610.000.—	Kokku kaudsed maksud	24.611.136.67
Riigimonopolid:		
15.000.000.—	Ptk. XII. Piiritusemonopol	12.444.034.17
Riigiettevõtted ja -varandused:		
2.741.277.—	Ptk. XIII. Riigikapitalid	2.790.387.95
5.243.750.—	„ XIV. Maad, hooned, metsad ja veed	4.821.803.68
16.620.000.—	„ XV. Raudteed	15.165.996.19
1.270.500.—	„ XVI. Sadamad ja laod	1.155.209.43
5.915.000.—	„ XVII. Post, telegraaf ja telefon	5.462.711.92
2.307.310.—	„ XVIII. Mitmesugused riigiettevõtted	2.381.132.45
593.917.—	„ XIX. Mitmesugused riigivarandused	352.844.44
34.691.754.—	Kokku riigiettevõtted ja -varandused	32.130.086.06
1.268.826.—	Ptk. XX. Segatulud	1.352.241.39
89.460.480.—	Kokku korralised tulud	83.520.126.62

täitmise bilansiline kokkuvõte.

K u l u d.

1930/31 a. eelarve alusel kavatsatud kulutada	Kulude liigid ja asutiste nimetus, kelle poolt kulud tehtud	Kulutatud 1930/31 aastal
Korralised kulud.		
486.526.—	Riigikogu	467.507.16
353.037.—	Riigikontroll	348.233.35
1.016.056.—	Riigivanem ja riigikantselei	959.092.35
15.675.975.—	Hariduse- ja sotsiaalministeerium	15.367.851.65
17.645.827.—	Kaitseministeerium	16.875.999.49
7.937.969.—	Kohtu- ja siseministeerium	7.849.685.06
7.048.965.—	Majanduseministeerium	5.654.574.20
6.054.368.—	Põllutöministeerium	5.917.200.06
23.432.591.—	Teedeministeerium	22.906.563.62
1.047.708.—	Välisministeerium	1.000.366.90
5.729.904.—	Riigivõlad	5.665.606.14
86.428.926.—	Kokku korralised kulud	83.012.679.98

T u l u d.

1930/31 a. eelarve järgi tulused ette nähtud	T u l u d e l i i g i d	1930/31 aastal tulused saadud
Erakorralised tulud.		
646.300.— 1.000.— 31.000.— 2.400.000.— 300.000.— 5.515.000.— 11.156.— —	§ 1. Operatsioonifondide ja laenude tagasimaks § 2. Trahv eksportööridelt müümata jäänud välisvaluuta eest § 3. Rannasõiduliinide ekspluateerimine § 4. Laen raudteede ehitamiseks § 5. Eesti Panga aktsiate müügihinna vahe § 6. Teraviljamüük § 7. Teravilja ostu-müügi korraldamise kulude tagasimaks — Riigi kassatagavarade täiendamiseks Eesti Pangast laenuna saadud	1.000.642.50 — 33.578.25 2.437.444.15 312.330.— — 13.977.58 4.778.140.50
8.904.456.—	Kokku erakorralised tulud	8.576.112.98
5.285.695.39	Riigi eelarve seaduse alusel ülekantud krediitide ülejäägid ja nende katteks riigikassa tagavaradest käesoleva aasta tulude juure arvatud summad	5.082.719.97
103.650.631.39	Kõik kokku	97.178.959.57
300.000.—	Tagasimaks eelmiste aastate tuludest	211.433.70
103.350.631.39	Kokku tulud	96.967.525.87

Peale ellootletud paranduste revideerimisel ei tulnud ilmsiks teisi lahkuminekuid. Revideerimist teostati Riigikont-kassa bilansi 31. märtsiks 1931 a.

K. S o ð n b e r g
Riigikontrolör.

K u l u d.

1930/31 a. eelarve alusel kavatsatud kulutada	Kulude liigid ja asutiste nimetus, kelle poolt kulud tehtud	Kulutatud 1930/31 aastal
	Erakorralised kulud.	
	A. Riigi keskasutiste kulud:	
42.000.—	Riigivanem ja riigikantselei	41.998.62
562.223.—	Hariduse- ja sotsiaalministeerium	537.681.—
2.171.013.39	Kaitseministeerium	1.576.509.74
210.588.—	Kohtu- ja siseministeerium	191.209.93
6.124.556.—	Majanduseministeerium	5.505.524.74
530.435.—	Põllutöoministeerium	510.379.55
6.585.840.—	Teedeministeerium	4.912.562.52
30.000.—	Välisministeerium	14.074.79
16.256.655.39	Kokku riigi keskasutiste kulud	13.289.940.89
	B. Operatsioonifondid:	
400.000.—	Majanduseministeerium	399.855.—
255.050.—	Põllutöoministeerium	255.050.—
10.000.—	Teedeministeerium	10.000.—
665.050.—	Kokku operatsioonifondid	664.905.—
16.921.705.39	Kokku erakorralised kulud	13.954.845.89
103.350.631.39	Kokku kulud	96.967.525.87

roll-nõukogu otsuste alusel. Riigikontroll tunnistas õigeks E. V. 1930/31 a. eelarve täitmise ning kassa aruande ja Riigi-

A. J ü r i s s o n
Rahanduseosakonna peakontrolör.

II.

Riigiasutiste ja -ettevõtete tegevus ja
revisjoni tulemused.

Riigiasutised.

Riigikogu.

Riigikogu alal on määratud 1930/31 a. krediite 486.526 kr., millest on kulutatud samal aastal 467.507 kr. ehk 96,1% ja suletud 19.019 kr. ehk 3,9%.

Eelarve.

Riigikogu kulud 1930/31 a. suurenesid võrreldes 1929/1930 a. kuludega 1941 kr. ehk 0,4% võrra. Kulude võrdlus peatükkide järgi annab järgmised tulemused:

Kulud.

	K u l u d		Suurenemine (+) Vähene mine (—)	
	1930/31 a.	1929/30 a.	Kroonides	% % ^{1929/30}
Korralised kulud.				
Riigikogu	316.128	294.881	+21.247	+7,2
Kantselei	140.027	121.670	+18.357	+15,1
Riigikogu valimised ja rahvahääletamised	11.352	49.015	—37.663	—
Kokku	467.507	465.566	+1.941	+0,4

Kulude suurenemine Riigikogu alal on tingitud Riigikogu liikmete suurenenud teenistusetasust koosolekutest sagedama osavõtmise tõttu ja ametisõitudest välisriigesse.

Kulud kantselei alal on suurenenud vallasvara soetamisest, hoonete remondist ja kirjastusekuludest tegeliku vajaduse kohaselt.

Riigikogu valimiste ja rahvahääletamiste kulud vähenesid omavalitsustele tasutatavate summade arvel hääleõiguslike kodanikkude nimekirjade pidamise, tunnistuste valmistamise ja saatmise alal.

Riigikogu alal oli tulusid 1930/31 a. 577 kr., eelmisel aastal 1.022 kr. Tulud vähenesid ptk. XX § 5 — juhuslikud tulud — alal.

Tulud.

Riigikogu 1930/31 a. kulude ja tulude eelarve täitmise aruannete revideerimisel puudusi ei leitud.

Revisjoni tulemused.

Riigikontroll.

Riigikontrolli 1930/31 a. kulud 348.233 kr., võrreldes eelmise aasta kuludega 358.938 kr., vähenesid 10.705 kr. ehk 2,1% võrra. Kulude vähenemine on tingitud peaaasjalikult koosseisus ettenähtud kohtade vakantseks jätmisest (7.869 kr. ehk 2,6%), riigiteenijate arstiabinormide vähendamisest Vab. Valitsuse määrusega (1.221.33 kr. ehk 8,0%), ja kantseleikulu (1.182.86 kr. ehk 18,5%) ning kodifikatsiooni ja kirjastamise (1.006 kr. ehk 33,5%) arvel saavutatud kokkuhoiust.

Kulud.

Tulud.
Tegevus.

Tulusid oli 1930/31 aruandeaastal 30.12 kr., eelmisel aastal — 44 kr.

Riigikontrolli tegevusealasse kuulus 1930/31 aruandeaasta lõpul 1654 riigiasutiste, -ametikohtade ja -ettevõtete arve- ja majapidamise ning rahalise asjaajamise kontrollimine nende korralduses olevate riigi rahasummade ja varade käitlemise, eelarvete täitmise ja majapidamise seadusepärasuse ning otsustatavuse suhtes.

Peale selle revideeris Rahanduseosakond maksvate seaduste ja määruste kohaselt E. Panga ja selle osakondade arvepidamist riigisummade osas ja kontrollis Maksudevalitsuse valve all olevaid riiklikke ja eraettevõtteid (viinavabrikuid, tubakatehaseid, tolliladusid j.n.e.) — 658, kuna Teedeosakond — abiasutisi (posti-telefoni-telegr. agentuure, telefonipunkte j.n.e.) — 1607 ning postkontorite juures asuvaid Riigihoiukassa ja Eesti Panga agentuure — 125.

Riigikontrolli koosseis. Riigikontrolli isiklik koosseis oli aruandeaajal järgmine:

	Koosseis seaduse järgi	Tegelik koosseis 31. III. 1931
Keskasutis	10	10
Kaitsevæeosakond	24	22
Rahanduseosakond	24	23
Teedeosakond	32	30
Tsiviilosakond	32	32
Kokku	122	117

Peale ametnikkude oli Riigikontrollis ametis üks juriskonsult ühes abiga ja 8 mitmesugust majateenijat: uksehoidja, käskjalad, koristajad j.n.e.

Erakorraliste tööde teostamiseks oli aruandeaaja lõpul ametis 3 ülemääralist ametnikku uute raudteede ehitusekrediidist nende tööde revideerimiseks Riigikontrolli käsutusse määratud summade arvel ja 3 ajutist tööjõudu — vakantkohtade arvel.

Silmaspidades riigiasutiste ümberkorraldamist töö lihtsustamise ja koondamise suunas, kui ka aruandekohuslike asutiste korralikumat töötamist ühelt poolt ning kulude kokkuhoiu põhimõtet teiselt poolt, esitas Riigikontroll aruandeaastal enda koosseisu koondamistepaneku, milles oli nähtud ette vähenemine 16 ametikoha võrra ja kulude kokkuhoiu aastal 31.080 kr. Vastav seadus võeti vastu Riigikogu poolt 28. III. 1931 a. Uued koosseisud hakkasid maksma alates 1. aprillist 1931 a.

Osavõtmine koosolekutest, nõukogudest j.n.e. Vabariigi Valitsuse koosolekutest võttis osa Riigikontrolör või tema asetäitja 100 korral, avaldades oma arvamist suuremalt osalt suusõnalikult.

Kirjalikke proteste Vabariigi Valitsuse otsuste vastu on Riigikontrolör avaldanud 2 korral ja Vabariigi Valitsuse poolt seisukoha võtmiseks saadetud otsuste kavade vastu 7 korral.

Protestidest on arvesse võetud 5.

Peale selle on Riigikontrolli esindajad osa võtnud riigieelarve arutamisest Majanduseministeeriumi vastavas komisjonis ja Riigikogu rahandusekomisjonis ning teiste enam-vähem alalise iseloomuga komisjonide ja nõukogude (Sõja-, tariifinõukogu j.n.e.) koosolekutest 427 korda. Avaldatud protestide arv oli 12, nendest on arvesse võetud 6.

Riigikontrollinõukogu tegevus. Riigikontrollinõukogu pidas 1930/31 a. 24 koosolekut, kus läbi arutati üldse 363 asja.

Riigikontrollnõukogu vaatas läbi ja tunnistas õigeks 116 riigiasutiste aruannet ja kinnitas täiendavalt osakondade poolt varemalt selgitamisele võetud ja aruandeaasta jooksul lahendatud summasid 7.488.196 kr. suurusel. Riigi rahalisi nõudmisi kustutati 126 isiku vastu 11.896 kr. suurusel. Nende nõudmiste kustutamise põhjuseks oli maksjate aineiline kehvus, Eestist lahkumine teadmata kuhu j.n.e., mis tegi lootusetuks riigi nõudmise.

Riigiasutiste poolt ekslikult üle normi ja seadusevastaselt makstud summade tagasinõudmise alal otsustati asju 108 isiku kohta, neist vabastati tagasimaksudest 74 — 6.476 krooni suurusel ja määrati tagasimaksu 34 isikult 7.989 kr.

Nii eelmistel kui ka aruandeaastal määratud tagasimaksudest tasuti aruandeaastal riigitulude arvele 7.965 krooni ja 1. IV. 1931 a. jäi veel tasumata 12.326 krooni.

Peale selle võttis Riigikontrollnõukogu vastu 13 korraldava iseloomuga otsust.

Eelkontrolli korras esitati Riigikontrolle läbivaatamiseks mitmesuguste tehingute (resp. lepingute) kavasad varade tasulise omandamise, nende kasutamisele võtmise, ruumide üürimise, riigivarade müümise ja kasutamisele andmise, tööde väljaandmise j.n.e. kohta.

Üldiselt Riigikontroll vaatas läbi 5912 tehingu kava, avaldades 96 protesti alusel, et kavatsused ei olnud seadusepärased, ei vastanud riigieelarvele või riigi majandusliikudele huvidele.

Protestidest võeti arvesse 78 ning lahendati Riigikontrolöri ja asjaomase ministri vahel 2 ja Vabariigi Valitsuse otsustega 4.

Mitmesuguste maksude alal Riigikassasse ülemäära makstud summade tagasimaksmise kohta on Riigikontrolle esitatud ja tema poolt läbi vaadatud 308 ettepanekut 762.800 krooni suurusel, kusjuures 301 juhul anti nõusolek tagasimaksmiseks, kuna tagasi lükati 7 ettepanekut 15.451 krooni suurusel.

Peale selle on Rahanduseosakonnas viseeritud 272 krediidi avamise ja 26 krediidi annuleerimise nõudmist ning läbi vaadatud 893 maksuvõlgade kustutuse toimingut 166.013 krooni suurusel, mille vastu avaldati proteste 29 juhul 6.035 krooni suurusel.

Faktiline kontroll nagu eelmistel aastatelgi on Riigikontroll aruandeaastal püüdnud teostada faktilist kontrolli võimalikult laiemas ulatusel.

Nii on kohapeal toimetatud 1133 revideerimist, kusjuures puudusi leiti 437 juhul ja võeti esialgu selgitamisele puudusi 89.313 krooni suurusel.

Peale selle toimetati aruandeaasta kestvusel maahindamise ning maakorraldusetööde ülevaatus 18 kohal ja ülevaatusi rendilepingute tingimuste täitmise suhtes 17 kohal, kusjuures selgus, et 14 üksuse rentnikud olid renditingimusi puudulikult täitnud või hoopis täitmata jätnud.

Riigikontrolle esindajad võtsid osa riigiasutiste ja -ettevõtete majandusetoimingutest, nagu väljapakkumistest, varade ja tööde vastuvõtmistest, nende hindamistest ning proovimistest, riigi tööstus-ettevõtete väljarentimistest j.n.e.

Nimetatud toimingutest on osa võetud 1735 korral. Proteste on avaldatud 9, missugused ka arvesse võeti.

Toimingute protokollid, mille kokkuseadmise juures Riigikontrolle esindaja ei viibinud, vaadati läbi Riigikontrolle ärakirjades.

Järeldkontroll. Aruandeaaja jooksul revideeriti Riigikontrolli poolt aruandeid järgmises ulatuses:

1) eelarve täitmise kulu-tuluaruandeid	199.290.684 kr.
2) erikapitalide ja -summade aruandeid	10.736.336 „
3) operatsioonifondide „	18.310.727 „
4) deposiitide „	13.842.315 „
5) riigiettevõtete läbikäigu „	189.044.773 „
6) riigi rahalisi operatsioone ja bilanss-aruandeid	306.459.440 „
7) mitmesuguseid, nagu varade, materjalide, transfertsummade läbikäigu j.n.e. aruandeid	188.313.727 „

Aruannete revisjoni Riigikontroll teostas 1917 a. seaduse alusel Riigikontrollnõukogu otsuste põhjal. Revideerimise tagajärjel võeti selgitamisele asutiste operatsioone 2.604.041 krooni suuruses põhjusel, et need ei olnud küllaldaselt tõestatud dokumentidega või tekkis kahtlus nende seadusepärasuse kohta.

Aruandeaasta jooksul avalikukstulnud kuritarvitustest teatati prokuratuurile, saates tema korraldusse 29 asja 32 ametniku kohta eeluurimise algatamiseks.

Revideerimiste tagajärjel on distsiplinaarkorras karistatud 35 ja ametist tagandatud 17 ametnikku.

Riigivanem ja Riigikantselei.

Eelarve.

Riigivanema ja Riigikantselei alal on määratud 1930/31 a. krediite korralisteks kuludeks 1.016.056 kr. ja erakorralisteks — 42.000 kr., millest on kulutatud korralisteks kuludeks 959.092 kr. ehk 94,4% ja erakorralisteks — 41.999 kr. ehk ümmarguselt 100%. Suletud on krediite korraliste kulude alal 6.964 kr. ja arvatud juure 1931/32 a. eelarvele 50.000 kr.

Kulud.

Riigivanema ja Riigikantselei 1930/31 a. korralised kulud vähenesid, võrreldes 1929/30 a. kuludega, 195.343 kr. ehk 16,9% võrra. Kulude võrdlus peatükkide järgi annab järgmised tulemused:

	Kulud		Suurenemine (+) Vähennemine (—)	
	1930/31 a.	1929/30 a.	Kroonides	%
Korralised kulud.				
Riigivanem	158.264	205.698	—47.434	—23,1
Riigikantselei	641.903	780.393	—138.490	—17,7
Riigiraamatukogu	19.571	22.213	—2.642	—11,9
Riigiarhiiv	10.750	12.887	—2.137	—16,6
Riigi Statistika Keskbüroo	128.604	133.244	—4.640	—3,5
Kokku	959.092	1.154.435	—195.343	—16,9
Erakorralised kulud.				
Riigikantselei	2.000	4.500	—2.500	—
Riigi Statistika Keskbüroo	39.999	109.998	—69.999	—
Kokku	41.999	114.498	—72.499	—
Kõik kokku	1.001.091	1.268.933	—267.842	—

Korraliste kulude märkimisväärsed vähenemised olid Riigivanema käsutusse määratud summade, vallasvara soetamise, hoonete remondi ja kaitseliidu toetuse alal. Kulude vähenemine kaitseliidu toetuse alal on näilik, sest vähenenud summa võrra on krediit arvatud juure järgmise 1931/32 aasta eelarvele.

Erakorralised kulud vähehesid rahaliste autasude arvel autasumaast loobunutele ja põllumajandusliku üleskirjutamise kulude arvel Riigi Statistika Keskbüroos.

Riigivanema ja Riigikantselei alal oli tulusid 1930/31 a. 7.441 kr., eelmisel aastal 6.250 kr. Tulud on suurenenud ptk. XX § 1 — kuludeks kantud summade tagasimaks — alal eelmistel aastatel ekslikult kuluna arvestatud summade tagasimaksmise tõttu.

1930/31 a. eelarve täitmise aruannete revideerimisel võeti selgitamisele kuludeks arvestatud, kuid töestamata summasid 15.376 kr. Eelmiste aastate aruannete järgi selgitamisele võetud summade õiendamise kohta annab ülevaate järgmine tabel:

Tulud.

Revisjoni tulemused.

Aruande- aasta/liik	Õiendamata summade seis 1. XI. 1930 a. Kr.	Õiendatud 1. XI. 1930 — 1. XI. 1931 a.			Õiendamata- summade seis 1. XI. 1931 a. Kr.
		Seletustega ja dokumentidega Kr.	Tasumisega riigitulude arvele Kr.	Tagasinõudmi- sest loobumisega K/nõuk. ots. p. Kr.	
Kulud.					
1923 a.	5.274	5.274	—	—	—
1925 a.	2.491	2.041	—	20	430
1928/27 a.	1.961	1.863	98	—	—
1929/30 a.	2.600	2.141	459	—	—
1930/31 a.	—	—	—	—	15.376
Kokku	12.326	11.319	557	20	15.806

Hariduse- ja sotsiaalministeerium.

Eelarve.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi alal on 1930/31 a. määratud ja kantud üle eelmisest aastast krediite korralisteks kuludeks 15.675.975 kr. ja erakorralisteks kuludeks 562.223 kr., millest on kulu-
tatud korralisteks kuludeks 15.367.852 kr. ja erakorralisteks kuludeks 537.681 kr. Suletud on kre-
diite korraliste kulude alal 297.358 kr. ja erakorraliste kulude alal 5.925 — kr. 1930/31 a. ülejäägist
on arvatud 1931/32 a. eelarve juure korraliste kulude alal 10.765 kr. ja erakorraliste kulude alal
18.617 krooni.

Kulud.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi 1930/31 a. kulud, võrreldes 1929/30 aastaga, on vähenenud
763.056. — krooni ehk 4,6% võrra.

Eelarve nomenklatuuri peatükkide järgi olid kulud järgmised:

	1930/31 a. Kr.	1929/30 a. Kr.	1930/31 a. kulusid rohkem (+) või vähem (—)	
			Absoluutselt Kr.	Suhteliselt %%
Korralised kulud.				
Keskasutis	192.214	219.709	—27.495	—12,50
Teaduse- ja kunstiosakond	1.745.165	1.744.140	+1.025	+0,06
Koolivalitsus	7.525.388	7.391.754	+133.634	+1,80
Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus	2.536.550	2.764.603	—228.053	—8,20
Töökaitse- ja sotsiaalkindlustuseosakond	3.368.534	3.221.903	+146.631	+4,50
Kokku	15.367.851	15.342.109	+25.742	+0,16
Erakorralised kulud.				
Keskasutis	32.185	78.727	—46.542	—59,1
Teaduse- ja kunstiosakond	—	41.205	—41.205	—100,0
Koolivalitsus	—	538.820	—538.820	—100,0
Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus	505.496	649.977	—144.481	—22,2
Kokku	537.681	1.308.729	—771.048	—58,9
Operatsioonifondid.				
Koolivalitsus	—	17.750	—17.750	—100,0
Kõik kokku	15.905.532	16.668.588	—763.056	—4,6

Eelolevast tabelist nähtub, et ministeeriumi 1930/31 a. korralised kulud suurenesid üldiselt 0,16%
võrra. Koolivalitsuse alal õpetajate palkade ning Töökaitse- ja sotsiaalkindlustuse alal pensionide arvel.
Erakorralised kulud sellevastu vähenesid tunduvalt kõigil aladel

Tulud.

Ministeeriumi tulud 1930/31 a. vähenesid, võrreldes eelmise aastaga, 195.991 kr. ehk 44,1% võrra.

Alljärgnev tabel annab ülevaate tulude jaotusest ja võrdlusest:

Tulude nimetus	1930/31 a. Kr.	1929/30 a. Kr.	Võrreldes eelmise aastaga saadud rohkem (+) või vähem (—)	
			Kr.	%%
Korralised tulud.				
Mitmesugused tasumaksud	123.072	143.334	—20.262	—14,1
Riigikapitalid	3.243	2.570	+673	+26,2
Maad, hooned, metsad ja veed	21.333	24.456	—3.123	—12,8
Mitmesugused riigiettevõtted	59.778	98.279	—38.501	—39,2
Mitmesugused riigivarandused	9.094	142.957	—133.863	—93,6
Segatulud	28.572	22.492	+6.080	+27,0
Erakorralised tulud.				
Operatsioonifondide ja laenude tagasimaksud	3.227	10.222	—6.995	—68,4
Kokku	248.319	444.310	—195.991	—44,1

Ministeeriumi tulud vähenesid pea kõikide tululiikide alal, eriti tunduvalt aga mitmesuguste riigivaranduste müügi arvel. Viimane asjaolu on tingitud sellest, et 1929/1930 a. oli paigutatud korraliste tulude hulka Vene Nõukogude Liidult erakordselt saadud suurem tasusumma Tartu veterinaärinstituudi evakueeritud varanduse eest.

Võrreldes ministeeriumi 1930/31 a. tulude kogusummat 248.319 kr. kulude kogusummaga 15.905.532.—kr., osutub tulude ja kulude vaherkord 1,6:100.

Riigikoolid kasutasid peale riigieelarve korras määratud krediitide erisumme, mis on saadud õppe- maksudest, tööstuskooli ettevõtetest, põllumajandusest jne. Erisumme on tarvitatud asutiste poolt kokkuseatud erisummade eelarvete põhjal koolide eneste või nende juures õppeotstarbel teotsevate ettevõtete ülalpidamiseks.

Riigikoolide erisummad.

Tartu ülikooli kulud riigi- ja erisummade alal suurenesid, võrreldes 1929/30 a. kuludega, 121.331 kr. ehk 5,4% võrra. Suurenemine on peaaesjalikult erisummade kulude alal, kuna riigisummade alal määrati eelarvega krediiti eelmise aasta piirides.

Alljärgnev tabel annab ülevaate ülikooli kulude vahekorrrast riigi- ja erisummade alal:

	1930/31 a.	1929/30 a.	1930/31 a. kulused rohkem	
			Absoluutselt	Suhteliselt
Riigisummad	1.239.178	1.239.035	143	0,01%
Erisummad	1.149.339	1.028.151	121.188	11,8%
Kokku	2.388.517	2.267.186	121.331	5,4%

Ülikooli tulud 1930/31 a. erisummade alal suurenesid, võrreldes eelmise aastaga, 13,9%, nagu seda näitab allpooltoodud tabel:

Tulude nimetus	1930/31 a.	1929/30 a.	Suurenemine (+) Vähememine (—)	
			Summaliselt	Protsen- tuaalselt
Õppe- ja matriklmaksud	349.002	308.460	+40.542	+13,1
Kliinikute, mõisade ja teiste asutiste tulud	816.352	716.334	+100.018	+13,9
Muud tulud (ruumide tüür, platside rent j.n.e.)	24.400	19.463	+4.937	+25,3
Kokku	1.189.754	1.044.257	+145.497	+13,9

Õppe- ja matriklmaksude suurenemine oli tingitud õppemaksu kõrgendamisest alates 1930/31 õppeaastast. Kliinikute sissetulekud suurenesid päevarahade taksi kõrgendamisest III klassi haigetele kui ka kliinikutes ravimisel olevate haigete arvu suurenemisest. Ülikooli mõisade tulude suurenemine on näilik, kuna osa 1929/30 a. tulusid anti üle ülikooli kassale 1930/31 aastal. Muud tulud suurenesid tagavarasummade %%% arvel. Ülikooli erisummade eelarvete täitmisest tekkinud erisummade ülejäägid moodustavad ülikooli tagavarasummad, mille seis oli 1. aprillil 1931 a. 232.097 kr.

Alljärgnev tabel annab ülevaate riigikoolide erisummade tuludest ja kuludest võrreldes eelmise aruandeaastaga :

Asutiste nimetused	T u l u d		K u l u d	
	1930/31 a.	1929/30 a.	1930/31 a.	1929/30 a.
Tallinna tehnikum	54.847	62.873	52.417	55.076
„ pedagoogium	43.012	46.027	42.646	46.010
Tartu õpetajate seminar	508	414	214	188
Rakvere „ „	749	1.349	694	1.468
Võru „ „	20	58	20	58
Läänemaa „ „ põllum.	5.033	6.544	5.067	6.612
Tallinna merekool	485	729	20	126
Käsmu „	365	439	306	484
Riigi kurttumade kool	6.668	8.650	5.857	8.935
„ hoolekandekool	6.488	6.893	6.679	6.360
„ kunsttööstusekool	5.397	5.698	4.464	6.310
„ Ühistehnika gümnaasium	8.230	7.367	4.451	6.158
„ tööstusekool	28.771	25.277	27.141	26.099
Petseri ühishumanitaargümnaasium	4.599	5.259	4.020	6.094
Läänemaa ühigümnaasium	5.552	5.830	4.642	5.570
Kokku	170.724	183.407	158.638	175.548

Tegevus.

Riiklikud õppeasutised. Riigi ülevalpidamisel on Tartu ülikool, Tallinna tehnikum, õpetajateseminarid, üldharidus- ja kutsekoole. Allpooljärgnev tabel annab ülevaate summade kohta, mis tähendatud õppeasutised on saanud oma korraldusse, ja andmeid õppekursuse lõpetajate arvu kui ka kulukuse kohta iga lõpetaja suhtes:

Õppeasutise nimetus	Aeg, mil õppeasutis võeti riigi ülaspidamiseks või mil alati tootuse andmist riigikassast	Õppeasutis on saanud arvates lahter 2-s tahendatud ajast kuni 31. III. 1931. a.			Õppeas. lõpetajate arv arvat. laht. 2. täh. ajast kuni 31. III. 31 a.	Kulu ühe lõpetaja kohta
		riigilt riigi korralise eelarve alusel	Õpilastelt õppemaksudena	Kokku tulu		
		Kr.	Kr.	Kr.		Kr.
Tallinna tehnikum (vana)	1918					
1. Ülemaste I, II ja III sem. (tegel. insenerid)		809.546	159.226*)	968.772	85	11.400
2. Alamaste IV, V ja VI sem. (tehnikud)		404.773	79.613*)	484.386	72	6.730
Tallinna tehnikumis kokku		1.214.319	238.839	1.453.158	157	9.260
Tallinna tehnikumi juures asuv Kaubalaevamehhanikute kool	1920	241.890	11.201	253.091	173	1.460
Tartu ülikool	1919	10.679.094	2.843.987	13.523.081	2.488	5.440
Seminarid:						
1. Läänemaa õpet. seminar	1920	673.871	—	673.871	159	4.240
2. Võru „ „ (likvid. 1. VIII. 31)	1920	527.223	—	527.223	140	3.770
3. Rakvere „ „	1919	670.670	—	670.670	284	2.360
4. Tartu „ „	1919	667.203	—	667.203	370	1.800
5. Tallinna „ „ ja Tallinna pedagoog.	1920	693.318	—	693.318	421**)	1.650
Õpetajaseminarides kokku		3.232.285	—	3.232.285	1.374	2.350
Gümnaasiumid:						
1. Petseri ühisgümnaasium	1920	486.561	30.837	517.398	323	1.600
2. Riigi ühistehnikagüm. (Tallinna tehnikum, uus)	1924	305.723	43.375	349.098	231	1.510
3. Läänemaa ühisgümnaasium	1928	152.669	16.768	169.437	131	1.290
Gümnaasiumides kokku		944.953	90.980	1.035.933	685	1.510
Riigi kunsttööstusekool***)	1920					
Ülemaste I, II ja III õ/a. (õppinud joonistaja)		446.641	17.517	464.158	137	3.390
Alamaste IV, V ja VI õ/a. (õppinud tööline-sell)		223.321	8.758	232.079	166	1.400
Riigi kunsttööstusekoolis kokku		669.962	26.275	696.237	303	2.300
Tallinna merekool	1920					
III kl. (kaugesõidu kapten)		112.309	1.332	113.641	73	1.560
II kl. (ligisõidu kapten ja kaugesõidu tüürimees)		74.873	888	75.761	54	1.420
I kl. (ligisõidu tüürimees)		37.436	444	37.880	78	490
Tallinna merekoolis kokku		224.618	2.664	227.282	205	1.110

Peab märkima, et kulu ühe lõpetaja kohta on tegelikult suurem, kui lahter 7-das näidatud indeksid, kuna tabeli koostamisel ei ole võetud arvesse andmete puudulikkuse tõttu lisatulusid, mida õppeasutised on saanud: 1) oma ettevõtetelt, nagu põllumajapidamistest, õppeaedadest, õppetöökodadest jne., 2) riigilt erakorraliste krediitide näol ning 3) väärtuste näol, mis jäänud vene ajast õppeasutiste kasutusse. Kõnesolevatest allikatest on saanud suuremat tulu eriti Tartu ülikool.

*) Siia hulka ei ole arvatud Tall. tehnikumi juures asuvas Riiklikus katsekojas tehtud katsete eest saadud summasid.

**) Selles arvus on Tall. pedagoogiumi lõpetajaid 12.

***) Ülem- ja alamaste on arvatud end. põhikirja kohaselt, mis kinnitatud Kaubanduse- ja tööstuseministri poolt 17. V. 1917 a.

Kalliks on läinud tehnikute, eriti aga tegelikkude inseneride õpetamine Tallinna tehnikumis, õpetajate ettevalmistamine Läänemaa ja likvideeritud Võru seminaris ning ülemaste lõpetajad Riigi kunsttööstuskoolis.

Tegeliku inseneri ja tehniku kutsele ettevalmistamise kallidus Tallinna tehnikumis on tingitud esmalt õppejõududele õppetegevuse eest maksetavatest kõrgetest tasudest, mis on Tehnikumis 2—3 korda kõrgemad, kui muudes vastavates sellelaadilistes õppeasutistes ning ka Tehnikumi alalisest püüdest arendada end kõrgemaks tehniliseks õppeasutiseks. Palgakrediit Tallinna tehnikumis moodustab $\frac{2}{3}$ selle õppeasutise kogu kuludest.

Õpetajaseminaride kulud 10 a. eest kokku on olnud peaaegu kõigis seminarides võrdsed (v. lakter 5), kuid õpetajaid ei ole suutnud seminarid ette valmistada nimetatud summade arvel ühesugusel arvul. Läänemaa ja Võru õpetajaseminarid on annud lõpetajaid ligemale kolm korda vähem kui Tallinna seminar, mille tõttu on kulu ühe lõpetaja kohta Läänemaal 4.240 kr., Võrus 3.770 kr. ja Tallinnas 1.650 kr. Õpetaja ettevalmistamise kulukus Läänemaa seminaris on tingitud kahtlemata selle seminari väiksest tegevusepiirkonnast, kuhu kuuluvad peajasjalikult Hiiu saar ja Läänemaa, kuid nähtavasti ei suuda need maaalad anda tarvilikul määral õpilasi Haapsalus asuvale seminarile, ühisgümnaasiumile ja tööstuskoolile.

Mis puutub Riigi kunsttööstuskooli lõpetaja kallidusse, siis see on tingitud selle õppeasutise erilisest korraldusest. Uue põhikirja (RT 12 — 1929) järgi moodustavad Riigi kunsttööstuskoolis kaks esimest õppeaastat üldastme. Üldastmele järgneb töökodadeaste, mis jaguneb seitsmesse osakonda. Igas osakonnas kestab õppetegevus veel tavaliselt neli õppeaastat. Peale selle tegutsevad töökodadeastme juures trükitöö ja keraamika oskuskoolid.

Viimasel ajal õpib Riigi kunsttööstuskoolis 200 õpilase ümber, neist üldastmel 50 ja töökodadeastmel 150; üksikutes osakondades 10—25 ja osakondade üksikutel kursustel 1—10 ning trükitöö ja keraamika oskuskoolis kumbagis 11.

Nagu neist arvudest selgub, ei suuda üldaste anda töökodadeastme osakondadele tarvilikul määral õpilasi; osakonnad on sunnitud töötama vähese õpilaste arvuga, millest ka nähtavasti on tingitud ülem- resp. töökodadeastme lõpetaja kulukus. Kokkuhoiu otstarbel võiks korraldada õppetöö töökodadeastmel Tallinna pedagoogiumi eeskujul, kus üksikud osakonnad töötavad vaheldamisi tarviduse järgi.

Tartu ülikooli alal tabelis näidatud kulu ühe lõpetaja kohta tuleb lugeda kõigi teaduskondade keskmiseks, kuna kulu näitamine ühe lõpetaja kohta üksiku teaduskonna järgi on raskendatud põhjusel, et ülikool ei arvesta kulusid teaduskondade järgi. Umbkaudsete arvestuste järgi läheb usu-, põllumajanduse-, loomaarsti- ja arstiteaduskonna lõpetaja tunduvalt kallimaks lõpetajast teiste teaduskondade alalt.

Toetussummade tarvitamine kultuurilisteks otstarveteks. Kultuurilisteks toetusteks määratud krediidist (elarve peat. III. § 15) on ministeerium maksnud toetusi mitmesugustele seltskondlikkudele organisatsioonidele, omavalitsuseasutistele ja eraisikutele. Saadud summade tarvitamise kohta ei ole igakord esitatud vastavaid aruandeid ehk ei ole nõutud aruannete esitamist ega seatud üles tingimusi toetuse väljaandmisel. Osa esitatud aruannetest on puudulikud ega võimalda saada ülevaadet summade otstarbekohasest tarvitamisest. Nii osutusid eriti puudulikkudeks Eesti Maanaiste Keskseksi poolt esitatud aruanded lühiaegsete kursuste korraldamiseks saadud toetussummade kulutamise kohta. Ka ei olnud kõik summad kulutatud selleks otstarbeks, milleks määratud.

Tervishoid ja hoolekanne. Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus on teostanud oma ülesandeid Rahva tervishoiu korraldamise ja hoolekande seaduse alusel otselt oma eriasutiste ja kaudselt omavalitsuste ning eraorganisatsioonide kaudu. Võrreldes eelmise aastaga on tervishoiu- ja hoolekandekulud vähenenud üldiselt 10,4%, nagu see nähtub alljärgnevatest tabelitest:

Kulude nimetus	1930/31 a.	1929/30 a.	Rohkem (+) või vähem (—)	
	Kr.	Kr.	Kr.	%%
I. Tervishoiu alal.				
1. Toetus omavalitsustele ja mitmesugustele tervishoidlikele organisatsioonidele (§ 15 lit. i)	244.493	268.852	—24.359	—9,1
2. Suguhaiguste ravitsemine (§ 48 lit. a)	152.902	205.795	—52.893	—25,7
3. Külgehakkavate haiguste vastu võitlemine (§ 48 lit. b)	6.124	67.474	—61.350	—90,9
4. Sanitaartopograafilised tööd (§ 48 lit. c)	4.000	5.000	—1.000	—20,0
5. Tervishoiuasutiste kulud:				
a) korralised (ptk. IV B)	717.834	737.318	—19.484	—2,6
b) erakorralised (ptk. IV B)	32.413	112.730	—80.317	—71,2
6. Mitmesugused erakorralised kulud tervishoiu alal (ptk. IV. A. §§ 5, 6 ja 7)	94.000	—	+94.000	+100,0
Kokku	1.251.766	1.397.169	—145.403	—10,4
II. Hoolekande alal.				
1. Toetus omavalitsustele ja organisatsioonidele hoolekande korraldamiseks (§ 15 lit. h)	407.600	434.760	—27.160	—6,2
2. Üldine hoolekanne ja hoolekanne nõdrameelsete eest (§ 89 lit. a ja b)	511.951	483.998	+27.953	+5,8
3. Invaliidide ravimine (§ 89 lit. c)	29.890	24.991	+4.899	+19,6
4. Hoolekandeaasutiste kulud:				
a) korralised (ptk. IV C)	423.893	474.774	—50.881	—10,7
b) erakorralised (ptk. IV C)	79.082	93.073	—13.991	—15,0
5. Mitmesugused erakorralised kulud hoolekande alal (ptk. IV A §§ 1, 2, 3 ja 4)	300.000	444.174	—144.174	—32,5
Kokku	1.752.416	1.955.770	—203.354	—10,4

Kulud vähenesid aruandeaastal peaaegu kõikidel tervishoiu ja hoolekande aladel, peale üldise hoolekande ja nõdrameelsete eest hoolekande ning invaliidide ravimiskulude.

Tervishoiu alal on antud vähem toetusi omavalitsustele ja tervishoiu alal teotsevaile organisatsioonidele 24.359 kr. Suguhaiguste ravitsemiskulude vähenemine oleneb riigikulul ravitsetavate suguhaigete arvu vähenemisest, ühenduses „Suguhaiguste vastu võitlemise seaduse“ muutmisega (RT 2 — 1930), mille järgi riik oli kohustatud ravima ainult puudust kannatavaid suguhaigeid. Tunduvalt on vähenenud kulud külgehakkavate haiguste vastu võitlemise alal, kuna aruandeaastal oli nakkushaiguse juhtusid vähem. Pkt. 6 all näidatud 94.000 kr. on antud Nõmme tiisikushaigete sanatooriumi laiendamiseks, Võru linnale haigemaja ehitamiseks ja Põltsamaa linnale toetusena haigemaja sisseseade muretsemiseks.

Hoolekande alal suurenesid pkt. 2 ja 3 all näidatud kulud hoolealuste arvu suurenemisega, kuna teistel aladel kulud vähenesid peamiselt selle tõttu, et toidu- ja tarbeainete hindade languse tagajärjel määrati 1930/31 a. eelarvega vähem krediiti.

Pkt. 4-b all tähendatud erakorralistes kuludes on näidatud mitmesuguste hoolekande asutiste hoonete juures ettevõetud juure- ja ümberehituste ning Tartu rinnalaste- ja emade kodu uue hoone ehitusekulud, mille kohta peab tähendama, et ministeeriumi poolt ehitatud hoonete juures tulevad peatselt ilmsiks puudused, mille kõrvaldamiseks tuleb teha hoonetele juure- või ümberehitusi, nagu Jämejala vaimuhaigemajale pesu- ja keeduköögi ruumid ja veevärgi täiendamine ja Nõmme rinnalaste- ja emadekodule karanteeniruumid.

Tartu rinnalaste- ja emade kodu ehitamisel ministeerium ei ole pidanud kinni esialgselt kavast. 1928 a. kokkuseatud eelprojekti järgi kodu oli kavatsatud 75 lapsele ja 25 emale, maja suurus pidi olema 8395 m³ ja ehitusekulud 155.500 kr. (Vab. Val. ettepanek Riigikogule 1929/30 a. kulude ja tulude kohta lhk. 132). Selle ehituse teostamiseks Riigikogu andis 1929/30 a. eelarves 75.000 kr. Peale seda 1929 a. ministeerium koostas ehituseprojekti, mille järgi kodus leidub ruumi 110 lapsele ja 35 emale, hoone mahutus 9340 m³ ja ehitusekulud 193.464 kr. Seega on ehitusel olev maja mõõdult 945 m³ suurem ja hinnalt umbes 38.000 kr.

kallim, kui näitavad Riigikogule esitatud esialgsed andmed. Riigikogu on seni annud maja ehitamiseks 188.357 kr. (1929/30 a. — 75.000 kr., 1930/31 a. — 3.357 kr. ja 1931/32 a. eelarves 110.000 kr.).

Tervishoiuks ja hoolekandeks määratud summade tarvitamine. Omavalitsustele ja mitmesugustele tervishoidlikkudele organisatsioonidele ettenähtud toetussummadest on antud toetusi asutistele, kes peavad üleval emade- ja rinnalaste ning tiisikuse vastu võitlemise nõuandekohti. Aruandeaastal teotses 28 emade- ja rinnalaste ning 10 tiisikuse vastu võitlemise nõuandekohta. Nimetatud nõuandekohtade ülalpidajate poolt ministriumile esitatud aruannetest nähtub, et riigi poolt antav toetus on suurem, kui seda lubab Rahva tervishoiu korraldamise seadus, mille järgi riik tasub nõuandekohtade kuludest 50%. Aruannete järgi on see toetus ulatunud sageli kuni 100% kuludest. Viimane asjaolu on tingitud sellest, et Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus määrab toetused asutiste poolt esitatud eelarvete põhjal, mis on suuremad tegelikkudest kuludest.

Tegevusearuannetest selgub, et abitarvitajate arvuga võrreldes on nõuandekohtade kulud liiga kõrged. Nii maksis üks abitarvitaja visiit emade- ja rinnalaste nõuandekohas keskmiselt 173 senti. Kõige odavamalt oli korraldatud nõuanne Eesti naisliidu nõuandekohtades Petserimaal, üks visiit 90 senti, kuna teistes nõuandekohtades on see tunduvalt kallim. Nii maksis üks visiit Keila, Rakvere, Võru, Valga ja Tapa nõuandekohtades üle 3 krooni, Türis ja Raplas üle 7 krooni, Kuresaares üle 6 krooni, Pukas üle 10 krooni, Sõrves 31 krooni ja Kihelkonnas 41 krooni. Tiisikuse vastu võitlemise nõuandekohtades maksis üks visiit 88 sendist kuni 434 sendini.

Hoolekande alal omavalitsustele ja eraorganisatsioonidele antud toetuste kohta peab tähendama, et Tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse järelvalve antud summade tarvitamise kohta on nõrk, nii et osa asutisi ei ole veel esitanud aruandeid 1926 aastal saadud toetussummade tarvitamise kohta.

Tervishoiu ja hoolekande alal teotsesid aruandeaastal 4 leprosooriumi, 3 vaimuhaigemaja, 2 sanatooriumi, 1 observatsioonipunkt, 1 merekaranteen, 4 rinnalaste- ja emadekodu, 2 lastekodu, 1 pimedate töökool, 1 pimedate kool-kodu, 1 invaliidide ühiselumaja, 1 töömaja ja 2 suvekoloniid.

Tähendatud asutiste kulud, haigete ja hoolealuste arv ja toitmiskulud päevas, võrreldes eelmise aastaga, olid järgmised:

Asutise nimetus	Kulud Kr.		Haigete või hoolealuste arv		Iga haige või hoolealuse peale kulutatud Kr.		Iga haige või hoolealuse toitmiseks kulutatud päevas snt.	
	1930/31	1929/30	1930/31	1929/30	1930/31	1929/30	1930/31	1929/30
Tarvastu leprosoorium	36.032	37.028	83	81	434	457	47	50
Kuuda „	30.566	40.065	71	70	430	572	50	56
Audaku „	20.008	22.592	41	45	488	502	39	44
Muuh „	6.573	6.961	14	15	469	464	40	50
Seevaldi vaimuhaigemaja	341.191	376.256	704	671	486	561	45	53
Jämejala „	123.493	89.212	243	160	508	557	31	42
Pilguse „	26.379	22.513	63	65	419	346	44	35
Taagepera sanatoorium	86.275	99.902	63	75	1.369	1.332	145	157
Taheva laste sanatoorium	47.986	48.455	55	50	372	969	96	93
Narva observats. punkt	4.058	4.418	—	—	—	—	—	—
Paljassaare merekaranteen	1.106	1.195	—	—	—	—	—	—
Nõmme rinnalaste ja emadekodu	75.793	74.871	171	155	443	483	29	35
Tartu rinnalaste- ja emadekodu	29.512	31.624	61	63	483	502	22	30
Narva „ „ „	30.339	31.386	65	65	467	482	25	29
Kuresaare „ „ „	30.221	28.169	61	62	495	454	36	24
Vaivara lastekodu	49.429	60.567	89	110	555	551	48	44
Pimedate töökool	10.429	10.614	34	30	307	354	—	—
Pimedate kool-kodu	22.613	21.817	20	21	1.130	1.039	39	39
Tallinna invaliidide ühiselumaja	13.526	8.386	29	14	466	599	52	57
Saksi tütarlastekodu	22.310	24.142	39	34	572	710	44	57
Kopli töömaja	23.505	5.142	30	—	783	—	50	—
Suvekoloniid (teotsesid 2 kuud)	13.883	13.896	197	186	70	75	—	—

Eelolevatest andmetest nähtub, et iga haige või hoolealuse peale langevad kulusummad on aruandeaastal üldiselt vähenenud, võrreldes eelmise aastaga, välja arvatud mõned üksikud asutised, kus haigete või hoolealuste arv oli vähem kui eelmisel aastal; üldiselt on vähenenud keskmine toitmisindeks.

Võrdlemisi suured ülalpidamiskulud ühe haige kohta Taagepera ja Taheva sanatooriumis on tingitud paremast toimisest ja Taagepera sanatooriumis eriti haigete vähesest arvust, sest 95 haigevoodist oli aasta kestel keskmiselt 32 voodit vaba. Võrdlemisi kõrged ülalpidamiskulud Kopli töömajas on seletatavad selle asutise tegevuse algamisega, kusjuures tuli muretseda asutise sisseseaded.

Töökaitse- ja sotsiaalkindlustus. Pensionikulud, võrreldes eelmise aruandeaastaga, suurenesid üldiselt 4,9% võrra, nimelt:

Pensionide liigid	Kulud kroonides		Aruandeaastal rohkem (+) vähem (—)	
	1930/31 a.	1929/30 a.	Kr.	%%
Vabadussõja invaliididele ja langenute perekondadele	738.048	720.001	+18.047	+2,5
Vanadele õpetajatele ja nende perekondadele	51.072	56.496	—5.424	—9,6
Kaitseväelastele ja nende perekondadele	285.548	254.954	+30.594	+12,0
Jaan Poska perekonnale	2.170	2.433	—263	—10,8
Veneaegsetele pensionäridele	534.587	600.929	—66.342	—11,0
Riigi- ja omavalitsuseteenijate pensionikapitaliks	1.477.650	1.360.000	+117.650	+8,6
Riigiasutistes ja ettevõtetes töötavatele töölistele	195.435	137.431	+58.004	+42,2
Kokku	3.284.510	3.132.244	+152.266	+4,9

Aruandeaastal teostati faktilist revisjoni ministeeriumi keskasutises ja temale alluvates asutistes 38 korral.

Revisjoni ulatus ja tulemused.

Ministeeriumi keskasutises võeti revideerimisele pensionide määramised, kusjuures võidi konstateerida 9 juhtu ebaõigeid pensionimääramisi, mille tulemusena võeti selgitamisele 6704 krooni.

Ministeeriumi käsutada olevate operatsiooni- ja laenufondide seis 31. märtsil 1931 a. oli 540.008 kr. Nimetatud fondide arvepidamise ja valitsemise alal teostatud revideerimisel selgus, et arvepidamine on puudulik ja et operatsiooni- ja laenufondide valitsemine ning korraldamine ei toimu tarvilikus hooles ning riigimajapidamise huvis. Antud laenude tagasisaamine ei ole küllaldaselt kindlustatud ja osa laenude tähtpäevad on määramata või on määratud tähtpäevad ammu möödunud, ilma et oleks asutud laenude õigeaegsele sissenõudmisele ehk nende vastavalt korraldamisele, mis võib põhjustada riigikahju tekkimist. Ministeeriumile alluvate asutiste faktilisel revisjonil selgusid puudused materjaalsete varade arvestamise alal. Eriti korratuks osutus materjaalsete varade arvestamine Jämejala vaimuhaigemajas. Tallinna tehnikum ei ole pidanud kinni erisummade kulutamisel Hariduseministri poolt kinnitatud eelarvest ja on katanud erisumme kulude katmiseks, mis ei kuulu riigi arvele. Tallinna pedagoogium on samuti talitanud erisummade alal seadusevastaselt ja tema arvepidamine ja aruandmine sellel alal on puudulik. Samuti võidi konstateerida revisjoni tulemusena, et aianduse- ja naiskäsitööõpetajate ettevalmistamise alal valitseb paralleelsus Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi ning Põllutööministeeriumi vahel, millist asjaolu on käsitatud pikemalt Põllutööministeeriumi tegevuse ülevaates.

Järell kontrolli korras on revideeritud kõik Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi 1930/31 a. kohta esitatud riigieelarve kulude, tulude ja deposiitide aruanded, Tartu Ülikooli ning riigikoolide erisummade tulude ja kulude aruanded sama aja eest ja Eesti Kultuurkapitali 1929/30 a. aruanded.

Revisjonil tuli ilmsiks mitmesuguseid puudusi, mille tagajärjel Riigikontrollinõukogu jättis esialgu õigeks tunnustamata riigisummade alal 139.246 krooni, erisummade tulude alal 3166 krooni ja erisummade kulude alal 24.711 krooni.

Alljärgnevad tabelid annavad ülevaate õigekstunnustamata jäänud summadest ning nende õiendamisest:

Aruandeaasta	Lahendama- mata jää- nud sum- mad I. XI. 1930 a.	Võeti selgitami- sele	Selgitamisele võetud summadest on lahendatud					Lahen- datud kokku Kr.	Jäilahen- dada I. XI. 1931 a.
			Seletuste ja doku- menti- dega	Tasumi- sega	Riigi kanda võtmisega vastavate ülemuste ot- suste põhjal	Juure- või tagasimaksu määramisega K/nõu- kogu seadustusse as- tunud otsuste põhjal	Loobumise järgimi- sest revisjoni korras K/nõukogu otsuste põhjal		
Riigisummade ku- lude alal.									
1920 a.	8.433	—	7.506	71	511	—	—	8.088	345
1921 a.	39.432	—	7.751	191	36	360	14	8.352	31.080
1922 a.	2.012	—	1.940	72	—	—	—	2.012	—
1923 a.	65.002	—	63.853	350	101	101	5	64.410	592
1924 a.	165.282	—	159.802	727	886	175	3	161.593	3.689
1925 a.	9.289	—	9.269	20	—	—	—	9.289	—
1926 a. I, II, III	658	—	36	—	—	622	—	658	—
1926/27 a.	35.389	—	26.246	95	—	—	26	26.367	9.022
1927/28 a.	49.615	—	45.956	712	232	312	36	47.248	2.367
1928/29 a.	42.063	—	32.130	425	—	685	272	33.512	8.551
1929/30 a.	12.880	—	6.511	347	—	48	283	7.189	5.691
1930/31 a.	—	139.257	—	—	11	—	—	11	139.246
Kokku	430.055	139.257	361.000	3.010	1.777	2.303	639	368.729	200.583
Riigisummade tulu- de alal.									
1927/28 a.	407	—	407	—	—	—	—	407	—
1928/29 a.	2.197	—	439	—	—	—	10	449	1.748
Kokku	2.604	—	846	—	—	—	10	856	1.748
Erisummade kulude alal.									
1920 a.	605	—	—	—	605	—	—	605	—
1921 a.	5.994	—	4.279	—	1.706	—	9	5.994	—
1922 a.	17.865	—	17.437	135	293	—	—	17.865	—
1923 a.	15.435	—	4.408	163	—	—	20	4.591	10.844
1924 a.	8.366	—	2.222	31	—	—	14	2.267	6.099
1925 a.	100.657	—	6.205	362	—	—	32	6.599	94.058
1926 a. I, II, III	39.359	—	3.254	144	—	—	—	3.398	35.961
1926/27 a.	172.944	—	28.455	173	—	—	19	28.652	144.292
1927/28 a.	38.864	15.231	10.971	22	—	—	7	11.000	43.095
1928/29 a.	29.206	3.016	16.709	120	—	—	5	16.834	15.388
1929/30 a.	—	1.121	1.112	9	—	—	—	1.121	—
1930/31 a.	—	5.343	—	—	—	—	—	—	5.343
Kokku	429.295	24.711	95.052	1.164	2.604	—	106	98.926	355.080
Erisummade tulude alal.									
1921 a.	63	—	—	63	—	—	—	63	—
1922 a.	27	—	—	—	27	—	—	27	—
1923 a.	24	—	—	—	24	—	—	24	—
1924 a.	10	—	10	—	—	—	—	10	—
1926 a. I, II, III	45	—	26	19	—	—	—	45	—
1926/27 a.	28	—	23	5	—	—	—	28	—
1927/28 a.	5.082	—	3.535	1.321	—	—	—	4.856	226
1928/29 a.	1.445	—	1.231	67	—	—	—	1.298	147
1929/30 a.	—	735	—	—	—	—	—	—	735
1930/31 a.	—	2.431	—	—	—	—	—	—	2.431
Kokku	6.724	3.166	4.825	1.475	51	—	—	6.351	3.539
Kõik kokku	868.678	167.134	461.723	5.649	4.432	2.303	755	474.862	560.950

Kaitseministeerium.

Kulud.

Kaitseministeeriumi 1930/31 a. kulud, võrreldes 1929/30 a. kuludega, vähenesid 69.171.82 kr. ehk 0,37% võrra. Korraliste ja erakorraliste kulude võrdlus on toodud alljärgnevas tabelis:

	Kulutatud kroonides		1930/31 a. kulutatud vahem (—) või rohkem (+)	
	1930/31 a.	1929/30 a.	kroonides	%
Korralised kulud	16.875.999.49	17.038.422.63	—162.423.14	—0,95
Erakorralised kulud . .	1.576.509.74	1.483.258.42	+93.251.32	+6,29
Kokku	18.452.509.23	18.521.681.05	—69.171.82	—0,37

Tähtsamad suurenemised korraliste kulude alal olid: teenistusetasu alal (129 tuhat kr.), mis peamiselt tingitud üleajateenijatele 10-ne aastase vahetpidamata teenistuses olemise eest lisatasu maksmisest; kraamivarustuse alal (39 tuhat kr.), mis tekkinud teenistusse kutsutud ajateenijate arvu suurenemisest; relvade ja nende varustuse alal (51 tuhat kr.) suurenesid kulud 1929/30 a. eelarve põhjal sõlmitud lepingute järgi kohustuste täitmisest 1930/31 a. jooksul.

Tähtsamad vähenemised korraliste kulude alal olid: hoonete remondi alal (71 tuhat kr.), mis tingitud vajaduse vähenemisest;

toitlusvarustuse alal (300 tuhat kr.) vähenesid kulud hindade languse ja sõdurite lühema aja teenistuses olemise tõttu;

sõjalaevade varustuse ja korrashoiu alal ei jõutud täita kõiki sõlmitud lepingute kohustusi ja krediit (42 tuhat kr.) suleti.

Tähtsamad suurenemised erakorraliste kulude alal olid: kraamivarustuse alal (57 tuhat kr.), mis tingitud puutumata tagavara soetamisest;

insenerilise ja tehnilise varustuse alal (708 tuhat kr.) suurenesid kulud vastava seaduse alusel;

sõjalaevade remondi ja korrashoiu alal (34 tuhat kr.), mis tingitud laevade remonteerimise vajadusest.

Tähtsamad vähenemised erakorraliste kulude alal olid: relvade ja nende varustuse alal (300 tuhat kr.), mis tingitud eelarve vähendamise ja ka sellest, et ei suudetud täita kõiki lepinguid;

uute chituste alal (347 tuhat kr.) ja kinnisvarade muretsemise alal (47 tuhat kr.), mis tingitud eelarve vähendamise ja vajaduse kahanemisest.

Arvestades 1922 a. rahvalugemise andmeid, tuleb Kaitseministeeriumi 1930/31 a. kuludest iga elaniku peale 16 kr. 67 senti (eelmisel aastal 16 kr. 73 senti).

Kaitseministeeriumi 1930/31 a. tulud (180.200.11 kr.), võrreldes 1929/30 a. tuludega (219.930.62 kr.), vähenesid 39.730.51 kr. ehk 18,07% võrra. Võrreldes eelarvega (124.825 kr.) suurenesid tulud 55.375.11 kr. ehk 44,36% võrra.

Tulud.

Elkontroll. Intendantline ala. Kaitseministeeriumi varustuse muretsemise kavad intendantlisel alal vaadati läbi Riigikontrollis ja kinnitati Sõjanõukogu poolt. Nende alusel toimetati vähempakkumisi ja anti vähemaid tellimisi ilma lepinguteta. Teravili muretseti otsekohese ostu teel põllupidajatelt. Peale kaitseväe

Kaitseministeeriumi majanduslik tegevus ja selle revisjoni tulemused.

vilja ostu oli intendantuuri abiks ka Majanduseministeeriumi poolt toimetatud viljaostu teostamisel teravilja kaitseseaduse alusel. Eelarve järgi ostetud rukki hinnaks oli 17,5 senti kilogrammi eest, odral — 15 senti ja kaeral — 12 senti kilogrammi eest. Hinnad määras kindlaks Vabariigi Valitsus. Teravilja ümbertöötamine jahudeks ja tangudeks sündis lepingute alusel ettevõtjatega, kuna leivaküpsetamist toimetasid väeosad suuremalt jaolt ise ja Tallinna karnisoni jaoks intendantuuri leivaküpsetamise töökoda.

Kahel juhul ei annud Riigikontroll nõusolekut lepingute sõlmimiseks, millised hiljem sõlmiti ettevõtjatega 1.510 kr. võrra kasulikumalt riigile. Välismaa saadused: suhkur, tee, heeringad, nisupüül, sool ja pipar, samuti kodumaa saadused — viljakohvi ja kilud muretseti intendantuuri osakonna korraldusel vähempakkumise teel. Vähempakkumistel kujunesid hinnad üldiselt soodsateks, võrreldes börsi- ja suurmtüügihindadega kodumaal. Liha, juurvilja ja heinad muretseti väeosad omal algatusel normeeritud hindade piires, kusjuures liha muretsemine anti välja vähempakkumiste kaudu ettevõtjatele. Keskmise tegelik söduri toidurahanorm oli päevas — 46,75 senti (eelarves 49,58 senti). Hobusemoonaraha keskmine norm oli päevas: I liigil 102,5 senti (eelarves 103,6 senti), II liigil 109,5 senti (eelarves 113,6 senti) ja III liigil 117,9 senti (eelarves 120,6 senti). Söduri seebirahanorm oli aasta läbi 27 senti kuus.

Siinjuures peab märkima, et üldiselt püüti määrata suuremad normihinnad, kui tegelikult väeosad maksavad, millest on tingitud ka säästsummade suurem kogunemine, nagu see allpool tähendatud.

Toiduainete hoidmise juures tuli ette ka rikkiminekuid, millest tähelepanuväärsem kilude ja nisugalettide rikkimine. Ühe esitise järgi oli Sõjanõukogule ette pandud võtta kahjusid riigi kanda, mis tingitud 75 tunni kilude ja 2 tunni heeringate rikkiminekuist, 1.453.06 kr. suurusel. Suurem osa kilusid oli rikki läinud intendantuuri toitlusladudes, vähem osa — väeosades. Põhjuseks tuleb pidada liiga pikka kilude hoiuaega ladudes, eriti suvel. Kilud muretseti märtsikuu alul ja rikkimineku konstateeriti augustikuul. Nisu ja rukkijahu galettide valmistamisel 1929 a. juhtis Riigikontroll Varustusevalitsuse tähelepanu sellele, et galetid pakitult puukastidesse võivad rikki minna, millepärast tuleb eelistada plekkkastidesse pakkimist. Ühtlasi saadeti Varustusevalitsusele ka vastav ettepanek tellimise täitmise juhtnõude juure. Kuid neid arvustusi ei pandud tähele ja eelarveaasta jooksul selgusid rikkiminekuid puukastidesse pakitud galettides mitmes väeosas, nii et oldi sunnitud neid tarvitamisele võtma (osalt söödeti loomi). Ka ei ole rukkigaletid hästi söödavad ja nende valmistamine tuli üldiselt ebaõnnestunuks lugeda.

Thukatte (kraamivarustuse) alal tarvilitud materjalid ja valmisasjad muretseti ilma erandita kodumaalt. Osa materjalid telliti enne eelarveaasta algust — veebruarikuul — „Eesti Vabariigi 1930/31 a. kulude ja tulude eelarve arvel lepingute sõlmimise ja eelkrediitide määramise seaduse“ (RT 100 — 1929) põhjal. Aruandeaastal antud tellimistel saadi villane riie keskmiselt 13%, puuvillane riie 13%, koetud villased asjad 23%, pool- ja säärsoopad 4% ja nahad 7% odavamalt, võrreldes eelmise aasta tellimise hindadega. Vaatamata hindade langemisele, olid mõned eelnimetatud saadused siiski kuni 30% võrra kallimad, kui väljamaa sama ehk kõrgema väärtusega materjalid. Et kaitsta riigikassa huviseid, oleks tarvilitud tellimiste väljaandmisel valitsuse vastava komisjoni poolt kindlaks teha riide ja naha ning saabaste peale vabrikute omahind (toores materjal + töörahaga + kaudsed kulud), et kasuprotsendi reguleerimisega saada kätte õiglane hind. Sarnane erakapitali tegevusse tungimine (nii võidakse seda ehk nimetada) oleks õigus- ja majanduslikult ebasoovitav, et suurem osa vabrikuid töötab Eesti Panga krediidiga. Ka ei ole sarnane hindade kontroll uudisena välismaal. Lätis on intendantuuri tellimiste väljaandmiseks moodustatud alaline komisjon kaubanduse-tööstuseministeeriumi, kaitseministeeriumi ja riigikontrolli esindajaist, kelle ülesandeks ka vabrikute omahinna kindlakstegemine. Selles mõttes tehti Riigikontrolli poolt Kaitseministeeriumile ettepanek kaaluda küsimust, kuid seni ei ole saadud vastust. Lepingute täitmisel ja asjade ning materjalide vastuvõtmisel tuli ette praakimisi, kuna selgus, et asjad ja materjalid ei vastanud täies ulatuses ülesandetele. Kui kõrvalekaldumised olid väikesed ja asjad ning materjalid vastasid oma ülesannetele, siis võeti nad vastava hinnaalandusega vastu. Mõnel korral tekkisid lahkarvamised hinnaalanduse protsendi kohta Varustusevalitsuse ja Riigikontrolli vahel, kelle nõusolekul hinnaalanduse protsent kindlaks mää-

ratakse. Sääresidemete vastuvõtmisel tõsteti kontrolli nõudmisel hinnaalanduse protsent ühelt kolmele, linase riide vastuvõtmisel viielt ja kuuelt protsendilt kümnele protsendile ja sõduri käte- ja jalarätikuriide vastuvõtmisel neljalt protsendilt kümnele protsendile. Kõrvalekaldumised tehnilistest tingimustest väärised seda hinnaalandust.

Tehniline ja chituste ala. Tehnilise ja relvastusvarustuse muretsemine sündis Varustusevalitsuse vastavate osakondade ja Merejõudude baasi lähemal korraldusel Riigikontrollis läbivaadatud ja Sõjanõukogu poolt kinnitatud varustuse muretsemise kavade kohaselt. Ühel juhul ei antud nõusolekut hinna kõrguse tõttu takkude muretsemiseks. Hiljem muretseti takud 210 kr. odavamalt. Määrdeõlide alal selgus, et senised tehnilised tingimused ei kindlusta tarvilikus headuses õlide saamist, millepärast Riigikontrolli poolt üles tõsteti tehniliste tingimuste revideerimise vajadus. Seniste tingimuste kohaselt osteti määrdeõli ka ühelt kodumaa õlitööstuselt, kuid et tarvitamisel osutus õli vähe kõlblikuks, oldi sunnitud üle minema välismaa kindla firma mark-õlide tarvitamisele. Selle tagajärjeks oli võistluse puudus ja hindade tõus. Relvastuse varustuse alal jäeti Riigikontrollile teatamata varade muretsemisel proovimis- ja katsutamiskomisjonide määramistest, millega rikuti „Elk kontrolli teostamise määruse“ (RT 24 — 1930) § 2 nõudmist.

Riigikontrolli ettepanekul koostati Kaitseministeeriumi jõuvankrite üldised nimekirjad täpsete andmetega iga üksiku jõuvankri kohta eksploatatsiooni- ja remondikulude ning uute ostude ja vanade jõuvankrite likvideerimise kontrollimiseks. Kuna autokummide iga kaitseväes üldiselt oli liiga lühike, mille peale Riigikontroll juhtis korduvalt tähelepanu, siis töötati Varustusevalitsuse poolt välja ja pandi maksma määrus autokummide tarvitamise ja alalhoidmise kohta, mis kummide iga juba on tõstnud.

17. juulil 1930 a. kavatses tellida Varustusevalitsuse relvastusosakond Arsenalilt praktika mürsukanne. Lepingu sõlmimiseks ei annud Riigikontroll oma nõusolekut põhjusel, et seni valmistab malm-mürsukanne ja täitis kõiki tellimisi korralikult Sadamatehas, kuna Arsenal malm-mürsukanne ei valmistanud üldse, ega omanud sellepärast kogemusi. Oma malmivalu sisseseade muretsetes Arsenal Riigikontrolli teadmata. Ei pooldanud tellimise andmist Arsenalile ka Riigi Metallitööstuse Nõukogu. Asja lahendamiseks määras Vabariigi Valitsus komisjoni, kes peale malm-mürsukude valmistamise küsimuse üksikasjalikku selgitamist tuli otsusele, et käesoleval ajal omab praktilisi kogemusi ainult Sadamatehas, ja sellepärast on otstarbekohasem anda malm-mürsukude tellimise täitmine Sadamatehasele. Vabariigi Valitsus oma otsusega 26. veebruarist 1931 a. määras suurema osa tellimisest anda Sadamatehasele, kuna tellimise teise osa jättis Sõjanõukogu lahendada, kes hiljem otsustas anda tellimise Arsenalile.

Majanduslikul teel väeosade poolt teostatavate ümberehituste ja kapitaalremontide revideerimisel tulid avalikuks puudused: krediitide ebaõige tarvitamine, ehituste püstitamine ilma kinnitatud projektideta ning eelarvedeta, tehniliste aruannete puudumine. Nimetatud puudused ei võimalda kindlaks teha ehituste tegelikku kulu ega kontrollida riigieelarvesummade ja säästsummade õiget tarvitamist. Peale omavoli, mida ilmutasid mõned väeosad, oli siin põhjuseks ka see, et puudusid lähemad instruksioonid majanduslikul teel ehituste läbiviimiseks. Riigikontrolli nõudmisel on viimased kokkuseadmisel.

Ka laagrite ehitustel, millised teostatakse majanduslikul teel, on jällegi hooneid püstitatud ilma kinnitatud projektita (Petseri põhja- ja lõunalaagris), olgugi et Riigikontrolõri 1929/30 eelarveaasta ülevaates juhiti sellele tähelepanu.

Tondil likvideeriti elektri jaama ja mindi üle Ellamaa jaama voolule. 1923 aastal, kui Tondile elektri jaama hakati ehitama (ehitus läks maksma 100.000 kr.), juhtis Riigikontroll Kaitseministeeriumi tähelepanu sellele, et Ellamaa jaamast võiks saada voolu palju odavamini. See jäeti siis tähele panemata. Nüüd aga on üleminek uuesti seotud kuludega.

Hobustega varustamise ala. Kaitseväge varustamine hobustega muutub aast-aastalt raskemaks väärtuslikemate hobuste liikide arvu vähenemise tõttu. Selle nähtuse kõrvaldamiseks on Kaitseministeeriumi

poolt püütud arendada hobusekasvatust, paigutades tähtsamatesse hobusekasvatuse raioonidesse ratsatüübilisi ja suurtükihobuseid — sugutäkke.

Mõnes väeosas on hobuste tallid endiselt puudulikud. Kaitseministeeriumi enese andmete põhjal jätab hobustega ümberkäimine ja nende eest hoolitsemine siiski veel soovida.

Hobuste ja sõiduabinõude kasutamine isiklikkudes huvides kestab kaitseväes edasi, vaatamata Kaitseministri ja ka üksikute diviisiülemate poolt antud keelukorraldustele. Eriti tähelepanuväärivad nähtused tulid avalikuks peale 1930/31 eelarveaasta lõppu Kaitseväe ühendatud õppeasutiste õppeeskadronis ja 1. soomusrongide rügemendis.

Faktiline revisjon. Kaitseministeeriumi asutisi ja väeosasid revideeriti 35 korral. Neist oli 24 täielikku (üldist) ja 11 osalist (kassa ja üksikute alade revisjon). Revideerimistel võeti varasid arvele (ladude ülekasvud toidu-, hobusemoona- ja kraamivarustuse alal ning mitmesugused arvelevõtmata esemed) 32.609 kr. väärtuses. Korduvatest puudustest oleks märkida: kütte ja valgustuse punktid ei olnud kooskõlas aktidega; võimalikke ei kustutatud õigel ajal; kulude tegemisel ei peetud kinni ülde säästsummade eelarvest; raha- ja vararaamatuid peeti hiline misega; sõduripoodide summadest oli ohvitseridele raha laenatud ning kaupa võlgu müüdüd; väeosas varustuse müüjana esines sama väeosa staabiülem; ametlikul sõidul olevaid ametisikuid, ka ülemaid, kes seaduse alusel päevaraha said, peeti üleval väeosa säästsummade arvel; ühes asutises oli sõdurite toitmisel tarvitatud sahariini.

Vaadeldes säästsummade kujunemist, tuli konstateerida, et küttepude ja valgustuse normid olid suured, samuti ka määratud hinnad. (Ühes suuremas väeosas oli kogunenud küttesäästu 14.000 kr., sellest 9.000 kr. saadud ainete vähemkulutusest ja 5.000 kr. hinnavahest. Valgustuse alal oli vähemkulutusest säästu 5.000 kr.) Uue kütte ja valgustusega varustamise seadlusega (RT 39 — 1931) vähendati valgustuse- ja küttenorme. Samuti suured olid ka maitseainete (tee, pipar, kohvi ja sool) normid. Kui neid aineid tarvitada ühise toitmise juures normide järgi, siis rikuks see toidu ära. Säästsummade suuruse kohta annab ülevaate säästsummade läbikäik ühes diviisis. 1. aprilliks 1930 a. oli üld- ja toitlussäästsumme 76.170.44 kr. Aasta jooksul tuli juure 144.960.03 krooni, kokku sissetulek 221.130.47 kr. Väljaminek aasta jooksul 134.023.39 kr., ülejääk 1. aprilliks 1931 a. 87.107.08 kr. Peab tunnustama, et kaitseväes maksev majapidamise ja varustamise süsteem, mis peamiselt rajatud kindlatele normidele — tarvitamise (aineline norm) ja muretsemise (rahaline norm), — millest ülejäägid kokkuhoidliku majapidamise tagajärjel lähevad väeosa säästsummadesse, on annud üldiselt häid tagajärgi, tõstes väeosade majanduslikku olukorda ja ka sõdurite elujärge. Kuid viimastel aastatel on juba märgata säästsummade tarvitamise juures laiatamist, mis tingitud säästsummade liigsusest, eriti suuremates väeosades, ja nende tarvitamise puudulikkusest korraldamisest. Ka ei mõju hästi see nähtus, et ülemaid on hakanud määrata oma korraldusse säästsummadest kuni 10%, mida tarvitatakse ilma eelarveta ja mõnikord ebaproduktiivseteks ja kontrollimata kuludeks. Säärane väeosade „maksustamine“ ülemate poolt ei ole kohane. Kui tahetakse diviisi huvides midagi asutada või ette võtta väeosade säästsummade arvel, siis tuleks kavatses olevad kulud võtta osadeks jagatult väeosade säästsummade eelarvetesse. Üldse, kui ei taheta kõigutada praeguse majapidamise aluseid, mis rajatud kokkuhoiu põhimõttele, tuleks: 1) määrata muretsemise rahalised normid sarnaselt, et ära hoida säästsummade üleliigset paisumist ja 2) kindlalt ja täpselt korraldada uues valmivas majapidamise seadluses säästsummade tarvitamine.

Mõne reaga tuleb puudutada ka Vabadussõja ajaloo komitee tegevust, missugune ellu kutsutud Vabariigi Valitsuse poolt 16. VI. 26 a. vastuvõetud seadluse (RT 57 — 1926) alusel ja mille järgi tema ülesandeks on tõetruult ja põhjalikult läbi uurida ja kirjeldada neid sõjalisi sündmusi, mis on ühenduses riigi loomisega ja kaitsmisega ja mis arenesid aastatel 1917—1920 kuni Tartu rahulepingu allakirjutamiseni. Tähtsatud komitee koosneb juhatajast ja töökomisjonist. Juhataja liikmed täidavad omi ülesandeid komitees oma otseste ametikohuste kõrval. Töö tegelikult täitjaks on töökomisjon, kes koosneb

6 ohvitserist ja 5 kantsleitööjõust. Töökomisjoni ülalpidamine läheb aastas maksma keskmiselt 20.000 krooni. Nimetatud komitee on töötanud juba viis aastat, kuid ülesandega ei ole jõutud kaugemale, kui sündmuste kindlakstegemiseni väeosade kaupa — põhja rindel kuni 16. IV. 1919 a., lõuna rindel kuni 12. II. 1919 a. (osalts kuni 16. II. 1919 a.). Peale selle on tehtud arhiivi- ja bibliografeerimistöid ning üksikute alade uurimisi järgnevas uurimisperioodis. Nagu sellest näha, läheb ajalugu iga aastaga kallimaks, tõustes lõpuks sajatuhandetesesse kroonidesse. Kaitseministeerium peaks lähema vaatluse alla võtma töö süsteemi, ulatuse ja uurimise meetodid, kutsudes ekspertideks asjatundjaid — õpetlasi.

Ka kõrgema sõjakooli ülalpidamine on kulukas: ühe õpilase ülalpidamine maksab aastas keskmiselt 3.600 krooni. Kuna kursus kestab 2 aastat, läheb üks kindralstaabiohvitser riigile maksma 7.200 krooni. (Kadeti ülalpidamine maksab aastas keskmiselt 1.300 kr. ja aspirandi ülalpidamine 1.200 kr.).

Järelekontroll. Revideerimisel järelekontrolli korras tulid avalikuks korduvad eksimused kulude tegemisel. Eksimusi, mis väeosa ja asutiste poolt õiendatud kuni 1. novembrini 1931 a. kulude tagasimaksmisega riigitulude ja krediidi uuendamise arvele, oli:

rahaliste tasude	alal 116 korral	593.09 kr. suuruses,
toitusvarustuse	„ 36 „	1.076.75 „ „
hobusemoona	„ 11 „	495.88 „ „
küttega varustamise	„ 16 „	2.130.11 „ „
valgustusega varustamise	„ 16 „	798.95 „ „
kraamiga varustamise	„ 1 „	4.— „ „

Kokku 196 eksimust 5.098.78 kr. suuruses. Nende hulgas oli aritmeetilisi eksimusi 20 korral 176.72 kr. suuruses. Osa eksimusi väeosade ja asutiste poolt on veel õiendamata.

Ühe väeosa aruande revideerimisel tuli avalikuks aruande võltsimine ja riigiraha omandamine 344.73 kr. suuruses. Võltsimine oli võimaldatud lohaka asjaajamise tagajärjel. Riigikahju tasuti arveohvitseri poolt, kellele allus võltsimise toimepanija-kirjutaja. Selle väeosa aruannete revideerimisel on ka varemalt ette tulnud võltsitud arveid.

Aruandmine Kaitseministeeriumi tulude alal oli korralik ja puudusi avalikuks ei tulnud.

Alljärgnev tabel annab ülevaate järelekontrolli korras selgitamisele võetud summade õiendamise kohta.

Eelarveaasta	Lahendamata jäänud summad 1. XI. 1930 a.	Võetud lahendamisele	Lahendamata jäänud summadest õiendatud			Jäi lahendamata 1. XI. 1931 a.
			Tasumisega riigitulude arvele	Juure- ja tagasimaksmu määramisega ning riigivõlgade nimikirja kandmisega	Seletustega, dokumentidega ja muul teel	
Kulud:						
1920 a.	5.917.65	—	—	4.522.41	—	1.395.24
1921 a.	15.360.82	—	126.91	12.447.16	2.786.75	—
1923 a.	4.461.71	—	—	3.404.42	798.39	258.90
1925 a.	21.418.12	—	250.—	—	21.168.12	—
1926 a. I, II, III	5.055.68	—	—	3.751.20	—	1.304.48
1927/28 a.	80.334.40	—	408.—	3.634.26	70.161.68	6.130.46
1928/29 a.	199.020.10	—	23.—	—	62.468.16	136.528.94
1929/30 a.	309.665.11	—	3.536.64	—	125.640.14	180.488.33
1930/31 a.	—	468.464.86	5.098.78	—	83.999.27	379.366.81
Kokku	641.233.59	468.464.86	9.443.33	27.759.45	367.022.51	705.473.16

Kaitseliit.

Kaitseliidule toetuse andmise seaduse (RT 29—1929) alusel anti Kaitseliidule toetuseks 1930/31 a. peale 650.000 kr. Juurearvates eelmise aasta ülejääki 253.557.69 kr., kaitseliidu maksuna sissetulnud 3.025.75 kr., protsente jooksvate arvete pealt 6.641.35 kr. ja muid sissetulekuid 25.520.69 kr., kujunes kaitseliidu 1930/31 a. eelarve sissetulek 938.745.48 kr. peale. Eelarve väljaminek oli 691.719.88 kr. Sellega ülejääk järgmiseks 1931/32 eelarveaastaks 247.025.60 kr.

Kaitseliidu kuludeks 1930/31 eelarveaastal oli ette nähtud krediite eelarve järgi 704.969 kr., millest tarvitati 691.719.88 kr., ülejääk määratud krediidist 13.249.12 kr. Suuremaid krediidi ülejääkisid üksikute paragrahvide järgi ei olnud eelarve täitmisel.

Revisjoni tulemused.

Kaitseliidu eelarve kulude revideerimist järelkontrolli korras teostati täielikult. Revisjonil leitud puuduste tõttu jäi esialgu õigeks tunnistamata 24.500.22 kr., missugusest summast õiendatud dokumentide ja seletuste esitamisega 3.230.37 kr. ja rahas tagasimaksmisega katteks 87.31 kr., jäi veel selgitada 21.182.54 kr. Aruannete sisulisel revisjonil tulid avalikuks eksimused päevarahade ja sõidukulude alal. Esialgu jäi õigeks tunnistamata kotkaristide tellimiskulu 5.725.50 kr. Statuudi kohaselt annetatakse kotkaristid tasu eest (tegelik väärtus) ja Kotkaristi Nõukogu otsusel erilisel korral ka tasuta. Seni on tasunud aga ainult üksikud kavalierid ristihinna. „Kaitse Kodu’le“ oli antud, peale eelarve järgi määratud toetuse 4.000 kr. suuruses, veel laenuna 6.000 kr. propagandafondi summadest.

Kaitseliidu asutisi revideeriti 20 korral, neist 16 täielikku ja 4 osalist revisjoni. Puudusi tuli ilmsiks 18 korral. Eriti suured puudused tulid avalikuks Kaitseliidu peastaabi majanduseosakonna ja Tartumaa maleva revideerimisel. Esimeses olid kassaraamatust läbi kandmata kviteeritud kuludokumente 31.323.01 kr. suuruses ja sissetulekudokumente 829.40 kr. suuruses. Kassa revideerimisel leidis sularaha asemel Kaitseliidu ametisikute võlakohustusi 3.540 kr. suuruses. Laenud olid antud ilma protsentideta neljast kuni üheteistkümne kuu peale.

Ilma vajaduseta oli antud välja suuremaid summasid Kaitseliidu pealikele. Eriti paistsid silma oma suurusega Tartumaa maleva pealikele antud summad, missuguseid revideerimise päevaks oli 16.517.75 kr. suuruses, millest revideerimise teisel päeval tagasi makseti 13.247.75 kr., kuna polnud vajadust nende summade järele.

Üldse selgus revideerimisel, et kaitseliidu riigisummasid tarvitati ka ametisikutele väljaantud laenude näol ning asjaajamises ja arvepidamises oli suuremaid puudusi. Revideerimise tulemustest teatati Kaitseministrile, paludes vastavaid korraldusi. Kuna Kaitseliidu ülema vastus, mis saadetud Kaitseministri kaudu, Riigikontrolli ei rahuldanud, juhiti veel kord Kaitseministri tähelepanu Kaitseliidu peastaabis aset leidnud puudustele ja nõuti vastavaid korraldusi. Osaliselt kõrvaldati puudused ja lubati võtta revideerimisele majanduseala asjaajamise kord. Kaitseliidu peastaabis võeti ette uus revideerimine 1931 a. maikuul, kusjuures selgus, et ametnikkudele antud laenud ei olnud kõik tasutud, et eelmise aasta kassaraamat oli lõpetamata ja käesoleva aasta kassaraamatust ei olnud kantud läbi tulu- ja kuludokumente, samuti tuli konstateerida, et rahaline arvepidamine, eelarvete kokkuseadmine ja selle täitmine ning kassakord on puudulikud. Revideerimise tulemustest teatati Kaitseministrile, kusjuures juhiti tähelepanu sellele, et Kaitseliidu peastaabis ei ole asjaajamise kord soovitatavalt paranenud ja et juhtiv keskkohd ei ole korraldanud asjaajamist ja arvepidamist nõuete kohaselt ka malevates, nagu seda tõendasid revideerimised kohtadel. Revideerimise materjalides toodi ette üksikasjalik ülevaade puuduste kohta. Sellele järgnes vastus Kaitseministri kaudu et Kaitseliidu peastaap asub

üldise Kaitseliidu majandusliku asjaajamise, arvepidamise, eelarve täitmise ja aruandmise uue korra väljatöötamisele.

Tartumaa maleva revideerimisel selgus, et osa saadud summasid oli kassaraamatust läbi kandmata, mõned summad olid kantud läbi suure hilinemisega. Malevas müüdüd varustuse eest saadud summad ei olnud arvestatud, samuti ei olnud arvestust peetud asjadele, mida müüdi. Seda tuli kindlaks teha revisjoni korras. Ka võlgnesid mitmed allüksused ja isikud saadud varustuse eest Tartumaa malevale summasid.

Kaitseliidu keskjuhatuse loteriipiletite müügist saadud summad olid üle kandmata mitme kuu vältel jooksvale arvele, maleva poolt võidetud summad ei olnud sisse kantud kassaraamatusse, kuigi võitude summadest oli tehtud kulusid. Ka puudus võimalus kindlaks teha võituseid, kuna piletite numbrid ei olnud kuskil fikseeritud.

Peale ülalnimetatud puuduste oli terve rida vähemaid puudusi asjaajamises ja arvepidamises. Kuna revideerimise materjalide järgi väärnähtused malevas olid silmatorkavalt suured, saadeti kogu toimetis Kaitseministrile. Peale mitmekordseid järelepärimisi ja meeldetuletusi saadeti Kaitseliidu ülema poolt kontrollile Tartumaa maleva pealiku seletus, mis antud Kaitseliidu ülemale revideerimisel ilmsikultunud väärnähtuste kohta. Kuna antud seletus kontrolli ei rahuldanud, võeti Tartumaa malevas uuesti revideerimine ette juulikuul 1931 a., kusjuures selgus, et kõik puudused ei ole kõrvaldatud. Revideerimise materjalid saadeti Kaitseliidu ülemale nõudmisega — kord ometi lõpp teha korduvatele puudustele Tartumaa malevas, mille järele Kaitseliidu ülema poolt võeti tarvitusele vastavad abinõud.

Ka teistes Kaitseliidu asutistes tuli revideerimistel avalikuks puudusi, kuid vähemal määral.

„Kaitse Kodu“ 1930 a. tegevusearuande revideerimisel selgus, et ajakirja eest saadavad tellimisrahad ja kuulutuste tasud väljaminekuid üksi ei kata, vaid peale toetuse 4.000 kr. suuruses on antud üksikuid toetusi Kaitseliidu summadest suurendatud numbrite väljaandmisel. Kokku on toetusi antud aasta jooksul 7.497.02 kr. Tuleks teid otsida lugejate arvu tõstmiseks. Kaastöö eest on makstud aasta jooksul 3.589.90 kr. Ka Kaitseliidu palgalised tegelased saavad honoraari artiklite eest — nagu ülevaated kursustest, manöövritest, võistlustest jne. Tasumaksmine sünnib ka tellimiste vastuvõtmisel kohapealsete malevasekretäride, instruktorite jne. poolt. Tellimiste ja kuulutuste vastuvõtmise eest on protsente maksetud ka toimetuses ja talituses teenivatele palgalistele isikutele. Kokkuvõttena lõppes „Kaitse Kodu“ 1930 a. tegevus 1.439.99 kr. suuruse ülejäägiga.

Kohtu- ja siseministeerium.

Eelarve.

Kohtu- ja siseministeeriumi alal on 1930/31 a. määratud ja üle kantud eelmisest aastast krediite korralisteks kuludeks 7.937.969 kr. ja erakorralisteks kuludeks 210.588 kr.; millest kulutati korralisteks kuludeks 7.849.685 kr. ehk 98,9% ja erakorralisteks kuludeks 191.210 kr. Suletud on krediite korraliste kulude alal 78.501 kr. ja erakorraliste kulude alal 5.905 kr., ning arvatud juure järgmise 1931/32 a. eelarvele korraliste kulude alal 9.783 kr. ja erakorraliste kulude alal 13.473 kr.

Kulud.

Kohtu- ja siseministeeriumi 1930/31 a. korralised kulud vähenesid, võrreldes 1929/30 a. kuludega, 109.907 kr. ehk 1,4% võrra. Kulude võrdlus peatükkide järgi annab järgmised tulemused:

	K u l u d		Suurenemine (+) Vähennemine (—)	
	1930/31 a.	1929/30 a.	Kroonides	%%
Korralised kulud.				
Keskasutis	339.541	317.980	+21.561	+6,7
Kohtud	1.559.167	1.562.648	—3.481	—0,2
Prokuratuur	184.754	188.330	—3.576	—1,9
Vangimajad	1.375.549	1.461.446	—85.897	—5,9
Politsei	3.252.877	3.251.496	+1.381	+0,1
Piirivalve	1.137.797	1.177.692	—39.895	—3,4
Kokku	7.849.685	7.959.592	—109.907	—1,4
Erakorralised kulud.				
Keskasutis	77.150	72.877	+4.273	—
Kohtud	24.553	6.373	+18.180	—
Vangimajad	14.425	128.747	—114.322	—
Politsei	10.479	1.500	+8.979	—
Piirivalve	64.603	10.123	+54.480	—
Kokku	191.210	219.620	—28.410	—

Keskasutises on kulud suurenenud peamiselt posti-, telegraafi- ja telefoni, hoonete remondi, kodifikatsiooni ja Kadrioru pargi korrashoidmise alal.

Kohtutes on kulud suurenenud teenistusevanusetasu ning kohtuliku asjaajamise ja abiandmise alal ja vähenenud arstiabi, vallasvara soetamise ning hoonete remondi alal.

Prokuratuuris vähenesid arstiabikulud. Vangimajades kahanesid arstiabi-, varustuse-, majapidamis-, vallasvara soetamis- ja tunduvalt (11,3%) vangide ülevalpidamiskulud.

Politseis kasvasid kulud teenistusevanusetasu, posti-, telegraafi- ja telefoni, ruumide üüritasu, vallasvara soetamise ja hoonete remondi alal ja langesid arstiabi-, varustuse- ja hobuste ülevalpidamiskulud.

Tulud.

Kohtu- ja siseministeeriumi alal 1930/31 a. riigitulude arvele Eesti Panka makstud tuludest oli alale jäänud 524.674 kr., eelmisel aastal — 648.009 kr. Tulud vähenesid 123.335 kr. ehk 19,0% võrra. Tulude võrdlus peatükkide järgi annab järgmised tulemused:

	T u l u d		Suurenemine (+) Vähennemine (-)	
	1930/31 a.	1929/30 a.	Kroonides	%%
Sisse makstud:				
Tempelmaks ja lõivud	12.934	51.520	-38.586	-74,9
Mitmesugused tasumaksud	188.752	234.667	-45.915	-19,6
Maad, hooned, metsad ja veed	28.731	34.999	-6.268	-17,9
Mitmesugused riigiettevõtted	98.484	104.641	-6.157	-5,9
Mitmesugused riigivarandused	9.543	12.306	-2.763	-22,5
Segatulud	189.387	211.447	-22.060	-10,4
Kokku	527.831	649.580	-121.749	-18,7
Taasi makstud:				
Eelmiste aastate tulused	3.157	1.571	1.586	—
Jääb alale	524.674	648.009	-123.335	-19,0

Tempelmaksude ja lõivude alal tulud vähenesid kantseleimaksudest selle tõttu, et alates 1929 a. septembrist rahukogude kinnistusejaoskondades kantseleimaksud tasutakse ja kustutatakse kohtumarkides ning saadud tulud näidatakse tulude aruandes Maksudevalitsuse otsemaksude osas kohtulõivudena.

Mitmesuguste tasumaksude alal vähenesid tulud: isikutunnistustelt, sest väljaantud isikutunnistuste arv kahanes umbes 50% võrra „Isikutõestamise ja liikumise seaduse“ maksmahakkamise tõttu, mille järgi isikutunnistuste omamine ei ole sunduslik; välispasidelt, sest väljaantud välispasidide arv vähenes umbes 25% võrra maksu kõrgendamise tõttu ja osa tulused (25%) arvati turismi edendamise fondi; peatuselubadelt, sest väljaantud peatuselubade arv langes umbes 15% ja vastavate konventsioonide alusel tasuta antud peatuselubade arv suurenes.

Tulud maadest ja hoonetest vähenesid selle tõttu, et eelmise aasta tulude hulgas on ühekordseid tasusid maade obrokile andmisest ja endiste aastate üürivõlgade tasumisi suuremal määral kui aruandeaastal.

Mitmesuguste riigiettevõtete alal tulud kahanesid vangitööde sissetulekute languse tõttu. Mitmesuguste riigivaranduste ja segatulude alal vähenemine on juhuslik.

Seaduseelnõude väljatöötamine toimub komisjonides, mille liikmeteks on kodifikatsiooniosakonna ametnikud, kohtutegelased, Tartu ülikooli õppejõud ja väljastpoolt kutsutud eriteadlased. Komisjonid töötavad väljaspool ametlikku tööaega ja komisjonide liikmed saavad osavõtmise eest eritasu kodifikatsiooni- ja kirjastusekrediidist. Tähtsatud eritasudeks kulutati summasid järgmiselt:

Tegevus.

Seaduseelnõu nimetus	Tasumaksamise aeg	Summa Kr.
Tsiviilkohtupid. sead.	1927—1931	34.720
Tsiviilsead.	1923—1931	28.207
Mereseadus	1924—1931	11.406
Nuhtluseseadus	1922—1925	10.547
Kriminaalkohtupid. sead. ja krim. sead. täiend. ja muutmise seadus	1927—1931	9.993
Kohtukorralduse sead.	1923—1931	9.640
Ministeeriumide korraldamise seadus	1926—1931	7.322
Vangistuseseadus	1927—1930	5.786
Vallaseadus	1930—1931	2.850
Vallakohtute korraldamise seadus	1928—1931	2.310
Riigisoetuste ja -tööde teostamise seadus	1928—1929	1.247
Riigiasutiste arvepidamise, aruandmise ja revisjoni seadus	1929—1931	1.160
Kokku		125.188

Peale selle on makstud üksikutele ametnikkudele mitmesuguste tööde eest seaduste ja määruste kodifitseerimise j. m. alal 1929/30 a. 3.992 kr. ja 1930/31 a. 2.678 kr., mille hulgas on tasu käsikirjade koostamise eest „Seadused ja määrused maanteede ja liikumise alal“ 1.730 kr. ja „Seadused ja määrused tervishoiu alal“ 1.250 kr.

Komisjoniliikmed said eritasu 1930/31 a. 32.200 kr., sellest 5 liiget à 3.150—3.700 kr., 7 liiget à 1.000—2.000 kr. ja 5 liiget à 400—1.000 kr. jne.

Kohtud. Kohtuasutiste toimetamisel oli 1930 a. 222.367 asja (eelm. aastal 201.992). Asjade jagunemine kohtuasutiste järgi ja võrdlus eelmise aasta andmetega on toodud alljärgnevas tabelis:

Kohtute nimetus	Asjade arv		Suurenemine (+) Vähennemine (—)	
	1930 a.	1929 a.	Arvuliselt	%%
Riigikohus	5.244	5.104	+140	+2,7
Kohtupalat	2.169	2.114	+55	+2,6
Rahukogud I aste	17.924	17.133	+791	+4,6
„ II „	14.639	13.536	+1.103	+8,1
Kohtu-uurijad	8.096	7.448	+648	+8,7
Rahukohtunikud	174.295	156.657	+17.638	+11,3
	222.367	201.992	+20.375	+10,1

Vangimajad ja Harku kolonii. Vangimajade valitsuse tegevusearuande järgi 1930/31 a. viibis vahialuseid vangimajades 1.114.885 päeva (eelm. aast. 1.062.720 päeva), millest keskmine vahialuste arv päevas 3.054 (eelm. aast. 2.911). Politseiarestimajades ja vallaarestikambrites 1930/31 a. viibis vahialuseid 28.920 päeva (eelm. aast. 26.253) ja keskmine vahialuste arv päevas oli 79 (eelm. aast. 72). Harku koloniiis viibis kasvandikke 1930/31 a. jooksul 41.899 päeva (eelm. aast. 52.275) ja keskmine kasvandikkude arv päevas oli 114 (eelm. aast. 143).

Vangistuseasutiste ülevõlpidamise tegelikud kulud on vanglates 1.315.139 kr. (eelm. aast. 1.328.656 kr.) ja Harku koloniiis 89.432 kr. (eelm. aast. 91.919 kr.). Selle järgi on keskmine üldkulu vahialuse kohta aastas vangimajades 430.63 kr. (eelm. aast. 445.41) ja kasvandikkude kohta Harku koloniiis 784.49 kr. (eelm. aast. 642.79) kasvandikkude arvu vähenemise tõttu.

Toitmiseks kulutati vahialuste kohta päevas 21,5 senti (eelm. aast. 27,4 snt.). Haigete vahialuste toimine Keskvangimaja haigemajas maksis 39 senti päevas haige kohta (eelm. aast. 44,2 snt.). Harku koloniiis on kulutatud toitmiseks keskmiselt kasvandiku kohta päevas 37,6 senti (eelm. aast. 50,2 snt.).

Vahialused vanglates ja kasvandikud Harku koloniiis viibisid sisetöödel 156.706 päeva (eelm. aast. 152.867 p.) ja välistöödel 103.021 päeva (eelm. aast. 158.449 p.) Tööstuse tulemuseks 1930/31 a. aruannete järgi vangitööde alal on puhaskasu 145.637 kr. (eelm. aast. 155.829 kr.) ja Harku turbatööstuse alal 7.543 kr. (eelm. aast. 11.170 kr.).

Harku mõisa 1929/30 a. aruande järgi on tegevuse lõpptulemuseks puhaskasu 9.123 kr. Aruande revideerimisandmetest selgus, et näidatud puhaskasust osa, nimelt 4.118 kr. on saavutatud viljapuude ja põõsaste esmakordsest arvele võtmisest ja näitamisest aruandeaasta tuludena. Ülejäänud 5.005 kr. langeb metsatuludeks 1.885 kr. ja põllu-, aia- ning karjapidamistuludeks 3.120 kr.

Eelkontrolli korras vaadati läbi 31 mitmesugust tehingukava 273.661 kr. ulatuses ja avaldati proteste tehingutele 7.404 kr. ulatuses, proteste võeti arvesse 3.240 kr.

Asutiste kassa, arve- ja majapidamise faktilist revisjoni teostati 82 korral, kusjuures selgus, et 71 juhul asjaajamine oli korras ja 11 juhul puudulik. Avastatud puuduste tõttu on saadetud revisjoniandmed prokurööri korraldusse 2 juhul.

1930/31 a. eelarve täitmise aruannete revideerimisel võeti selgitamisele kulude alal 275 kr. Eelmiste aastate aruannete järgi selgitamisele võetud summade õiendamise kohta annab ülevaate järgmine tabel:

Aruandeaasta/liik	Õiendamata summade seis 1. XI. 1930	Õiendatud 1. XI. 1930 — 1. XI. 1931 a.				Õiendamata summade seis 1. XI. 1931
		Täiendava tõestamise teel	Tasumisega riigitulude arvele	K/nõukogu otsuste põhjal		
				Tagasimaksu määramisega	Tagasi- nõudmisest loobumisega	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Kulud.						
1921 a.	491	214	64	—	213	—
1922 a.	813	174	639	—	—	—
1924 a.	32.235	32.041	16	—	28	150
1925 a.	180	—	—	180	—	—
1926/27 a.	3.214	—	—	3.024	—	190
1928/29 a.	1.332	780	456	96	—	—
1929/30 a.	291.244	288.393	99	—	203	2.549
1930/31 a.	—	—	—	—	—	275
Kokku	329.509	321.602	1.274	3.300	444	3.164

Piirivalve valitsus.

Piirivalve valitsuse 1930/31 a. korralised kulud (1.137.797.39 kr.), võrreldes 1929/30 a. kuludega (1.177.692.20 kr.), vähenesid kogusummas 39.894.81 kr. ehk 3,4% võrra. Tähtsam vähenemine oli teenistusetasude alal (53.920.86 kr.), mis tingitud koosseisude koondamisest ning ümberkorraldamisest. Ka vähenesid varustusekulud hindade languse tagajärjel. Tähtsam suurenemine oli sõidu- ja veokulude alal (33.771.47 kr.), mis seotud mehaaniliste liikumisvahendite muretsemisega, et edukamalt võidelda salakaubitsemise vastu. Erakorralised kulud (64.602.39 kr.), võrreldes eelmise aasta kuludega (10.123.27 kr.), on suurenenud 54.479.12 kr. ehk 538,1% võrra. Suurenemist põhjustas piirivalve teenistusehoonete ehitamine Petseri jaoskonnas.

Kokku oli korraliste ja erakorraliste kulude suurenemine 14.584.31 kr. ehk 1,2% võrra.

Piirivalve valitsuse 1930/31 eelarveaasta korralised ja erakorralised kulud, juure arvatud ka 1929/30 a. pikendatud krediit, olid 1.202.399.78 kr., kuna eelarve järgi oli ette nähtud 1.230.365 kr., sellega vähem kulutatud 27.965.22 kr. Sellest summast on „Riigi eelarve seaduse“ § 41 põhjal arvatud 1931/32 a. eelarve juure 13.473 kr. ning suletud 14.492.22 kr. (1,2% eelarve summast).

Piirivalve paatidele mootortüübi väljavahetamisel jäi kontrolli esindaja komisjonis eriarvamisele, leides, et küsimus on otsustatud enneaegselt, ja et tuleks uus komisjon kokku kutsuda, millest ka võtaks osa merejõudude baasi esindaja-eriteadlane. Uuesti määratud komisjon leidis, et varemalt valitud tüüp on ebakohane ja valis teise tüübi, milline pealegi endisest tüübist kaks korda odavam.

Varade hanke- ja töövõttelepingute kavades, mis tulid eelkontrolli korras läbivaatamisele, tehti parandusi ja täiendusi, mida lepingute sõlmimisel arvesse võeti.

Piirivalve valitsuse kassa ja arvepidamise revideerimisel tulid ilmsiks mõnesugused puudused, millised peatselt likvideeriti ja süüdlasi ametnikke karistati.

Petseri jaoskonna teenistusehoone ja kordoni ehitamise juures tulid ilmsiks mitmesugused puudused, millised sellega seletatavad, et tööde juhiks oli palgatud Teedeministeeriumi maanteede- ja ehituseosakonna ametnik, kelle otsekohesed ülesanded takistasid teda teostada korralikult kohapealset tehnilist järelevalvet. Ka on Petseri jaoskonna teenistusehoones valvuritele ettenähtud ruumid liiga kitsad, kuna ohvitseride korterid samas majas õige ruumikad.

Järelekontrolli korras eelarve täitmise aruande revideerimisel erilisi puudusi ilmsiks ei tulnud.

1930/31 eelarveaastal on Piirivalve valitsuse alal tulused laekunud 4.083.51 kr. Võrreldes möödunud aasta tuludega (9.338.27 kr.), on tulud üle 50% vähenenud, mille peamiseks põhjuseks Vabariigi Valitsuse poolt 1930 a. vastuvõetud „Üle Vabariigi piiri liikumise ja välismaalaste Eestis peatumise määrus“ (RT 54 -- 1930 a.), mille alusel määruse rikkujad vastutusele võetakse üldises korras ja trahvid ei laeku nagu varemalt Piirivalve valitsuse kaudu.

Majanduseministeerium.

Majanduseministeeriumi 1930/31 eelarveaasta kulud, võrreldes eelmise aasta kuludega, olid järgmised:

	1930/31 a.	1929/30 a.	R o h k e m +		V ä h e m -	
			summa	%%	summa	%%
Korralised kulud.						
Keskasutis	111.924	111.636	288	0,25	—	—
Maksudevalitsus	5.015.190	6.708.866	—	—	1.693.676	25,2
Rahanduseosakond	419.345	344.151	75.194	21,8	—	—
Kaub.-tööstuseosakond	108.115	114.809	—	—	6.694	5,8
Kokku	5.654.574	7.279.462	—	—	1.624.888	22,3
Riigivõlad	5.665.606	4.598.812	1.066.794	23,2	—	—
Kokku korralised kulud	11.320.180	11.878.274	—	—	558.094	4,7
Erakorralised kulud.						
Keskasutis	5.480.734	53.337	5.427.397	—	—	—
Rahanduseosakond	24.791	653.642	—	—	628.851	96,2
Kaub.-tööstuseosakond	—	23.814	—	—	23.814	—
Kokku	5.505.525	730.793	4.774.732	—	—	—
Keskasutise operatsioonifondid	399.855	800.000	—	—	400.145	50,0
Kokku erakorralised kulud	5.905.380	1.530.793	4.374.587	285,8	—	—
Kõik kokku	17.225.560	13.409.067	3.816.493	28,5	—	—

Nagu eeltoodud tabelist näha, vähenesid Majanduseministeeriumi korralised kulud aruandeaastal ilma riigivõlgadeta 22,3%.

Tagasi läksid sellejuures korralised kulud Maksudevalitsuses 25,2% ja Kaubanduse-tööstuseosakonnas 5,8%, kuna suurenesid Rahanduseosakonnas 21,8%.

Korralised kulud vähenesid peamiselt teenistusetasu alal 55.108 kr. ehk 4,5%, riigiteenijate toetuse alal 14.717 kr. ehk 12,9% ja piiritusemonopoli erikulude alal 1.590.393 kr. ehk 29,7%.

Teenistusetasu vähenemine oli tingitud osalt vakantkohtadest, kuid peaaesjalikult otsekoheste maksude, aktsiisi- ja tolliametkondade ümberkorraldamisest Riigikontrolöri poolt 1929 a. Vabariigi Valitsusele esitatud kava põhimõtete kohaselt, mille tõttu tähendatud kulud vähenesid 67.457 kr. ehk 6,9% vaatamata üksikute ametnikkude palkade tõstmisele.

Riigiteenijate toetusekulud langesid arstiabiandmise korra muutmise tõttu.

Piiritusemonopoli erikulude kujunemisest annab ülevaate alljärgnev tabel:

Korralised kulud.

Kulude nimetus	1930/31 a.	1929/30 a.	Rohkem (+), vähem (—)	
			Kr.	%
Piirituseost	2.735.671	4.111.024	—1.375.353	—33,5
Piirituse puhastus	142.645	197.314	—54.669	—27,7
Materjalid	57.228	67.104	—9.876	—14,7
Pudelid ja kastid	94.628	103.437	—8.809	—8,5
Tööliste tasu	73.695	73.316	+379	+0,5
Jõukulu	12.626	16.150	—3.524	—21,8
Vedu	151.627	170.981	—19.354	—11,3
Komisjonitasud	490.426	608.241	—117.815	—19,4
Piirit. kindlustam.	2.145	3.204	—1.059	—33,1
Eetri valmistamine	145	458	—313	—68,4
Kokku	3.760.836	5.351.229	—1.590.393	—29,7

Piiritusemonopoli erikulude vähenemine kõikidel aladel, välja arvatud tööliste tasu, mis tõusis 0,5% võrra, oli tingitud sellest, et riik tellis aruandeaastal vähem piiritust kui eelmisel aastal, ja et riigi piirituse- ja viinamüük langes, mille tõttu vähenesid piirituse ostu- ja puhastusekulud, kahanes tööstuses materjalide ning kütteenite tarvitamine, samuti ka vedu ja müügikohtadele maksetav komisjonitasu. Mahaarvates piirituse ostu- ja puhastusekulud kui tagavarade puht-soetamiskulud, olid kulud teistel aladel, võrreldes eelmise aastaga, 160.371.34 kr. ehk 15,4% võrra vähemad.

Suurenesid aga korralised kulud väärtmärkide valmistamise alal 92.573 kr. ehk 120% võrra, mida põhjustas vahetuseraha müntimine. Autasud ja ergutuserahad tõusid 4.345 kr. ehk 88,5% võrra, kuna aktiivsiseaduse rikkumiste suuremal määral avastamise puhul tuli maksta asjaosalistele ka rohkem tasu.

Välisvõlgade kulud suurenesid aruandeaastal põhjustel, et 1) tasumise annuiteet tõusis Briti toitlusevõla alal £ 7.669.— ja U. S. A. toitlusevõla alal \$ 50.000.—, 2) Rootsi tulitikustrusti laenult maksti esmakordselt % 230.622 kr. ja 3) rahareformi laenu alal osteti välja eelmisel aastal esitamata jäänud kuponge.

Keskasutise erakorralised kulud suurenesid 5.427.397 kr. võrra. Teraviljakaitse korraldamiseks kulu-
tati 5.128.675 kr., mitmesugusteks töödeks ja tööta tööliste toetamiseks 322.774 kr. ja mitmesugusteks toetusteks 25.000 kr., kuna vähenesid sõjajaagsete rekvireerimiste kahjude tasumise kulud 49.052 kr.

Majanduseministeeriumi operatsioonifondide seis 1. aprilliks 1930 a. oli 25.695.540.17 kr. Aruandeaasta jooksul tuli juure eelarve korras 399.855 kr. ja väljaspool eelarvet 152.565.48 kr., kokku 552.420.48 kr.

Väljaspool riigieelarvet fondid suurenesid: Eesti Maapanga põhikapitalile panga põhikirja alusel juurearvatud summaga 136.681.10 kr., koolimajade ehitusefondile juurearvatud laenude intresside ja viivituse-
trahvi summaga 13.233.45 kr. ja Rootsi väetisainete ja põllutööriistade laenule juurearvatud kursivahega 2.650.93 kr.

Tulud otsemaksude ja lõivude alal on aruandeaastal üksikute tulunomenklatuuri jaotuste järgi sisse tulnud järgmiselt:

Tulude nimetus	Tegelikud tulud		1930/31 a. tegelikud tulud võrreldes 1929/30 a. tuludega	
	1930/31 a.	1929/30 a.	Kr.	%
	Kr.	Kr.		
Tulumaks	2.860.620	2.884.660	—24.040	—0,8
Äri- ja tööstusemaks	2.663.230	2.717.985	—54.755	—2,1
Maa- ja hoonetemaks	427.207	416.135	+11.072	+2,7
Maks kapitali intressidelt	492.864	535.802	—42.938	—8,0
Kinnistusemaks	861.827	797.816	+64.011	+8,0
Pärandusemaks	487.740	364.726	+123.014	+33,7
Tempelmaks ja lõivud	4.640.658	4.901.179	—260.521	—5,3
Kokku	12.434.146	12.618.303	—184.157	—1,5

Erakorralised kulud.

Operatsioonifondid.

Tulud.

Võrdlustabeli andmetest selgub, et üldtulud otsemaksude alal, võrreldes 1929/30 a. tuludega, vähenesid 184.157 krooni ehk 1,5% võrra.

Tulud vähenesid järgmistel põhjustel: 1) äri- ja tööstusemaks — 54.755 kr. ehk 2,1% võrra, mis tingitud peaaesjalikult määratud lisaarimaksu mitte õigel ajal tasumisest avalikult mitteamuandvate ettevõtete poolt, 2) maks kapitali intressidelt 42.938 kr. ehk 8%, mis seletatav peaaesjalikult obligatsioonidega kindlustatud konto-korrentlaenude %-dilt võetava riigimaksu alandamisega 5% pealt 0,396 peale, 3) tempelmaks ja lõivud — 260.521 kr. ehk 5,3% võrra, sest kaupade hindade languse tõttu vähenes ka aasta jooksul sõlmitud äritehingute üldväärtus.

Aruandeaasta tulud suurenesid: 1) maa- ja hoonetemaksu alal 11.072 kr. ehk 2,7% võrra, kuna korda on läinud intensiivsemalt sisse nõuda eelmiste aastate võlge, 2) kinnistusemaks — 64.011 kr. ehk 8%, mis seletatav notariaaltoimingute arvu kasvamisega, 3) tunduvalt suurenesid tulud pärandusemaksu alal 123.014 kr. ehk 33,7% võrra, mis tingitud suuremate päranduste pealt määratud pärandusemaksu tasumisest.

Tulusid tollimaksudest saadi 1930/31 a. järgmiselt:

Tulude nimetus	Sisse tulnud 1930/31 a. Kr.	Tulusid 1930/31 a. saadud vähem või rohkem %% võrreldes	
		eelarvega	1929/30 a. tuludega
Sisseveotoll	19.634.043	—1,8	—4,1
Väljaveotoll	96.204	—19,8	—73,7
Lisatoll	42.636	+21,8	+31,3
Kantseleimaks	76.118	—31,0	—24,1
Trahvid	22.524	+12,6	+16,8
Mitmesugused tulud . .	112.295	—10,2	—19,1
Kokku	19.983.820	—2,1	—5,4

Tulud aruandeaastal vähenesid võrreldes eelarvega 2,1% ja 1929/30 a. laekunud tuludega 5,4% võrra.

Võrreldes eelarvega vähenemine oli peaaesjalikult kantseleimaksu (31%) ja väljaveotolli (19,8%) alal, mis on seletatav seega, et väljavedu üldiselt on vähenenud ja eriti nende väljaveosaaduste arvel, mis väljaveotolli alla kuuluvad.

Suurenenud on tulud lisatolli (21,8%) ja tollitrahvide (12,6%) arvel. Lisatollide suurenemine oli tingitud asjaolust, et aruandeaastal maksis määrus, mille järele kaubakäsitajatel nõuti kaupade revideerimise juures täpsemat kaupade ülesandmist. Trahvisummade suurem laekumine on osalt tingitud intensiivsemast salakaubajälgimisest ja osalt ka tolliseadustiku muutmisest, millega vähendati konfiskeeritud salakauba pealt määratavat trahvi ja mille tõttu salakaubavedajad eelistavad asekaristusena trahvi maksmist.

Eeltoodud asjaoludega on ka seletatav tulude suurenemine (lisatoll 31,3% ja trahvid 16,8%), võrreldes 1929/30 eelarveaasta jooksul laekunud tuludega. Kuid üldse on tollitulud langenud, võrreldes 1929/30 a. jooksul laekunud tuludega, 5,4% ja seda peamiselt üldise sisseveo vähenemise ning rahva majandusliku kitsikuse tõttu.

Üksikute tolliasutiste kaudu vastuvõetud sisse- ning väljaveotollisummasid selgitab alljärgnev tabel:

Tolliameti nimetus	S i s s e t u l n u d					
	Sisseveotolli 1.000 kroonides		Väljaveotolli 1.000 kroonides		1930/31 a. vähem (—) või rohkem (+) võrreldes 1929/30 a.	
	1929/30 a.	1930/31 a.	1929/30 a.	1930/31 a.	sisseveotolli	väljaveotolli
Tallinna	18.988,1	18.051,9	237,2	64,5	—4,9	—72,8
Valga	918,3	796,0	53,7	10,2	—13,3	—81,0
Pärnu	351,0	478,9	55,9	21,5	+36,5	—61,5
Narva	174,9	281,8	16,7	—	+61,1	—100,0
Kunda	28,5	12,9	—	—	—54,7	—
Kuresaare	10,0	14,6	2,5	0,1	+46,0	—96,0
Loksa	4,9	0,1	—	—	—98,0	—
Haapsalu	0,6	0,5	0,1	0,1	—16,7	—
Paldiski	0,2	0,8	—	—	+300,0	—
Kokku	20.476,5	19.637,5	366,1	96,4	—4,1	—73,7

Tabelist nähtub, et sisseveotollisummad on eriti kahanenud Loksa (98%) ja Kunda (54,7%) tolliametites.

Langemist näitavad ka sisseveotollisummad Tallinna peatolliametis (ligi 5%) ja Valga maksuametis (13,3%), missugune nähtus on tingitud sisseveo vähenemisest rahva ostujõu languse tagajärjel.

Suurenenud on tegevus sisseveo alal Narva maksuametis (61,1%) ja seda peamiselt Nõukogude Venest importeeritavate kaupade tõttu (suhkur, sool, bensiin jne.). Tegevuse suurenemist sisseveo alal on märgata ka Pärnu (36,5%), Paldiski (300,%) ja Kuresaare (46%) tolliasutistes.

Väljaveo alal on tollisummad vähenenud kõigis tolliametites, ja isegi kuni 100% (Narva). Tähenatud asjaolu on tingitud ekspordi vähenemisest, ja peamiselt väljaveotolli alla kuuluvate ekspordikaupade alal, nagu metsasaadused, linaseemned j.n.e.

Tulud aktsiisimaksudest vähenesid, võrreldes 1929/30 a. tuludega, 495.872 kr. ehk 9,7% võrra.

Üksikute tulunomenklatuuri jaotuste järgi on aruandeaastal aktsiisitulused sisse tulnud vähem (—) või rohkem (+) kui eelmisel aastal ja kui ette nähtud eelarves järgmiselt:

Tulude nimetus	1930/31 a. eelarves ette nähtud	Tegelikud tulud		1930/31 a. tegelikud tulud võrreldes			
		1930/31 a.	1929/30 a.	1929/30 a. tuludega		1930/31 a. eelarvega	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	%	Kr.	%
Aktsiis piirituselt	1.500.—	489.—	870.—	—381.—	—43,8	—1.011.—	—67,4
Aktsiis veinidelt, napsidelt ja li- kööridelt	220.000.—	227.003.—	232.934.—	—5.931.—	—2,5	+7.003.—	+3,2
Aktsiis õlilt	774.000.—	533.794.—	716.148.—	—182.354.—	—25,5	—240.206.—	—31,0
Patendid joogikohtadele, kaup- lustele, vabrikutele, töökoda- dele ja ladudele	120.000.—	123.729.—	123.304.—	+425.—	+0,3	+3.729.—	+3,1
Aktsiis pärmilt	142.000.—	163.755.—	190.517.—	—26.762.—	—14,0	+21.755.—	+15,3
Patendid pärmivabrikutele	100.—	100.—	100.—	—	—	—	—
Aktsiis tubakalt	3.700.000.—	3.344.963.—	3.608.499.—	—263.536.—	—7,3	—355.037.—	—9,6
Aktsiis paberossikestadelt ja pa- berilt	70.000.—	62.450.—	76.917.—	—14.467.—	—18,8	—7.550.—	—10,8
Tubakapatendid kauplustele	35.000.—	34.232.—	35.059.—	—777.—	—2,2	—718.—	—2,1
Patendid tubaka ja paberossikes- tade vabrikutele	6.600.—	5.976.—	6.443.—	—467.—	—7,2	—624.—	—9,5
Aktsiis tuletikkudelt	120.000.—	120.000.—	120.000.—	—	—	—	—
Trahvid	10.000.—	10.342.—	11.606.—	—1.264.—	—10,9	+342.—	+3,4
Mitmesugused tulud	800.—	433.—	791.—	—358.—	—45,2	—367.—	—45,8
Kokku	5.200.000.—	4.627.316.—	5.123.188.—	—495.872.—	—9,7	—572.684.—	—11

Võrdlustabelist selgub, et aktsiisitulud aruandeaastal vähenesid kõigil aladel, mis tingitud maksustatud ainete tarvitamise langusest. Suuremat vähenemist näitavad aktsiisitulud õllelt (25,5%), paberossikestadel (18,8%) ja pärmilt (14%). Nimetatud ainete tarvitamise langusega on seotud ka produktsioonilangus, mida näitab alltoodud kokkuvõte:

	1930/31 a.	1929/30 a.
Õlle valmistamiseks tarvitati linnaseid . . . kg	1.155.690	1.503.025
Pärmi panderollitud „	192.479	195.962
Paberossikeste panderollitud tk.	320.955.250	377.122.600

Märgatavalt langes ka aktsiis tubakalt (7,3%). Vähenemine on tingitud rahva ostujõu langusest, mis sunnib üle minema kõrgematelt sortidelt alamate sortide tarvitamisele. Produktsioonilangust kujutab alljärgnev kokkuvõte.

	1930/31 a.	1929/30 a.
Tubakat panderollitud	207.798 kg	258.170 kg
Paberosse „	1.070.614.825 tk.	1.129.263.425 tk.
Sigareid „	94.254 „	89.964 „

Veini ja likööri aktsiisitulude vähenemist (2,5%) põhjustab järjekindlalt arenev koduveini valmistamine ja veinitehaste toodete võrdlemise kõrge hind. Likööri, napsi ja veini tarvitamine, võrreldes eelmise aastaga, on jäänud peaaegu endiseks.

	1930/31 a.	1929/30 a.
Likööri ja napsi panderollitud	233.402 ltr.	229.006 ltr.
Marjaveini panderollitud	143.069 „	181.008 „

Käsitelles 1922 a. rahvalugemisel saadud elanikkude arvu (1.107.059) ja aktsiisitulusid õllelt, veinidelt, likööridelt ja tubakalt, saame järgmised andmed iga elaniku peale langeva aktsiisimaksu kohta:

	1930/31 a.	1929/30 a.
Õlleaktsiisi 1 elaniku kohta	0,48 kr.	0,65 kr.
Veini- ja likööriaktsiisi 1 „ „	0,21 „	0,21 „
Tubakaaktsiisi 1 „ „	3,02 „	3,26 „

Üldse langes aga aktsiisi iga elaniku peale 1930/31 a. — 4,18 kr. ja 1929/30 a. — 4,63 kr.

Aktsiisimaksude suhteline vaherkord 1930/31 a. kaudsete tuludega on 18,8% ja sama aasta korraliste tuludega 5,5%.

Riigi piiritusemonopoli teostati aruandeaastal 4 riigi ja 10 eralao ning 170 piirituse- ja viinamüügi-koha kaudu. Kaks uut eraladu avati 1. I. 1931 a. Tapal ja Jõhvis.

Tarvisminev toores piiritus valmistati, välja arvatud üksikud juhud, põllumajanduslikul alusel 129 piiritusevabrikus.

Piiritusevabrikute tegevusest annab ülevaate alljärgnev tabel:

H o o a e g	Vabrikute arv	Materjale tarvitatud (kg-s)			Piiritust saadud (kraadides)	Normi-piirituse hind 1° eest
		kartuleid	linnaseid	muud		
1930/31 a.	129	34.074.817	2.156.319	745.909	35.565.342	7 sent.
1929/30 a.	132	44.345.405	2.545.638	408.930	45.059.725	7,5—5,5 sent.

Monopoli tarviduseks riik ostis 1930/31 a. hooaja piiritusest Maksudevalitsuse andmetel 20.696.749° hinnaga 7 senti kraad.

Toores piiritus puhastati nagu eelmisel aastalgi kahe piiritust produtseeriva organisatsiooni („Kartuli Ühisuste Liit“ ja „Piirituse vabrikute Ühisus Rosen ja Ko“) poolt 6 piiritusepuhastamisvabrikus.

Riigipiirituse ümbertöötamist viinaks ja viina ning piirituse täitmist pudelitesse toimetati kahes riigiviinates Tallinnas ja Tartus.

Piirituse ja viina pudelitesse täitmise kohta annab ülevaate järgmine tabel:

	Piiritus		Viin			Lauaviin				Kokku kraade
	0,75 lt.	0,25 lt.	3 lt.	0,75 lt.	0,25 lt.	45°		40°		
						0,5 lt.	0,25 lt.	0,5 lt.	0,25 lt.	
p u d e l i t e s										
Tallinna viinateh. 1930/31 a.	56.860	640.440	414	5.028.680	490.814	12.443	18.480	16.542	17.862	14.242.019
Tartu viinateh. 1930/31 a. . .	22.236	282.435	—	1.939.980	215.467	—	—	—	—	5.580.938
Kokku	79.096	922.875	414	6.968.660	706.281	12.443	18.480	16.542	17.862	19.822.957
Tallinna viinateh. 1929/30 a.	120.540	801.280	1.032	5.635.460	16.600	—	—	—	—	16.013.866
Tartu viinateh. 1929/30 a. . .	31.216	385.824	—	2.242.670	54.426	—	—	—	—	6.439.921
Kokku	151.756	1.187.104	1.032	7.878.130	71.026	—	—	—	—	22.453.787

Alates 16. II. 31 a. lasti müügile lauaviin, mis valmistatud kahekordselt puhastatud piiritusest ja 0,25 ltr. pudelites harilik viin üldtarvitamiseks, mida seni müüdi ainult III järgu restoranidele, alandades hinda 50 sendilt 45 sendile.

Piiritusemonopoli tulude laekumist võrreldult 1930/31 a. eelarvega ja 1929/30 a. tegelikkude tuludega näitab alljärgnev tabel:

Tulude nimetus	1930/31 a. eelarve	1930/31 a. tegelikud tulud	1929/30 a. tegelikud tulud	1930/31 a. tegelikud tulud võrreldes			
				1929/30 a. tuludega		1930/31 a. eelarvega	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	%	Kr.	%
Piirituse- ja denaturaadimüük . .	14.900.000.—	12.353.281.—	13.630.214.—	-1.276.933.—	-9,4	-2.546.719.—	-17,1
Eetrimüük	—	—	3.963.—	-3.963.—	-100,	—	—
Puskariõlimüük	8.500.—	7.349.—	14.471.—	-7.122.—	-49,2	-1.151.—	-13,5
Mitmesugused tulud	91.500.—	83.404.—	82.468.—	+936.—	+1,1	-8.096.—	-8,8
Kokku	15.000.000.—	12.444.034.—	13.731.116.—	-1.287.082.—	-9,4	-2.555.966.—	-17,0

Ülaltoodud tabelist nähtub, et piiritusemonopoli üldtulud, võrreldes 1929/30 a. tuludega, on vähenenud 1.287.082 kr. ehk 9,4% võrra. Tulude tagasimineku oli tingitud tarvituse kahanemisest.

Eetrimüügist riigil ei olnud aruandeaastal üldse tulusid, kuna eetri valmistamine ja müük on välja antud eraettevõtjale ja vastav tulu laekub toore piirituse müügist eetri valmistamiseks.

Puskariõlimüügist saadud tulu vähenemise põhjusteks osutusid siseturu puudus ja hindade langus ilmaturul.

Piirituse-, puskariõli- ja denaturaadimüüki näitab alljärgnev tabel:

	Üldtarvitamiseks		Eriotstarveteks	Välja veetud	Puskariõli	Denatureeritud piiritus
	kraadides	40° liitrit				
1930/31 a.	20.045.523	6.164.060	2.485.360	16.469	105.635	395.078
1929/30 a.	22.247.020	6.841.027	2.643.310	30.556	153.257	394.841

Nagu eeltoodud tabelist näha, vähenes piirituse- ja viinamüük üldtarvitamiseks aruandeaastal umbes 2 miljoni kraadi võrra. Langenud on ka seni ühtlasel tasemel püsinud eriotstarveteks müüdnud piirituse hulk eelmise aastaga võrreldes 157.950°.

Käsitelles 1922 a. rahvalugemisel saadud elanikkude arvu (1.107.059), langeb iga elaniku peale üldtarvitamiseks müüdnud piiritust ehk viina:

1930/31 a. 18,11 kraadi ehk 5,568 liitr. 40° viina
 1929/30 a. 20,09 „ „ 6,179 „ 40° „

Aruandeaasta lõpuks oli riigi piirituseladudes tagavarasid:

	31. III. 31 a.	31. III. 30 a.
Toores piiritus	9.384.019°	6.321.658°
I sorti puhast. piiritus	4.150.970°	4.858.752°
Alamad sordid	60.224°	12.867°
Konfiskeeritud piiritus	7.739°	2.613°
Puskariõli	15.057°	18.890°
Piirituse eeljooks	15.727°	5.355°

Piiritusemonopoli 1930/31 a. tulu suhteline vaherkord sama aruandeaasta korraliste tuludega on 14,9% (1929/30 a. — 15,9%).

Kaubanduse-tööstuseosakond.

Kaubanduse-tööstuseosakonna 1930/31 a. korralisi tulusid oli 212.210 krooni (eelmisel aastal 200.373 kr.), seega suurenemine 11.837 kr. (5,9%).

Tunduvalt on tõusnud tulud fondidelt ja laenudelt, mis on tingitud sellest, et Vanamõisa kaevandus maksis oma võla pealt ühes aruandeaasta protsentidega ka eelmisel aastal võlgu jäänud protsendid. Mitmesuguste proovide ja analüüside alal tulud vähenesid ühenduses lina väljaveo langusega. Rent hoonetest vähenes selle tõttu, et eelmisel aastal müüdi maja Vabaduse puisteel nr. 3, mis oli enne renditud Eesti Pangale.

Kaubanduse-tööstuseosakonna tulude üldsummast on jäetud välja Riigi põlevkivitööstus ja Riigi turbatööstus, sest et nende tegevust käsitletakse käesolevas ülevaates eraldi.

Riigi sisevõlad suurenesid 1930/31 a. jooksul 6.136.993 kr. ehk 474,5% võrra, mis seletatav peaaesjalikult sellega, et 1930/31 aastal tuli laenata Eesti Pangalt rukkioperatsioonideks 5.000.000 krooni ja Riigi-hoiukassalt kassatagavarade täiendamiseks 700.000 krooni.

Riigi välisvõlad vähenesid aruandeaastal 217.165 kr. võrra, kusjuures aasta jooksul tasuti 929.926 kr. ning arvati võlale juure protsente ja kursivahesid 712.761 kr.

Riigi kassatagavarad vähenesid aruandeaastal 6.389.712 kr. võrra, mis tingitud ühelt poolt tulude nõrgast laekumisest ja teisalt, et aruandeaastal realiseeriti kassatagavaradest välisvaluutat uute raudteede ehitamiseks 2.441.272 kr., mis saadud eelmisel aastal Rootsi Tikustrusti laenust.

1930/31 a. jooksul tasuti „A“ liigi laenude alal riigikassale Pikalaenu Panga poolt:

a) Pikalaenu Panga ajutiste tunnistustega —	300.000 kr.
b) „ „ „ võlakirjadega —	2.360.000 „
d) Sisse makstud riigitulude arvele %%	653.972 „

Kokku 3.313.972 kr.

Riigi sisevõlad.

Riigi välisvõlad.

Riigi kassatagavarad.

„A“ liigi laenud.

Majanduseministeeriumi ja temale alluvate asutiste tegevuse kohta oleks märkida järgmist.

Tegevus.

Teravilja kaitseseaduse alusel teostas Majanduseministeerium aruandeaastal rukki kokkuostu. Rukki müügipakkumisi esitati 20.500 põllupidajailt ca 38.500 to peale. Kokku toodi tegelikult aga ca 36.000 to, millest omandasid: Majanduseministeerium ca 28.000 to, eraettevõtted ca 6.062 to ja Kaitseministeerium — ca 1.938 to.

Keskmiseks kokkuostuhinnaks oli 16,75 senti kilogrammilt, kuna turuhind oli 9—10 senti. Põllupidajatele rukki eest maksetud kõrgemat hinda tasandati sellega, et kodumaa rukkiostjaile lubati sisse vedada välisruki vahekorras kodumaa rukkiga 1:1, mille tõttu segarukki hind kujunes ca 13,5 senti pro kilo. Sisseveolubasid anti välja eraettevõtetele aruandeaastal 5.141.2 to peale.

Rukkiostuga ühenduses olevad kõrvalkulud paisusid aruandeaastal suureks. Nii makseti rukki kokkuostu- ja hoiukuludeks kuni 1. apr. 1931 a. 225.939.35 kr., veokuludeks 84.675.40 kr. ja eraettevõtete poolt rukki ostmiseks välja pandud kapitali % 44.334.90 kr., kokku 354.949.65 kr. Tähendatud kulud osutusid suureks peaaegselt selle tõttu, et suurem osa rukist osteti eraettevõtete vahetalitusel erilise tasu eest, ja et ca 18.000 to rukist paigutati võrdlemisi kõrge üüriga eraladudesse hoiule.

Riigile ostetud rukis ca 28.000 to jäi seisma ladudesse aruandeaasta lõpuks, kuna selle realiseerimine osutus raskeks järgmistel põhjustel:

Esiteks oli kodumaa rukkisaak 1930 a. haruldaselt hea, võrdudes 225.000 to, mis on 35.000 to võrra suurem keskmisest aasta üldtarvitusest.

Teiseks võttis pikemat aega teravilja kaitseseaduse vastuvõtmine, mida kasutasid eraettevõtted, vedades sisse 65.000 to rukist, nii et uue lõikuse järel ületasid rukkitagavarad meie aastase tarviduse ca 100.000 to võrra. Viimane nähtus ongi peapõhjuseks riigirukki ladusse seismajäämiseks, mis seotud suurte hoiukuludega ning riisikoga kvaliteedi halvenemise mõttes.

Kaitseseaduse alusel korraldatav edaspidine rukki kokkuost peaks sündima kulude kokkuhoiu mõttes riigiparaadi kaudu. Kokkuostetud rukis tuleks hoida riigiladudes, kuna eraladude kasutamine osutus väga kalliks aruandeaastal. Igaaastase ostuhinna määramisel tuleks talitada suurema ettevaatusega, sest aruandeaastal osutus raskeks realiseerida rukist ostuhinnaga.

Otsemaksude ja lõivude alal. Eelarveaasta jooksul on Maksudevalitsuse otsustega määratud 14.678.63 kr. tempelmaksu ja 134.472.85 kr. tempeltrahvi, millest tasuti 4.653.93 kr. ja 29.844.97 kr., ning vähendati vastulauset ja edasikaebuste tõttu 198.16 kr. ja 6.122.84 kr.

Pärandusemaksu alal Maksudevalitsus sai teateid 3657 päranduse kohta. Maksudevalitsuse kaebuste tõttu kõrgendati maksu 33.951 kr. võrra, ning tema enda otsustega määrati 9.335 kr. Kinnistusemaksu alal notarite ja kinnistusejaoskonna sekretäride aruannete läbivaatamisel Maksudevalitsuse korralduste tagajärjel on määratud täiendavalt 192.879 kr.

Põhiärimaksu alal Maksudevalitsus otsustas maksuinspektorite poolt kokkuseatud 905 protokollide, mille järgi määratud põhiärimaksu 14.086.70 kr. ning trahvi 15.739 kr. Selle määramise kohta esitati 198 kaebust. Kaebuste läbivaatamisel vähendas Peakomitee põhiärimaksu 785 kr. ja trahvi 928 kr. võrra.

Maksujaoskonnad maksustasid aruandeaasta eest 11.158 ettevõtet. Selle maksustamise vastu anti sisse 2.870 vastulauset, 25,7% maksjate arvust, mille läbivaatamisel rahuldati osaliselt või täieliselt 1462 vastulauset (50,9% vastulausetest arvust). Ärraamatuid esitati 581 ettevõtte kohta (5,2% maksustatud ettevõtete arvust), mille läbivaatamisel lükati tagasi 223 (38,4%), võeti vastu läbimüügi tõenduseks 110 (18,9%) ja puhaskasu tõenduseks 248 (42,7%).

Tulumaksu alal on üldmaksustamisel maksustatud 104.585 isikut maksu kogusummas 4.051.530 kr., sellest linnades 41.884 isikut (40%), maksusumma 2.753.564 kr. (68%) ning mitmesugustel põhjustel trahvitud 12.258 isikut. Maksustamise vastu esitati 10.585 vastulauset maksu asjus (10,1% maksnikkude arvust), 863 vastulauset trahvi asjus (7% trahvitute arvust) ning Tulumaksu Peakomitee 773 edasikaebust (6,8%) vastulausetest arvust.

Tolli alal. Väliskaubanduse üldläbikäike 1930/31 a. (sissevedu + välja vedu) oli kaalu järgi 848.149 tonni ja väärtuse järgi 176.530 tuhat krooni.

1929/30 a. oli üldläbikäik 966.277 tonni ja 244.769 tuh. krooni, seega 1930/31 a. läbikäik vähenenud kaalu järgi 118.128 tonni ehk 11,9% ja väärtuse järgi 68.239 tuh. kr. ehk 27,9% võrra.

Esimesel kohal läbikäigu poolest seisab Tallinna peatolliamet, mille kaudu on veetud kaupu 578.823 tonni ehk 68,2% üldisest sisse- ja väljaveetud kaupade koguhulgast, samuti ka väärtuse poolest, mis võrdub 159.642 tuh. kroonile ehk 90,4%-le.

Teistele tolliasutistele langeb üldlähikäigu kvantumist 31,8% ja väärtusest 9,6%, millest vastavalt Pärnu — 15,4% ja 3,9%, Narva — 8,9% ja 2,1%, Valga — 2,9% ja 2,8%, Kunda — 2,1% ja 0,4% ning ülejäänud kokku 2,5% ja 0,4%.

Võrreldes 1930/31 a. Tallinna peatolliameti väliskaubanduse läbikäiku 1929/30 a. läbikäiguga selgub, et aruandeaastal läbikäik on vähenenud 70,6% pealt 68,2% peale üldisest kaupade hulga läbikäigust ja kaupade väärtuse poolest 90,5% pealt 90,4% peale, mis on ilmaturul valitseva üldise majandusliku kriisi tagajärg.

Selle vastu on märgata väliskaubanduse läbikäigu suurenemist Narva ja Pärnu tolliasutistes. Narvas on kaupade üldlähikäik aruandeaastal, võrreldes 1929/30 a., tõsnud kaalus 4,9% pealt 8,9% peale ja väärtuses 1,4%-lt 2,1%-le. Sarnane väliskaubanduse läbikäigu kasvamine Narva maksuametis on tingitud Eesti ja N.-Vene vaheliste kaubanduslike suhete elustamisest. Peaasjalikult kasvas eksport paberi- ja saaduste alal Nõukogude-Venesse, kuna sealt sisse veeti mitmesugust kaupa (suhkur, teravili, sool jne.). Pärnu maksuameti kaudu on kasvanud üldlähikäik kauba kaalu suhtes 14,8%-lt 1929/30 aastal 15,4%-le 1930/31 a. ja kauba väärtuses 3,6%-lt 3,9%-le.

1930/31 a. tuli sisse sadama- ja laomaksusid tolliasutiste kaudu 1.016.695 kr., kuna 1929/30 a. on saadud 1.154.791 kr., seega aruandeaastal vähem saadud 138.096 kr. ehk 11,9%.

Nimetatud maksude vähenemine on sündinud peamiselt rannasõidulaevade arvel, kuna viimaste läbikäik on kahanenud 3240 laeva ehk 28,7% võrra, võrreldes 1929/30 a. läbikäiguga. Välissõidulaevade läbikäik vähenes 187 laeva ehk 3,3% võrra. Rannasõidulaevade liiklemise tagasimineku on tingitud rannasõidu prahtide vähesusest.

Transiidi läbikäik suurenenud aruandeaastal, võrreldes eelmise aastaga 42.318,3 to ehk 141,6% võrra. Transiidi kasvamine on tingitud N.-Vene transiitkaupade läbikäigu suurenemisest.

Tolliseadustiku § 245 põhjal Majanduseministri poolt antavaid tollimaksude õiendamise kergendusi piirati aruandeaastal.

Alltoodud tabel annab ülevaate nimetatud kitsendusest:

Kauplejate liik	Edasilükatud tollimaksude seis	
	1. IV. 1930 a. Kr.	1. IV. 1931 a. Kr.
Ekspediitorid	1.435.975	866.517
Kaupmehed	645.008	420.549
Töösturid	486.694	341.479
Kokku	2.567.677	1.628.545

Tabelist nähtub, et edasilükatud tollimaksude summad vähenesid, võrreldes 1929/30 eelarveaastaga, 939.132 kr. võrra, kahanedes kõige kolme kauplemise liigi arvel.

Majanduseministri vastava otsuse põhjal on ettevõtte kohustatud likvideerima oma edasilükatud tollivõlad 1. märtsiks 1932 a.

Tolliametite juures alaliselt asuvate ja tollikrediite kasutavate isikute ja ettevõtete arv vähenes aruandeaastal 43-lt 37 peale.

1930/31 a. tollimaksudest vabastamisi oli kogusummas 1.247.508 kr., moodustades 6,3% laekunud tollituludest.

Keda vabastatud	1929/30 a.	1930/31 a.	1930/31 a.	Aruandeaastal tolli-
	vabastatud summa	vabastatud summa	+ (rohkem) -(vähem) vabasta- tatud võrreldes 1929/30 a.	maksudest vabasta- tud võrreldes 1930/ 31 a. tollituludega
	Kr.	Kr.	%%	%%
Riigiasutised ja saatkonnad . .	926.906	605.329	-34,7	3,1
Eraisikud ja ettevõtted	345.343	642.179	+85,9	3,2
Kokku	1.272.249	1.247.508	-1,9	6,3

1929/30 a. andmete võrdlusest nähtub, et eraisikutele ja -ettevõtetele tollimaksudest vabastatud summad on kasvanud ligi 85,9% ja riigiasutistele ning saatkondadele vähenenud 34,7%.

Suuremaid tollisoodustusi on saanud kiviõlivabrikud. A.-s. Eesti Kiviõlile lubati V. Valitsuse poolt tollivabalt sisse tuua elektrijõujaama sisseseade ja selle osad 180.000 krooni tollisumma suuruses, milliste hulgas tollivabalt sisse toodi ka elektrikõrgepingeliini ehitamiseks tarvisminevad puupostid, propsid, põikpuud ja muud säärased puumaterjalid, kuigi kodumaa metsatööstused osa materjalidest oleks suutnud valmistada. Riigikontroll juhtis tähendatud asjaolule Majanduseministri tähelepanu, mille järeldusel hilisemad puumaterjalide saadetised tolli alla määrati.

Tollinõukogude tegevus aruandeaastal on tunduvalt suurenenud salakauba asjus, võrreldes eelmise aasta tegevusega. Eriti kasvas Tallinna peatolliameti salakaubaasjatoimetiste arv, tõustes 617-lt 1248 peale, kuna Valga ja Narva maksuametites asjatoimetiste arv näitas vähemat juurekasvu.

Silmatorikavalt kasvas aruandeaastal salapiirituse ja eetri (809 salapiirituse ja 15 eetri tabamise juhtu) tabamiste arv, suurenedes 467-lt 824 peale. Kokku tabati 27.763 liitrit salapiiritust ja 118 kilogrammi välismaa eetrit, seega 8789 liitri võrra salapiiritust rohkem kui eelmisel aastal.

Suurem hulk salapiiritusetabamisi on sündinud Harju, Viru ja Läänemaal ühes saarte ning Tallinna linnaga. Teisel kohal salapiirituse tabamise poolest asub Narva linn ja selle ümbrus. Kõige vähem liigub salapiiritust Lõuna-Eestis, kus selle aset täidab Lätimaalt salaja sisse veetud eeter.

Samuti on kasvanud ka muu salakauba tabamiste arv. Tallinna peatolliameti tollinõukogus arutusel olnud muu salakauba asjatoimetiste arv kasvas eelmise aasta 157 pealt 458 peale aruandeaastal, suurenedes ligi 300%. Vähemat tõusu näitasid salakaubaasjatoimetised Narva ja Valga maksuametites.

Peamiseks salakaubaartikliteks on igasugused siidikaubad, pitsid, väljaõmblused, välismaa napsid ja veinid ning tubak.

Salakaubitsejaile 1930/31 a. jooksul määratud trahvisid ja nende tasumist üksikute tolliasutiste järele selgitab alljärgnev tabel:

Tolliasutiste nimetus	Trahvi määratud			Trahvi tasutud			Tasutud trahvidest %%
	Piiritus ja eeter	Muu kaup	Kokku	Piiritus ja eeter	Muu kaup	Kokku	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Tallinna peatolliamet . .	377.219	1.672.168	2.049.387	—	—	72.140	3,5
Valga maksuamet . . .	2.168	28.139	30.307	207	2.525	2.732	9,0
Narva maksuamet . . .	1.153	548	1.701	240	277	517	30,4
Kokku	380.540	1.700.855	2.081.395	447	2.802	75.389	3,6

Tabelist selgub, et salakaubitsejaile tollinõukogude poolt määratud trahvidest 2.081.395 kroonist tasuti 75.389 krooni ehk 3,6%, kuna tasumata määratud trahvidest 96,4%.

Määratud trahvist tasutud väike protsent on seletatav sellega, et elukutselised salakaubavedajad on varanduseta isikud, ehk kuigi omavad varandust, siis varjatud kujul, mille tõttu rahatrahvi asemel peaaegu eranditult tuleb tarvitada asekaristust (vangistust).

Majanduseministeeriumi ja temale alluvate asutiste asjaajamise ja aruandmise revideerimisel aruandeaastal on alljärgnevaid puudusi leitud.

Keskasutise alal. Tulude revideerimisel selgus, et end. Põhja-Lääne Metallurgia, Mehaanika ja Laevachituse tehaste võla intressid 73.206.57 kr. ja viivituseraha 8.784.72 kr., kokku 81.991.29 kr. olid raamatus arvestamata ja aruandes näitamata.

Korraliste kulude alal võeti selgitamisele 46.10 kr., mis õiendati tagasimaksmise teel.

Erakorraliste kulude alal jäeti Riigikontrolli poolt õigeks tunnistamata 212.916 kr., mis kulutati hädaabitööde korraldamiseks, kuna vastavad aruanded ja dokumendid on seni esitamata Riigikontrollile.

Maksudevalitsuse otsemaksude alal tuli ilmsiks puudusi teenistusetasu, päeva-, sõidu- ja perekonna-abiraha ning posti- ja kohtukulude väljamaksmise alal, mille tagajärjel jäi esialgu õigeks tunnistamata 630.99 kr., millest seni tasutud 20 kr.

Tuludokumentide revideerimisel selgus, et mitmel juhul oli määratud ekslikult vähem maksu või jäetud maksustamata maksuobjektid, mille tagajärjel nõuti juuremaksu 13.482.89 kr., millest tasuti 2.193.90 kr.

Elkontrolli teostamisel tuli ilmsiks, et Otsemaksude Peakomitee oli tunnistanud Balti Päästeseltsi ärimaksu alla mittekuuluvaks ettevõtteks. Riigikontroll ei pidanud õigeks tähendatud seisukohta, teatas sellest Majanduseministrile, mille tagajärjel ettevõtte maksustati 1927—1929 operatsiooniaastate eest 3.488.52 kr. suurusel. 1926 tegevuseaasta eest 5.744.43 kr. jäi aga saamata maksu määramise ümberotsustamise tähtaja möödumise tõttu, millest järgneb, et Otsemaksude Peakomitee tegevuse läbi oli riigil vähem tulusid 5.744.43 kr.

Otsemaksude tulude arvestamise ja aruandmise alal ei olnud märgata paranemist, võrreldes eelmise aastaga. Maksudevalitsus esitas küll otsemaksude tulude eelarve täitmise aruande Riigikontrollile, kuid selles näidatud laekumise ja tagasimaksmise andmed ei olnud kooskõlas maksuametite vastavate andmetega. Riigikontroll juhtis Maksudevalitsuse kui ka Majanduseministri tähelepanu aruande puudulikkusele, nõudes uue aruande koostamist, mida aga Maksudevalitsus ei suutnud täita arvepidamise mitterahuldava seisukorra tõttu.

Tolliasutiste ja nende punktide tegevust revideeriti 56 korral, kusjuures 37 korral revideerimistulemustena olid mitmesugused puudused. Selgitamisele võeti 752.24 krooni, mis ka tasutud.

Kahel juhul saadeti revideerimismaterjalid prokuratuuri korraldusse.

Peale selle toimetas Riigikontroll peatolliameti esindajate osavõtmisel Tallinna peatolliameti 1930/31 a. oksjonitesse puutuvate tuludokumentide revideerimist, kus selgub, et peatolliameti oksjoni asjaajaja oli omandanud 769.16 kr.

Eelarve täitmise tuluaruande revideerimisel selgus, et viimane ei sisalda kõiki esialgu määratud, kuid hiljem vähendatud ja kustutatud makse. Tähendatud asjaolule juhiti Majanduseministri ja Maksudevalitsuse tähelepanu, kuid see ei ole annud seni tulemusi.

Riigikontrolli poolt võeti üles küsimus, kuidas tõlgitseda Eesti-Prantsuse kaubalepingu lisanimekirja A. tollitariifi § 215 p. 2 alumiiniumist pudukauba kohta, mida seni Tallinna Peatolliamet ja selle tollinõukogu arvas nimetatud lepingus ettenähtud soodustuste osaliseks. Riigikontroll ei pooldanud tähendatud seisukohta, leidis et alumiiniumist pudukaup ei kuulu lepingu tariifisoodustuste alla, millega Tollikomitee ühines.

Järelkontrolli teostamisel ei tulnud ilmsiks iseäralikke puudusi peale vähemal määral sissenõutud tolli- ja sadamamaksude, milliseid võeti selgitamisele 2.602.27 krooni, mis seni õiendamata.

Kaubanduse-tööstuseosakonna tulude alal võeti selgitamisele 40 kr., mis maksti riigituludesse.

Järelekontrolli korras õigekstunnistamata jäetud summade lahendamist Majanduseministeeriumi alal näitab alljärgnev tabel:

Aruande aja alguseks jäi lahendamata		Aruande ajal võeti selgitamisele	Lahendamata summadest on õiendatud		Jai lahendamata l. XI. 1931 a.
Mis aasta eest	Kr.		tasumisega riigitulude arvele	seletustega, dokumentidega ja muul teel	
k r o o n i d e s					
Kulud.					
1921 a.	652.—	—	—	652.—	—
1922 a.	1.684.—	—	—	1.684.—	—
1925 a.	2.151.50	—	4.—	2.147.50	—
1927/28 a.	802.—	—	54.—	—	748.—
1928/29 a.	41.711.21	—	—	32.472.—	9.239.21
1929/30 a.	1.418.41	—	156.98	1.016.85	244.58
1930/31 a.	—	213.600.49	66.10	7.40	213.526.99
Kokku	48.419.12	213.600.49	281.08	37.979.75	223.758.78
Tulud.					
1919 a.	122.64	—	35.19	87.45	—
1920 a.	1.132.38	—	57.67	1.074.71	—
1921 a.	1.050.46	—	648.45	402.01	—
1922 a.	936.01	—	296.68	639.33	—
1923 a.	9.462.67	—	1.161.77	8.300.90	—
1924 a.	6.579.08	—	207.15	128.18	6.243.75
1925 a.	953.52	—	419.21	534.31	—
1926/27 a.	191.28	—	155.49	35.79	—
1927/28 a.	592.80	—	319.97	272.83	—
1928/29 a.	1.171.95	32.472.—	619.39	552.56	32.472.—
1929/30 a.	2.082.47	—	—	—	2.082.47
1930/31 a.	—	2.683.27	40.—	36.—	2.607.27
Kokku	24.275.26	35.155.27	3.960.97	12.064.07	43.405.49
Riiklikud ettevõtted.					
1930/31 a.	—	67.284.26	—	67.284.26	—
Deposiidid.					
1929/30 a.	—	32.—	32.—	—	—
Kokku	72.694.38	316.072.02	4.274.05	117.328.08	267.164.27

Põllutööministeerium.

Põllutööministeeriumi kulud suurenesid 1930/31 a., võrreldes eelmise aastaga, 68.676 kr. või 1,03% võrra.

Üksikute ministeeriumi osakondade järgi kulutasid:

	1930/31 a.	1929/30 a.	rohkem + või vähem —	%%
k r o o n i d e s				
Korraliste kulude alal.				
Keskasutis	59.879	49.614	+10.265	+20,70
Katastri- ja maakorralduseosak.	1.591.795	1.554.709	+37.086	+2,40
Põllumajand. osak.	1.024.099	987.960	+36.139	+3,70
Loomatervishoiuosakond	92.446	93.145	—699	—0,70
Riigimaade- ja metsadevalitsus	3.148.981	3.211.325	—62.344	—1,94
Kokku korralisi kulusid	5.917.200	5.896.753	+20.447	+0,35
Erakorraliste kulude alal.				
Põllumajanduseosakond	337.369	159.824	+177.545	+111,09
Riigimaade- ja metsadevalitsus	173.010	83.276	+89.734	+107,75
Kokku erakorralisi kulusid	510.379	243.100	+267.279	+109,94
Operatsioonifondide alal.				
Põllumajanduseosakond	215.050	374.100	—159.050	—42,51
Riigimaade- ja metsadevalitsus	40.000	100.000	—60.000	—60,00
Kokku operatsioonifonde	255.050	474.100	—219.050	—46,20
Kogusummas	6.682.629	6.613.953	+68.676	+1,03

Korralised kulud suurenesid 20.447 kr. ehk 0,35% võrra. Eriti suurenesid suhteliselt ministeeriumi keskasutise kulud, kus üldisest suurenemise summast langeb sõidu- ja veokuludele 9.101 kr. ostetud sõiduauto arvel.

Katastri- ja maakorralduseosakonna krediit suurenes kantseleikulude ja vallasvarasoetuse alal; esimene sõltub ametnikkude arvu suurendamisest maamõõdu ja maaparanduse alal, tööde kvantumi ja tihes sellega tarvitatud kantseleimaterjalide hulga suurenemisest. Vallasvarast soetas osakond aruandeaastal suuremal määral maamõõduriistu, arvemasinaid ning arhiivi sisseseadet, kulutades kogusummas vallasvarasoetusele ja korrashoiule 16.965 kr.

Põllumajanduseosakonna keskasutise kulud suurenesid palkade alal 5.330 kr. võrra peaaesjalikult eriteadlaste koosseisu suurendamise tõttu. Suurim kulude juurekasv selles osakonnas langeb aga kultuurilistele toetustele, mis suurenesid, võrreldes eelmise aastaga, 20.631 kr. võrra. Väike tagasimineku on ametisõitute, ametnikkude ja teenijate varustuse, kantseleikulude, vallasvara, hoonete remondi ja kodifikatsiooni ning kirjastuse alal. Lõpptulemusel kulutas Põllumajanduseosakonna keskasutis aruandeaastal 672.364 kr. eelmise aasta 646.021 kr. asemel.

Sama osakonna kohapealsete asutiste kulud suurenesid palkade alal 4.363 kr., riigiteenijate toetuse alal 937 kr., kantseleikulude alal 1.656 kr., majapidamise alal 1.989 kr., vallasvara soetuse ja korrashoiu alal

Korralised kulud.

2.412 kr, materjalide proovimiste ja katsete alal 1.110 kr. ja hoonete remondi alal — 1.563 kr., kuna esin-
dusekulud ja õppetarvete soetamine nõudsid eelmisest aastast vähemat kulu. Üldiselt kulutasid Põlluma-
janduseosakonna kohapealsed asutised aruandeaastal 183.490 kr. eelmise aasta 171.101 kr. asemel, s. o.
12.389 kr. rohkem, mis langeb peamiselt uuesti avatud Vaeküla põllutöökooli arvele.

Avalikkude põllumajandusliikude koolide kulud vähenesid 2.449 kr. võrra.

Loomatervishoiuosakonna kulude alal on märgata väikest vähenemist riigiteenijate toetussummade
ja majapidamise alal.

Riigimaade- ja metsadevalitsuse kulud vähenesid üldsummas 62.344.63 krooni võrra ehk 1,9% ja
seda kohapealsete asutiste kulude arvel, kuna keskasutise ja metsakooli kulud suurenesid. Keskasutise
kuludest suurenesid kõige tunduvalt: teenistusetasu 49.477.82 krooni võrra, ning uue kuluna tuli juure
teede, sildade ja parvede ehitus 12.568 krooni, ning peale selle suurenesid veel ametisõidud 3.509 kr., amet-
nikkude ja teenijate varustus 331 kr., majapidamine 1.942 kr., materjalide proovimised ja saaduste kont-
roll 1.423 kr., kultuurilised toetused 1000 kr. ning kodifikats. ja kirjastus 324 kr. Sellevastu aga vähenesid
riigiteenijate toetus, juriidiline abi, kantseleikulud, sõidu- ja veokulud, vallasvara-, hariduslikud ning
metsaasjandusekulud. Kokkuvõttes suurenesid keskasutise kulud 25.943 kr. võrra.

Kohapealsete asutiste kulud suurenesid teenistusetasu, ametn. ja teenijate varustuse, kantselei-
kulude, avalikkude maksude, vallasvarasoetuse, hoonete remondi ja haridusliikude kulude alal, ning
vähenesid — metsaasjanduse alal 117.842 kr. ja vähemal määral ametisõitude, riigiteenijate toetuse, maha-
pidamis-, sõidu- ja veokulude ja segakulude alal. Üldiselt vähenesid kohapealsete asutiste kulud, võrrel-
des eelmise aastaga, 90.467 kr. võrra.

Protsentuaalselt kõige rohkem suurenesid metsakooli kulud, 17,6%, mis oli tingitud sellest, et hoonete
remontideks oli eelarveaastal kulutatud 2000 krooni, kuna eelmisel aastal selleks krediiti ei olnud ette nähtud.

Erakorralised kulud.

Erakorraliste kulude suurenemine Põllutööministeeriumi põllumajanduseosakonnas sõltub seakas-
vatuse edendamise ja peekonihindade kindlustusefondi asutamisest, milliseks otstarbeks aruandeaasta
kuludes esmakordselt esineb summa 271.000 kr. Tunduvalt suurenes ka koolide ja katsejaamade ehitam-
ise ja sisseseade krediit — nimelt 38.320 kroonilt 61.926 kroonile.

Riigimaade- ja metsadevalitsuse alal erakorraliste kulude suurenemine on tingitud aruandeaastal asun-
dus- ja renditaludel kasvava metsa hindamiseks erikrediidi (90.000 kr., millest kulutatud 88.393 kr.) and-
misest.

Operatsioonifondide alal kulutati Põllumajanduseosakonnas maaparanduse riikliku laenufondi täiend-
damisele eelmise aasta summa 200.000 kr., põllumajandusliikude kutsekoolide ja katsejaamade riikliku
laenufondi täiendamiseks 15.050 kr., eelmise aasta 19.000 kr. asemel. Kalameeste ja ühispiimatalituste
riiklikkude laenufondide täiendamiseks ning laenuks Eesti kalameeste ühingute liidule aruandeaastal summe
ei olnud eelarveski. Riigimaade- ja metsadevalitsuse alal kulutati laenuks maasaajatele inventari muretse-
miseks 40.000 kr., eelmisel aastal — 100.000 kr. Kogusummas vähenesid ministeeriumi kulud operatsiooni-
fondide alal 219.050 kr. või 46,2% võrra.

Tulud.

Põllutööministeeriumi määramisele kuuluvatest laekunud riigituludest jäi aruandeaastal alale E. P.
riigitulude arvele:

korral. tulused	5.769.437 kr.
erakorr. tulused	177.506 „

Kokku 5.946.943 kr.

seega 667.468 kr. võrra ehk 11,05% vähem kui eelmisel aastal.

Üksikute tululiikide järele oli 1930/31 a. tulude laekumine, võrreldes eelmise aasta tuludega, järgmine:

	Laekunud Eesti Panka		Suurenemine + Vähennemine -	
	1930/31 a. Kr.	1929/30 a. Kr.	Summaliselt	%%
Ptk. VIII. § 4. Mitmesug. proovid ja analüüsid .	1.086	1.013	+73	+7,20
„ IX. § 5. Maksud lubadelt, tunnistustelt j. t.	2.613	1.304	+1.309	+100,38
„ XIII. § 1. Tulud väärtpaber., fondidelt, laenu- delt ja arvetelt	22.505	74.289	-51.784	-69,70
„ XIII. § 2. Viivituserahad	—	62	-62	-100,00
„ XIV. § 1. Rent maadelt, metsadelt ja vetelt	66.902	84.707	-17.805	-21,00
„ XIV. § 2. Rent hoonetelt	12.214	4.210	+8.004	+190,10
„ XIV. § 3. Tulud metsadest	4.347.790	4.568.783	-220.993	-4,80
„ XIV. § 4. Tulud jahist ja kalapüügist . . .	9.428	8.576	+852	+9,94
„ XIV. § 5. Mitmesugused tulud	92.391	102.680	-10.289	-10,02
„ XIV. § 6. Trahvid ja viivituserahad	112.459	107.297	+5.162	+4,80
„ XVIII. § 5. Riigimetsatööstus	850.046	885.000	-34.954	-3,90
„ XIX. § 1. Vallasvara kasutamine	1.460	1.455	+5	+0,340
„ XIX. § 2. Trükitöödemüük	670	245	+425	+173,47
„ XIX. § 3. Mitmesug. varanduste müük . . .	172.286	88.862	+83.424	+93,80
„ XIX. § 4. Konfisk. ja leitud varandused . .	120	135	-15	-11,10
„ XX. § 1. Kuludeks kantud summade tagasi- maksmine	28.433	176.339	-147.906	-83,87
„ XX. § 4. Trahvid ja viivituserahad, mis mu- jal pole ette nähtud	13.620	17.188	-3.568	-20,75
„ XX. § 5. Juhuslikud tulud	51.798	25.157	+26.641	+105,90
Kokku	5.785.821	6.147.302	-361.481	-5,88
Tagasi makstud eelmise aasta tuludest	16.384	28.821	—	—
Korralised tulud	5.769.437	6.118.481	-349.044	-5,70
Erakorralised tulud	177.506	495.930	-318.424	-64,21
Kokku tulusid	5.946.943	6.614.411	-667.468	-10,09

Nagu eeltoodud tabelist selgub on tulud suurenenud vähemate tululiikide alal, nagu maksud lubadelt ja tunnistustelt, rent hoonetelt, tulud jahist ja kalapüügist, trahvid ja viivituserahad, trükitöödemüük, mitmesuguse varanduse müük ja juhuslikud tulud, kuna tulude kandvam osa tuntavat vähenemist näitab. Nii vähenesid tulud metsade müügist 220.993 kr. võrra, mis on tingitud metsamüügi järjekindlast vähenemisest, hindade langusest ja soodustatud müügitingimustest. Tulud väärtpaberitelt, fondidelt ja laenu delt, samuti ka erakorralised tulud vähenesid selle tõttu, et laenu d läksid üle Asundusekapitali ning operatsioonifondid Maatulundusekapitali arvele. Samuti on ka rentide vähenemine tingitud rendisummade üleandmisest Asundusekapitali arvele. Mis puutub tulude vähenemisesse teiste liikide alal, siis kannab see enam-vähem juhuslikku iseloomu.

Eelarve täitmine.

1930/31 a. Põllutööministeeriumi kulude eelarve täideti järgmiselt:

	Eelarvega lubatud Kr.	Aruande järgi kulutatud Kr.	Ülejääk Kr.	Kulutatud eelarvest %
Korralised kulud.				
Keskasutis	60.729	59.879	850	98,6
Katastri- ja maakorralduseosakond	1.655.989	1.591.795	64.194	96,1
Põllumajanduseosakond	1.042.381	1.024.099	18.282	98,2
Loomatervishoiuosakond	92.708	92.446	262	99,7
Riigimaade- ja metsadevalitsus	3.202.561	3.148.981	53.580	98,3
Kokku	6.054.368	5.917.200	137.168	97,7
Erakorralised kulud.				
Keskasutis	—	—	—	—
Põllumajanduseosakond	354.035	337.369	16.666	95,3
Riigimaade- ja metsadevalitsus	176.400	173.010	3.390	98,1
Kokku	530.435	510.379	20.056	96,2
Operatsioonifondid.				
Põllumajanduseosakond	215.050	215.050	—	—
Riigimaade- ja metsadevalitsus	40.000	40.000	—	—
Kokku	255.050	255.050	—	—
Kõik kokku	6.839.853	6.682.629	157.224	97,7

Suurim ülejääk korraliste kulude alal kujunes Katastri- ja maakorralduseosakonnas, — 57.344 kr. — peaaesjalikult maakorralduse- ja maaparandusetööde arvel, milliseid teostati vähem kui kavatseti eelarve järgi.

Põllumajanduseosakonnas andis suurima ülejäägi — 10.227 kr. — krediit teenistusetasudeks, kuna Audru karjatalitajate kool, milleks krediit oli lubatud, jäi avamata ja teenistusetasu avalikkudele põllumajanduslikkudele koolidele oli arvestatud rohkem, kui hiljem oli tegelik vajadus.

Tegevus.

Maakorralduseamet. Riigimaaid korraldati 1930/31 a. 698 kohas 141.741 ha 8620 üksuses. Töökava järele ja aasta jooksul täiendavalt töökavasse võetud töödest on täidetud 87 %. Uusi asunduskrunte rajati 1930/31 a. 455, neist 205 haritud maal ja 250 uudismaast. Otstarbe järele jagunevad uuesti planeeritud krundid järgmiselt: 234 normaaltalu, 36 käsitöökohta, 79 maaeluaseme kohta ja 106 ehitusekrunti.

Nõudmiste kohta maa järele võib otsustada järgmiste arvude alusel:

	Harju	Viru	Narva	Järva	Lääne	Saare	Pärnu	Viljandi	Tartu	Võru Valga	Petseri	Kokku	
Maasoovijate arv maakondades	69	31	585	350	115	16	1.127	82	609	615	—	3.599	—
Määratud maasaa- jateks	2	—	20	12	3	4	—	—	—	—	—	41	1,1%

Lapi- ja hingemaade kruntimisi teostati 1930/31 a. Maakorralduseameti andmetel 738 üksusel, pindalaga 9906 ha. ja kogukonna, asutiste ja erarendimaid korraldati 1930/31 a. 241 üksusel, kogupindalaga 2778 ha.

Toimetiste seis erarendimaade korraldamise alal oli 1. IV. 31 a. järgmine:

	Maakomisjonis			Peakomisjonis			Otsustamata*)	Riigikohtus		
	Otsustatud		Otsustamata	Saadud kaebusi	Otsustatud					
	eral-dada	mitte erald.			eral-dada	mitte erald.			Tagasi saata u. ots.	
Harjumaal	886	381	13	123	50	50	2	21	9	
Virumaal	238	179	3	43	34	8	1	3	2	
Ida-Virumaal	174	185	10	114	92	22	—	31	17	
Järvamaal	263	115	4	35	20	15	—	—	1	
Läänemaal	529	171	83	34	25	7	2	1	—	
Saaremaal	766	362	34	48	31	4	8	5	2	
Pärnumaal	1.181	497	27	280	107	39	3	131	15	
Viljandimaal	860	511	6	247	112	27	4	104	17	
Tartumaal	2.201	840	145	347	107	43	4	193	19	
Võrumaal	1.554	654	203	216	140	63	6	7	31	
Valgamaal	325	173	3	114	29	12	37	36	26	
Petserimaal	15	23	5	25	8	6	—	11	2	
	8.992	4.091	536	1.626	755	296	67	543	141	
	13.083				1.118					

*) Otsustamata toimetiste hulgas on ka Riigikohtust uuesti otsustamiseks tagasi saadud toimetised.

Alevite ja alevikkude ehitusepiirkondades asuvate rendimaade korraldamise alal said maakorraldusekomisjonid aruandeaastal 211 avaldust, millistest läbi vaadatud 189.

Maakorralduse, riigimaade korraldusekomisjonide ning maakorralduse ja planeerimise peakomisjoni üldise tegevuse kohta annavad pildi järgmised arvud:

	oli avalikke koos-olekuid:	toimetisi läbi vaadatud:
Riigimaade korraldusekomisjonides	172	908
Planeerimise peakomisjonis	42	314
Maakorraldusekomisjonides	186	943
Maakorraldusekomisjonis	60	645

Maakorralduse eeltöid tehtud maakorraldusekomisjoni alaliste liigete aruannete järgi 11.667 maa- ja põllumajanduslikku maad korraldamiseks 179.713 ha suuruse pindalal, millistel töödel teetsid 5 maakorraldusekomisjoni alalist liiget ja 22 maakorraldajat-maamõõtjat.

Katastriametis maade hindamise alal aruandeaastal klassitati 104.902 ha põllumajanduslikku maad; klassitamise tagajärgede arvutamine viidi läbi 104.349 ha kohta, milleks kulutatud 1151 tööpäeva. Puhtakasurublad on välja arvatud 125.424 ha kohta, 389 valla kohta koostatud maksualuste nimekirjad. Tööstusi ja hooneid hinnatud 3091.

Maaparanduseametis töötasid aruandeaastal välistöödel 17 kultuurtehnilist tööjõudu, kes toimetasid uurimistöid 72 kohas, loodides 2658 kilomeetrit veejuhtmeid, ja selgitades 101 riigiveski juures lubatava painutuse piirid. Jõgede süvenduse ja peakraavide kaevamistöid alustati 1930/31 a. 94 kohas, nende juhtmete kogupikkus — 505 km., nende abil on võimalik kuivatada 72.500 ha maaala. Töödest täidetakse 50 täies ulatuses riigi kulul, kuna 44 tööd 197 km pikkuses tehakse riiklikkude toetussummadega. Riigi arvel tehtavate tööde hind 408.000 kr., toetuseks määratud 98.000 kr.

Vabariigi kestvusel on üldse veejuhtmeid korrastamisele võetud riigi arvel 180 juhul 1402 km pikkuses ja riigi toetusel 312 juhul 1554 km pikkuses, kokku veejuhtmeid 492 kohas 2956 km., milliste abil on võimalik kuivendada 344.000 ha maad. Tööde läbiviimiseks määratud riigitöödel 2.761.736 kr., toetuseks 1.050.945 kr., kokku 3.812.681 kr.

Loomatervishoiuosakonna käsutuses on peale varem näidatud eelarvesummade tapaloomadelt võetava riigi % maksude fond, millise sissetulek oli aruandeaastal 321.623 kr. ja väljaminek 290.606 kr. Eelmisel aastal oli sissetulekus 172.759 kr., väljaminekus 171.524 kr., sellega tulud suurenenud 86% võrra, mis tingitud % maksu normide tõstmisest.

Üksikasjaliselt koosneb fondi tulu aruandeaastal:

riigi %-maksust tapaloomadelt	307.546 kr.
seerumimüügist	12.698 „
kinnisvara ekspluateerimisest	1.379 „

Kulutati:

üldkuludeks (teenistusetasu, kantselei- ja majapidamis- j.n.e. kulud) . . .	129.094 „
kahjutasu	58.935 „
Varandusesoetuse alal:	
a) kinnisvara	27.110 „
b) vallasvara	2.802 „
c) raamatukogu	81 „
kultuuriline toetus	42.573 „
kantud riigituludesse	30.000 „

Osakonna teenistuses oli I./IV.1931 üldse 68 loomaaarsti, kellest 46 riigieelarvesummade ja 22 riigi % maksu summade arvel.

Loomatervishoiuosakonna andmetel oli aruandeaastal ravilates haigeid: statsionäärarvil 1138 ja ambulantsarvil 10228 looma. Kahe ravila — Vigala ja Irboska — kohta puuduvad andmed.

Osakonnal töötasid aruandeaastal 27 loomaravilat.

Tähtvere mõisas asuva Loomatervishoiuosakonna seerumiinstituudi tegevus laienes aruandeaastal tunduvalt meditsiinpreparaatide valmistamise arvel. Üldse valmistatud laboratooriumis 49 mitmesugust preparaati 19.553 kr. väärtuses. Välja antud preparaate laboratooriumist 28.371 kr. väärtuses, sellest loomaaarstidele tasuta 14.676 kr. väärtuses.

Instituudi diagnostilise osakonna poolt tehtud aasta jooksul 2398 mitmesugust määramist.

Põllumajanduseosakonnas kulutasid aruandeaastal korralise eelarve järgi:

keskasutis	672.364.— (646.022.—) kr.
asutised kohtadel	183.491.— (171.102.—) „
avalikud ja erapõllumajanduslikud koolid	168.245.— (170.836.—) „
(klambrates möödunud aasta arvud).	

Kultuuriline toetus. Keskasutise suurim kulu 600.803 kr. — oli ka 1930/31 m. a. eelarve § 15 järgi määratud kultuuriline toetus (eelmisel aastal 580.173 kr.). Peale selle andis osakond toetusi veel väljaspool eelarvet erisummadest, nii et aruandeaastal selleks otstarbeks üldse said:

Kellele toetust makstud	Riigi 1930/31 a. eelarve summast	Kanamunade välja- veo erimaksu sum- madest	Piimasaaduste valjaveomaksu summadest		Kartuliveokon- trolli erimaksu summadest		Seakasvatuse edend. ja peekonitind. kindl. fondi seakasy. edend. osast	Talisaaatori prot- sendimaksu sum- madest	Kokku
			1930/31 a. eelarve järgi	1929/30 üle- jäägi arvelt	1930/31 a. eelarve järgi	1929/30 a. ülejärgi ar- velt			
1. Talumajanduse nõuandebüroole . .	148.800	—	18.169	1.186	—	—	—	—	-168.155
2. Eesti Põllumeeste Keskseitsile . .	57.803	—	—	200	—	—	—	—	58.003
3. ART Põllumajanduseliidule	33.770	—	2.220	500	1.705	—	—	—	38.195
4. Põllum. raamatupid. talitus ja raa- matupid. ühingutele	25.100	—	—	—	—	—	—	—	25.100
5. Masinatarv. ühingute liidule	13.730	—	1.056	200	—	—	—	—	14.986
6. Eestimaa Soodparanduse Seltsile . .	27.800	—	—	—	—	—	—	—	27.800
7. E. Sordiparanduse Seltsile	36.500	—	—	—	—	2.000	—	—	38.500
8. E. Maakarja kasvat. seltsile	15.825	—	—	80	—	—	—	—	15.905
9. E. Punasekarja tõuseltsile	20.881	—	—	330	—	—	—	—	21.211
10. E. Holl.-Friisikarja kasv. seltsile .	21.366	—	—	2.300	—	—	—	—	23.666
11. E. Hobusekasvatajate seltsile . . .	2.680	—	—	—	—	—	—	—	2.680
12. Tori Hobuste tõuseltsile	6.045	—	—	—	—	—	—	—	6.045
13. Ardenni hobuste tõuseltsile	4.233	—	—	—	—	—	—	—	4.233
14. Kalameeste ühingute liidule	10.558	—	—	—	—	—	—	—	10.558
15. E. Aianduse-Mesinduse Keskseitsile	15.568	—	—	—	—	—	—	—	15.568
16. E. Seakasvatajate seltsile	—	—	—	—	—	—	40.098	—	40.098
17. E. Linnukasvatajate seltsile	5.210	11.650	—	—	—	—	—	—	16.860
18. Põllum. ühisuste revisjoniliidule .	—	—	1.800	—	—	—	—	—	1.800
19. Ü. Piimaühingute Keskliidule	—	—	3.000	—	—	—	—	—	3.000
20. E. Ühistegelisele Liidule	—	—	1.800	—	—	—	—	—	1.800
21. E. Agronoomide seltsile	5.500	—	—	—	—	—	—	—	5.500
22. Turbaühingute liidule	2.040	—	—	—	—	—	—	—	2.040
23. Karjakontrolli korraldus ja kontroll- ühingute toetusi.	70.164	—	8.886	22.756	—	—	—	—	101.806
24. Raadi katseasutised	20.374	—	—	—	—	1.422	—	—	21.796
25. Eriteadlaste ettevalmistamiseks ja stipendiumideks	10.732	—	4.820	600	—	—	—	—	16.152
26. Piimasaad. v. v. kontrolljaama pii- manduse nõuande kuludeks	—	—	5.289	—	—	—	—	—	5.289
27. Konjunkt. büroo põllum. sekts. . . .	—	—	—	2.359	—	—	—	—	2.359
28. Ekspordi korraldamiseks	—	—	—	2.883	—	—	—	—	2.883
29. P. K. Estoniale Õisu piimand. kooli õppemeierei sissesead.	—	—	—	4.500	—	—	—	—	4.500
30. Mitmesugused isikud ja asutised . .	19.579	425	1.150	2.296	—	950	—	—	28.900
31. Osak. poolt otsekohe tehtud kulud	26.546	3.066	4.683	709	—	1.546	—	3.786	40.336
	600.804	15.141	52.873	40.899	1.705	5.918	40.098	3.786	761.224

Koolid. Suurem osa asutiste kuludest kohtadel moodustub riigikoolidena põllumajanduslike kude kutsekoolide ülalpidamiskuludest, s.o. 145.015 kr. 1930/31 m. a. töötasid riigikoolidena 12 kooli 21 klassi ja 347 õpilasega. Üksikute koolide järele tuleb kulusid:

Koolid	Klasside arv	Õpet. ja tegel. t. juh.	Õpilasi 1930/31 a.	Korral. krediidist Kr.	Toetusi riigimõisadelt Kr.	Kokku Kr.	1 õpilase kohta Kr.
1. Kehtna kõrg. kodumajand. kool ühes perenaistekooliga	4+1	12	53+22	35.081	5.686	40.767	544
2. Säreveere kodumajand. kool	1	4	29	9.456	1.451	10.907	376
3. Antsla kodumajand. kool	1	4	17	11.024	1.191	12.215	719
4. Helme 2 a. põllutöökool	2	5	30	12.888	593	13.481	449
5. Polli 2 a. põllutöökool ühes aiand. eriklassiga	2+1	6	26+12	15.702	499	16.201	426
6. Petseri 1 a. põllutöökool	1	2	17	8.447	183	8.630	508
7. Vaeküla põllutöökool	1	4	15	9.114	2.654	11.768	785
8. Kuusiku karjakasvat. kool	1)	4	16)	15.493	2.977	18.470	410
9. Kuusiku kontr. assist. kool	1)		29)				
10. Kuremaa karjak. kool	1)	4	21)	13.402	1.743	15.145	315
11. Kuremaa kontr. assist. kool	1)		27)				
12. Tooma sooharij. kool ja maapar. meistrite kursused	2+1	3	21+12	14.408	—	14.408	437
Kokku	21	48	347	145.015	16.977	161.992	467

Samadele koolidele ehituste ja sisseseadete soetuse kuludeks antud erakorralist krediiti 61.927 kr. Peale riigikoolide sai erakorralisest krediidist P. K. Estonia 12.000 kr. Õisu piimandusekooli õppemeierei ehitamiseks.

Peale nimetatud koolide töötasid veel Põllumajanduseosakonna allasutistena: 1) Riigi Seemnekontrolljaam Tallinnas, nõudes kulusid 14.784 kr., 2) Riigi põllutöökatsejaam Kuusikul (1930 a. tegevuse ülevaade ilmunud kuukiri „Agronoomia’s“ nr.nr. 5 ja 6, 1931 a.)—kulusid 10.691 kr., 3) Tori hobusekasvandus Tori r/mõisas — kulusid 2.418 kr., 4) Keila-Joa kalakasvandus — kulusid 2.567 kr., 5) Põllutööriistade ja masinate katsejaam Tähtveres — kulusid 2.175 kr., 6) Seakasvatuse katsejaam Kuremaa r/mõisas — kulusid 3.839 kr., 7) Piimasaaduste väljaveo kontrolljaam Tallinnas — kulusid 198.330 kr. Piimasaaduste kontrolljaam tegutses erikapitali piimasaaduste väljaveomaksude arvel, millistest summadest on makstud ka: 1) Põllumajandusliku konjunktuaubüroo kuludeks eelarve järgi 7641 kr. ja 1929/30 a. ülejäägi arvelt 2.359 kr. s. o. kokku 10.000 kr., 2) välisesinduse ja ekspordi korraldamise kuludeks eelarve järgi 7.383 kr., ning 1929/30 a. ülejäägi arvelt 2.883 kr., s. o. kokku 10.266 kr.

Avalikkude ja erapõllumajanduslikkude kutsekoolidena töötasid 1930/31 m. a. 20 kooli 32 klassi ja 662 õpilasega, saades riigieelarvest toetusena 168.245 kr. ja kustutatud rendi arvel toetustena 24.551 kr. Üksikute koolide järgi said toetusi:

K o o l i d	Klasside arv	Õpetajaid	Õpilasi	Korralisest krediidist Kr.	Toetused ära jäetud rendi arvel Kr.	1 õpilase kohta (korr. kr.) Kr.	1. õpil. kohta (korral. kred.) 1929/30 a.
1. E. Aleksandri põllut. keskkool	3	8	67	21.589	2.908	322	264
2. Jäned	3	9	91	19.369	2.860	213	229
3. Vahi 2 a. põllutöökool	2)		38				
4. „ aianduse eriklass	1)	8	12	19.250	195	264	232
5. „ kontr. assist. eriklass . . .	1)		23				
6. Vigala 2 a. põllutöökool . . .	2	3	17	7.108	—	418	317
7. Kõljala 2 a. „	2	4	28	7.272	—	260	183
8. Arkna 2 a. „	2	4	24	9.265	—	386	296
9. Vodja 2 a. „	2	4	43	9.560	5.250	222	188
10. Väimela 2 a. „	2)		43				
11. „ karjatalitajate kool	1)	6	20	15.225	3.610	242	228
12. Pürksi 1 a. põllutöökool . . .	1	2	28	4.066	—	145	172
13. V. Võidu 1 a. „	1	2	14	3.829	—	274	251
14. Keila põllut. talvekool	1	1	29	2.402	—	83	101
15. Purila karjatalitajate kool . . .	1	2	20	3.510	4.900	176	216
16. Öisu piimandusekool	2	4	57	10.495	3.094	184	206
17. Saku kodumajandusekool	1	4	20	7.040	1.734	352	241
18. Mõdriku „	1	4	25	7.130	—	285	213
19. Vasula „	1	4	26	8.294	—	319	266
20. Karja „	1	4	21	5.978	—	285	276
21. Orgita „	1	4	16	6.863	—	429	417
	32	77	662	168.245	24.551	239	230

Ehituste ja sisseseadete kuludeks on nimetatud koolid saanud põllumajanduslikkude kutsekoolide ja katsejaamade riiklikust toetuslaenufondist 441.057 kr. alates 1924 a., s. o. fondi asutamisest.

Põllumajand. kutsekoolide alal kulutas Põllumajanduseosakond 1930/31 a. toetusteks veel stipendiumidena õpetajate ettevalmistamiseks T. ülikoolis ja Kehtna kõrg. kodumajapid. koolis 1.520 kr. ning said koolid tasuta metsamaterjale 2705 thm. taksihinna 8.258 kr. väärtuses.

Vähese õpilaste arvu tõttu enamuses põllum. kutsekoolides tõuseb kulu 1 õpilase kohta õige suureks, keskmiselt 327 kr. õpilase kohta, kõikides 83 kr. (Keila) kuni 785 kr. (Vaeküla), millele Riigikontrolör juba eelmisel aastal juhtis Vabariigi Valitsuse tähelepanu, ühtlasi äramärkides koostöö puudust Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi vastavate kutsekoolidega.

Kulude vähendamise otstarbel juhtis Riigikontrol Põllumajanduseosakonna tähelepanu maksva eri- ja üldainete tundide jaotusele põllum. kutsekoolide tunnikavades. Uus eri- ja üldainete jaotus on alates 1. jaan. 1931 a. teostatud kodumajandusekoolides, mille järele jäid ära lisatundide tasud. Teistes põllum. kutsekoolides toimub uus eri- ja üldainete jaotus hiljem, alates 1. aug. 1931 a. Ümberkorraldus annab kogusummas kokkuhoidu umbes 50.000 kr. aastas.

Jälgides nimetatud koolide tegevust, selgub mõningate kutsekoolide tegevuses paralleelsus Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi vastavate kutse- või täiendusekoolidega, eriti aianduse alal, millised Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt hiljem avatud.

Kutsekoolide õpetajate ettevalmistamine toimub 1) pedagoogiumis — mees- ja naiskäsitöö ning aianduse erialadel nii mees- kui naisõpilastega ja 2) Kehtna kõrgemas kodumajandusekoolis naisõpetajate ettevalmistamine kodumajandusekoolidele majapidamise, käsitöö, kudumise ja aianduse erialadel.

Vabariigi Valitsuse poolt 1924 a. kinnitatud põllum. kutsekoolide võrgukava teostamine on õpilaste puudusel seismas ja uute koolide avamine sellega takistatud (kavas oli avada igal aastal 4—5 uut kooli kuni 1945 aastani), mille tõttu ka kodumajanduse- ja aianduseõpetajatel teenistuskohdade leidmise võimalused puuduvad ning on tekkinud nimetatud aladel õpetajate reserv.

Riigikontroll asus seisukohale, et asjatult tehtud kuludest ja paralleeltegevusest hoidumiseks tuleks kujundada ümber Kehtna kõrgem kodumajandusekool vastavalt Pedagoogiumide seadusele ja likvideerida Tallinna pedagoogiumi juures aianduse- ning naiskäsitööharud, jättes pedagoogiumi juure Tallinnas meeskäsitöö- ja algkooliõpetajate ettevalmistamine. Praegu on seaduste alusel kujunenud niisugune kord, et üksikul keskkooliõpetajail tuleb 4 aastat õppida enne kui saab õpetajakutse (2 aastat Kehtna koolis ja 2 aastat Tallinna pedagoogiumis), mis ei ole kuidagi otstarbekohane ja läheb riigile kalliks. Põllutöö- ja Hariduse- ja sotsiaalministeeriumidele tehti vastav ettepanek. Samas ettepanekus soovitas Riigikontroll võtta kaalumisele: 1) kodumajandusekoolides õpetajate normaalarvu nelja pealt kolme peale vähendamise (normaalselt 30 õpilast) ja 2) Tartu linna Jaama mõisas asuva aianduse-mesinduse täiendusekooli üleviimine Vahi aianduse-mesinduse kutsekooli juure.

Riigikontrolli arvates on ka 1—2 aast. põllutöökoolide juures mõningad ümberkorraldused tarvilikud, nende praktilisuse tõstmise mõttes, kui ka väiketalundite nõuete kohaselt neid osalt ümberkujundades.

Erikapitalid. Põllumajanduseosakonna erikapitalide tulud-kulud olid, võrreldes eelmise aasta tulude-kuludega, järgmised:

	T u l u d		K u l u d	
	1930/31 a.	1929/30 a.	1930/31 a.	1929/30 a.
Piimasaaduste väljaveokontrolli erimaks	229.998	212.987	198.330	183.227
Kanamunade väljaveokontrolli erimaks	25.832	22.582	22.002	21.364
Puuvilja väljaveokontrolli erimaks . .	1.255	156	403	212
Kartulite veokontrolli erimaks	3.807	5.049	11.191	10.496
Tallinna hippodroomi totalisaatori %-%maks	349	6.040	3.786	6.152

Piimasaaduste väljaveokontrolli aruande hilise saamise tõttu ei ole Riigikontrollis revisjoniandmed veel lõplikud.

Operatsioonifondid. Põllumajanduseosakonna käsutuses oli operatsioonifonde aruandeaasta lõpuks:

1) Maaparanduse riiklik laen	2.288.754.26 kr.
Sellest laenudena väljas 1. IV. 1931 a.	1.846.216.13 „
2) Laenu andmiseks Peipsi kallastelt Paldiski ümbrusesse paigutatud kalameestele	2.468.56 „
1. IV. 1931 a. oli kõik laenudena väljas.	
3) Põllumajanduslik toetuslaenufond	1.093.811.41 „
Sellest laenudena väljas 1. IV. 1931 a.	951.441.97 „

Põllumajanduseosakonna operatsioonifondidest anti üle aruandeaastal Maatulundusekapitalile Pikalaenu pangas:

1) Ühispiimatalituste riiklik laenufond, seisuga 30. IX. 1930 a.	2.267.106.10 kr.
2) Põllumajandusliikude kutsekoolide ja katsejaamade riiklik toetuslaenufond, seisuga 30. IX. 1930 a.	535.134.79 „
3) Laen põllumajandusliikude õpperaamatute kirjastamiseks, seisuga 30. IX. 1930 a.	24.179.— „
4) Kalameeste riiklik laenufond, seisuga 25. XI. 1930 a.	516.874.27 „
5) Laen ühistegeliste linatööstustele, seisuga 30. IX. 1930 a.	241.447.21 „
6) Laen põllupidajale seemnevilja muretsemiseks, seisuga 30. IX. 1930 a.	1.193.013.38 „
7) Viljasorteerimispunktide riiklik laen, seisuga 23. XII. 1930 a.	47.777.86 „
Kokku	4.825.632.61 kr.

Riigimaade- ja metsadevalitsuse riigimaade ameti valitsemisel oli 1. aprilliks 1931 a. 1.230.105,97 ha riigimaid ja hooneid 98862.

Administratiivne jaotus tähendatud maaala kohta jäi samaseks nagu eelmisel aastal, s. o. 9 revidendiringkonda 106 metskonnaga. Endiseks jäi ka metsandikkude arv (245), kuna vahtkondade arv 14 võrra suurenes; eelmise aasta 1.574 asemel oli aruandeaastal 1.588 vahtkonda.

Metsakasutus. Aruandeaastal raiuti metsa järgmiselt:

peakasutuse arvel	1.210.045 thm.
vahakasutuse „	450.191 „
	Kokku 1.660.236 thm.
mitte metsana majandavatelt maadelt 175.998 „	
	Kõik kokku 1.836.234 thm.

Kuna eelmisel aastal raiuti 2.235.189 thm., on aruandeaastal raiutud puumass vähenenud 398.955 thm. võrra ehk 17,84%.

Veel suuremat vähenemist, kui metsa raiumine, näitab aruandeaastal metsamüük. Kuna eelmisel aastal müüdi metsa üldsummas 2.233.260 thm., müügihinnaga 6.010.371 krooni väärtuses, langes aruandeaasta müük 1.832.064 tihumeetrile, müügihinnaga 4.366.136 krooni. Seega vähenes müüdüd puumass 18% ja müügihind 27,35%.

Alljärgnev tabel näitab aruandeaasta metsamüüke võrreldes eelmise aasta müükidega:

	1930/31 eelarv. aastal		1929/30 eelarv. aastal		Suuren. + Vahen. —	
	Mass tihum.	Müügihind	Mass tihum.	Müügihind	Mass	Müügihind
Oksjonilt	258.055	771.722	453.267	1.852.583	—195.212	—1.080.861
Võistluspakkumiselt . . .	76.168	184.646	139.536	397.374	—63.368	—212.728
Kindla hinnaga	376.996	908.431	431.864	1.112.743	—54.868	—204.312
Alandatud hinnaga	157.870	262.175	238.825	423.448	—80.955	—161.273
Hinnata	78.785	—	101.370	—	—22.585	—
Rüügmetsatööstusele . . .	884.190	2.239.162	869.398	2.224.223	+14.792	+14.939
Kokku	1.832.064	4.366.136	2.234.260	6.010.371	—	—

Nagu eeltoodud tabelist selgub, on metsamüük kõige suuremal määral vähenenud peaaesjalikult just tulutoovate müükide alal, nagu oksjonilt — massi 43,06% ja müügihind 58%, ning võistluspakkumiselt — massi 45,4% ja müügihind 53,5%. Juure pakuti taksihinnale oksjonil +8,2%, eelmise aasta +62,6% ja võistluspakkumisel +3,2%, eelmise +15,4% asemel.

Metsauuendamine. Uusi kultuure tehti aruandeaastal 4443 ha, sellest külviga 3.520 ha ja istutamisega 923 ha. Peale selle täiendati vanu kultuure 2571 ha ja tehti muid töid 21 ha. Tehtud kultuuride pindala on aruandeaastal suurenenud, võrreldes eelmise aastaga, uute kultuuride alal 1168 ha ja vanade kultuuride täiendusi 261 ha võrra. Ühes kultuuritööde pindala suurenemisega on suurenenud ka kulud. Nii suurenesid ühe hektari metsauuendusekulud võrreldes eelmise aastaga: külviga 4,19 kr., istutamisega 5,72 kr., vanade kultuuride täiendamine külviga 1,59 kr. ja istutamisega 1,28 kr. võrra, kuna kultuuride puhastuse- ja maapinna ettevalmistusekulud vähenesid. Kulude suurenemist seletab Metsadetsadeamet sellega, et 1930/31 a. on rohkem kultuure tehtud kuusemetsa pinnal, kus tugeva rohukatte tõttu maapinna ettevalmistamine kallim. Sarnast väidet ei saa lugeda küllalt põhjendatuks, sest 1930/31 majanduseaastal oli tööjõud võrdlemisi odavam kui eelmisel aastal, ning pealegi ei ole kallinenud mitte üksi uute kultuuride tegemine, vaid ka vanade kultuuride täiendamine ja tööd taimeaedades, kus maapinna ettevalmistamine ei või lahku minna eelmise aasta omast.

Metsahooldamise alal on peale metsa puhastustööde, mida aruandeaastal tehti 279 ha võrra rohkem, kõiki teisi töid vähem teostatud kui eelmisel aastal. Tööde vähenemine oli tingitud sellest, et harvendamisel ja põimendusraietelt saadud materjalide peale polnud soovijaid.

Maaparandusetöid riigi metsamaadel on samuti vähem teostatud kui eelmisel aastal, mida Metsadeamet seletab krediidi vähesusega, kuid tegelikult oli § 66 järele võrdlemisi suur krediidi ülejääk, mis aasta lõpul suleti.

Metsapõlemisi oli eelarveaastal registreeritud 403 juhtu, pindalaga 2.956 ha. Hinnatud riigikahju 105.920 krooni. Eelmise aastaga võrreldes on metsatulekahjude arv suurenenud 254 võrra.

Metsakorraldus viidi 1930/31 a. läbi 7 metskonnas pindalaga 60404 ha. Eelmisel aastal korraldati 62.669 ha, seega 2.265 ha vähem. Arvestades metsakorraldusekuludega läks aruandeaastal 1 ha korraldamine maksma 1.22 kr., kuna eelmisel aastal 1 ha korraldamine maksis 1.11 kr. Millest oli tingitud metsakorraldusetööde kallinemine, selle kohta Metsadeamet ei ole toonud põhjusi.

Üldkokkuvõttes tuleb tähendada, et osa metsamajandusetöid on aruandeaastal läbi viidud kallimalt kui eelmisel aastal, ning mitmel alal on töid teostatud märksa vähemal määral.

Põllutööministeeriumi arvel oli aruandeaastal 23 riigimõisa, millest kaks — Puurmani ja Liigvalla — tulid juure ministeeriumi majandamisele aasta alul endistelt rentnikkudelt, eraseltsidelt.

Riigimõisad.

Piiride õgvendamise teel said juure metsamaa juurelõiked Moisekatsi, Kehra, Polli, Tori ja Sõmerpalu mõisad, kuna Torma riigimõisast planeeriti välja juurelõikeid.

Kokku oli aruandeaastal riigimõisade valdamisel:

põllumaad	4.172 ha,	
heinamaad	1.990 "	
aiamaad	66 "	
karjamaad	917 "	
metsamaad	656 "	
muud maad	556 "	8357 ha

Üksikult vaadatuna on annud 1930/31 a. kasu:

põld	66.894 kr.
piiritusevabrikud	20.197 "
telliskivivabrikud	1.067 "
sugutäkud	158 "
vasikad	1.573 "
aiad	778 "
kalakasvandus	815 "

kahju:

meierei	301 "
lüpsikari	17.349 "
noorkari	12.816 "
sead	4.985 "
lambad	238 "
postijaamad	2.110 "
noorhobused	473 "

Põllupidamise alal nihutatakse riigimõisades esikohale puhtsordilise seemnevilja kasvatus. Seemnevilja müüdnud aruandeaastal tonnides: rukist — 175,5, nisu — 37,0, otre — 75,6, kaera — 45,6, peluskit, vikki ja hernest — 12,2, ristikeina — 3,0, timutit — 0,8, aruheina — 0,1, naeriseemet — 0,2, peediseemet — 0,3, kartulit — 9,7.

Kahjuga töötasid aruandeaastal:

Kuremaa	—	üldsuurusega 484 ha, sellest põldu 224 ha, kahju 10.619 kr.
Petseri plk. talu	—	" 81 " " " 36 " " 1.544 "
Ravila	—	" 201 " " " 95 " " 2.575 "

Kogusummas oli Põllutööministeeriumi arvel peetavates riigimõisades aruandeaasta lõpul 2.148 veist, nendest 1.381 lehma. Korralikult lüpsnud lehma keskmine toodang oli 3.406 kg piima 116,5 kg võirasvaga (keskmine rasva % — 3,44). Kogu karja kohta on keskmine piimaand 3.013 kg 106 kg võirasvaga.

Seakasvatuse alal olid sugusigade lavad 11 riigimõisas — 126 suguseaga.

Hobusekasvatuse alal tegutses Tori mõisas riikline hobusekasvatus, kus aruandeaasta lõpul oli 6 täkku, 40 mära ja 75 noorhobust.

Orajõe metstkonnas — metsaülem päeva- ja sõidurahade arvetes ebaõigete sõiduaegade, sõiduabi-
nõude ja teiste andmete näitamise rohkem päeva- ja sõiduraha välja võtnud. kui oli õigustatud —
Hallingu metsaülemana 1.100 krooni ja Orajõe metsaülemana 1.175.54 krooni. Revideerimismaterjal
saadeti prokuröri korraldusse. Metsaülem on vabastatud ametist.

Pärnumaal Jäärja vallas asuva riigi renditalu „Kasemõisa“ talupidajale on 6.935.98 kr. väärtuses
riigimetsa seadusevastaselt tasuta vabaks antud, kuna maareformi teostamise määruste kohaselt see
mets võis üle minna kohapidaja omanduseks ainult ostuteel täie taksihinna eest. Samuti on „Kase-
mõisa“ kohapidaja omanduseõiguse kindlaksmääramisel talu hoonete ja karja- ning heinamaa metsade
peale kohapidaja elamisaeg pikem näidatud, kui tema on tegelikult pidanud seda kohta. Revideerimis-
materjal saadeti Põllutöoministeeriumile asja ümberotsustamiseks.

Metsaametnikkude tulusummade revideerimisel selgus, et paljud metsaametnikud tulumaksu vä-
hendamise sihiga on annud üles oma tuludeklaratsioonides korduvalt vähem tulusid, kui nemad on te-
gelikult saanud. Asjatoimetised saadeti Maksudevalitsusele, kelle poolt on määratud paljudele ametnik-
kudele juba täiendavat tulumaksu ja trahvi.

Riigimõisade revideerimistel konstateeriti puudusi, peamiselt karjakasvatamise ja toitmise alal.

Eelarve täitmise aruandeaasta	Aruandeaaja alguseks jäi selgitamata	Aruandeaajal võeti selgitamisele	Riigikontr. nõudmisel tasum. teel	Aruandeaajal lahendatud			Jäi selgitamata
				Täiendava töest. teel	Võetud riigi kanda		
					vastava ülemuse otsustega	Kontrollnõukogu otsustega	
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Kulude alal.							
1920 a.	641.29	—	116.29	465.88	—	59.12	—
1921 a.	3.706.77	—	616.95	2.988.37	15.—	86.45	—
1922 a.	6.205.04	—	436.10	5.652.53	28.21	7.20	81.—
1923 a.	59.758.32	—	142.28	59.544.79	18.10	12.—	41.15
1924 a.	33.071.15	—	406.74	32.361.26	—	75.90	227.25
1925 a.	210.149.68	—	343.21	209.680.44	—	30.63	95.40
1926 a. I, II, III	52.905.86	—	—	—	—	—	52.905.86
1926/27 a.	104.993.78	—	—	—	—	—	104.993.78
1927/28 a.	477.914.83	—	—	—	—	—	477.914.83
1928/29 a.	416.086.55	—	—	—	—	—	416.086.55
1929/30 a.	275.657.44	—	—	—	—	—	275.657.44
1930/31 a.	—	15.420.66	—	110.72	—	—	15.309.94
Kokku	1.641.090.71	15.420.66	2.061.57	310.803.99	61.31	271.30	1.343.313.20
Tulude alal.							
1930/31 a.	—	18.—	—	—	—	—	18.—
Deposiitsummade alal:							
1930/31 a.	—	866.88	—	—	—	—	866.88
Erikapitalide alal:							
1926 a. I, II, III k.	9.199.74	—	144.—	9.055.74	—	—	—
1926/27 a.	5.212.95	—	71.10	5.141.85	—	—	—
1927/28 a.	4.712.33	—	—	176.65	—	—	4.535.68
1928/29 a.	10.826.40	—	—	10.814.—	—	12.40	—
1929/30 a.	4.065.15	—	—	63.—	—	—	4.002.15
1930/31 a.	—	8.014.59	—	—	—	—	8.014.59
Kokku	34.016.57	8.014.59	215.10	25.251.24	—	12.40	16.552.42
Riigimõisade alal:							
1922 a.	6.769.23	—	—	—	—	—	6.769.23
1923 a.	13.51	—	—	—	—	—	13.51
1924 a.	1.700.99	—	—	—	—	—	1.700.99
1925 a.	586.04	—	—	—	—	—	586.04
1926/27 a.	6.287.20	—	—	—	—	—	6.287.20
1928/29 a.	592.59	—	—	—	—	—	592.59
Kokku	15.949.56	—	—	—	—	—	15.949.56
Kõik kokku	1.691.056.84	24.320.13	2.276.67	336.055.23	61.31	283.70	1.372.700.06

Teedeministerium.

1930/31 eelarveaastal ministerium kulutas üldsummas 4,9% vähem kui eelmisel eelarveaastal. nimelt erakorraliste kulude ja operatsioonifondide vähenemise tõttu, kuigi korralised kulud suurenesid 2,4% võrra. Ministeriumi kulud, võrreldes eelmise aastaga, olid järgmised:

	Kulutatud kroonides		1930/31 a. kulutatud rohkem (+) vähem (-)	
	1930/31 a.	1929/30 a.	kroonides	%
Korralised kulud.				
Keskasutis ühes Maanteede- ja ehituseosakonnaga	3.947.494	3.604.781	+342.713	+9,5
Raudteevalitsus	12.454.695	12.629.396	-174.701	-1,4
Posti-telegr.-telefonivalitsus	4.970.027	4.475.094	+494.933	+11,1
Veeteede valitsus	1.534.348	1.662.323	-127.975	-7,7
Kokku	22.906.564	22.371.594	+534.970	+2,4
Erakorralised kulud.				
Keskasutis ühes Maanteede- ja ehituseosakonnaga	470.229	1.086.674	-616.445	-56,7
Raudteevalitsus	3.973.920	4.970.934	-997.014	-20,1
Posti-telegr.-telefonivalitsus	232.858	269.604	-36.746	-13,6
Veeteede valitsus	235.556	529.711	-294.155	-55,5
Kokku	4.912.563	6.856.923	-1.944.360	-28,4
Operatsioonifondid.				
Raudteevalitsus	10.000	20.000	-10.000	-50,0
Veeteede valitsus	—	16.000	-16.000	—
Kokku	10.000	36.000	-26.000	-72,2
Kõik kulud kokku	27.829.127	29.264.517	-1.435.390	-4,9

Ministeriumi tulud, osalt suurenedes, osalt vähenedes, näitavad lõpptulemusena väikest tõusu — 1,5%.

	Tulusid saadud		1930/31 a. saadud tulusid rohkem (+) vähem (-)	
	1930/31 a.	1929/30 a.	kroonides	%
Korralised tulud.				
Keskasutis	232.548	13.038	+219.510	+1.683,6
Raudteevalitsus	15.199.570	15.252.001	-52.431	-0,3
Posti-telegr.-telefonivalitsus	5.530.346	5.352.788	+177.558	+3,3
Veeteede valitsus	225.976	245.980	-20.004	-8,1
Kokku	21.188.440	20.863.807	+324.633	+1,6
Erakorralised tulud.				
Veeteede valitsus	33.578	49.024	-15.446	-31,5
Korralised ja erakorralised tulud kokku	21.222.018	20.912.831	+309.187	+1,5

Võrdlev kulude-tulude üksikasjalik käsitlus on toodud alamal üksikute valitsuste viisi.

Keskasutis ühes Maanteede- ja ehituseosakonnaga.

Kulud.

Aruandeaastal esmakordselt üks osa ministeeriumi keskasutise seniseid kulusid näidatakse eraldi peatükina, nimelt Maanteede- ja ehituseosakonna alal, teine osa seniseid ühiseid kulusid (§§ 7, 9, 10 ja 14) näidatakse eraldamata. 1930/31 a. korraliste kulude võrdlus eelmise aasta kuludega, liigitatult peaalade järgi, on toodud alljärgnevas tabelis:

	Kulutatud 1930/31 a.			Kulutatud 1929/30 a.	1930/31 a. kuluta- tud rohkem (+) vähem (-)	
	Keskasut.	Maant. ja ehit.-osak.	K o k k u		kroonides	%
	§ 1. Teenistusetasu	43.406	45.502	88.908	65.441	+23.467
§§ 2 ja 11. Ametisõidud ja sõidukulud	3.638	6.495	10.133	7.197	+2.936	+40,8
§ 73. Teede ja sildade ehitus ja korrashoidmine	—	3.805.429	3.805.429	3.491.569	+313.860	+9,0
§§ 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 40, 82 ja 90	16.814	6.497	23.311	20.689	+2.622	+12,7
§ 69. Teede ja raudtee-ehituste korrashoidmine	19.713	—	19.713	19.885	—172	—0,9
Kokku	83.571	3.863.923	3.947.494	3.604.781	+342.713	+9,5

Protsentuaalselt suuremat kasvumist näitavad teenistusetasu ning ametisõitjate ja sõiduabinõude ülevõlpidamiskulud (35—40%), kuna summaliselt suurem kulude kasvamine leidis aset § 73 järgi.

Maanteede seadusega ettenähtud teede ja sildade ehitamine ja korrashoidmine ning naturaalkohustuste kaotamine nõuavad aasta-aastalt kasvavaid otseseid kulusid, ühes sellega tõusevad ka kulud tehnilise organisatsiooni ja järelevalveaparaadi ülevõlpidamisel. Sildade ja teede ehituseks ja korrashoiuks tehtud kulud — 3.805.429 kr. — moodustavad 96,4% ministeeriumi keskasutise korraliste kulude kogusummast, teenistusetasu 2,3% ja kõik teised korralised kulud 1,3%. Eelmisel aruandeaastal need kulud suhtusid vastavalt 96,9%, 1,8% ja 1,3%. Teenistusetasu suurenemine on tingitud osalt ka sellest, et eelmisel aruandeaastal Teedeministeeriumi teedekapitalist tasusajate ametnikkude arv oli suurem, kui käesoleval aruandeaastal.

Eelarve järgi määratud korralisest krediidist 4.125.407 kr. kulutati 3.947.494 kr. ehk 95,7%, kuna kulutamata osa 177.913 kr., s. o. 4,3% suleti.

Erakorralised kulud 1.086.674 kr. asemel eelmisel aastal olid aruandeaastal 470.229 kr., seega 616.445 kr. võrra ehk 131,2% vähem. Suuremad erakorralised kulud olid Peipsi veepinna alandamine 276.918 kr. ja hädaabitööde korraldamine 153.163 kr. Samad kulud eelmisel aastal olid 296.398 kr. ja 512.398 kr. Hädaabitöödeks kulutatud krediit oli üle kantud eelmisel aruandeaastal tarvitamata jäänud summadest. Käesoleval aruandeaastal hädaabitööde korraldamiseks vajalik krediit määrati mitte Teedeministeeriumi, vaid Majanduseministeeriumi eelarve järgi.

Eelarve järgi määratud erakorralisest krediidist 499.779 kr. kulutati 470.229 kr. ehk 94,1%, arvati juure järgneva aasta eelarvele 6.000 kr. ehk 1,2% ja suleti 23.550 kr. ehk 4,7%.

Tulud.

Ministeeriumi keskasutise tulud näidatakse keskasutise aruande järgi, kuigi summaliselt suurema osa tulude — jõuvankrimaksude — korraldamine kuulub Maanteede- ja ehituseosakonna ülesannete hulka. 1930/31 a. määratud ja sissetulnud riigitulud kogusummas 232.548 kr. osutusid suuremaks eelmise aasta tuludest 219.510 kr. võrra. Suurenemine on tingitud jõuvankrimaksust 209.138 kr., milline tulu riigieelarves esineb esmakordselt. Eelmisel aastal jõuvankrimaks arvestati omavalitsuste kasuks väljaspool riigieelarvet. Eelarvega kavatseti saada seda tulu 170.000 kr., tegelikult saadi rohkem 39.138 kr. ehk 23% võrra. Teised vähemasummalised tulud, nagu trükitöödemüügist, rent maadest, üür hoonetest ei näita suuremat kõikumist.

Krediitide kulutamise ühenduses olevaid ülesandeid ministeerium teostas peamiselt Maanteede- ja ehituseosakonna kaudu. Eelarvest teede ja sildade ehitamiseks ja korrashoiuks kulutatud summa 3.805.429 kr. suurenes veel eelmisest aastast teedekapitali jooksvale arvele jäänud riikliku toetuse osaga 1.596 kr. ning jõuvankri- ja bensiinimaksude osadega 86.815 kr., seega kogu kulu 3.893.840 kr. See summa kulutati järgmiselt:

Tegevus.

Maavalitsustele	2.804.567 kr.
Linnavalitsustele	424.888 „
Alevivalitsustele	3.361 „
Masinate ja muude muretsemiseks	656.641 „
Teemeistrite kursuste korraldamiseks	1.738 „
Maanteedekaardi valmistamiseks	1.440 „
Määruste väljatöötamiseks	670 „
Päevarahad ja m.	535 „

Kulud masinate muretsemisel olid järgmised:

Teehõõvlid ja rullid	391.941 „
Veoautod	200.420 „
Traktorid	52.500 „
Sõiduautod	10.650 „
Jalgrattad	1.130 „

Erakorralise eelarve järgi Peipsi veepinna alandamiseks määratud krediidiga ministeerium teostas töid Veeteede valitsuse kaudu, kus selleks moodustati 11 ülemääralisest ametnikust koosnev eriline ametkond, kuupalgaga 1.465 kr. (RT 88 — 1930).

Hädaabitöödeks kulutatud summade üksikasjalikud aruanded olid revideerimistööde lõpetamisel Riigikontrollis osalt veel saamata, mille tõttu sel alal suurem summa kulusid 35.884 kr. jäi ajuti õigeks tunnistamata. Peipsi veepinna alandusetöödeks kulutatud summa 276.918 kr. jäi õigeks tunnistamata kogu ulatuses, kuna tehtud tööde tehniline aruanne on esitamata.

Revisjoni tulemused.

Üldse korralise eelarve kuludest 3.947.494 kr. suuruses jäi õigeks tunnistamata 266 kr. ehk alla 0,01% ja erakorralistest kuludest 470.229 kr. suuruses — 315.246 kr. ehk 67%.

Mai- ja järgmistel kuudel mõnede omavalitsuste poolt Teedeministeeriumi jooksvale arvele kantud jõuvankrimaksud, ümmarguselt 20.000 kr. makseti ministeeriumi poolt riigituludesse septembri keskpaigas, kuigi määrus kassakorra kohta riigitulude alal nõuab laekunud summade üleandmist hiljemalt kolme päeva jooksul.

Märtsi- ja aprillikuudel laekunud bensiinimaksud Tallinna Peatolliamet kandis Teedeministeeriumi jooksvale arvele laekumisele järgnevatel kuudel (üle 42.000 kr.), kus see riigieelarve tulu seisis edasiandmata veel üle poolteise kuu.

Teiselt poolt, ka omavalitsused viivitasid nende kassadesse laekunud summade üleandmisega. Aprilli—juunikuudel laekunud jõuvankrimaksu 3.930 kr. Võru maavalitsus kandis Teedeministeeriumi jooksvale arvele alles augustikuul.

Teedeministeeriumi revideerimistel on selgunud, et omavalitsused sageli kasutavad ajutiselt oma kulude katmiseks riigituludesse kuuluvaid jõuvankrite maksusumme.

Raudteevalitsus.

Raudteevalitsuse 1930/31 a. korraliste kulude krediidist 12.628.960 kr. kulutati aruandeaastal 12.454.694.81 kr. ehk 98,6%, jäi tarvitamata 174.265.19 kr. ehk 1,4%, millisest jäägist Riigi eelarveseaduse alusel arvati 1931/32 a. eelarve juure 90.473 kr. ja suleti 83.792.19 kr.

Korralised kulud.

Korralised kulud üldiselt vähenesid 1929/30 a. samade kulude vastu 174.701 kr. ehk 1,4%, sellest laiarööpmelise raudtee — 43.739 kr. ehk 0,5% ja kitsarööpmelise raudtee — 130.962 kr. ehk 3,4%.

Võrreldes tähtsamaid korralisi kulusid eelmise aasta vastavate kuludega, eelarve jaotuste kui ka kulude iseloomu järgi, nähtub järgmist:

Teenistusetasu suurenes 53.167 kr. ehk 1%, tingitult peaaasjalikult teenistusevanusetasu tõusust tasuõiguseliste arvu kui ka teenitud aja tõusu tõttu ja eraharuteede arvel palgatud teenijate võtmisest raudteeteenijate üldisse koosseisu 1. aprillist 1930 a.

Ametisõitude kulud üldiselt vähenesid 1.824 kr. ehk 5,4%, kusjuures ametnikkude ümberpaigutuste kulud vähenesid 2.982 kr., kuna välisriigesse sõitude kulud suurenesid 1.222 kr.

Riigiteenijate toetused üldiselt tõusid 28.105 kr. ehk 5,3%, kusjuures üksikutes kululiikides laste-abiraha vähenes 9.394 kr., kuna haigusekindlustusekulud suurenesid 37.499 kr. Viimaste kulude suurenemine on tingitud eraarstidele maksetud tasude kandmisest haigusekindlustusekuludeks, kuna need eelmisel aastal olid teenistusetasude hulgas, Tallinna linna keskhaiigemaja ravimistasude tõstmisest 1. aprillist 1930 a., eelmisel aastal krediidi puudusel tasumata jäänud haigemajade arvete õiendamise ja haiguse ning töövõimetuse tõttu lahkunud teenijatele ja surnud teenijate perekondadele maksetud abirahade kasvust.

Ametnike ja teenijate varustusekulu tõusis 83.122 kr. ehk 64,7% põhjustel, et pikemaajaliseks kandmiseks välja antud riidevarustuse tähtajad möödusid aruandeaastal ja hulgale teenijaile tuli anda uut varustust ja komplekti hind oli tunduvalt kallim.

Majapidamiskulud tõusid üldiselt 2.060 kr. ehk 1,2%, kusjuures küte tõusis 9.663 kr., mida peaaasjalikult põhjustasid küttepuidude kulule kandmine kinnitatud normide täies määras, vanade liiprite tarvitamine kütteks vähemal määral kui eelmisel aastal ja igale teemeistrile ametiruumide küttekuludeks eelmisel aastal maksetud 10 kr. asemele 20 kr. maksmine. Ka mõjutas majapidamiskulude suurenemist hoonete veemaksu kandmine nendele kuludele, kuna need eelmisel aastal kanti muudeks kuludeks. Selle vastu aga vähenes valgustus 8.199 kr., mille erakorraline tõus eelmisel aastal oli tingitud lumekehvast talvest ja udustest ilmadest.

Avalikud maksud ja kohustused vähenesid 12.759 kr. ehk 69,1% sellepärast, et eelmisel aastal tasuti kohtuotsuste põhjal kohustusi ka möödunud aastate eest tagant järgi.

Sõidu- ja veokulud vähenesid 5.916 kr. ehk 80,3% põhjusel, et eelmise aasta kulusummas oli uue auto ostuhind, mis käesoleval aastal ära jäi.

Vallasvarakulud vähenesid 5.572 kr. ehk 12,3%, tingitult uute esemete soetamise vajaduse vähenemisest.

Rongide liikumis- ja kaubaveokulud vähenesid üldiselt 23.470 kr. ehk 1% peaaasjalikult raudtee koormatuse vähenemise tagajärjel (4,3%). Käsitelles neid kulusid raudtee eksploatatsioonikulude nomenklatuuri järgi ning neid ja raudtee koormatust (maksulist) võrreldes eelmise aasta vastavatega, selgub järgmist:

vedurite ja bensiin-mootorvagunite kütteinete kulu oli laiarööpmelisel raudteel 935.351 kr., millest langeb igale 1000 tonnkilomeetrile 2.61 kr. eelmise aasta 2.46 kr. vastu. Seega tõusid küttekulud 1000 tonnkilomeetrilt 0.15 kr. ehk 6,1%. Küttekulude suhtelist tõusu mõjutasid õli ja bensiini tarvitamine laiemas ulatuses kui eelmisel aastal, põlevkivi nomenklatuurhinna tõstmine 0.10 kr. tonnilt ja võrdlemisi külm ning lumerohke talv. Õlikütte suurenemisega kaasaskäiv kulude tõus oli tingitud õli ja põlevkivi hinna ja nende küttevõime vahekordadest. Raudteevalitsuse normide järgi võrdub küttevõimelt 1 tonn õli 3,90 tonni põlevkivile. Aruandeaastal rohkem tarvitatud 954 tonni õli 44.218 kr. maksuses võrdub eeltoodud ekvivalendi juures 3.720,6 tonni põlevkivile, mille maksus on kõigest 23.068 kr., seega tõusis vedurite küttekulu õli tarvitamisel 21.150 kr. ehk 0.06 kr. 1000 tonnkilomeetrilt. Põlevkivi nomenklatuurhinna tõstmine suurendas kulu 9.846 kr. ehk 0.03 kr. 1000 tonnkilomeetrilt.

Elektrirongide energiakulu oli 1.311.190 kv. 134.719 kr. maksuses ehk 4.09 kr. 1000 reisijakilomeetrilt eelmise aasta 3.94 kr. vastu. Kulu suhtelist tõusu 0.15 kr. ehk 3,8% põhjustas telgkilomeetrite suurenemine, millejuures reisijate arv koguni vähenes. Elektrifitseeritud liinil tehti 1929/30 aastal 33.311 tuhat reisijakilomeetrit 3.005 tuhande telgkilomeetriga (11,1 reisijat teljel), aruandeaastal aga 32.956 tuhat reisijakilomeetrit 3.057 tuhande telgkilomeetriga (10,9 reisijat teljel).

Kitsarööpmelise raudtee vedurite kütteinetekulu vähenes 21.330 kr. ehk 6,6% tingitult koormatuse vähenemisest (10,5%). Kuid 1000 tonnkilomeetrilt kulu tõusis 2.94 kroonile eelmise aasta 2.81 kr. vastu. Kulu suhteline tõus 0.13 kr. ehk 4,4% võrra on tingitud peaasjalikult sellest, et liiklemist ei vähendatud vastavalt koormatuse vähenemisele, sest koormatuse vähenedes 10,5% võrra vähendati vedurkilomeetrite arvu 8,1% ja vagunite telgkilomeetrite arvu 5,9% võrra ja osalt, nagu laiarööpmeliselgi, põlevkivi nomenklatuurhinnast ja ilmastikust.

Kütteinete kokkuhoiupreemiad tõusid 30.417 kr. ehk 26%, mis tingitud sellest, et eelmisel aastal makseti preemiaid 12 kuu eest, olles arvestamisega järel 3 kuud, kuna aruandeaastal arvestamise kiirendamisega makseti preemiaid 13 kuu eest, ning et maksivad preemiate määrused ja kütteinete normid võimaldasid vedurimeeskondadel saavutada ülikõrgeid preemiaid, eriti aurukuumendajaga ja õli- kütte seadega varustatud veduritel, kus preemiad tõusid eelmise aasta vastu kuni 50%.

Vedurite valgustusekulu suurenes 2.346 kr. ehk 18%, tingitult petrooleumi järjekindlast asendamisest atsetüleengaasiga.

Vedurite määrdekulu tõusis 3.874 kr. ehk 5,5% laiarööpmelisel vedurite varustamisest ülekuumendajatega ja mootorite liiklemise suurenemisest, milliste veoabinõude määrdeks tarvitatakse kõrgema väärtusega õlisid.

Vagunite kütte kallines 7.289 kr. ehk 6,9% peaasjalikult puude asemel turba tarvitamisest. Raudteevalitsuse normide järgi võrdub küttevõimelt 1 ruumimeeter III sordi puud, hinnaga 3.75 kr., 0,371 tonni turbale, hinnaga 12.50 kr. tonn. Seega kujuneb käsitatud normide ja hindade vahelkordadest turvas igalt 0,371 tonnilt kallimaks 1 ruumimeetri puudest 0.88 kr. ja kogu kulutatud 3.775 tonnilt 8.954 kr. Et toodud normid ei olnud küllalt täpsad, muutis Raudteevalitsus neid 1931/32 a. kohta, võttes ekvivalendiks 0,371 asemele 0,333. Peale selle mõjutas küttekulude tõusu võrdlemisi külm talv.

Vagunite valgustusekulu suurenes 3.620 kr. ehk 11,8% tingitult laiarööpmelisel elektriga valgustatud rongides valgustuseabinõude ja seadiste põhjalikust parandamisest ja uuendamisest.

Vagunite puhastusekulu vähenes 3.873 kr. ehk 14% tingitult peaasjalikult vagunite pesu pesemiskulude vähenemisest reisijakilomeetrite arvu vähenedes.

Vagunite määrdekulu suurenes 897 kr. ehk 4% laiarööpmelisel telgkilomeetrite arvu suurenedes.

Veerevate abinõude üür tõusis 3.191 kr. ehk 394,5% Venemaa erivagunite kasutamise suurenemisest.

Otseühenduste kulud suurenesid 1.885 kr. ehk 65% Rahvusvahelise raudteede liidu ja keskameti liikmemaksude tasumisega raudtee krediidist, kuna eelmisel aastal tasus need Välisministeerium.

Kauba vastuvõtte-, katte- ja veoabinõudekulud vähenesid 14.681 kr. ehk 28,9% peaasjalikult kaalude uuendusekulude ärajäämisest.

Sõidupiletite ja kaubaveodokumentide kulu suurenes 4.065 kr. ehk 6,4% jaamadele aruandeaasta lõpul välja saadetud suurema tagavara sõidupiletite ja veodokumentide kulule kandmisest.

Telegraafi-telefoni ja kellade liini ja aparaatide uuenduse- ja korrashoiukulud vähenesid 1.758 kr. ehk 5% vähema arvu postide ja juhede uuendamise tagajärjel.

Tasu kahjude eest suurenes 6.960 kr. ehk 296,4% aruandeaastal eriti rohkesti ettetulnud kauba- saadetiste varguste ja rikkumiste tõttu.

Veerevate abinõude korrashoiukulud üldiselt vähenesid 57.265 kr. ehk 2,6%. Suurimat kokkuhoidu (34.923 kr.) võimaldas tööliste haigusekindlustamiskorra muutmine 10. juulist 1930 a., mille järgi maksetakse haigusepäevade eest rahalist toetust ainult päevapalga ja perekonnaabiraha normide järgi

ilma tükitöö ülitasuta. Samuti võimaldas suuremat kokkuhoidu kändude kütteks tarvitamine puude ja osalt põlevkivi asemele töökodades ja peatehases.

Laiarööpmelise raudtee sõiduveurite parandusekulud suurenesid üldsummas 27.293 kr. ehk 11,6% vastavalt suuremas ulatuses täidetud töökavale, kuna paranduseüksustelt kulud langesid igas paranduseliigis.

Põhjalikult paranduselt tuli 5 vedurit keskmise kuluga 17.674 kr. ühele vedurile, eelmisel aastal — 4 vedurit 20.443 kr. vedurile, seega alanes sõiduveuri põhjalik parandus keskmiselt 2.769 kr. ehk 13,4%.

Keskmiselt paranduselt tuli 21 vedurit keskmise kuluga 2.194 kr. vedurile, eelmisel aastal aga 19 vedurit 2.227 kr. vedurile, seega alanes keskmine parandus keskmiselt 33 kr. ehk 1,5%.

Jooksva paranduse kulu vähenes üldiselt 7.982 kr. ehk 6%.

Kaubavedurite parandusekulud vähenesid üldiselt 4.896 kr. ehk 0,9%.

Põhjalikult paranduselt tuli 6 laiarööpmelise vedurit keskmise kuluga 16.664 kr. vedurile, eelmisel aastal — 4 vedurit 17.654 kr. vedurile, ja 11 kitsarööpmelise vedurit keskmise kuluga 9.353 kr. vedurile, eelmisel aastal aga 10 vedurit 9.510 kr. vedurile, seega alanes l.-r. kaubaveduri põhjalik parandus keskmiselt 990 kr. ehk 5,6% ja k.-r. veduri — 157 kr. ehk 1,7%.

Keskmiselt paranduselt tuli 35 laiarööpmelise vedurit keskmise kuluga 1.833 kr. vedurile, eelmisel aastal — 27 vedurit 1.803 kr. vedurile, ja 51 kitsarööpmelise vedurit keskmise kuluga 1.267 kr. vedurile, eelmisel aastal — 49 vedurit 1.284 kr. vedurile, seega tõusis laiarööpmelise kaubavedurite keskmine parandus keskmiselt 30 kr. ehk 1,7% ja alanes kitsarööpmelise veduri parandus 17 kr. ehk 1,3%.

Jooksva paranduse kulu vähenes üldiselt 11.110 kr. ehk 6,8%.

Sõiduvagunite parandusekulu suurenes üldiselt 17.241 kr. ehk 4,7%. Sellejuures jäi põhjaliku paranduse kulu üldsummas peaaegu endiseks, kuid kõikus üksikute vagunitüüpide juures, tõustes mõnedel kuni 16% ja langedes teistel kuni 9%. Tähtajalise paranduse kulu tõusis küll üldiselt 26.739 kr. ehk 19,6%, kuid üksikutel tüüpidel jäi peale väheste kõikumiste endiseks. Jooksva paranduse kulu langes 7.982 kr. ehk 6,8%.

Kaubavagunite parandusekulud vähenesid üldiselt 25.682 kr. ehk 7,8% tingitult peaaesjalikult sellest, et eelmisel aastal oli selle kulu hulgas ka vagunite uuendusekulud 18.122 kr., millist kulu aruandeaastal korralise eelarve järgi ei olnud. Põhjaliku paranduse kulu jäi peaaegu endiseks, kuid üksikute tüüpide parandusekuludes on kõikumised kuni 9% alla ja kuni 17% üle eelmise aasta kulutuse. Tähtajalise paranduse kulu langes 14.714 kr. ehk 11,1% kõikumistega tüüpidel nagu põhjalikulgi parandusel. Jooksva paranduse kulu tõusis 6.453 kr. ehk 5,8%.

Rattapaaride kulu vähenes 21.672 kr. ehk 14,1% rehvide ja telgede uuenduse ning paranduse vajaduse vähenedes.

Olukorra tõstmisele kulutati 57.250 kr. veduritele aurukuumendajate muretsemiseks ja töökodade sisseseadete täiendamiseks.

Teede ja raudtee ehitiste korrashoidmiskulud üldiselt vähenesid 209.309 kr. ehk 11,5%, kusjuures vähenesid laiarööpmelise raudtee kulud 147.182 kr. ehk 12,1% ja kitsarööpmelise — 62.127 kr. ehk 10,3%.

Käsitelles neid kulusid üksikasjalikult selgub, et:

vähenevad hoonete, õuede, aedade ja plankude põhjaliku ja jooksva paranduse kulud 105.662 kr. ehk 23,7% olenevalt tegelikust vajadusest, sest eelmise aasta suurem kulu oli tingitud tavalisest suuremas ulatuses läbi viidud põhjalikest parandustest ja ümberehitustest; liiprite kulu — 90.514 kr. ehk 30,3% tingitult üldvahetuse tarvidusest; rööbaste ja nende ühendusosade kulu — 27.362 kr. ehk 16% põhjusel, et Tallinna-Valga pealiinil rööbaste vahetuseks ja pealishituse kõvendamiseks tarvitati Tartu-Petseri raudtee ehituse krediidi arvel muretsetud uusi raskemaid rööpauid ühes nende juure kuuluvate

sideosadega ja vajalikeks üksikvahetusteks tarvitati enamasti vanu kõlbulikke rööpaid, mis rahalist kulu ei nõudnud; kunstlike ehitiste korrashoiukulu — 13.478 kr. ehk 46,3% peajasjalikult sildade jooksva paranduse alal, kus olukorra tõstmise krediidi arvel paljude kõdunenud puusildade ümberehitamisel raudsildadeks ja raudbetoonkatte peale jäi ära nende jooksev parandus; kulud olukorra tõstmises — 14.473 kr. ehk 6,5% olenevalt olukorra tõstmise tööde kava täitmiseks lubatud krediidi suurusest ja selle arvel teostatud kulutustest;

suurenesid lumest puhastamiskulud 80.594 kr. ehk 93,1% lumerohke talve tõttu; ülesõidukohtade korrashoiukulud — 5.806 kr. ehk 49,1% valveta ülesõidukohtadel heli- ja valgustusesignaalide ülesseadmisest ja ülesõidukohtadel mehhaniseeritud tõkkepuude ehitamisest; pöörangute ja nende mehhanismide korrashoiukulu — 7.466 kr. ehk 8,1% tingitult pöörangute metalloosade paranduse ning uuenduse ja teesepanemise kulude tõusust selle tagajärjel, et Tallinna-Valga pealiinil asendati teesolevad pöörangud Tartu-Petseri tee jaoks tellitud uute pöörangutega; maks tööliste haigusepäevade eest — 1.068 kr. ehk 4,6%, haigusejuhtude rohkenemisest.

Varustuse talitusekulu vähenes 11.253 kr. ehk 8,6% materjalide läbikäigu vähenemisest.

Segakulud vähenesid 15.532 kr. ehk 62% vastavalt ettenägemata juhuslikke kulusid tekitavaile juhtudele.

Erakorralise krediidi üldsummast 5.540.847 kr. kulutati 3.973.919.84 kr. ehk 71,7% ja jäi tarvitamata 1.566.927.16 kr. ehk 28,3%. Eelarveseaduse alusel arvati jäägist 1931/32 a. eelarve juure 1.547.343 kr. ja suleti 19.584.16 kr.

Käsitelles erakorralisi kulusid eelarve paragrahvide järgi, näeme, et eeltoodud summade kujunemises esineb peategurina Raudteedevõrgu arendamise seaduse alusel Tartu-Petseri ja Rapla-Virtsu raudteede ehitamiseks § 2 all määratud krediit 5.055.927 kr., millest kulutati 3.592.583.07 kr. ja jäi tarvitamata 1.463.343.93 kr.

Raudteedevõrgu arendamise seadusega määrati Tartu-Petseri raudtee ehitusekuludeks 6.400.000 kr., tegevusekapitaliks 220.000 kr., kokku 6.620.000 kr., ja Rapla-Virtsu raudtee ehitusekuludeks 2.959.000 kr., veereva koosseade muretsemiseks 1.385.000 kr., tegevusekapitaliks 158.000 kr., kokku 4.502.000 kr. Määratud krediitidest on ehitusetööde algusest kuni 1. aprillini 1931 a. kulutatud kokku 3.368.655.19 kr., mille kujunemist eelarveaastate järgi näitab alltoodud kokkuvõte:

	1928/29 a.	1929/30 a.	1930/31 a.	Kokku
Tartu-Petseri raudtee . .	561.817.53	2.450.286.09	2.123.530.24	5.135.633.86
Rapla-Virtsu raudtee . .	121.827.84	1.389.979.37	1.295.758.56	2.807.565.77
Administratsioonikulud .	83.791.80	168.369.49	173.294.27	425.455.56
Kokku	767.437.17	4.008.634.95	3.592.583.07	8.368.655.19

Kulusumma sisaldab ka Riigikassast väljavõetud tegevusekapitali Tartu-Petseri raudteele 98.622.13 kr. ja Rapla-Virtsu raudteele 107.645.81 kr. ning veereva koosseade soetamist 818.222.46 kr.

Raudteevalitsuse muud erakorralised kulud, nagu jaamade laiendamine ja uute hoonete ehitamine ning selleks maade võõrandamine, Tallinna raudteesõlme ümberkorraldamine, veereva koosseade täiendamine j. m., näitavad kahanemist: 1928/29 a. kulutati 1.197.882 kr., 1929/30 a. — 947.299 kr. ja aruandeaastal — 381.336 kr. Kulutused üldiselt on tehtud vastavalt eelarvega määratud otstarbeile, kuid üksikute tööde läbiviimisel ei ole alati kinni peetud eelarvega määratud kavast. Nii, näiteks, lubati eelarve § 1 all eelarve ettepaneku kohaselt krediiti 29.000 kr. Kohtla jaama kahe uue jaamatee ehitamiseks. Juba eelarveaasta alul kanti Raudteevalitsuse nõukogule ette, et nende teede ehitamiseks vajadust ei ole, ja paluti lubada ära tarvitada krediit raudteelaste kodu ehitamiseks. Raudteevalitsuse nõukogu otsusel kulutati see krediit raudteelaste kodu ehitamiseks.

Tulud.

Raudteevalitsuse alal (ptk. XV §§ 1—8) sai riik tulusid aruandeaastal 15.335.765.41 kr., mis vähem eelmise aasta tuludest 68.626.55 kr. ehk 0,4%.

Eelarvega võrreldes saadi tulusid vähem 1.284.234.59 kr. ehk 7,7%.

Raudtee eksploatatsioonitulud vähenesid kõikide liikide järgi (võrreldes 1929/30 a. tuludega) 0,1—31,5%, välja arvatud tulud transiidiveost (+479.995.17 kr. ehk 239,2%) ja maksudest eelmiste aastate eest (+136.672.53 kr. ehk 415,3%), missugused näitasid suurenemist. Tulud reisijateveost vähenesid 4.863.80 kr. ehk 0,1%, mis tingitud reisijakilomeetrite arvu vähenemisest 13,5%. Reisijakilomeetrite arvu vähenemist võib seletada valitseva majandusliku kitsikusega, tariifi tõstmisega 1. maist 1930 a. umbes 15% ja jõuvankrite liiklemise suurenemisega. Tulud pagasiveost vähenesid 21.618.11 kr. ehk 3,8%, mis tingitud tonnkilomeetrite vähenemisest 4,2%. Kaubaveotulud koos transiidiga suurenesid 38.913.80 kr. ehk 0,4%, mis tingitud tonnkilomeetrite tõusust 7,9%. Kaubaveotulud üksikult aga vähenesid 441.081.37 kr. ehk 5,3% tingitult vedude vähenemisest. Samuti on kaubaveotulude vähenemist mõjutanud või ja munade veotariifi alandamine, kuigi vastukaaluks sellele mõnede teiste ainete, nagu bensiini, õlide, tsemendi, autode, heeringate j.n.e., veotariifi tõsteti. Ka vähenesid kaubaveotulud osaliselt kastilaudade tööstuse soodustamiseks eksport- ja eritariifide maksmapanemisega. Eidaperest Tallinna ning eritariifi maksmapanemisega laudade juureveoks Eidaperesse Tallinnast, Pärnust ja Narvast, mille järgi vedu odavnes umbes 44%.

Tulud mitmesugustest maksudest vähenesid 28,4% üldise majandusliku kriisi ning realiseeritavate varanduste vähenemise tagajärjel. Tulud maksudest eelmiste aastate eest suurenesid nende intensiivsemast tasumisest olenevalt.

Peale eksploatatsioonitulude on Raudteevalitsuse poolt 1930/31 a. sisse nõutud ja Eesti Panka riigitulude arvele kantud mitmesuguseid riigitulusid 34.940.37 kr.

Tegevus.

Ülevaate raudtee tegevuse majanduslikkusest saab, kui võrrelda raudtee koormatust ning eksploatatsioonitulusid ja -kulusid ühe tööüksuse kohta eelmise aasta vastavate andmetega.

Raudtee koormatus (ametivedudeta) oli

Tööhulga nimetus	Tonnkilomeetrid tuhandetes		1930/31 a. rohkem (+) vähem (—)	%
	1930/31 a.	1929/30 a.		
Reisijatevedu (1 reisija km = 1 tonnkilomeeter).				
Laiarööpmelisel raudteel	202.297	230.140	—27.843	—12,1
Kitsarööpmelisel raudteel	50.877	62.631	—11.754	—18,8
Kokku	253.174	292.771	—39.597	—13,5
Pagasivedu.				
Laiarööpmelisel raudteel	700	694	+6	+0,9
Kitsarööpmelisel raudteel	242	289	—47	—16,4
Kokku	942	983	—41	—4,2
Kaubavedu.				
Laiarööpmelisel raudteel	188.226	170.199	+18.027	+10,6
Kitsarööpmelisel raudteel	52.217	52.565	—348	—0,7
Kokku	240.443	222.764	+17.679	+7,9
Üldse: Laiarööpmelisel raudteel	391.223	401.033	—9.810	—2,4
Kitsarööpmelisel raudteel	103.336	115.485	—12.149	—10,5
Kokku	494.559	516.518	—21.959	—4,3

Raudtee kogu koormatus vähenes eelmise aasta vastu 21.959 tuhat tonnkilomeetrit ehk 4,3%, kusjuures langesid reisijatevedu 13,5% ja pagasivedu 4,2%, kuid tõusis kaubavedu 7,9%. Laiarööpmelisel raudteel vähenesid reisijatevedu 13,5% ja pagasivedu 4,2%, kuid tõusis kaubavedu 7,9%.

melisel raudteel, olgugi et kaubavedu tõusis, oli langus reisijateveos niivõrt suur, et kogu tegevus vedude alal kahanes 2,4% võrra, kuna kitsarööpmelisel vähenesid kõik veod, näidates kogu tööhulga langust 10,5%.

Võrreldes raudtee eksploatatsioonist olenevaid tulusid (ilma eelmise aastate eest saadud summadeta) aruande- ja eelmise aasta eest ühe teekilomeetri ja tööüksuste kohta, selgub, et tulud teekilomeetrit vähenesid nii laia- kui ka kitsarööpmelisel raudteel, kuid tööüksustelt laiarööpmelisel kõikusid, langedes ja tõustes, kitsarööpmelisel aga ainult tõusid, milliseid nähtusi üksikasjalikumalt selgitab alljärgnev tabel:

Tuludest langeb	1930/31 a. Kr.	1929/30 a. Kr.	1930/31 a. rohkem (+) vähem (-)	
			Kr.	%
1. Eksploateeritava peatee ühele kilomeetrile:				
laiarööpmelisel raudteel	16.793.23	16.806.04	-12.81	-0,07
kitsarööpmelisel „	6.679.87	7.018.87	-339.—	-4,8
2. Ühele rongkilomeetrile:				
laiarööpmelisel raudteel	3.59	3.68	-0.09	-2,4
kitsarööpmelisel „	2.58	2.45	+0.13	+5,3
3. a) 1000 üldisele telgkilomeetrile:				
laiarööpmelisel raudteel	107.82	111.35	-3.53	-3,2
kitsarööpmelisel „	49.02	48.50	+0.52	+1,1
b) 1000 tulutoovale telgkilomeetrile:				
laiarööpmelisel raudteel	159.48	160.37	-0.89	-0,5
kitsarööpmelisel „	77.76	75.51	+2.25	+2,9
4. 1000 tonnkilomeetrile:				
laiarööpmelisel raudteel	28.93	28.49	+0.44	+1,5
kitsarööpmelisel „	37.23	35.—	+2.23	+6,4

Võrreldes raudtee korralisi kulusid leiame, et kuludest langeb:

	1930/31 a. Kr.	1929/30 a. Kr.	1930/31 a. rohkem (+) vähem (-)	
			Kr.	%
1. Eksploateeritava peatee ühele kilomeetrile:				
laiarööpmelisel raudteel	12.928.44	12.993.34	-64.90	-0,5
kitsarööpmelisel „	6.494.66	6.722.02	-227.36	-3,4
2. Ühele rongkilomeetrile, tulutoovale:				
laiarööpmelisel raudteel	2.77	2.85	-0.08	-2,8
kitsarööpmelisel „	2.52	2.36	+0.16	+6,8
3. a) 1000 üldisele telgkilomeetrile:				
laiarööpmelisel raudteel	83.01	86.08	-3.07	-3,6
kitsarööpmelisel „	47.67	46.45	+1.22	+2,6
b) 1000 tulutoovale telgkilomeetrile:				
laiarööpmelisel raudteel	122.89	123.98	-1.09	-0,9
kitsarööpmelisel „	75.61	72.32	+3.29	+4,5
4. 1000 tonnkilomeetrile:				
laiarööpmelisel raudteel	22.27	21.84	+0.43	+2
kitsarööpmelisel „	36.20	33.53	+2.67	+8
5. Bruttotuludele protsentides (eksploataatsiooni koefitsient):				
laiarööpmelisel raudteel	77%	77,3%	-0,3%	-0,4
kitsarööpmelisel „	97,2%	95,8%	+1,4%	+1,5
Mõlemate järgi kokku	82,1%	82,2%	-0,1%	-0,1

Raudtee tegevuse tulemuste selgitamiseks toodud andmed näitavad küll kulude üldist vähenemist, kuid mittevõrdeliselt koormatuse vähenemisele, sest koormatuse vähenedes laiarööpmelisel 2,4%, kitsarööpmelisel 10,5%, üldiselt aga 4,3%, vähenesid korralised kulud vastavalt kõigest 0,5%, 3,4% ja 1,4%. Selle tagajärjel kallines iga 1000 tonnkilomeetri vedu aruandeaastal laiarööpmelisel 2% ja kitsarööpmelisel 8%. Tulude ja kulude kõikumistest vastavates võrdluseüksustes näeme, et eksploateeritava peatee kilomeetrite laiarööpmelisel kulude vähenedes 64.90 kr. ehk 0,5% vähenesid tulud ainult 12.81 kr. ehk 0,07%, kitsarööpmelisel aga hoopis vastupidiselt, kulude vähenedes 227.36 kr. ehk 3,4% vähenesid tulud 339 kr. ehk 4,8%. See asjaolu siduvalt veo kallinemisega 1000 tonnkilomeetritl ongi mõjutanud eksploatatsiooni koefitsiendi tunduvalt halvenemist kitsarööpmelisel, kuid vähese paranemise laiarööpmelisel, mille tulemusena üldine eksploatatsiooni koefitsient siiski paranes 0,1 punkti võrra ja võrdub 1926/27 a. koefitsiendile 82,1, milline 1925 a. omast kui seni halvemast on 0,8 punkti võrra parem.

Revisjoni tulemused.

Revideeritud kuludest jäeti esialgu õigeks tunnistamata 173.151.71 kr., millest kuni 1. novembrini 1931 a. lahendati rahuldavate seletustega ja täiendavate dokumentide esitamisega 75.775.62 kr., tagasimaksimisega 2.532.26 kr. ja seadusejõusse astunud otsuste põhjal riigivõlgnikkude arvele kandmisega 13.20 kr., kokku 78.321.08 kr. Lahendamata jäi kulusid 94.830.63 kr.

Tuluaruannete ja dokumentide revideerimisel leiti vähemvõtteid 2.354.08 kr., millest õiendati täiendavate dokumentide ja rahuldavate seletuste esitamisega 468.52 kr. ning rahas 607.54 kr., kokku 1.076.06 kr. Lahendamata jäi tulusid 1.278.02 kr.

Eelkontrolli teostamisel vaadati läbi mitmesuguseid varade ostu-müügi, tööde väljaandmise, lõpparvete j. m. kavasad 3.526, summas 10.006.169 kr., milliste vastu protestiti 21 juhul, summas 58.602 kr. Protestid võeti arvesse täielikult 19 ja osalt 2 juhul, summas 27.157 kr.

Kulurevisjonil selgunud puudustest oleks nimetada:

Uute raudteede ehituseameti alal selgus, et ehitustööde teostamisel asetleidnud ülekulutused eelarvete vastu on aruandeaastal veelgi tunduvalt suurenenud. Kuni 1. aprillini 1931 a. oli ülekulu sildade ehitamises Tartu-Petseri raudteel 569.735.24 kr. ehk 112% ja Rapla-Virtsu raudteel 44.395.47 kr. ehk 23%. Raudteevalitsus esitas Teedeministeeriumile lisakrediidi nõudmise otstarbel läbivaatamiseks ja kinnitamiseks uued eelarved Tartu-Petseri ja Rapla-Virtsu raudteede ehitusekulude kohta, mis olid suuremad 1928 a. eelarvetest vastavalt 887.267 kr. ja 420.136 kr. Teedeministeerium kärpis Tartu-Petseri raudtee eelarvet 82.259 kr. ja Rapla-Virtsu eelarvet 41.394 kr. Riigikontroll, läbi vaadates Teedeministeeriumi poolt heakskiidetud eelarveid, näitas, et mõningate tööde edasilükkamisega ja kokkuhoiu võimaluste kasutamisel jätkub „Raudteedevõrgu arendamise seadusega“ kindlaksmääratud krediidist raudteede valmis ehitamiseks. Riigikontrolli seisukohaga arvestati ja lisakrediidi nõudmisele seni ei ole antud käiku.

Tartu jaamas Riia maanteed ületava viadukti rauast kandeosa ehitustöö kavatseti anda teha võistluspakkumise teel hinnaga 29.000 kr. Riigikontrolli protesti põhjal jäi tööde väljaandmine hinna kalliduse tõttu kinnitamata ja korraldati uued võistluspakkumised, kus sama töö võttis teha teine ettevõtja hinnaga 21.500 kr., millega saavutati kokkuhoiu 7.750 kr.

Tartu-Petseri raudtee sildade дренаážitööd kavatseti teha anda hinnaga 16 kr. kantmeeter. Riigikontrolli protesti tagajärjel anti töö välja hinnaga 10 kr. kantmeeter, mis annab kokkuhoiu umbes 5.000 kr.

Rapla-Virtsu raudtee Rumba silla kuiva kaevikusse ehitati jaoskonna juhataja korraldusel 4 tolliline punnsein, mille ehitamiseks ei olnud tarvidust. Selle otstarbetu töö eest ettevõtjale riigisummadest tasumaksimisel Riigikontroll avaldas protesti. Protesti läbi vaadates tunnistas Raudteevalitsus tähendatud töö otstarbetuks ja mittetarvillikuks ning leidis selles süüdi ja riigile tehtud kahju eest vastutava olevat jaoskonna juhataja. Kahju 1.480 kr. ei ole veel Riigikassale tasutud.

Rapla-Virtsu raudtee Konovere silla ehitusetööde teostamisel tõusis silla kaevikutes veekõrvaldamise eest tasu ülemäära suureks. Asja selgitamisel ilmestus, et hooletult tehtud punnseina ja puuduliku töökorralduse tõttu oli veevool kaevikuisse ebanormaalselt suur ning et töödele vähesel arvul töölise rakendamisega venisid ehitusetööd pikale, mis aja jooksul oli tehtud palju otstarbetut ja riigile kulukat veekõrvaldamise tööd.

Rapla-Virtsu raudtee metsa ülestöötamise ja lumeväravate valmistamise operatsioonide revideerimisel tuli ilmsiks, et ettevõtja poolt valmistatud lumeväravatesse oli paigutatud tehnilistele tingimustele mittevastavaid alamõõdulisi ja kõlvutuid lauakesi umbes 20%, millele juhiti Raudteevalitsuse tähelepanu. Lumeväravate lõplikul vastuvõtmisel konstateeriti, et alamõõduliste ja kõlvutute lauakeste tõttu lumeväravate kasutamise iga on tunduvalt lühem ja osa lumeväravaid vajavad parandust juba enne tarvitusele võtmist, milliste kahjude katteks ettevõtjalt lõpparve järgi kinni peeti 2.879.80 kr.

Ehituseameti alal. Valga jaamas põlenud vagunikuuri ülesehitamise tööde ettevõtjale lisatasu maksmise aluseks koostatud protokoll oli tähistatud ekslikke andmeid eelmiste rahaliste õienduste kohta, mille tagajärjel ettevõtjale lõpliku arve järgi üleliigselt makseti 469.44 kr., mis Riigikontrolli nõudel tagasi makseti riigituludesse. Peale selle peeti kinni Riigikontrolli algatusel samalt ettevõtjalt veel 442.94 kr., Raudteevalitsuse poolt majanduslikul teel teostatud endise ehituse lammutamisest saadud ja ettevõtja poolt ehitusele äratarvitatud 20.500 telliskivi lammutamise ja puhastamise kulude katteks.

Sürgavere jaamahoone ehitusetööde ettevõtjale makseti lisatasu 167.71 kr. niisuguste tööde eest, mille tasu sisaldus juba kokkulepitud üldises tööhinnas. Riigikontrolli nõudel makseti summa tagasi riigituludesse.

Tallinna-Väike jaama depoo keskkütte ehitamise ja sisseseadmise tööde ettevõtjale makseti 1.336.56 kr. rohkem, kui ettevõtja oli õigustatud saama lepingutingimuste põhjal. Tööde vastuvõtmisel akteeris komisjon ettevõtja poolt tegemata jäetud tööde paljused, millele vastavalt kuulus kinnipidamisele lepingus ettenähtud korras kindlaksmääratav summa, kuid ehituseamet seda ei täitnud, vaid, kattes osa tegematajäänud töid küll teiste rohkemtehtud töödega, arvas needsamad rohkemtehtud tööd ka lisatöödeks ja maksis nende eest lisatasu. Riigikontroll nõudis riigile tekitatud kahju õiendamist, kuid Raudteevalitsus ei ole seda seni veel täitnud.

Majanduslikul teel veetud liiva ja kruusa laadimiskulude kokkuhoiupreemia maksmiseks ebaõigetest andmetel koostatud aruande tagajärjel makseti preemia määruste vastaselt ülemääraselt 659.89 kr. Riigikontroll nõudis selle summa tagasinõudmist, mida Raudteevalitsus seni veel täitnud ei ole.

Pärnus raudteemajas nr. 1 on mitmendat aastat peetud osa ruume tühjad ja antud suvekuudel tasuta kasutada raudteeametnikkudele ja eraisikutele. Ruumide kasutamise ajal on tube koristanud harilikul tööajal raudteetöeline, kelle töötasu kanti raudtee eksploatatsioonikuludele. Sama maja viljapuu aias, mis tasuta kasutada ühel ametnikul, on aiatöödel töötanud pikemat aega aednik oma naisega, kelle töötasu kanti samuti raudtee eksploatatsioonikuludele. Riigikontroll nõudis asetleidnud väärnähtuste kõrvaldamist ja riigile tekitatud kahjude õiendamist, mille kohta vastus Raudteevalitsuselt seni saamata.

Viljandi jaamas kaitseväe teevaru ehitamisel on ettevõtjale lepingutingimuste ja muude normide vastu osa mullatööde eest maksetud tasu kahekordselt, mille läbi saadi kahju 1.520.87 kr. Peale selle makseti samale ettevõtjale lisatööde eest üleliigselt 263.88 kr. selle tagajärjel, et lisatööde maksuse kindlakstegemisel käsitatud andmed ei vastanud tegelikele. Riigikontroll nõudis üleliigselt maksetud summade tagasinõudmist, mida Raudteevalitsus seni ei ole täitnud.

Veoameti alal. Vedurimeeskondade preemiate revideerimisel selgus, et õliga köetavatel vedureil teenivad vedurijuhid suuremaid küttepreamiaid kui põlevkiviga köetavatel vedureil. Riigikontroll palus Raudteevalitsust võtta selgitamisele õli ja põlevkivi vahetava määravad koefitsiendid, mida ka tehti.

Tellimisarvete revideerimisel selgus, et Mõisaküla tehas valmistab uute raudteede tellimisel 127 kaubavagunit hinnaga 2.780 kr. tükk. Tellimuse täitmisel faktuuriti tellijale ainult tegelikud tööjõu- ja materjalikulud, kokku 318.813,92 kr., mis kanti Rapla-Virtsu raudtee ehitusekulule, kuna oleks tulnud faktuurida kokkulepitud hinna alusel 353.060 kr. ning vahest 34.246,08 kr. kanda vastav summa töökodade üldiste kulude krediidi uuenduseks põhjustel, et raudtee korralises eelarves on ette nähtud töökodade üldised kulud ainult eksplaateeritavate raudteede veereva koosseade korrashoiu teostamiseks ja seega kõrvaltantud erakorraliste suurte töökavade täitmisega seotud lisakulud kuuluvad katmisele neist allikaist, mille arvel täidetakse tellimus. Eraasutistele ja isikutele tehtud töödelt on saadud töökodade kaudseid kulusid vähemal määral, kui nende kulude katteks on Raudteevalitsuse nõukogu poolt kindlaks määratud, puudulikkudel kalkulatsioonidel ja muudel põhjustel. Peale selle selgus, et metsamaterjali ümbertöötamisel peatehastes oli puumassi kaduprotsent suur. Ka kulutati töödele mõningaid materjale üle normi. Riigikontroll juhtis Raudteevalitsuse tähelepanu puudustele ja palus riigile tekitatud kahjude õiendamist. Raudteevalitsuselt ei ole seni vastust saadud.

Finantsameti alal. Varustusetoimkond kavatses osta laiarööpmelise raudtee liipreid 30.000 tk. hinnaga 1,90 kr. tükk. Kuna metsahinnad olid langenud, andis Riigikontroll nõusoleku tingimusel, et hinda alandatakse. Selle tagajärjel alandati hinda 0,10 kr. võrra liiprilt, mis andis kokkuhoidu 3.000 kr.

Riigimetsatööstuselt kavatseti osta 60.000 m³ küttepuid hinnaga 2—4,80 kr. ruumimeeter. Et puude hind eraturul oli odavam, ei olnud Riigikontroll ostuga nõus. Hiljem alandati puude hindu ja ostult saavutati kokkuhoidu 17.000 kr.

Varustusetoimkond otsustas osta hankijalt vana malmi hinnaga 60 kr. tonn. Riigikontroll ei olnud hinnaga nõus ja näitas, et vana malmi võib osta Pikalaenu Pangalt palju soodsamatel tingimustel, kust ka hiljem osteti malm hinnaga 39 kr. tonn. Selle läbi hoiti kokku 735 kr.

Arvetoimkonnas võlgnikkude arve (kohtu- ja administratiivotsuste alusel saada olevad summad) pidamine on puudulik, sest Raudteevalitsus ei arvesta võlgnike poolt tasutud summasid raha laekumisel, vaid kohtuasjadeajaja poolt koostatud nimekirjade alusel. Et viimane rahasummasid ei arvesta, osutuvad tema poolt koostatud andmed juhuslikeks ja puudulikeks, mille tagajärjel ongi ilmestunud nähtused, et võlgnike arvel seisavad summad, mis juba ammu on tasutud.

Tegevusekapitali jooksva arve nr. 293 ja eelarve krediitide vahekorra õiendamine ja selle üle aruandmine on puudulik. Aruandeaasta lõpul, selle asemel et välja kirjutada avansiõiendamise ja veaparanamise maksukäsud vastavate tõendusedokumentide alusel, koostati nimetatud maksukäsud ametite kuluaruannete ja kulukskirjutatud krediitide vahe 413.737,32 kr. peale ja revideerimiseks esitatud maksukäsutalongide juures aruandeid ja dokumente ei esitatud. Riigikontrolli nõudel esitati hiljem kulu tõenduseks avansiaruanded, kuid ka need olid puudulikud.

Vanade materjalide ümberpaigutamise arvestamine üleandjate-vastuvõtjate ametite vahel ei olnud kooskõlastatud ja toimus keskarvepidamise kontrollita kuni 1. novembrini 1930 a.

Raudteevalitsuse arvetelt on korduvalt maha kantud summasid kahjudeks, toimingute põhjenduste ja vastava ülemuse loa esitamata.

Toodud väärnähtustele on juhitud Raudteevalitsuse tähelepanu ja nõutud nende kõrvaldamist.

Üldiste nähtustena kõigi ametite alal kordusid puudused perekonnabiraha, teenistusevanusetasu ja päevarahade maksimises, kus peaaegjalikult ei ole kinni peetud seaduste normidest. Ka ilmestusid tempelmaksu- ja ärimaksuseaduste rikkumised ning eksimused kassakorra määruste vastu.

Tuluaruannete revideerimisel selgus, et mõnedel juhtudel ei ole võetud vaguni seisu- ja etteandmise raha, kaupade hoiuraha ning teevaru- ja kuulutuste maksu, tariifimääruste mitte õieti käsitamise tagajärjel; kaupade veoraha on võetud tariifinormidest vähemal määral, kaupu on välja antud ilma kaubasaajalt allkirja võtmata ning korterite üüriraha ei ole kõigilt sisse nõutud.

Raudteejaamade revideerimisel leiti 82 korral puudusi ja nimelt: jaama sissetulekud ei saadetud peakassasse määrustes ettenähtud ajal, laadimise alla antud vagunid näidati laadituks enne laadimise lõpetamist, mille tagajärjel jäi vagunite seisuraha võtmata, kaupu oli välja antud volikirjadeta teistele isikutele, päevaaruanded olid koostamata ja kassaraamatus vastavad kanded tegemata, piletimüügiaruandes oli näidatud ebaõigeid andmeid müüdud piletite kohta, pileteid oli müüdud väljaspool järjekorda, kusjuures raha oli jäetud kassasse kandmata, välja renditud platside eest oli raha sisse nõudmata, veodokumentides oli kaubakaal näidatud vähem tegelikust kaalust ning kaupu oli välja antud enne dokumentide klaarimist.

Posti-telegraafi-telefonivalitsus.

Aruandeaasta Posti-telegraafi-telefonivalitsuse kulud, võrreldes eelmise aasta kuludega, suurenesid kogusummas 458.187 kr. ehk 9,7% võrra, sellest korralised kulud — 494.933 kr. ehk 11,1% ja erakorralised kulud vähenesid 36.746 kr. ehk 13,6% võrra, nagu näitab alljärgnev tabel:

Kulud.

	Kulutatud		1930/31 a. kulutatud rohkem (+) vähem (—)	
	1930/31 a.	1929/30 a.	kr.	%
Korralised kulud	4.970.027	4.475.094	+494.933	+11,1
Erakorralised kulud	232.858	269.604	—36.746	—13,6
Kokku	5.202.885	4.744.698	+458.187	+9,7

Kulude juurekasv langeb peamiselt maapostiolude parandamise ja telefonivõrgu arendamise arvele.

Nii avati aruandeaasta jooksul 8 postiagentuuri, 17 postiagentuuris telefoniagentuurid, 5 telefoni kollektiivkeskjaama, 232 telefonikõnepunkti ja 472 kirjatalu. 16 postiagentuurist, 3 telefoni kollektiivkeskjaamast ja 12 telefonikõnepunkti kokku moodustati 17 postitelefoniantuuri. Suleti 29 postiagentuuri, 5 telefoni kollektiivkeskjaama, 11 telefonikõnepunkti ja 32 kirjatalu.

1. aprillil 1931 a. oli:

postitalitusepunkte 3305, juurekasv 417 ehk 14,4%,

telegraafitalitusepunkte 474, juurekasv 25 „ 5,7%,

telefonitalitusepunkte 1234, juurekasv 214 „ 21 %.

Aruandeaasta kulusid sama aasta eelarvega võrreldes kujuneb järgmine vahekord:

	1930/31 a. eelarve	1930/31 a. kulud	Krediitide ülejääk	%
Korralised kulud	5.023.541	4.970.027	53.514	1,1
Erakorralised kulud	234.362	232.858	1.504	0,6
Kokku	5.257.903	5.202.885	55.018	1,0

Aruandeaasta eelarve summa hulka arvati eelmisest aastast ülekantud eelarve krediidi ülejääke 100.200 kr. ja aruandeaasta eelarve krediitide ülejääkidest kanti 1931/32 a. peale 1.200 kr. Seega koostati kulude eelarve küllaldase ettevaatusega.

Üksikute kululiikide järgi kujunesid muudatused järgmiseks:

Teenistusetasu kulud (§ 1), võrreldes eelmise aastaga, tõusid 80.028 kr. ehk 3,7% võrra, kuigi määraliste palk (lit. a) näitab vähenemist 36.634 kr. ehk 2,4% võrra ja ülemääraliste palk (lit. b) — 48.860 kr. ehk 24,7% võrra. Suurenesid teenistusevanusetasu (lit. c) 16.558 kr. ehk 10,3% ja mitmesugused tasud (lit. d) — 148.963 kr. ehk 78,9% võrra.

Mitmesuguste tasude tõus on tingitud peamiselt preemia- ja lisatasude kulude ümberpaigutamisest lit. a alt lit. d alla, agentuuride juhatajate arvu kasvamisest ning nende tasu kõrgendamisest ja kulude suurenemisest ajutise töäjõudude tasude ning palga edasimaksmise alal teenijate haiguste ja surma puhul „Riigiteenistuse seaduse“ §§ 21 ja 22 põhjal.

Ametisõitude kulud (§ 2) vähenesid 1.226 kr. ehk 4,8% võrra, mis tingitud peamiselt välisõitude kulude vähenemisest.

Teenijate toetusekulud (§ 3) vähenesid 8.685 kr. ehk 4,1% võrra peamiselt haigusekindlustusekulude arvel. Arstiabi ja arstirohtude ning matuste puhul antava rahalise toetuse peale aruandeaastal kulutati 68,27 kr. iga teenija peale, eelmisel aastal aga — 72,38 kr. iga teenija peale, kuigi ühe teenija kohta tuli aruandeaastal 8,5 haigusepäeva eelmise aasta 8,2 haigusepäeva vastu.

Ametnikkude ja teenijate varustusekulu näitab langust eelmise aasta vastu 13.246 kr. ehk 21,4% võrra, mis tingitud varustuse tähtaegadest.

Kantseleikulude liik (§ 8), mis postiametkonna alal sisaldab ka pakkimismaterjalide kulud, langes 15.477 kr. ehk 19% võrra peamiselt eelmise aasta tagavarade arvel ja osalt ka nende kulude normeerimise tagajärjel.

Majapidamiskulud (§ 9) näitavad tõusu 8.370 kr. ehk 5,5% võrra üüri- ja puhastuse- ning korrashoiukulude suurenemise tõttu.

Veokulud (§ 11) tõusid 43.468 kr. ehk 7,5% võrra kirjatalude ja agentuuride postiveovõrgu täiendamise tõttu. Trakte, kus posti veetakse ametkonna kulul, aruandeaastal suurendati 878 km. võrra ning neil traktidel postiga läbisõidetud km. arv tõusis eelmise aastaga võrreldes 97.883 km. võrra. Reisi- jateveo omnibussidel suurenes postiga läbisõidetud km. arv 102.500 võrra. Linnades postiveo, postkastide tühjendamise ja postisaadetiste laialiveo töödeks sõideti läbi 18.250 km. rohkem kui eelmisel aastal. Raud- ja veeteedel postitraktide pikkus ja läbisõidetud km. arv jäi endiseks.

Vallasvarakulud (§ 12) vähenesid 3.042 kr. ehk 5,8% võrra, sest kulude tegemisel püüti kokkuhoidlikult talitada.

Hoonete remondikulud (§ 14) näitavad suurenemist 3.985 kr. ehk 10,1% võrra, mis tingitud hoonete kapitaalremondi alal kulude suurenemisest.

Väärtmärkide valmistusekulud (§ 23) langesid 3.501 kr. ehk 18,5% võrra. Aruandeaastal anti välja peale maksvusel olevate postimaksuvahendite* veel endistest 70 ja 300 margalistest postmarkidest ületrükitud 1, 2 ja 3 kroonilised postmargid ning peale selle valmistati veel margiraamatukesed, sisaldavusega 18 tk. 10 sendilisi ja 6 tk. 5 sendil. postmarke.

Postimaksuvahendite liikumist aruandeaasta jooksul näitavad järgmised andmed:

Seis 1. IV. 1930 a.	Valmistatud	Valismaalt tagasi saadud ja Postiliidu Büroolt saadud	Müüdnud	Välismaadele saadetud, muuseumi jäetud ja muul põhjusel maha kirjutatud	Ära hävitatud	Seis 31. III. 1931 a.
4.426.168	2.727.984	3.845	2.176.181	530.391	10.715	4.440.710

Telegraafi ja telefoni (§ 72) üksikute alade järgi olid kulud:

	1930/31 a.	1929/30 a.	Võrreldes 1929/30 a.	%
Kapitaalremont	55.473	53.156	+2.317	4,4
Jooksev remont	473.870	436.058	+37.812	8,7
Arendamine	883.531	542.000	+341.531	63,0
Kokku	1.412.874	1.031.214	+381.660	37,0

Telefonikõnekohti tuli juure 1107, mis annab juurekasvu 8%. Telefonitalitusepunkte tuli juure 214 (21%) ja telegraafitalitusepunkte — 25 (5,7%). Viidi läbi uute ühendusjuhtmete ehitus punktide vahel, kus koormatus kõnedega oli suur või kus ühendused ei vastanud tehnilistele tingimustele, näiteks, ehitati Tallinn-Kuressaare ja Tallinn-Petseri otseühendused ja rida teisi. Viidi läbi suuremad kaablitööd Tallinna võrgus ja väiksemal määral teistes võrkudes. Pandi üles traaversid magistraalide mahutuse suurendamiseks. Jatkati ühenduste varustamist ristatustega. Rakendati tegevusse fantoomühendusi. Suurendati välismaadega telefoni teel läbikäimise võimalusi. Aruandeaasta eest üksikasjalikud remondi- ja ehitusetööde aruanded olid 1. XI. 31 a. suuremalt osalt Riigikontrollis veel saamata.

Rahvusvahelised maksud (§ 84) tõusid 8.523 kr. ehk 7,8%, mis tingitud välismaaliste saadetiste ja telefoni läbikäimiste arvu suurenemisest.

Korralised kulud teiste §§ järgi näitavad ainult väikest kõikumist.

Erakorralised kulud (§§ 1 ja 2) näitavad vähenemist 36.746 kr. ehk 13,6% võrra peamiselt hoonete ehituse (§ 1) arvel.

Operatsioonifondi, mis määratud 150.000 kr. suuruses materjalide muretsemiseks, tarvitati aruandeaastal järgmises ulatuses:

Avansside saldo fondist 1. IV. 1930 a.	149.437 kr.
Aruandeaastal avansse antud	184.456 „
Kokku	333.893 kr.
Avansside arvelt maha kantud	269.925 „
Avansside saldo 31. III. 1931 a.	63.968 kr.
Jooksva arvel	86.032 „
Kokku	150.000 kr.

Posti-telegraafi-telefoni ametkonna aruandeaasta tulud, võrreldes eelmise aasta tuludega, suurenesid üldiselt 177.558 kr. ehk 3,3% võrra.

Tulud.

Ametkonna tulude jaotust ja võrdlust näitab järgmine tabel:

	Postimaks ptk. 17 § 1	Telegraafi- maks ptk. 17 § 2	Telefonimaks ptk. 17 § 3	Muud tulud	Kokku
1930/31 a.	2.896.675	383.440	2.182.597	67.634	5.530.346
1929/30 a.	2.699.546	435.861	2.082.208	135.173	5.352.788
1930/31 a. rohkem (+)	+197.129	—52.421	+100.389	—67.539	+177.558
või vähem (—)					
%	7,4	12,0	4,8	49,9	3,3

Aruandeaasta tulud ületavad kulud 327.461 kr. võrra, kuid postiametkond andis riigile puhastulu vähem kui 1929/30 a. 280.629 kr.

Tulud posti alal (ptk. 17 § 1) suurenesid 197.129 kr. ehk 7,4% võrra. Selle summa hulgas on 160.000 kr., mis hariliku korra järgi oleks kuulunud riigikassale üleandmiseks 1931/32 aruandeaastal. Aruandeaasta arvel oleks seega tulude tõus ainult 37.129 kr.

Postimaksuvahendite müügist aruandeaastal saadi 2.176.181 kr., eelmisel aastal — 2.098.422 kr. Ülejäänud maksud posti alal võeti vastu sularahas.

Postiametkonna statistika näitab liht- ja tähitud kirja-postisaadetiste, postpakkide, lunaliste saadetiste üldarvu vähenemist, mis tingitud majanduselu üldisest depressioonist. Suurenemist näitavad sise- ja välismaaliste rahakaartide ja posti jooksvate arvete operatsioonid.

Postiasutiste transfertkassa läbikäigud aruandeaasta eest olid:

	Seis aruandeaasta alul	Sisse tulnud	Välja läinud	Seis aruandeaasta lõpul
1930/31 a.	161.990	46.928.420	46.915.820	174.590
1929/30 a.	176.339	45.480.833	45.495.182	161.990

ja samal ajal postiametkonna transfertsummade fondi liikumine Eesti Panga osakondades oli:

	Fondi seis aasta alul	E. P. osak. sisse makstud	Välja võetud	Fondi saldo aasta lõpul
1930/31 a.	535.150	8.578.042	8.742.813	370.379
1929/30 a.	648.571	8.698.853	8.812.274	535.150

Transfertkassa võlasummade seis kujunes järgmiseks:

Võlgade seis 1. IV. 1930 a. 25.310 kr.

Aruandeaasta jooksul tasutud 15.560 „

Võlgade seis 31. III. 1931 9.750 „

Posti jooksvate arvete summade liikumine aruandeaastal oli järgmine:

	Seis aasta alul	Postiasutistes sisse tulnud	Postiasutistes välja läinud	Seis aasta lõpul
1930/31 a.	108.038	5.876.787	5.856.947	127.878
1929/30 a.	83.242	3.417.929	3.393.133	108.038

Posti jooksvate arvete summasid oli hoiul Riigihoiukassas 85.000 kr. Selle summa % kanti riigituludesse.

Posti kaudu ajalehtede ja ajakirjade tellimiste vastuvõtmine postiasutistes üldiselt vähenes.

Sisemaaliste ajalehtede ja ajakirjade tellimisrahade üle Riigikontrollile aruannet ei saadeta, sest tellimisrahad saadetakse postiasutiste poolt otse ajalehtede ja ajakirjade talitustele.

Välisellimiste alal oli aruandeaastal summade läbikäik:

	Seis aasta alul	Sisse tulnud	Välja läinud	Seis aasta lõpul
1930/31 a.	9.636	38.833	26.214	22.255
1929/30 a.	30.171	38.725	59.260	9.636

Postkontorite juures asuvate Eesti Panga agentuuride summade läbikäiku näitavad järgmised andmed:

	Seis aasta alul	Sisse tulnud	Eesti Pangale üle antud	Üle andmata aasta lõpul
1930/31 a.	75.038	910.997	890.162	95.873
1929/30 a.	71.907	830.389	827.258	75.038

Aruandeaasta jooksul operatsioonide arv tõusis 18916 peale 17278 operatsiooni vastu eelmisel aastal. Eesti Pank maksis postimaksuna iga operatsiooni pealt 6 senti ja postiametkonna kasuks 20 senti. Operatsioone toimetasid agentuurides postiametkonna ametnikud. E. Panga agentuurid teotsesid 6 linna postkontori juures.

Telegraafi- ja raadiomaksuna (ptk. 17 § 2) tuli aruandeaastal sisse 383.440 kr. Vähem kui eelmisel aastal 52.421 kr. ehk 12%. Raadiomaksudest riigile kuuluva osana arvestati 1930/31 a. 23.735 kr., eelmisel aastal — 22.321 kr.

Telegraafi kasutamine, võrreldes eelmise aastaga, vähenes 11,3% võrra. Vähenesid nii sise- kui välis-telegrammide arvud. Vähenemine on telefonitarvitamise arenemisest ja majanduslikust olukorrast.

Telegrammide vahetus raadio teel vähenes 14%, mis tingitud üldisest välistelegrammide arvu vähenemisest.

Ringhäälingule kuuluvate abonementmaksu (85%) summade läbikäigud postiasutistes olid:

	Üle andmata aasta alul	Postiasutistes vastu võetud	Ringhäälingule üle antud	Ringhäälingu arvel kulude katteks kantud	Üle andmata aasta lõpul
1930/31 a.	8.247	148.853	135.905	6.811	14.384
1929/30 a.	5.735	126.271	115.812	7.947	8.247

Ringhäälingu abonentide arv oli:

1. IV. 1931 a. — 14.266.

1. IV. 1930 a. — 13.147.

1. IV. 1929 a. — 14.500.

Kontsessioonilepingu maksvus on kuni 1. VII. 1934 a.

Tulud telefoni alal (ptk. 17 § 3) tõusid aruandeaastal 100.389 kr. ehk 4,8% võrra. Selle summa hulgas on 40.000 kr., mis hariliku korra järgi oleks kuulunud riigikassale üleandmiseks 1931/32 aruandeaastal. Aruandeaasta arvel oleks seega telefonitulude tõus 60.389 kr.

Postiasutiste kassade seisukohalt sissetulnud telefonimaksude jaotust näitab järgmine tabel:

	Abonentide arv	Ehitusemaks	Abonement- ja erimaksud	Ühendusemaks	Kohalikkude kõnede maks	Kaugekõnede ja muud toimingmaksud	K o k k u
1930/31 a.	14.913	37.551	541.966	157.313	457.977	945.059	2.139.866
1929/30 a.	13.806	43.869	518.495	151.353	429.782	940.884	2.084.383

Aruandeaastal suurendati välismaadega telefoni teel läbikäimise võimalusi. Avati läbikäimine Saksamaaga, Belgiaga, vabalinn Danzigi piirkonnaga, Suur-Britanniaga, Ungariga, Hollandiga, Šveitsiga, Tšehho-Slovakkia ja Prantsusmaaga.

Muid tulusid postiametkonna alal tuli sisse:

	1930/31 a.	1929/30 a.	Võrreldes 1929/30 a.	
			rohkem	vähem
Riigikapitalid (ptk. 13)	1.353	813	540	—
Rent maadest ja hoonetest (ptk. 14)	12.624	12.837	—	213
Mitmesugused abiettevõtted (ptk. 18)	22	—	22	—
Riigivarandused (ptk. 19)	3.090	4.281	—	1.191
Segatulud (ptk. 20)	50.546	117.242	—	66.696
Kokku	67.635	135.173	562	68.100

Segatuludena arvestati 30.000 kr. transfertoperatsioonide arvelt kursivahedest välisoperatsioonide alal.

Laekunud tulude vahetõrka eelarves ettenähtud tuludega näitab alljärgnev tabel:

	1930/31 a. eelarve	1930/31 a. tulud	Võrreldes eelarvega		%
			rohkem	vähem	
Postimaks	3.100.000	2.896.675	—	203.325	6,6
Telegraafimaks	460.000	383.440	—	76.560	16,6
Telefonimaks	2.355.000	2.182.597	—	172.403	7,3
Kokku	5.915.000	5.462.712	—	452.288	7,6

Võrdlusest selgub, et tulusid postist, telegraafist ja telefonist vähem sisse tuli, kui eelarvega loodeti. Muude tulude võrdlust kinnitatud eelarvega ei saa teha, sest riigitulude eelarves puudub jaotus ametkondade (aruandjate-asutiste) tulude järgi.

Tuluvõlad postiametkonna alal olid:

1. IV. 1931 a. — 85.918 kr.
1. IV. 1930 a. — 42.581 kr.

Seega tõus — 43.337 kr. Võlad posti, telegraafi ja telefoni alal näitavad vähenemist. Tulid juure võlana: rent hoonetest (ptk. 14) 1.104 kr. — teenijate korterite üürid; mitmesugused abiettevõtted (ptk. 18) 16.579 kr. — Kaitseväe Arsenalile üleantud end. postiametkonna kesktöökoja alal fiskusele tasumata summad ja segatulud (ptk. 20) 26.689 kr. — postiametkonna end. teenijate poolt transfertkassadest kõrvaldatud summad, mis aruandeaastal transfertkassale tasuti eelarve korras ja end. kesktöökoja poolt Arsenalile üleantud materjalide ja tööde arvel võlgnevad summad.

Teiste ametkondade tulud. Peale postiametkonna tulude võeti vastu postiasutiste poolt veel teiste ametkondade tulusummasid ja peamiselt tolli revideerimisaktide järgi välispostisaadetiste alal. Järgnev tabel näitab nende summade liikumist postiasutiste kassades.

	Seis aasta alul	Vastu võetud	Ule antud	Seis aasta lõpul
1930/31 a.	143.194	1.662.312	1.661.239	144.267
1929/30 a.	190.176	1.617.604	1.664.586	143.194

Erisummad.

Postiametkonna deposiitsummade liikumist näitab järgmine tabel:

Seis 1. IV. 1930 a.	Aruande- aastal juure tulnud	Aruande- aastal vähenenud	Seis 31. III. 1931 a.
rahas			
28.672	166.567	180.228	15.011
väärtpaberites			
2.500	1.050	3.000	550

Tolli deposiitsummad. Tolli revideerimisaktide põhjal võeti postiasutistes vastu tolli deposiitsummasid välispostisaadetiste pealt. Järgnev tabel näitab nende summade liikumist postiasutiste kassades aruandeaastal:

Seis 1. IV. 1930 a.	Sisse tulnud	Tolliamet- konnale üle antud	Üle andmata 31. III. 1931 a.
1.183	16.487	16.736	934

Tolli deposiitsummade hulka arvati ka tervelt lisatolli ja kultuurkapitali maksud.
Riigihoiukassa agentuurid töötavad kõigi postkontorite juures.

Aruandeaastal Riigihoiukassa agentuuride summade liikumist postkontorites näitavad järgmised andmed:

	Seis aasta alul	Sisse tulnud		Välja läinud		Üle andmata aasta lõpul
		agentuurides vastu võetud	peakontori poolt posti- valitsusele üle antud	agentuurides välja maks- tud	peakontorile üle antud	
1930/31 a.	10.214	308.202	—	139.874	156.651	21.891
1929/30 a.	10.645	326.217	894	144.058	183.484	10.214

Operatsioonide toimetamise eest saab postiametkond tasu $1\frac{1}{2}\%$ aastas kalendriaasta lõpul agentuuride arvel olevate hoiusummade kogusummast. Pool tähendatud tasust läheb tasuks postiametkonna ametnikkudele, ülejäänud osa arvatakse riigituludeks.

Eraartiklite operatsiooni- ja postiametkonna teenijate olukorra parandamise erikapitali aruanne näitab järgmist liikumist:

Seis 1. IV. 1930 a.	Juure tulnud	Vähenenud	Seis 31. III. 1931 a.
2.316	15.641	17.392	565

Peale ülejäägi rahas oli 31. III. 1931 a. eraartikleid tagavaras sisseostu hinnaga 5.474 kr. ja avansidena postiasutistes väljamüügi hinnaga 4.266 kr. Võlgade ja laenude seis 31. III. 1931 a. oli 7.750 kr.

Sihtsummad anti välja ja teised kulud tehti eelarveseaduse §§ 17 ja 26 korras Riigikogule esitatud eelarveeelnoõu piires.

Postiametkonna asutiste kassa, ladude, arve- ja majapidamise ning posti-telegraafi-telefoni talituste operatsioonide revideerimist kohtadel teostati aruandeaastal: postkontorites ühes Riigihoiukassa agentuuridega 85 korda ja telegraafi- ja telefonivõrkudes 3 korda.

Revideerimisel kohtadel leiti puudusi: postkontorites 52 korral, telegraafi- ja telefonivõrkudes 3 korral ja Riigihoiukassa agentuurides — 3 korral. Selgitamisele võeti summasid 2.527 kr. suuruses. Puudustest võiks nimetada järgmisi: Torma postkontoris selgus kassapuudujääk 1.914 kr. suuruses ning fikseeriti puudusi asjaajamises. Aktid on prokuratuurile üle antud süüdlaste vastutusele võtmiseks. Lüganuse postkontoris tehti kindlaks lohakas asjaajamine, mille tagajärjel kontori ülem ametist tagandati ja ametnik prokuratuuri korraldusse anti. Kunda postkontoris kahel järjekorralisel revideerimisel tehti kindlaks kassapuudujäägid. Revisjoni tulemused anti prokuratuuri korraldusse. Viljandimaa telegr.-telefonivõrgus leiti aeglane asjaajamine.

Aruandeaastal faktiliste revideerimiste tagajärjel ülemuse poolt distsiplinaarkorras karistati 5 ametnikku, hoiatusi tehtud 13 korral ja tähelepanu puuduste peale juhitud 12 korral.

Revisjon ja selle tule-
mused.

Eelkontrolli alla kuuluvate tehingute vastu avaldati protestid 22 korral. Protestidest võiks nimetada järgmisi telefoniaparatuuride, esemete ja klaasisolaatorite tellimiste kavades olid liiga kõrged hinnad, kuivalelementide tellimise kavas olid kvantumid, võrreldes tegeliku vajadusega, liiga suured; postiasutiste jaoks ruumide üürimisel olid üürihinnad liiga kõrged — eriti Petseris ja Paides; telefoniabonentide nimekirjad (umbes 1.000 tk. aastas) kavatseti lasta müügile teenijate olukorra parandamise erikapitali kasuks; ühe postkontori ülemale kavatseti üürida priikorter, kusjuures üürihind oli märksa kõrgem kui lubatud üldkorraldustega; mitmed kavad ei olnud kooskõlas vastavate seadustega jne. Avaldatud protestid võttis postivalitsus arvesse. Protestide tõttu alandati hindu, muudeti kavatsusi või jäeti esialgsed kavatsused teostamata kogusummas üle 16.800 kr.

Vastavate kutsete peale võeti osa 90 mitmesugusest komisjonist, kusjuures protesti avaldati 2 korral. Protestid võeti arvesse.

Järelekontrollis võeti läbi aruandeaasta kohta kulude, tulude, fondide ja kõik postiametkonna mitmesuguste alade järgi summade liikumise aruanded.

Aruannete revideerimisel selgus, et korraliste kulude § 9 alla oli Tallinna peapostkontori poolt ekslikult kantud ka niisugused kulud, mis sisuliselt kuuluvad §§ 12 ja 14 juure. Riigikontrolli poolt tehtud ümberpaigutuste tõttu esineb nüüd aruandes ülekulutus § 14 järgi 424.26 kr. suuruses.

Üldiselt on kulude ja tulude alal jäänud püsima rida puudusi vormilist laadi.

Kuludest jäeti esialgu õigeks tunnistamata 57.674,59 kr., millest kuni 1. novembrini 1931 a. lahendati täiendavate seletuste ja dokumentidega 36.448,97 kr., rahas tagasimaksmisega 546,57 kr. Lahendamata jäi kulusid 20.679,05 kr.

Tuluaruannete ja dokumentide läbivaatamisel võeti selgitamisele 8.417,35 kr., millest kuni 1. novembrini 1931 a. lahendati täiendavate seletuste ja dokumentidega 232,50 kr., rahas tasumisega 95,69 kr. Lahendamata jäi tulusid 8.089,16 kr. Viimases summas on näidatud ka vastavatele võimudele väljaantud revideerimata dokumentide järgi summad, vastavalt „Arveseaduse“ § 338 lisa I § 10.

Deposiitsummadest jäi 1. novembrini 1931 a. lahendamata 26.104,76 kr.

Posti-telegraafi-telefoni ametkonna teenijate olukorra parandamise kapitali dokumentidest ei selgu, et postivalitsus oleks saanud tõendavaid dokumente sihtalade peale väljaantud summade tarvitamise kohta. Kapitali väljaminekuid tõestati ainult kviitungitega raha saamise üle.

Erikapitali summadest jäi 1. novembrini 1931 a. lahendamata 7.400 kr.

Veeteede valitsus.

Kulud.

Aruandeaasta Veeteede valitsuse kulud, võrreldes eelmise aasta kuludega, vähenesid kogusummas 422.130 kr. ehk 19,2% võrra, kusjuures korralised kulud vähenesid 127.975 kr. ehk 7,7% võrra ja erakorralised kulud 294.155 kr. ehk 55,5% võrra, nagu näitab alljärgnev tabel:

	Kulutatud		1930/31 a. kulutatud rohkem (+), vähem (—)	
	1930/31 a. Kr.	1929/30 a. Kr.	kroonides	%%
Korralised kulud	1.534.348	1.662.323	—127.975	—7,7
Erakorralised kulud . . .	235.556	529.711	—294.155	—55,5
Kokku	1.769.904	2.192.034	—422.130	—19,3

Korraliste kulude vähenemine on sündinud peamiselt järgmistel põhjustel:

Teenistusetasu (§ 1) vähenes 38.660 kr. ehk 7,0%, mis on tingitud sellest, et koosseisud korraldati ümber, ka vabanes teenistusest osa tuletornide teenijaid tuletornide teenistuse üleviimisega Kaitsemisteeriumi alla.

Ametnikkude ja teenijate varustus (§ 5) vähenes 2.148 kr. ehk 47,9% selle tõttu, et langes ära teenijate varustamine vormipalikutega, missuguseid antakse välja iga kahe aasta tagant.

Majapidamiskulud (§ 9) vähenesid 694 kr. ehk 10,1% kokkuhoidliku majapidamise järelduel.

Avalikud maksud ja kohustused (§ 10) vähenesid 69.391 kr. ehk 36,0%, mis on tingitud sellest, et Veeteede valitsus kõrgendas oma rentnikkudele kinnisvaramaksu määra, mille tõttu võis juba oma eelarvesse eelmisest aruandeaastast vähema summa sisse võtta.

Loodusevarade uurimise (§ 29) peale kulutati 407 kr. ehk 41,7% vähem kui eelmisel aastal, kuna tehti vähem uurimistöid.

Ujuvate abinõude, tuletornide ja elektrikraanade ülevalpidamine (§ 77) vähenes 30.653 kr. ehk 12,2% peamiselt selle tõttu, et tulelaevad ja meremärkide panijad laevad võisid jääolude tõttu talvekorteris seista, kuna eelmisel, pehme talvega aastal tuli neil ka talvekuudel merel olla ja jaolt selle tõttu, et osa selle §-ga seotud kuludest tehti aruandeaastal § 70-st (varustusetalitus), missugune eelarve § puudus eelmise aasta eelarves.

Mere- ja liinimärkide (§ 78) kulu vähenes 2.533 kr. ehk 10,5% suurelt osalt selle tõttu, et läks korda materjale odavama hinnaga muretseda ja meremärke tuli lühemat aega merel hoida kui eelmisel aastal.

Üksikutel aladel on kulud suurenenud:

Kohtukulude (§ 7) suurenemine 3.806 kr. ehk 264,9% võrra oli tingitud mõne suurema protsessi kaotamisest kohtus.

Sõidu- ja veokulud (§ 11) suurenesid 1.381 kr. ehk 26,7% uue veoauto ostmise tõttu.

Vallasvara (§ 12) kulude suurenemine 388 kr. ehk 8,6% võrra olenes uute akkumulaatorite ostmisest tuletornidele.

Kodifikatsiooni ja kirjastuse peale (§ 40) kulutati 2.158 kr., millest suurem osa läks laevade registri trükkimiseks. Eelmisel aastal tehti analoogilised kulud § 8-st.

Rahva tervishoiu (§ 48) peale kulutati 440 kr., mille eest muretseti sinihappegaasi aparaat laevade puhastamiseks.

Varustusetalituse (§ 70) peale kulutati 7.829 kr., missugune kulu koosneb peaaesjalikult laotööliste palkadest. Eelmisel aruandeaastal tehti kõik varustusega ühenduses olevad kulud ujuvate abinõude, tuletornide ja elektrikraanade ülevalpidamiseks ette nähtud kulu §-st (§ 77), missugused kulud, nagu eelpool tähendatud, on vähenenud 30.653 kr. ehk 12,2%.

Sadamasildade korrashoiukulud (§ 76) on suurenenud 6.315 kr. ehk 8,7%, mida põhjustas asjaolu, et rajati Tallinna sadamas uus tänav — Kesk-Sadama tänav, mille korrashoid ja valgustus nõudis uusi kulusid, peale selle teostati põhjalik remont Loksa ellingul.

Segakulud (§ 90) suurenesid 9.477 kr. ehk 83,0%, mille põhjuseks oli „Suur Tõllu“ kindlustamine, missugust kulu aga ei tehtud eelmisel aastal jää puudusel.

Erakorralised kulud on aruandeaastal vähenenud kogusummas 294.155 kr. ehk 55,5%, võrreldes eelmise aasta kuludega. Suuremat vähenemist näitab § 3 — hüdrotehnilised ehitused meresadamates 129.322 kr. ehk 53,6%.

Vähenenud on ka (§ 2) teede ehitamine 31.290 kr. ehk 84,6%.

Süvendustööde kulud (§ 5) on vähenenud 66.917 kr. ehk 80,8%, kuna Kasari süvendamist teostati osaliselt Põllutööstusteeriumi krediitidest.

Tuletornide, meremärkide ning ujuvate abinõude sisseseadete täiendamise- ja ümberkorraldamiskulud (§ 6) vähenesid 12.960 kr. ehk 51,9%, kuna jäid ära eelmisel aastal tehtud suuremad kulud, nagu praamide ehitus, „Loodi“ ümberehitus reisijate veoks j. t.

Rannasõiduliinide ekspluateerimiskulud (§ 7) vähenesid 49.845 kr. ehk 58,4% selle tõttu, et Veeteede valitsus navigatsioonilõpu poole ühendusepidamise saartega lõpetas ja liimid üle andis eraisikule.

Võrreldes Veeteede valitsuse tegelikke kulusid eelarves ette nähtud kuludega selgub, et eelarves ettenähtud summast 1.965.535 kr. on aruandeaastal kulutatud 1.769.904 kr. ehk 90,0%, kuna kulutamata jäi 195.631 kr. ehk 10,0%. Üle on kantud järgmise aasta peale 56.137 kr. ehk 2,9% eelarvest, kuna suleti 139.494 kr. ehk 7,1% eelarvest.

Korralisest eelarvest jäi kulutamata ja suleti 120.335 kr. ehk 7,3%.

Erakorralisest eelarvest jäi kulutamata 75.296 kr. ehk 24,2%. Tähendatud summast kanti üle järgmise aasta peale 56.137 kr., mis koosneb peaaesjalikult § 3 — hüdrotehnilised ehitused meresadamates 36.700 kr. — suuremad tööd rannasadamates (Virtsu, Orisaare j. t.) olid lõpetamata; § 4 — süvendustööd 12.900 kr. Kasari keskjooksu süvendustööde jätkamiseks, § 6 — tuletornide, meremärkide ning ujuvate abinõude sisseseadete täiendamine 4.437 kr. Loksa ellingu tõstetrossi uuendamiseks ning Lääne muuli elektrikraanade kaevude ümberehitamiseks ja ühenduskaabli muretsemiseks; § 1 — hoonete ehitamine 2.100 kr. Virtsu tuletorni elumaja ehitustööde lõpuleviimiseks.

Tulud.

Veeteede valitsuse tulud, võrreldes eelmise aastaga, olid järgmised:

	T u l u d		V a h e	
	1930/31 a. Kr.	1929/30 a. Kr.	kroonides	%%
Korralised tulud	225.976	245.980	—20.004	—8,1
Erakorralised tulud	33.578	49.024	—15.446	—31,5
Kokku	259.554	295.004	—35.450	—12,0

Veeteede valitsus aruandeaastal teostas administratiivset järelevalvet sadamates, varustas ja tegi ehituse- ja remonditöid sadamates, ujuvatel abinõudel, tuletornidel j.n.c., toimetas süvendustöid mere sadamais ja jõgedel, teostas ühendust mannermaa ja saarte vahel rannasõiduliinide abil ning korraldas uppunud varanduste realiseerimist.

Uusi ülesandeid aasta jooksul Veeteede valitsusele juure ei tulnud, küll aga langesid ära mõnel alal ülesanded: likvideeriti rannasõiduliinid novembris 1930 a. ja osa tuletornide teenistust viidi Kaitseministeeriumi alla.

Suuremat vähenemist korraliste tulude alal näitavad: laeva- ja sadamamaksud (ptk. XVI § 2) 10.918 kr. ehk 31,4%, mille põhjuseks oli vähenenud kaupade läbikäik sadamates.

Vähenenud on ka tasud ladude tarvitamise eest (ptk. XVI § 1) 11.458 kr. ehk 12,6%, mille peamiseks põhjuseks oli väiksem laoplatside kasutamine, kuna metsakaubandus näitas tagasiminekut ilmaturul langenud metsahindade tõttu.

Rent maadelt, metsadelt ja vetelt (ptk. XIV § 1) vähenes 659 kr. ehk 13,2%, sest osa maatükke jäi välja rentimata.

Edasi on tunduvalt vähenenud tulud, mis enam-vähem juhusliku iseloomuga, nagu mitmesuguste varanduste müügist saadud summad (ptk. XIX § 3) 10.459 kr. ehk 31,9%, trükitöömüügist saadud summad (ptk. XIX § 2) 760 kr. ehk 17,9% ja juhuslikud tulud (ptk. XX § 5) 635 kr. ehk 26,8%.

Suurenenud on hoonete rendist saadud summad (ptk. XIV § 2) 2.098 kr. ehk 26,0%, kuna kortereid üüriti parematel tingimustel välja.

Vallasvara kasutamisest (ptk. XIX § 1) saadud tulud on suurenenud 1.044 kr. ehk 105,1%, mis tingitud sellest, et renditi laevu välja sagedamini kui eelmisel aastal.

Suurenenud on ka kuludeks kantud summade tagasimaksmine (ptk. XX § 1) 13.734 kr. ehk 86,8% peaaesjalikult selle tõttu, et saadi tagasi rohkem kinnisvaramaksu kui eelmisel aastal.

Vähemal määral on suurenenud trahvid ja viivituserahad (ptk. XX § 4) 952 kr. ehk 7,4%.

Sadamatest saadi aruandeaastal tulusid kokku 1.155.209 kr., millisest summast on sisse võtnud Veeteede valitsus 138.235 kr. ja Kaitseministeerium 279 kr., kuna ülejäänud summa 1.016.695 kr. tuli sisse tolliasutiste kaudu.

Seega on sadamad üldse andnud vähem tulu eelmise aastaga võrreldes 1.317.283—1.155.209 = 162.074 kr. ehk 12,3%, milline vähenemine oli tingitud sellest, et raskemate jääolude, samuti ka üldise majandusliku surutise tõttu vähenes kaupade läbikäik sadamates.

Veeteede valitsuse aruande revideerimisel ilmsiks tulnud puudustest võiks nimetada: osa kulusid on puudulikult tõestatud dokumentidega, eriti viibivad ehituselepingute ja lõpparvete saatmised, ei ole esitatud tööde kohta tehnilisi aruandeid, mitmed lepingud olid puudulikult tempelmaksustatud.

Alltoodud tabel annab ülevaate järelekontrolli korras selgitamisele võetud summade lahendamise kohta Teedeministeeriumi asutiste alal:

Revisjoni tulemused.

Summade liigid ja aruandeaastad	Lahendamata jäänud summad 1. nov. 1930 a.	Võeti lahendamisele	Lahendamata jäänud summadest on õiendatud			Jäi lahendamata 1. novembr. 1931 a.
			tasumisega riigi tulude arvele	juure- ja tagasimaksmise määramisega ning riigi võlgnikkude nimekirja kandmisega	seletustega, dokumentidega ja muul teel	
1. Kulud:						
1921 a.	2.147	—	—	681	1.466	—
1922 a.	39.145	—	—	3.448	35.697	—
1923 a.	52.792	—	—	—	50.118	2.674
1924 a.	29.340	—	39	—	25.643	3.658
1925 a.	5.739	—	—	—	3.152	2.587
1926 a. I—III k.	1.865	—	—	—	1.865	—
1926/27 a.	10.469	—	114	—	8.936	1.419
1927/28 a.	145.012	—	2.148	—	131.156	11.708
1928/29 a.	436.770	—	3.657	—	305.536	127.578
1929/30 a.	786.313	—	1.379	—	186.618	598.316
1930/31 a.	—	627.843	3.079	13	112.237	512.514
Kokku	1.509.592	627.843	10.416	4.142	862.424	1.260.453
2. Tulud:						
1922 a.	8.200	—	—	3.380	4.820	—
1923 a.	8.677	—	—	—	8.677	—
1924 a.	29.129	—	46	—	29.083	—
1925 a.	35.099	—	—	295	—	34.804
1926 a. I—III k.	12.154	—	65	—	12.089	—
1926/27 a.	23.436	—	—	—	—	23.436
1927/28 a.	24.286	—	39	—	24.247	—
1928/29 a.	65.851	—	—	—	753	65.098
1929/30 a.	7.951	—	592	1.331	1.333	4.695
1930/31 a.	—	23.150	703	—	701	21.746
Kokku	214.783	23.150	1.445	5.006	81.703	149.779
3. Operatsioonifondid:						
1928/29 a.	19.694	—	318	—	18.848	528
1929/30 a.	4.063	—	1.716	—	2.347	—
1930/31 a.	—	78.492	106	—	30.684	47.702
Kokku	23.757	78.492	2.140	—	51.879	48.230
4. Deposiidid:						
1929/30 a.	250	—	—	—	250	—
1930/31 a.	—	26.273	—	—	—	26.273
Kokku	250	26.273	—	—	250	26.273
5. Erisummad:						
1922 a.	13.065	—	—	—	—	13.065
1923 a.	17.439	—	—	—	—	17.439
1924 a.	18.662	—	—	—	—	18.662
1929/30 a.	8.309	—	—	—	—	8.309
1930/31 a.	—	7.441	—	—	41	7.400
Kokku	57.475	7.441	—	—	41	64.875
6. Materjalid:						
1929/30 a.	—	61.650	604	—	61.046	—
1930/31 a.	—	14.788	32	—	10.148	4.608
Kokku	—	76.438	636	—	71.194	4.608
7. Varad:						
1930/31 a.	—	130	—	—	130	—
Kokku	—	130	—	—	130	—
Kõik kokku	1.805.857	839.767	14.637	9.148	1.067.621	1.554.218

Välisministeerium.

Välisministeeriumi alal on 1930/31 a. määratud ja kantud üle eelmisest aastast krediite korralisteks kuludeks 1.047.708 kr. ja erakorralisteks kuludeks 30.000 kr., millest on kulutatud korralisteks kuludeks 1.000.367 kr. ehk 95,5% ja erakorralisteks kuludeks 14.075 kr. Suletud on krediite korraliste kulude alal 47.341 kr. ja erakorraliste kulude alal 15.925 kr.

Välisministeeriumi 1930/31 a. korralised kulud suurenesid, võrreldes 1929/30 a. kuludega, 11.272 kr. ehk 1,1% võrra. Kulude võrdlus peatükkide järgi annab järgmised tulemused:

	K u l u d		Suurenemine (+) Vähennemine (—)	
	1930/31 a.	1929/30 a.	Kroonides	%%
Korralised kulud.				
Keskasutis	197.968	193.040	+4.928	+2,6
Välisesindus:				
A. Üldkulud	212.159	194.396	+17.763	+9,1
B. Välisesindused	590.240	601.659	—11.419	—1,9
Kokku	1.000.367	989.095	+11.272	+1,1
Erakorralised kulud.				
Välisesindused	14.075	—	+14.075	—
Kokku	1.014.442	989.095	+25.347	—

Keskasutise kulud suurenesid peamiselt teenistusetasu alal teenistusevanusetasu maksmisest kõrgemal määral teenitud aastate kohaselt, kultuuriliste toetuste alal Eesti Telegrafi Agentuurile makstava toetuse kõrgendamise ja rahvusvaheliste lepingute sõlmimise ning täitmise alal tegeliku vajaduse tõttu.

Välisesinduste üldkulud suurenesid peamiselt ametisõitjate alal ümberpaigutuste tõttu, rahvusvaheliste maksude alal maksude kõrgenemisest ja segakulude alal endiste ametnikkude poolt tekitatud, kuid sissenõudmiseks lootuseta kahjude 14.993 kr. katmisest.

Välisesinduste teenistusetasu suurenes alalise esindaja määramise tõttu Rahvasteliidu juure, mille arvel umbes samal määral vähenesid konverentside ja erakorraliste esinduste kulud. Sõidu- ja veokulud suurenesid uue auto muretsemisest Moskva saatkonnale. Välisesinduste kulud kogusummas vähenesid peamiselt majapidamiskulude alal Moskva saatkonna ruumide üüritasu ärajäämise tõttu.

Välisministeeriumi alal oli 1930/31 a. riigitulude arvele Eesti Panka makstud tuludest alale jäänud 149.405 kr., eelmisel aastal 134.150 kr. Tulud suurenesid peamiselt kantseilõivude ja maksude, saadud protsentide, kuludeks kantud summade tagasimaksude ja juhuslikkude tulude alal, mille viimast suurenemist põhjustas Kauge-Ida kojusõidukapitali ülejäägi sissemaksmine riigitulude arvele. Tulud vähenesid tasumaksudest välispassidelt, lubadelt ja tunnistustelt. Vähennemise põhjused on toodud alljärgnevas ülevaates ministeeriumi tegevusest.

Ministeeriumi aruande järgi tegutses aruandeaasta alul 123 konsulaati; aasta jooksul suleti 2 ja avati 8 uut konsulaati; konsulaartulusid oli 1930/31 a. antud üle Riigikassale 88.840 kr. ja arvatud turismi edendamise fondi 7.363 kr., kokku 96.203 kr. (1929/30 a. — 97.624 kr.). Tulud

Eelarve.

Kulud.

Tulud.

Tegevus.

on vähenenud peaausjalikult viisade järkjärgulisest kaotamisest läbikäimisel välismaaga. Tulude suuren-
damiseks on võimalus, kui tõstetakse konsulaartariifi norme, mis praegu on märksa madalamad teiste riikide samasugustest normidest. Konsulaartulud on saanud peaausjalikult kutsekonsulitelt, kuna osa aukon-
suleid võtavad tulud osalt või täielikult omale vaevatasuks konsulaartegevuse eest.

Konsulaadid on peale kaupade päritolutunnistuste ja passitoimingute hakanud aruandeaastal andma ka majanduslikku informatsiooni, nagu seda näeb ette konsulaarseadus, kuid tähendatud informatsioon ei ole ühtlane ega küllaldane, sest selle kogumiseks ja kohaldamiseks puudusid seni tarvilikud juhtnöörid.

1930/31 a. eelarve täitmise aruannete revideerimisel võeti selgitamisele kulude alal 541 kr. Eelmiste aastate aruannete järgi selgitamisele võetud summade õiendamise kohta annab ülevaate järgmine tabel:

Aruandeaasta/liik	Õiendamata summade seis 1. XI. 1930 Kr.	Õiendatud 1. XI. 1930 a. — 1. XI. 1931 a.				Õiendamata summade seis 1. XI. 1931 a. Kr.
		Tasumisega riigitulude arvele Kr.	Täiendava tõestamise teel Kr.	K/nõukogu otsuste põhjal		
				Tagasimak- suga Kr.	Tagasinõud- misest loobumisega Kr.	
Kulud:						
1923 a.	6.095	—	6.095	—	—	—
1924 a.	3.362	—	3.362	—	—	—
1925 a.	9.905	264	9.057	—	584	—
1926 a. I. I — 31. III.	8.882	—	8.726	—	27	129
1926/27 a.	21.925	114	19.098	1.443	143	1.127
1927/28 a.	58.335	545	52.352	287	2.697	2.454
1928/29 a.	9.823	576	7.553	—	944	750
1929/30 a.	1.979	—	—	—	—	1.979
1930/31 a.	—	—	—	—	—	541
	120.306	1.499	106.243	1.730	4.395	6.980

Riigi ettevõtted.

Eesti Maapank.

Eesti Maapanga ja selle juures asuva riiklikkude põllumajanduslikkude laenude ning ostuvõlgade osakonna 1930 a. aruanded vaadati läbi Riigikontrolli poolt kohapeal, kusjuures leiti, et aruanded on kooskõlas raamatutega ja nendes näidatud andmed vastavad tõeloludele. Äriseis 31. dets. 1930 a. oli tasakaalus peapanga alal 9.415.677,53 kr. ja osakonna alal 40.668.996,71 krooniga. Puhaskasu oli peapangal 33.527,68 kr. ja osakonnal — 104.712,90 kr. — Ühtlasi selgus, et pank nii laenude andmisel kui ka kindlustamisel on kinni pidanud panga põhikirjast, fondiseadustest ja -määrustest ning Vabariigi Valitsuse otsustest, välja arvatud mõningad väiksema tähtsusega kõrvalekaldumised pangatehnilisest korrast, millised fikseeriti revisjoniaktis ja tehti teatavaks Vabariigi Valitsusele.

Üleminnes aruandeaasta vaatlusele tuleb eeskätt tähendada, et maapanga tegevus on kasvanud 1930 aasta jooksul ümmarguselt 27% võrra. Suurenenud on nimelt tegevus osakonna alal 23,5% ja peapanga alal — 3,5%, mis selgub muudatustest nõudmiste portfelliges.

Panga tegevuse kiire kasvamine osakonna alal oli tingitud peamiselt kiirendatud asundustalude metsa ja viljapuude hindamise ja maade väljaostmise korraldustest, mille tagajärjel anti üle osakonnale Põlluministeeriumi poolt aruandeaastal neil aladel eriti palju ostumüügilepinguid.

Uusi pantlaene anti maapanga poolt aruandeaastal 1203, kogusummas 1.517,5 tuh. kr. Eelmisel aastal anti 1291 laenu üldsummas 1854, 1 tuh. kr., nii et laenuandmine vähenes aruandeaastal ca 18,2% võrra.

Leanuandmise tagasimeetmine oli tingitud esiteks laenuandmise vähenemisest aruandeaastal, mis oli arvuliselt vähem eelmisest aastast 32,8% ja summaliselt 34,3% võrra. Teiseks ei muutunud lahedamaks aruandeaastal maapanga pantkirjade realiseerimise võimalused, mis sundis piirama laenuandmist.

Laenu anti maapanga poolt aruandeaastal peaaesjalikult sinna, kus krediidi tarvidus kõige suurem oli, kusjuures oli maksev nõue, et laenusaaaja paigutaks oma laenu otseteed talumajapidamisse või likvideeriks selle abil kõrgeprotsendilisi lühiajalisi eravõlgasid.

Kestvuselt olid aruandeaasta laenud lühemaajalised eelmiste aastate laenudest. Eriti suurel arvul andis maapank aruandeaastal lühiajalisi vabu laene, milliseid II seeria pantkirjade realiseerimise võimaluste puudumisel oldi sunnitud andma 5 aastalistes III-da seeria pantkirjades, missuguste turustamiseks võimalused leidsid. Samuti anti aruandeaastal maaparanduselaenu lühema aja peale kui varem, kuna pank asus seisukohal, et laenu abil teostatav maaparandus peab olema talumajapidamise jõu kohane ja niisugune, mida suudetakse rutemini likvideerida.

Tähendatud laenupolitika tagajärjel kaotasid pikema kestvusega laenud oma osatähtsuses laenuportfelliges ja viimane muutus lühemaajaliseks. Keskmine laenuportfelli kestvus oli eelmisel aastal 32,79 a., kuna aruandeaastal aga 30,21 aastat ehk lühem 2,58 aasta võrra.

Alltoodud tabel annab ülevaate laenuportfelli koosseisust tähtaegade järgi (tuh. krt.):

Aruandeaasta	5 a.	13 a.	18 a.	28 a.	33 a.	41 a.	55,5 a.	Kokku	Keskmine kestvus
1930 a.	416,8	91,6	971,9	1.700,6	2.296,8	1.517,3	196,2	7.191,2	30,21 a.
1929 a.	134,1	81,1	365,7	1.387,4	2.270,9	1.522,6	196,3	5.958,1	32,79 a.

Tegevus.

Antud laenudest moodustasid peasa laenud eravõlgade tasumiseks, mis tehtud ehituse, maaparanduse või muudeks majanduslikkudeks otstarveteks. Teisel kohal asusid oma suuruse poolest maaparanduselaenud, millele järgnesid elumajade ehituselaenud ja laenud lautade ehitamiseks. Ülejäänud laenud olid väikesesummalised ja omasid kõrvalist osatähtsust.

Ülevaate uute laenude jagunemisest otstarvete järgi annab alltoodud tabel (tuh. kr.):

	Era- võlgade tasumi- seks	Maa- parandu- seks	Elu- majade ehitami- seks	Lautade ehitami- seks	Kaaspäri- jatele väl- jamaks- miseks	Hoonete paranda- miseks	Mitmesu- guste hoo- nete ehita- miseks	Kokku
1930 a. . .	572,9	363,9	223,0	199,9	87,9	46,2	23,7	1.517,5
1929 a. . .	767,6	406,6	250,2	231,2	118,6	35,7	44,2	1.854,1

Vaba- ja sihtlaenude andmist pank toimetas aruandeaastal peamiselt eelmise aasta põhimõtetel. Suuremat tähelepanu on pööratud sellejuures sihtlaenude andmisele, mille tõttu viimaste osatähtsus on tõusnud 2,8% võrra. Nii langes laenude üldsummast:

	1930 a.	1929 a.
sihtlaenudele	55%	52,2%
vabalaenudele	45%	47,8%

Laenude kindlustuseks panditavate talukohtade hindamist pank toimetas aruandeaastal tagasihoidlikumalt eelmistest aastatest. Nii langes aruandeaastal laenu ühele hektaarile seks panditud maaalast 35.34 kr., kuna 1929 a. lõpul aga 36.68 kr. laenude algsummast ehk rohkem 1.34 kr. võrra.

Laenude tasumine.

Laenude tasumine näitas aruandeaastal tunduvalt halvenemist. Tasumata jäi tähtajalisi makse aruandeaasta lõpuks 444,9 tuh. kr. ehk 6,2% laenude üldsummast. 1929 a. lõpul oli tasumata aga nimetatud makse 233,4 tuh. kr. ehk 3,9%. Sellejuures peab tähendama, et laenude tasumine maapangas näitab järjekindlat tagasimineku tendentsi ja halveneb aastast aastasse.

Äritulemused.

Tulusid oli maapangal aruandeaastal 162,4 tuh. kr. ja kulusid 128,9 tuh. kr., nii et tegevuseaasta lõppes 33,5 tuh. kroonilise puhaskasuga. Võrdlemisi väike puhaskasu oli tingitud sellest, et pank sai kursikahjusid Eesti Hüpoteeqipanga pantlehtedelt 38,1 tuh. kr.

Osakond.

Tegevus.

Uusi laene anti osakonna poolt aruandeaastal 2068,2 tuh. kr. ja võeti üle valitsemisele ostuvõlgasid Põllutöoministeeriumilt lepingute järgi 7.536,8 tuh. kr. Kokku seega 9.605,0 tuh. kr. Eelmisel aastal oli välja antud uusi laene ja üle võetud valitsemisele ostuvõlgasid 8200,5 tuh. kr., nii et osakonna tegevus arenes aruandeaastal kiiremas tempos kui 1929 a.

Sellejuures tuleb tähendada, et operatsioonide kiirem kasvamine oli tingitud ainult ostuvõlgade suurehulgisest ülevõtmisest osakonna valitsemisele Põllutöoministeeriumilt, kuna viimane andis üle aruandeaastal eriti suurel arvul asundustalude metsa ja viljapuude ning maade ostuvõlgasid. Laenustamine näitas aga tunduvalt tagasimineku aruandeaastal, kusjuures vähenes peaaegselt ehituselaenu andmine. Ehituseala nõrgem finantseerimine oli põhjendatud sellega, et Asundusekapitali 1930 a. eelarves oli ette nähtud krediiti seks otstarbeks vähem kui 1929 a.

Alltoodud kokkuvõtte annab ülevaate uute laenude andmisest ja ostuvõlgade ülevõtmisest aruandeaastal (tuh. kr.):

Asundusekapital.

Asundusekapitali 1930/31 a. tegevus koosnes, nagu eelmiselgi, kahest osast: kapitali valitsemisest ja asundustegevuse korraldamisest. Võrreldes tähendatud tegevust eelmise aastaga selgub, et see on suurenenud ümmarguselt 37% võrra.

Kapitali valitsemine.

Uusi laene on välja antud Asundusekapitali poolt aruandeaastal 1,74 milj. kr. ja üle võetud Põlluministeeriumilt ostuvõlgasid 7,35 milj. kr. Ühtekokku seega 9,09 milj. kr. Eelmisel aastal anti välja uusi laene 2,27 milj. kr. ja võeti üle valitsemisele ostuvõlgasid 5,28 milj. kr., kokku 7,55 milj. kr., nii et Asundusekapitali tegevus võlgade valitsemise alal kasvas aruandeaastal kiiremas tempos kui eelmisel aastal. Tingitud oli eelnimetatud nähtus peamiselt sellest, et asundustalude metsa ja viljapuude hindamise ning maade väljaostu alal oli maksma pandud korraldus, mille sihiks oli kiirendada maa omanduseks andmist asunikudele ja mille tulemusena anti üle Asundusekapitalile aruandeaastal eriti palju ostuvõlgasid Põlluministeeriumi poolt.

Alltoodud kokkuvõte annab ülevaate uute laenude andmisest ja ostuvõlgade ülevõtmisest aruandeaastal (milj. kr.):

	1930 a.	1929 a.
Asunikudele ehituselaenu antud	1,62	2,12
Maale elukorterite „ „	0,12	0,14
Asundamislaenu antud	—	0,007
Ostuvõlgasid üle võetud Põminilt:		
Maaostuvõlgasid	3,45	1,33
Hoonete „	0,89	1,20
Kasvava metsa ostuvõlgasid	2,93	2,75
Riigi tööstusettevõtete, ärikohtade ja viljapunaedade ostuvõlgasid	0,08	—
Kokku Kr.	9,09	7,55

Kapitali valitsemiskulud püsisid aruandeaastal eelmise aasta tasapinnal. Viimane asjaolu oli tingitud sellest, et Asundusekapital maksab tasu laenude valitsemise eest Maapangale seadustes ja määrustes ettenähtud normide järgi, mis püsivad muutmata aastast aastas.

Tulud ja kulud.

Aruandeaasta jooksul laekus tulusid 3,826 milj. kr. ehk 88,62% eelarves kalkuleeritud summast. Vastavalt tulude puudulikule laekumisele hoiti kokku ka kuludes, milliseid tehti 3,823 milj. kr. ehk 88,56% eelarve summast. Kasutamata jäi aasta lõpuks laekunud tuludest 0,003 milj. kr., milline asjaolu oli tingitud sellest, et laekumine toimus võrdlemisi ebaregulaarselt, tekitades aasta keskel korduvaid raskusi tarvilikkude väljamaksude tegemisel, aasta lõpul aga ülejäägi selgumisel ei jatkunud enam aega selle kasutamiseks eelarves ette nähtud otstarveteks.

Ülevaate Asundusekapitali tulude-kulude kohta annab alltoodud kokkuvõte (tuh. kr.):

T u l u d.		K u l u d.	
Riigimaade müügist	310,0	Tagasimaksud võõrandatud maade eest . .	773,0
Tööstusettevõtete, ärikohtade ja viljapuuaedade müügist	3,0	Võõrandatud maadele ingrosseeritud võlgade ja nende intresside tasumised	82,8
Maksud kogukonnaasutiste ja erarendimaade korrald. seaduse alusel korraldatud maade eest	0,08	Varade tagasiandmisega seotud maksud	50,0
Linnade ja alevite maaga varustamisest	47,4	Pensionid end. mõisapensionäridele	45,9
Riigimaade rendist	1853,1	Pensionid kirikuametikand.	30,0
Liidetud laenude maksudest	358,5	Asunikkuude ehituselaenuks	1620,9
Asunikkuude ehituselaenu maksudest	256,0	Maale elukort. „	124,2
Maale elukorterite ehitamiseks antud laenude maksudest	4,6	Peremeheta maade tarvitamise seaduse täitmiseks tasude maksud piiri taha jäänud maade eest	61,9
Riigimaade päraldiste müügist ja müüdnud päraldiste ostuvõlgade t.-maksudest	537,4	Maade omandamiseks ja asundamiseks asundusekomisjoni kaudu	271,7
Tagasiandmisele kuuluvate maakohtadel asuvate ja riigi kanda võetud võlgade tagasimaksudest	4,5	Maapanga pantkirjade ostmiseks	350,0
Asundusekapitali arvel E. Maapangalt omandatud pantkirjade intressidest	6,8	Maapanga põhikapitali täiendamiseks	115,8
Viivitusest rahvidest laenude, võlgade ja rendi tasumisel	236,4	Maapangale kapitali valitsemiskuludeks	277,2
Mitmesugused sissetulekud	208,8	Asundusekomisjonile kuludeks	19,9
	3826,6		3823,3

Asundusmaade omandamine. Riigi ostueesõiguse tarvitamiseks esitati aruandeaastal Asundusekomisjonile 17 ostu-müügilepingut. Kuna edasimüüdivad talud olid enamuses kas liiga väikesed, või jälle hästi hoonestatud, mis tegi tükeldamise ebaotstarbekohaseks, siis ei kasutatud tähendatud ostueesõigust.

Asundusettegevuse korraldamine.

Oksjoniteel omandati aruandeaastal 6 talu kogupindalaga 376,48 ha. Keskmiseks ostuhinnaks oli 98,27 kr. pro ha.

Vabal kokkuleppel omandati 10 talu üldpindalaga 663,58 ha, keskmise ostuhinnaga 178,40 kr. pro ha, mis on umbes 82% kallim keskmisest oksjonihinnast.

Peale selle omandati vabal kokkuleppel metsamaakoht 407,27 ha hinnaga 96,14 kr. pro ha.

Maade omandamisel on peetud silmas ostetavat talu piiravate elujõuetute väikekohtade suurendamise tarvidust, mis pakutava talu arvel oleks läbiviidav. Samuti on arvestatud uute väiketalu rajamise vajadusega, kohalikkude maaostu- ja rendihindadega ning päraldiste seisukorraga.

Omandamata on jäetud kõik talukohad, kus pindala liiga väike, või kus puudus vajadus piiravate talude suurendamiseks. Samuti on jäetud ostmata kõik niisugused talud, kus korralikud ja talu suurusega kooskõlas hooned. Omandamata on jäetud ka kõik müüa pakutavad suured talud, mille piirkonnas leidis vähe sarnaseid üksusi.

Aruandeaasta lõpul oli Asundusekapitali valdamisel:

	Omandatud		K o k k u ha
	1930/31	1929/30	
	ha	ha	
18 talu	1.040,05	149,19	1.189,24
Metsakoht	407,27	—	407,27
Riigi maatagavaradest üle antud soomaakoht	—	780,0	780,0
Riigi maatagavarast üle antud 17 kalurikohta Mat-salus	—	126,88	126,88
	1.447,32	1.056,07	2.503,39

Asundusekapitali valdamisel olevate asundusmaade kasutamine. Asundamise otstarbel omandatud 18 talust kasutati renditamise teel 7. Kümme talu, mis omandati aruandeaasta teisel poolel, seisid kasutamata põllutööhooja möödumise tõttu. Üks ostetud taludest oli planeeritud ja uued üksused omanduseks antud. Rendihinnaks oli keskmiselt 5% talusse mahutatud kapitalist. Rendil oli aruandeaastal 25 üksust, kogu rendisummaga 3322,27 kr., millest tasuti kuni aasta lõpuni 92%.

Ka teiste Asundusekapitali käsutuses olevate maaalade kasutamine sündis renditamise teel. Nii oli välja renditud metsamaakoht Viluvere raudteejaama juures, kalurikohad Matsalu asunduses ja heinamaatükid Pikavere soos.

Üldse oli Asundusekapitali poolt rendile antud aruandeaastal 84 üksust, rendihinnaga 4.142,58 kr., millest sisse tuli aasta jooksul 88,42%.

Asundusmaade mõõtmine, planeerimine, kultiveerimine ja hoonestamine. Aruandeaasta jooksul mõõdeti ja piiritati 10 talu, pindalaga 634,55 ha. Mõõtmise kulused oli keskmiselt 3,47 kr. ha kohta. Mõõtmisele tulid võrdlemisi väikese pindalaga üksused — keskmiselt 57,47 ha.

Asundusmaade kultiveerimistööd olid käimas aruandeaastal Pikavere suursoos. Peaosa tähendatud töödest moodustasid kuivatusetööd, mis koosnesid peamiselt veeäravoolu kui ka piirikraavide kaevamisest. Kraavikaevamisel maksti keskmiselt 0,20 kr. turbamaa ja 0,60 kr. rahkmaa väljavõetud kantmeetrit. Maaharimistööd teostati 5 krundil, kokku 29,4 ha maaalal. 1 ha maaharimiskulud olid 51,34 kr., millest masinate ja riistade amortisatsioon ja kapitali % — 17,08 kr.

Üldse kulutati Pikavere soo kultiveerimise peale aruandeaastal 14,73 tuh. kr.

Hoonestamistööd teostas Asundusekapital aruandeaastal peajasjalikult Matsalu ja Leetse-Pallase kaluriasunduses.

Matsalu kaluriasunduses ehitati 3 savist elumaja ühes majanduseruumidega ja kuue hoone alusmüürid. Kavatsusel oli ehitada 10 savist elumaja ühes majanduseruumidega ja üks eraldi laut, kuid vihmade suve tõttu, mis takistas saviseinte ladumist, ei saanud teostada programmi ning piirduiti eelnimetatud töödega. Kuna eelmisel aastal ehitatud hooned, eriti majanduseruumide osa, liiga väikseteks osutusid, siis projektee-riti aruandeaastal ehitatud hooned vähe suurematena. Kõik elumajad ehitati ühe tüübi järele — pikkus 19 m ja laius 7,5 m. Eluruumide põrandapind — 61,15 m², millest 32,50 m² teisel korral. Lauda põrandapind — 33,28 m². Keskmised ehitusekulud üksiku hoone kohta olid 3.505 kr. ja ühe kantmeetri kohta 6,94 kr.

Leetse kaluriasunduses teostati kavas ettenähtud ehituseprogramm täielikult. 9 puuhoonet ehitati tühtlase tüübi järgi. Hoonete pikkus 16,10 m ja laius 6,40 m. Eluruumide põrandapind 54,80 m², millest teisel korral 29,80 m². Ehitusekulud olid keskmiselt 2870 kr. hoone ehk 7,45 kr. kantmeeter. Katsena ehitati üks hoone tsementbetoonist — Nopsa süsteemi järgi. Ehitusekulud oli 10,0 kr. pro kantmeeter.

Väiksemal määral olid ehitusetööd käimas veel Puru asunduses.

Asundusekapitali varade seis, mis tasakaalus 31. märts. 1931 a. 37.794.777.84 kr. osutus kooskõlas pangaraamatutega ja leiti revisjoni poolt õigeks.

Aastaruanne oli kokku seatud tegevuse kohta 1. apr.—31. märtsini, kuna vastavate seaduste ja määruste järgi peab tegevuseaasta kestma 1. jaan. — 31. detsembrini.

Asundusekapitali raamatud olid aruandeaasta lõpuks lõpetamata.

Asundusekapitali eelarve ja selle täitmisaruande koostamisel ei ole kinni peetud bruttoelarve põhimõttest.

Aruande koostamisel on jäetud võrdlemata vastavad osad Põllutööministeeriumi andmetega, mille tõttu revideerimisel tuli ilmsiks lahkuminekuid riigimaade rendis ja üleantud ostuvõlgades. Vahed jäidki selgitamata, kuna Põllutööministeeriumi asjaajamise kord ei võimaldanud selle teostamist. Ettepanekus Vabariigi Valitsusele palus Riigikontroll Põllutööministeeriumi asjaajamise muutmist sellest mõttes, et see võimaldaks tulevikus vahede selgitamist.

Revisjoni tulemused.

Asundusekapital on kõrvale kaldunud eelkontrolli määrustest, jättes esitamata Riigikontrollile kõik aasta jooksul alustatud ehituste projektid.

Lõpuks leiab Riigikontroll tarvilikuks tähendada, et Pikavere soo kultiveerimisel saadud maa omahind ühes tarvilikkude hoonetega on võrdlemisi kallis. Nii on üksiku valmishitatud normaaltalu omahind nimetatud soos 7,83 tuh. kr. ehk keskmiselt 0,34 tuh. kr. pro ha, kuna maapanga 1929 a. andmetel oli kõige kallim müügihind turul 0,28 tuh. kr. ha.

Alltoodud tabel annab ülevaate maa omahinna kujundamisest Pikavere soo kultiveerimisel, võrreldult turuhindadega (tuh. kr.):

Krundi		Maaparandusetööd tehtud		Kiind	Üld- kulud	Admini- stratsioo- nikulud	Ehituse- kulud	Kokku	Hind pro ha	Kõrgem turuhind maapanga andmetel pro ha 1929 a.
Nr.	Suurus ha	Asundu- sekapitali poolt Kr.	Maapa- randuse- ameti poolt Kr.							
3	21,19	1,48	0,41	1,04	0,35	0,25	4,60	8,13	0,38	
4	21,95	1,38	0,43	0,94	0,39	0,26	4,60	8,00	0,36	
9	25,25	1,39	0,49	1,21	0,42	0,24	4,60	8,35	0,33	
10	23,14	1,31	0,45	1,11	0,28	0,24	4,60	7,99	0,35	
11	9,48	0,45	0,18	0,34	0,11	0,20	3,60	4,88	0,51	
28	28,19	0,68	0,55	0,78	0,33	0,21	4,60	7,15	0,25	
29	22,60	0,89	0,44	0,89	0,34	0,21	4,60	7,37	0,33	
	151,80	7,58	2,95	6,31	2,22	1,61	31,20	51,87	0,34	0,28

Pikalaenu Pank.

Pikalaenu Panga 1930 a. tegevus arenes, nagu eelmistelgi aastatel, kahes suunas: ühelt poolt teostas pank laenuandmist omal arvel ja teiselt poolt laenude ning fondide valitsemist riigi arvel.

Võrreldes aruandeaasta tegevust eelmise aastaga selgub, et tähendatud tegevus on püsinud möödunud aasta tasapinnal. Tõusnud on küll äriseis mõne punkti võrra, kuid selle vastu on vähenenud üldlääbikäik, nii et operatsioonide ulatus jäi eelmise aasta piiridesse.

Alltoodud tabel annab ülevaate panga tegevuse arenemisest aruandeaastal (milj. kr.):

	A k t i v a						P a s s i v a					
	Kassa ja jooksvad arved	Panga laenud		Valitsemisele võetud laenud	Muu aktiiva	Kokku	Põhikapital	Muid kapitalid	Võlakirjad	Riikl. fondid ja laenud	Muu passiva	Kokku
		Häiril. laenud	Soodust. laenud									
31. I. 1930 a. . . .	5,25	13,53	2,66	21,29	3,01	45,74	5,0	0,26	13,73	22,86	3,84	45,74
31. III „	3,05	14,08	2,14	22,29	2,66	44,22	5,0	0,26	13,32	22,96	2,68	44,22
30. VI „	4,25	14,21	2,00	21,95	3,34	45,75	5,0	0,26	13,62	22,79	4,08	45,75
30. IX „	4,46	14,23	2,26	21,86	3,13	45,94	5,0	0,26	13,65	22,80	4,23	45,94
31. XII „	4,89	14,36	1,87	22,21	3,16	46,49	5,0	0,37	13,81	24,15	3,16	46,49

Krediitoperatsioonid.

Laenud panga arvel. Laene omal arvel andis pank aruandeaastal võrdlemisi tagasihoidlikult, võimaldades uusi krediite rahvamajandusele väiksemal määral endiste laenude tasumisest. Nii oli laenude seis aasta aluks 16,19 milj. kr., aasta lõpuks aga 16,23 milj. kr., kusjuures aasta kestel oli panga arvele võetud „A“ liigi nõudmisi 0,96 milj. kr. väärtuses, nii et uusi laene oli tegelikult välja antud 0,9 milj. kr. võrra vähem, kui vanasid tasutud. Kuid sellejuures tuleb tähendada, et panga laenude tagasitõmbumine majanduselust ei olnud tingitud mitte ainult passiivsest krediidipoliitikast, mida pank aruandeaastal ajas, vaid ka võimalusest tasuda seemnevilja ja väetisainete laene natuuras viljaga, milline asjaolu vähendas tunduvalt väljasolevaid krediite, kuid ei olenenud pangast.

Laenud riigi arvel. Tagasihoidlik oli panga talituseviis ka laenude andmisel riiklikkudest fondidest, kus uusi laene anti peaaegjalikult endiste võlgade tasuks sissetulnud summadest, tarvitades täiendavalt seks otstarbeks fondireservidest vaid 0,16 milj. kr. Üldse anti välja uusi fondilaene aasta jooksul 2,08 milj. kr.

Väiksed olid ka operatsioonid Maatulundusekapitali alal, kus uusi laene anti välja aasta jooksul vaid 0,06 milj. kr. Tähendatud nähtus oli põhjustatud sellest, et Maatulundusekapital algas oma tegevust aasta teisel poolel ja ei suutnud välja arendada operatsioone.

Mis puutub „A“ liigi laenudesse, siis teostus nende likvideerimine aruandeaastal visalt. Aasta kestel tasuti nende arvel rahas 1,18 milj. kr., võeti üle panga arvele 0,96 milj. kr. ja kirjutati maha valitsuse otsuste põhjal 0,48 milj. kr. Kokku seega 2,62 milj. kr.

Võrreldes „A“ liigi laenude likvidatsiooni tulemusi eelmise aastaga selgub, et need osutuvad halvemaks ja on vaevalt rahuldavad. Eriti halvenes aruandeaastal sularahas tasumine, mida oli 1,18 milj. kr., kuna eelmisel aastal — 2,6 milj. kr.

Visalt edenes aruandeaastal ka laenude ülevõtmine panga arvele. Nii võeti panga arvele aasta jooksul „A“ liigi nõudmisi, nagu eelpool juba tähendatud, 0,96 milj. kr. Eelmisel aastal oli üle võetud aga 3,68 milj. kr. ehk ümmarguselt neli korda rohkem.

Laenude nõrk tasumine rahas kui ka ülevõtmine panga arvele oli tingitud peaaesjalikult sellest, et suurem osa likviidse iseloomuga ja panga põhikirja kohaseid laene oli eelmistel aastatel tasutud või üle võetud panga arvele. Laenude nõrgale tasumisele rahas avaldas mõju ka raske majanduslik seisukord, mille all kannatati kogu aasta.

Majanduse finantseerimist on pank teostanud aruandeaastal samadel põhimõtetel, nagu eelmistelgi aastatel, kinnipidades Vabariigi Valitsuse poolt määratud krediitide piiridest ja ülesseatud nõuetest.

Majandusealade varustamine krediidiga.

Üksikutest majandusealadest finantseeris Pikalaenu Pank aruandeaastal kõige tugevamalt põllumajanduslikku tööstust, mahutades sinna uut kapitali aasta jooksul 0,71 milj. kr. Teisel kohal krediidi osatähtsuse poolest asus suurtööstuserühm, saades uut krediiti aasta kestel 0,37 milj. kr. Suurtööstusele järgnes kesk- ja väiketööstus, kuhu anti juure uusi laene 0,19 milj. kr. Neljandal kohal asus ehitustegevus, saades uut kapitali 0,18 milj. kr.

Tagasiminekut näitas aruandeaastal aga põllumajanduse finantseerimine, kus laenude kogusumma langes 0,97 milj. kr. võrra. Sealjuures peab aga tähendama, et nimetatud tagasimineku ei olnud tingitud panga krediidipoliitika, vaid põllumajanduslikkude laenude tähtaegade kättejäudmisest ja võimalusest neid tasuda natuuras viljaga.

Üksikasjaliku ülevaate majandusealade finantseerimisest annab alljärgnev tabel (milj. kr.):

	Suurtööstusele	Väike- ja kesktööstusele	Põllumajandusele	Põllumajandustööstusele	Ehitustegevusele	Kalandusele	Omavalit. ja muudele aladele	Laevandusele	Kokku
1930 a.									
a) Panga laenud.									
Hüpoteeklaenud	4,44	0,67	0,05	0,14	0,16	—	2,34	0,35	8,15
Laenud mitmesugustel kindlustustel	1,09	1,08	2,04	0,22	1,59	—	1,32	0,73	8,07
Kokku „a“ *)	3,28	0,27	0,14	0,07	0,13	—	1,51	0,29	5,69
	5,53	1,75	2,09	0,36	1,75	—	3,66	1,08	16,22
b) Laenud riigi arvel.									
Riiklikkude fondide laenud	—	—	1,82	0,07	—	—	—	—	1,89
Maatulundusekapitali laenud	—	—	0,97	2,53	—	0,40	—	—	3,90
„A“ liigi laen	8,46	0,87	0,17	1,83	0,40	—	4,47	0,22	16,42
Kokku „b“	8,46	0,87	2,96	4,43	0,40	0,40	4,47	0,22	22,21
Kokku a + b	13,98	2,61	5,05	4,79	2,15	0,40	8,11	1,30	38,41
1929 a.									
a) Panga laenud.									
Hüpoteeklaenud	4,31	0,48	0,03	0,14	0,17	—	2,33	0,09	7,55
Laenud mitmesugustel kindlustustel	0,75	1,10	2,73	0,46	1,44	0,08	1,35	0,70	8,61
Kokku „a“ *)	3,19	0,30	0,20	0,06	0,17	—	1,18	0,02	5,12
	5,06	1,58	2,76	0,60	1,61	0,08	3,68	0,79	16,16
b) Laenud riigi arvel.									
Riiklikkude fondide laenud	—	—	2,97	0,54	—	—	—	—	3,51
„A“ liigi laenud (majandusealade järgi panga poolt liigitamata)	—	—	—	—	—	—	—	—	17,51
Kokku „b“	—	—	2,97	0,54	—	—	—	—	21,02
Kokku a + b**)	5,06	1,58	5,73	1,14	1,61	0,08	3,68	0,79	37,18

*) „A“ liigist ülevõetud nõudmisi laenude kogusummas.

**) 1929 a. olid „A“ liigi laenud jaotamata majandusealade järgi.

Laenude liigituse kohta tuleb tähendada, et see vajab mõningaid muudatusi, kuna ei võimalda tarviliku pildi saamist. Esiteks ei võimalda praegune jaotus näha, missuguseid suur-, kesk- ja väiketööstuse erialasid, nagu tekstiil-, paberi-, klaasi- ja muid tööstusettevõtteid on finantseeritud, s. o. ta ei võimalda näha, millise fabrikaadi tootlemist krediidiga toetatud.

Teiseks on liiga üldine oma koosseisult „omavalitsuste ja muude alade“ rühm, kuhu alla on paigutatud ka niisugused üksused nagu laenud pankadele.

Laenude tasumine.

Laenude tasumine näitas aruandeaastal väikest tagasiminekut. Nii jäi tasumata aasta lõpuks tähtajalisi kohustusi 0,41 milj. kr. ehk 5,05% laenude kogusummast, kuna möödunud aastal — 0,33 milj. kr. ehk 4,3%.

Aasta lõpuks saldos olev võrdlemisi suur tähtajaliste maksude võlg ei olnud tingitud niivõrt kohustuste majanduslikust seisukorrast, kuivõrt sellest, et maksude teine tähtaeg langeb aasta lõpu peale, ja et panga põhikirja § 18 järgi võib tasuda makse kolme kuu jooksul pärast tähtpäeva kättejõudmist, millist võimalust loomulikult kasutati ja maksud tähtajaks tasumata jäeti. Aruandeaasta lõpuks võlguolevatel tähtajalistest maksudest oli tasumata 1. maiks 1931 a. 0,10 milj. kr.

Kapitalid.

Uut kapitali sai pank juure aruandeaastal 0,74 milj. kr.: omakapitali 0,10 milj. kr. ja võörkapitali 0,85 milj. kr., kuna panga käsutuses olevad tulusummad aruandeaasta puhaskasu ja ettemakstud protsentide näol kahanesid 0,21 milj. kr. võrra.

Panga omakapitali kasvamine oli tingitud tagavarakapitali täiendamisest 1929 a. puhaskasust. Võörkapitali suurenemisele mõjus peajaslikult Maatulundusekapitali ületulek panga valitsemisele. Osalt mõjus sellele ka võlakirjade emissioon ja passiivlaenud, mis näitasid mõningat tõusu.

Alltoodud tabel annab ülevaate kapitali muudatustest aruandeaastal (milj. kr.):

	Omakapital		V o ö r k a p i t a l					Aruandeaasta puhaskasu ja 1931 a. %%	K o k k u
	Põhikapital	Tagavarakapital	Väljalast. võlak.	Passiivlaen.	„A“ liigi laen.	Maatul. kapital.	Mitmesugused fondid		
1930 a.	5,0	0,35	13,81	1,95	16,4	5,39	2,34	1,21	46,45
	5,35		39,89						
1929 a.	5,0	0,25	13,77	1,20	19,0	—	5,07	1,42	45,71
	5,25		39,04						

Laenude valitsemiskulud.

Laenude valitsemiskulud näitasid aruandeaastal mõnepunktilist tagasiminekut, moodustades 0,93% laenude kogusummast, kuna 1929 a. — 98%. Tähtendatud tagasimineku oli tingitud panga tegevuse laiendamisest, mis teatavasti mõjub kahandavalt valitsemiskuludele.

Krediidipoliitika.

Pikalaenu Panga poolt on pööratud aruandeaastal erilist tähelepanu erapankade finantseerimisele, andes seks otstarbeks osalt laene, osalt paigutades hoiusummasid tähendatud ettevõtetesse. Aruandeaasta lõpuks oli erapankadele antud krediidi kogusumma 3,96 milj. kr.

Tähelepanu väärrib sellejuures eriti asjaolu, et erarahaasutiste finantseerimist on toimetatud soodustatud tingimustel, s. o. odavamalt protsendiga, mille tõttu tähendatud ettevõtted on teeninud riigi arvel ca 38,0 tuh. kr.

Alltoodud tabel annab ülevaate era- ja ühispankade finantseerimise ulatusest ja tingimustest:

Protsendimäärad, millega on antud era- ja ühispankadele laene ja hoiusummasid	Antud laenude ja hoiusumm. saldo 31. XII. 1930 a.	Laenudelt ja hoiusumm. saadud intress. 1930 a. eest	Intresse vähem saadud soodust. %/0 tõttu.
7½%	470,6	32,0	6,4
7%	105,1	7,4	2,1
6%	1.306,5	29,6	14,8
4½%	190,0	8,9	8,9
4%	277,0	4,7	5,9
Kokku	2.349,2	82,6	38,0

Erapankade finantseerimine pole soovitatav eriti sellepärast, et see takistab vahetut krediitarviduse rahuldamist Pikalaenu Panga poolt ja võimaldab erapankadele vahelteenistust laenusaaaja arvel. Panga talituseviis selles osas pole soovitatav eriti sellepärast, et panga otsekohesed laenuoperatsioonid, s. o. laenusutamise tehingud ilma erapankade vaheltalitusega olid väga piiratud aruandeaastal, kuigi krediidi nõudmine oli elav ja laenupalveid on tagasi lükatud arvukalt.

Edasi oleks märkida krediidipoliitika kohta, et panga poolt on aruandeaastal pööratud suuremat tähelepanu varadega kindlustatud laenude andmisele, mille tõttu viimaste osatähtsus on tõusnud. Nii moodustasid nimetatud laenud 1929 a. 64,3% laenude kogusummast, kuna aruandeaastal aga 75,9%. Üldiselt on varadega kindlustatud laenude osatähtsus tõusnud aruandeaastal 11,6% võrra, kuna personaal-laenude oma vastavalt langenud, mis näitab panga kapitalide riisiko tunduvat vähenemist.

Alltoodud tabel annab ülevaate vahekorra varadega kindlustatud ja personaallaenude vahel (milj. kr):

	Varadega kindlustatud laenud				Personaalkrediit		Kokku
	Hüpoteek-laenu	Väärtpaber-kindlus.	Liikuva vara kindlust.	Obligat. kindlustusel	Panga tagatis. vastu	Võlakohus. ja veksl. vastu	
1930 a.							
Absoluutses summas	8,15	0,006	0,51	3,66	1,62	2,28	16,22
% laenuportfelli kogusummast . .	50,2%		25,7%			24,1%	100%
1929 a.							
Absoluutses summas	7,56	0,02	—	2,83	2,33	3,44	16,18
% laenuportfelli kogusummast . .	46,7%		17,6%			35,7%	100%

Aasta lõpul oli pangal 77 ametnikku, kellest 66 koosseisulist ja 11 ajutist töäjõudu. Eelmisel aastal oli 60 koosseisulist ja 15 ajutist palgalist, nii et ametnikkude arvu suurendati aruandeaastal 2 isiku võrra.

Ametkond.

Koosseisu suurendamine oli tingitud panga tegevuse laienemisest uute riiklikkude fondide ületuleku tõttu panga valitsemisele.

Keskmine palgamäär ühes lisatasudega oli aruandeaastal 203,7 kr. kuus, eelmisel aastal aga 202,5 kr. ehk ümmarguselt sama palju, nii et palgaolud on püsinud enam-vähem eelmise aasta tasemel.

Äritulemused.

Panga puhaskasu. Aruandeaasta lõppes 0,66 milj. kroonilise puhaskasuga.

Tulud suurenesid aruandeaastal 0,11 milj. kr. ehk 6,1% võrra. Tulude kasvamine oli tingitud panga operatsioonide laienemisest ja vastas umbkaudu laenuportfelli suurenemisele.

Kulud kasvasid aruandeaastal kiiremini tuludest, suurenedes 0,17 milj. kr. ehk 16% võrra. Kulude kiirem kasvamine oli tingitud asjaolust, et pank kasutas aruandeaastal oma operatsioonideks võörkapitali suuremal määral eelmisest aastast, mille tõttu tõusid võörkapitali tarvitamise kulud maksetavate intresside näol.

Ülevaate panga tuludest-kuludest annab alltoodud tabel (milj. kr.):

Kulud:	Tulud:
Makstud intresse ja komisjon 0,92	Saadud intresse ja komisjon 1,77
Üldkulud 0,31	Väärtpaberitelt 0,13
Vaikesed kulud 0,01	
Puhaskasu 0,66	
Kokku 1,90	Kokku 1,90

Puhastulu „A“ liigi laenudelt. Protsente ja muid sissetulekuid saadi „A“ liigi nõudmistelt aruandeaastal 0,94 milj. kr. Väljaminekuid valitsemiskulude ja lootusetu võlgade kustutamise näol oli 0,75 milj. kr., nii et puhastulu sai riik „A“ liigi nõudmistelt 0,19 milj. kr.

Alltoodud tabel annab ülevaate „A“ liigi nõudmiste tuludest-kuludest aruandeaastal (milj. kr.):

Kulud:	Tulud:
Komisjon Pikalaenu Pangale laenude valitsemise eest 0,27	1930 a. arvatud laenudelt %% 0,82
Kustutatud lootusetu võlgasid V. V. otsustel 0,48	—do— väärtpaber. 0,01
Puhastulu 0,19	Saadud kasu oksjonil omand. varand. ekspluat. 0,01
	Saadud kasu var. müügist 0,06
Kokku 0,94	Mitmesug. sissetulek 0,04
	Kokku 0,94

Võrreldes „A“ liigi nõudmiste puhaskasu nende keskmise seisuga selgub, et riigi kapitalid on teeninud aruandeaastal ca 1,11% ($0,19 : \frac{17,79+16,41}{2}$). Eelmisel aastal oli kapitalide teenistus 4,97%, nii et kapitalide kasutoovus on langenud aruandeaastal nelja- ja poolekordselt. Tähtendatud nähtus oli tingitud asjaolust, et paremad laenud on osalt tasutud, osalt üle võetud panga arvele, kuna üle jäänud on suurelt jaolt niisugused, millelt ei arvata protsente, või arvatakse alandatud määral.

Kuid sellejuures tuleb veel tähendada, et eeltoodud puhaskasu kujutab „A“ liigi laenude tulukust vaid Pikalaenu Panga seisukohast. Riiklikult vaatepunktilt on nimetatud laenude tulukuse küsimus aga hoopis teistsugune, sest viimasel juhul tuleb arvesse võtta kuluna ka protsente, mis riik maksab 1927 a. välislaenu pealt, millega tähendatud nõudmised Eesti Pangalt välja osteti. Nimetatud protsente maksis riik aruandeaastal ca 1,4 milj. kr. ($\frac{17,79+16,41}{2} \cdot 8,2\%$), nii et „A“ liigi laenud ei annud riigile kasu, vaid kahju 1,21 milj. kr., milline asjaolu ei olenenud aga pangast.

Revisjoni tulemused.

Pikalaenu Panga aruanne vaadati läbi Riigikontrolli poolt kohapeal, kusjuures leiti, et aruanne on kooskõlas raamatutega ja dokumentidega. Revideerimisel fikseeriti järgmisi nähtusi:

1) Saneerimise otstarbel on antud era- ja ühispankadele laene ja mahutatud sinna hoiusummasid intressiga alla harilikku protsendimäära, mille tõttu on kaotatud protsentide vahena ca 38,1 tuh. kr. Peale selle on jäänud saamata veel nimetatud ettevõtetele pangale kuuluvaid protsente 36,4 tuh. kr., millised kui kahtlased on arvestatud väljaspool bilanssi, nii et kokku on kaotatud protsente era- ja ühispankade finantseerimisel aruandeaastal 74,5 tuh. kr.

2) Pank on tellinud osa oma äriraamatuid ja trükitöid eratrukikodadelt. Vabariigi Valitsuse otsuse 25. II. 1927 a. järgi on riigiasutised kohustatud tellima neid Riigi trükikojalt.

3) Panga arvepidamine on mõnes osas komplitseeritud ja vajab ümberkorraldamist.

Riigihoiukassa.

Riigihoiukassa 1930 a. aruanne, mis peakontori kaudu esitati Vab. Val., kinnitati viimase poolt 2. apr. 1931 a. muutmatul kujul. Äriseis 31. dets. 1930 a. on tasakaalus 4.001.171.53 kr. ja kasude ning kahjude arve järgi:

tulusid	208.988.— kr.
kulusid	170.159.54 „
puhaskasu	<u>38.828.46 kr.,</u>

mis tuleb arvata tagavarakapitali juure Riigihoiukassa seaduse § 38 põhjal.

Tegevus.

Tähendatud aruande võrdlusel eelmise aastaga nähtub, et Riigihoiukassa tegevus on suurenenud aruandeaastal. Nii on kasvanud hoiusummad aasta jooksul 473,7 tuh. krooni ehk 14% võrra, töustes 3.383,2 tuh. kroonilt 3.856,9 tuh. kr. peale. Hoiusummade juurekasv on teostunud nagu eelmiselgi aastal üksikute isikute hoiuarvetel, kelle hoiusummad suurenesid aruandeaastal 367,7 tuh. kr. ehk 19,6% võrra. Hoiulevate summade üldine läbikäik, võrreldes eelmise aastaga, on aga vähenenud. Nii on sisse tulnud aruandeaastal 3.359,0 tuh. krooni ja välja läinud 2.885,4 tuh. kr., kokku 6.244,4 tuh. kr., kuna eelmisel aastal aga 7.292,5 tuh. kr., seega aruandeaastal 1.048,1 tuh. kr. ehk 14,4% vähem. Vaatamata läbikäigu vähenemisele on suurenenud tunduvalt hoiutalituste arv. Nii tehti 1929 a. 23,685 operatsiooni, kuid 1930 a. — 28,119, seega 4.434 oper. ehk 18,7% rohkem; samuti on hoiusummade arvete arv aruandeaastal kasvanud 6.582 pealt 7.895 peale ehk 19,9% võrra.

Intresside maksmine hoiusummade pealt teostus eelmise aasta normide piires: tähtajata arvete pealt makseti 4½% ja tähtajaliste pealt tähtajaga alla 1 aasta — 5% ning üle aasta — 5½% aastas, kuna Riigihoiukassa seaduse § 24 põhjal Majanduseministri loaga tähtajata arvetele hoiule võetud riigiettevõtete ja asutiste erikapitalide pealt makseti intresse 3%—4%, mille tõttu tuli maksta kõigi hoiule võetud summade pealt keskmiselt 4,26% aastas.

Riigihoiukassa loobus aruandeaastal hoiule toodud summade mahutamisesest väärtpaberitesse, mis võib teostuda hoiukassaseaduse alusel kuni 80% kogu hoiule võetud summast. Loobuda tuli sel põhjusel, et riigiettevõtetele ja -asutistele olid hoiul suuremad summad, mille väljavõtmist võis oodata ja mille tagajärjel väärtpaberitesse mahutatud summa oleks võinud ületada seaduses ettenähtud normi. Aruandeaasta lõpul oli väärtpaberitesse mahutatud 2.644,4 tuh. kr. ehk 68,6% hoiusummade kogusummast, kuna eelmisel aastal võrdus ostetud paberite summa 78,96%, seega 10,36% rohkem kui aruandeaastal.

Nimeliselt on hoiusumme mahutatud järgmistesse väärtpaberitesse tuh. kroonides: E. Maapanga 6% pantkirjadesse 1.206,5 tuh. kr., E. Hüpoteeqipanga 8% pantlehtedesse 1.235,7 tuh. kr. ja muudesse paberitesse 202,2 tuh. kr.

Peale hoiusummade Riigihoiukassa soetas oma tagavarakapitali arvel järgmisi väärtpabereid: E. Hüpoteeqipanga 8% pantlehti 11.220 kr. ja E. Maapanga pantkirju 50.930 kr., kokku 62.150 kr. eest.

Kõigilt eelpooltähendatud väärtpaberitelt oli Riigihoiukassal kapitaliteenistus keskmiselt 7,67%.

Mis puutub hoiukassa osakondadele alluvate agentuuride tegevusse, siis tuleb märkida, et aruandeaastal nende tähtajata hoiusummade saldo suurenes aasta jooksul 57,9 tuh. kr. ehk 40% võrra, kuna tähtajata hoiusummad tõusid 15,4 tuh. kroonilt 62,0 tuh. kr. peale.

Üksikasjaliku ülevaate hoiukassa osakondade ja agentuuride hoiusummade seisuga kohta kõrvutatult eelmise aastaga annab alljärgnev tabel tuhandetes kroonides:

	Osakondades		Agentuurides		Kokku		1930 a. suurenen. (+) või vähenenud (—)	
	31. XII 1930 a.	31. XII 1929 a.	31. XII 1930 a.	31. XII 1929 a.	31. XII 1930 a.	31. XII 1929 a.	Kr.	%%
Tähtajata hoiusummad	2468,5	2406,5	202,5	144,6	2671,0	2551,1	+119,9	+4,7
Tähtajalised hoiusummad	1123,9	816,7	62,0	15,4	1185,9	832,1	353,8	+42,5
Kokku	3592,4	3223,2	264,5	160,0	3856,9	3383,2	473,7	+14,0

Liigitades hoiusummade omanikke nende elukutsete järgi, võrreldes eelmise aastaga, saame alltoodud tabeli tuhandetes kroonides:

Elukutse (amet)	Hoiusummade seis						Suurenemud (+) või vähenenud (—)			
	Arved	31. XII. 1930. a.			Arved	31. XII. 1929. a.			tuh. kr.	% -des
		tuh. kr.	% -des			tuh. kr.	% -des			
Põllupidajad	805	236,6	10,5	681	223,1	11,9	+13,5	+6,1		
Käsitöölised	523	212,8	9,5	486	188,1	10,0	+24,7	+13,1		
Teenijad ja töölised linnas	1 052	373,4	16,6	871	315,8	16,8	+57,6	+18,2		
Teenijad ja töölised maal	900	179,7	8,0	953	170,5	9,1	+9,2	+5,4		
Riigiteenijad	1 234	409,7	18,2	1 087	344,0	18,3	+65,7	+19,1		
Ettevõtjad (kaupmehed, töösturid, majaomanikud j.n.e.)	310	178,7	8,0	286	152,6	8,1	+26,1	+17,1		
Vaabelukutselised	391	182,9	8,1	181	84,9	4,5	+98,0	+115,4		
Vaeslaste ja hoolekande kohtute käsutada, alaealiste, pärijate ja teadmata äraolijate hoiusummad	1 061	139,9	6,2	673	93,7	5,0	+46,2	+49,3		
Elukutse teadmata	1 226	333,8	14,9	1 004	307,1	16,3	+26,7	+8,7		
Kokku	7 502	2 247,5	100	6 222	1 879,8	100	+367,7	+19,6		

Ülevaate hoiusummade suuruse kohta võrreldult eelmise aastaga annab järgmine tabel:

	Hoiusummade seis						Suurenemud (+) või vähenenud (—)		
	31. dets. 1930. a.			31. dets. 1929. a.			Arved	tuh. kr.	% -des
	Arved	tuh. kr.	% -des kogu hoiu- summast	Arved	tuh. kr.	% -des kogu hoiu- summast			
Hoiusummad:									
alla 1.000 kr.	7.111	1 293,8	33,6	5.958	1 101,8	32,6	+1.153	+192,0	+17,4
1.001—2.000 kr.	582	823,4	21,3	516	755,3	22,3	+66	+68,1	+9,0
2.001—5.000 „	155	466,5	12,1	72	236,3	7,0	+83	+230,2	+97,4
üle 5.000 kr.	47	1 273,2	33,0	36	1 289,8	38,1	—11	—16,6	—1,3
Kokku	7.895	3.856,9	100	6.582	3.383,2	100	+1.313	+473,7	+14,0

Eeltoodud tabelis näidatud 7.895 arvest on: 1) 701 tähtajalist arvet kogusummas 1.185,9 tuh. kr., millest 120 arvet tähtajaga alla ühe aasta — 484,9 tuh. kr. ja 581 arvet — üks aasta ja rohkem, 701,0 tuh. kr. suuruses ja 2) 21 tähtajata arvet, millele hoiusummad 567,8 tuh. kr. suuruses võeti vastu Majanduseministri loal kui riigiettevõtetele ja -asutistele kuuluvad summad.

Tulud ja kulud.

Riigihoiukassa tulud ja kulud aruandeaastal võrreldult eelmise aastaga olid järgmised:

Tulud ja kulud	1930 a.	1929 a.	Eelarveaastal rohkem (+) või vähem (—)
	Kr.	Kr.	kroonides
Tulud.			
Intressid väärtpaberitelt	205.866.80	194.627.94	+11.238.86
Kursikasud kustut. väärtpaberitelt	3.108.22	2.398.21	+710.01
Komisjonid	12.98	12.28	+0.70
Kokku	208.988.—	197.038.43	+11.949.57
Kulud.			
Intressid hoiusummadelt	152.774.30	132.227.36	+20.546.94
Asjaajamise tasu E. pangale ja postivalitsusele	10.964.55	9.257.96	+1.706.59
Nõukogu liikmete päeva- ja söidurahad	846.80	785.—	+61.80
Kantseleikulud	5.485.39	3.811.05	+1.674.34
Mitmesugused kulud	88.50	—	+88.50
Kokku	170.159.54	146.081.37	+24.078.17

Nagu eelolevast tabelist nähtub langeb kuludest 89,8% intresside maksmisele, kuna 10,2% — ülekuludele, mis moodustab eneses 0,5% kogu hoiule võetud summast.

Revisjoni tulemused.

Riigihoiukassa, selle osakondade ja agentuuride revideerimine ning korraldamine on pandud hoiukassa seaduse alusel nõukogu peale, kuna Riigikontroll teostab tähendatud asutiste faktilist revisjoni koh-tadel.

Riigikontrolli poolt revideeriti aruandeaastal hoiukassa agenteure 71 juhul, kusjuures puudusi ega väärnahtusi ei tulnud ilmsiks.

Riigi põlevkivitööstus.

Riigi põlevkivitööstuse toodang on aruandeaastal märksa vähenenud. Nii on 1930 a. välja võetud kaevikutest 296 tuh. tonni põlevkivi, kuna aga eelarve järgi oli ette nähtud 392 tuh. tonni, seega 96 tuh. tonni ehk 24,5% vähem kui oli kavatsatud. Samuti on aruandeaasta toodang väiksem eelmise aasta toodangust ca 60 tuh. tonni ehk 16,6%, sest eelmise aasta toodang võrdub 356 tuh. tonnile.

Põlevkivi väljavõtmine.

Eelarve järgi oli kavatsatud kõik aruandeaastal väljavõetav põlevkivi saata turule ja lisaks sellele veel ladudest 25 tuh. tonni, kuid tegelikult ei ole ladudest põlevkivi üldse turule saadetud, vaid aruandeaastal väljaveetud kvantumist jäi veel järgmise aasta peale ca 18 tuh. tonni. Kavatsatud oli eelarve järgi turule saata 417 tuh. tonni, kuid tegelikult realiseeriti 279 tuh. tonni, seega 138 tuh. tonni ehk 33,1% vähem.

Toodangu vähenemise põhjuseks tuleb pidada peaaesjalikult põlevkivi tarvitamise langust, mille tõttu tööstus oli sunnitud piirama kaevikute tegevust, kuna lattu töötamine oleks kahjudega seotud, eriti põlevkivi kvaliteedi halvenemise tõttu laos seismise tagajärjel. Nii on tarvitanud vähem, kui eelarves ette nähtud, raudteed ca 10.000 tonni, tsemendivabrikud 23.000 tonni ja suuremad tööstusettevõtted 24.000 tonni, kuna Eesti õlikivi konsortsium, kellele eelarve järgi oli ette nähtud 62.800 tonni, ei tellinud aruandeaastal põlevkivi üldse. Põlevkivi vähem tarvitamine oli tingitud peaaesjalikult õli tarvitamise suurenemisest raudteel, osalisest tsemenditööstuse vabrikute ja õlikivi konsortsiumi vabriku seismisest. Peale selle tarvitati põlevkivitööstuse oma õlivabrikus ca 22.000 tonni põlevkivi vähem õlide suurte tagavarade, turu puudumise ja ilmaturul ebastabiilsete õlihindade tõttu.

Suurenesid tellimised põlevkivi peale ainult väiketarvitajate poolt. Nii oli eelarves neile ette nähtud 16.800 tonni, kuna aga tegelikult müüdi väiketarvitajatele 19.771 tonni, seega ca 3.000 tonni rohkem.

Ettevõtte õlivabrik töötas aruandeaastal 9 kuud, kuna 3 kuu jooksul, s. o. 1. apr.—1. juulini teostus vabriku puhastus ja remont. Töötati turu puudumisel tagasihoidlikult 2—5 retordiga, kusjuures tarvitati 37.959 tonni põlevkivi, millest saadi 6317,7 tonni ehk 16,6% toorõli. Kui tarvitatud põlevkivi ümber arvata normaalsele põlevkivile, mis sisaldab eneses 14% vett, 43% tuhka ja 43% orgaanilisi aineid, võrdub õlisaak 19,3%. Umbes sama palju õli saadi ka kolmel viimasel aastal, millest selgub, et Riigi põlevkivitööstuse õlisaak on kujunenud kindlaks ja võrdub umbes 19—20%.

Õlitööstus.

Samuti tagasihoidlikult teotseti toorõli ümbertöötamisel. Nii oli eelarves ette nähtud ümbertöötamiseks ainult 1.335 tonni toorõli, kuid tegelikult töötati ümber 323 tonni võrra veelgi vähem, sest tellimiste suurenemiseks puudusid väljavaard.

Mis puutub õli realiseerimisesse, siis on aruandeaastal, võrreldes eelmise aastaga, müüdud õli küll ca 1.000 tonni rohkem, kuid see teostus mitte välis-, vaid siseturu arvel, sest et õlimüük välisurule samal ajal ca 200 to võrra isegi vähenes. Peasaadus õlidest, millele välisurule leitud paigutamist, on imbutusaine. Nii on saadetud kõnesolevat produkti välisurule 1928 a. 93.297 kg ja 1929 a. 776.650 kg, kuna aga 1930 a. tõuseb selle aine väljavedu kuni 980.411 kg. Õlisaaduste suurem tarvitaja siseturul nagu endistelgi aastatel on raudteed, kellele anti aruandeaastal ca 5.000.000 kg kütteõli ja liiprite imbutamiseks 346.390 kg fenolaati, kuna aga nõudmised estobituumeni peale linna ja omavalitsuste poolt aasta-aastalt kasvavad.

Kokkuvõetult tuleb aga tähendada, et seni kui ei ole turuküsimus lahendatud ja õlihinnad ilmaturul stabiiliseerunud, puudub Riigi põlevkivitööstusel võimalus õlide produtseerimisel täie koormatusega töötada, sest ei ole mingit mõtet kuhjata ladusid tagavaradega, kui pole ette näha, milline saatuse neid ootab.

Bensiinivabriku ehitustööd viidi aruandeaastal lõpule, kuid lõplik vastuvõtmine jäi 1931 a. peale. Aruandeaastal tähendatud vabrik veel ei töötanud, vaid tehti alles selle käimalaskmise proove ja õlist bensiini saamise katseid, milliste tulemuste käsitlemine leiab aset eeloleva 1931 a. aruande vaatlusel.

Bensiinivabrik.

Jõujaam.

Kaevanduse jõujaama üldjõusünnitus võrdub aruandeaastal 1.093.690 kvat, millist pärast liinide ja transformaatrite kadu ning oma tarvituse maha arvamist, anti tarvitajaskonnale 986.354 kvat, tasu eest 55.265.76 kr. Peale selle andis jõujaam kaevanduses olevatele vabrikutele, pesuköögile ja saunale 24.293.85 kr. eest auru. Lõppes jõujaama tegevus aruandeaastal 5.440.76 kr. kasusaamisega.

Laboratoorium.

Ettevõttele kuuluv laboratoorium toimis aruandeaastal peaaesjalikult järgmistel aladel: leida uute kaubasortide valmistamise võimalusi, parandada praegu saadavate valmisproduktide omadusi ja teha turule saadetavate kaupade kontrollanalüüse, kusjuures laboratooriumi tähtsamaks ülesandeks oli aruandeaastal toorõlist bensiinisaaagi suurendamine ja selle omaduste selgitamine ning saadud bensiini ja kõrvalproduktide omaduste kohaldamine tarvitustingimustele.

Kasud ja kahjud.

Kasude ja kahjude arve on aruandeaastal tasakaalustatud 2.592.499.91 kr., kusjuures saadud puhaskasu võrdub 92.425.84 kr., kuna eelmisel aastal saadi puhaskasu 200.844.50 kr., seega aruandeaastal 108.418.66 kr. vähem.

Ülevaate viimase viie tegevuseaasta puhaskasu kohta kõrvutatult tööstuse käsutuses oleva põhikapitaliga annab järgmine tabel:

	Põhikapital	Puhaskasu	Puhaskasu
	Kr.	Kr.	%
1930 a. . .	3.500.000	92.426	2,6
1929 a. . .	3.500.000	200.845	5,7
1928 a. . .	3.250.000	182.929	5,6
1927 a. . .	2.496.952	53.258	2,1
1926 a. . .	2.496.952	152.399	6,1

Nagu eeltoodud tabelist nähtub, on 1930 a. puhaskasu % langenud 2,6 peale, milliste vähenemise peapõhjuseks on põlevkivitoodangu üldine vähenemine, riigi- ja omavalitsusemaksude ning suurema õlitoodangu tõttu kontsessioonimaksu suurenemine. Samuti ei jätnud mõju avaldamata puhaskasu peale protestitud vekslite ja kahtlaste võlgade kustutamine, mis kogusummas võrdub 14.318.68 kr.

Kokkuvõetult peab tähendama, et viimane tegevuseaasta oli üldise majandusliku kitsikuse tõttu raske ka Riigi põlevkivitööstusele, eriti aga selle tõttu, et bensiinivabrik oli alles ehitamisel ja sellepärast ei suudetud veel midagi ära teha bensiini saamiseks, kuna aga ilmaturul õlihindade järjekindel langemine ei annud mingisugust lootust õlisaaduste paigutamiseks välisurule, tuli Riigi põlevkivitööstusel, nagu eelpool tähendatud, nii põlevkivi toodangu, kui ka õlisaaduste produtseerimises ettevaatlik olla. Tööstuse arendamise elustamiseks annab lootust vaid bensiinivabriku korralik tööleasumine, mille saaduste realiseerimisega peab aga arvestama ainult siseturunõudmistega, jättes lootused välisuru kasutamiseks ajutiselt kõrvale.

Revisjoni tulemused.

Aruande revideerimisel selgus, et Riigi põlevkivitööstus on näidanud oma äriseisus 31. XII. 1930 a. peale mõned aktivad suuremas väärtuses, kui see tegelikult oli, 6.769.38 kr. võrra.

Tähendatud nähtus akteeriti Riigikontrolli poolt ning tehti teatavaks Vab. Val. kirjaga 16. juunil 1931 a. nr. 1022/R. Riigi põlevkivitööstus ühines Riigikontrolli seisukohaga ja tegi aruandes järgmised parandused: aktiva vähendati 6.758,38 kr. võrra, kuna kahtlased võlgnikud jäeti bilanssi 11 krooniga. Parandatud aruanne esitati Vab. Val., kes selle kinnitas 8. juulil 1931 a. ettepanud kujul: äriseis 31. detsembril 1930 a. tasakaalus 5.689.332.15 kr. ja puhaskasu 92.425.84 kr.

Riigi turbatööstus.

Riigi turbatööstus teotses aruandeaastal nagu eelmistelgi aastatel kahes rabas — Ellamaal ja Aru- Turba valmistamine. külas — 12 pressiga, kusjuures üldiselt valmistati 107.077 m³ küttesturvast. Tööstuse eelarve järgi aga kavatseti võtta välja 78.500 m³, seega valmistati rohkem kui eelarves oli ette nähtud 28.577 m³ ehk 36,4%.

Ülevaate küttesturba toodangu kohta võrreldult kahe viimase aasta toodanguga annab alljärgnev tabel:

	Kavatseti valmistada eelarve järgi	Tegelikult valmistatud	Rohkem (+) Vähem (—)	
	m ³	m ³	m ³	%-des
1930 a.	78.500	107.077	+28.577	+36,4
1929 a.	74.500	100.173	+25.673	+34,5

Eeltoodud tabelist nähtub, et küttesturba produktsioon kahel viimasel aastal on püsinud peaaegu ühesuuruse kvantumi piirides, mis laseb oletada, et Riigi turbatööstuse aastane toodang hariikkude olude ja rahuldava ilmastiku juures võrdub umbes 100.000 m³ aastas.

Peale küttesturba produtseerimist Riigi turbatööstus teotses veel alusturba valmistamisel. Nii on aruandeaastal välja võetud 191.200 pätsi alusturvast, mis järgmisel aastal purustatakse ja pakitakse pallidesse müügile laskmiseks. Eelmisel aastal väljavõetud alusturvast, 101.320 pätsi, on kõik aruandeaastal rabast ära veetud kuuridesse, seal purustatud ja pakitud pallidesse.

Küttesturvast on ettevõtte aruandeaastal lasknud turule 49.632 m³ ja tarvitanud jõujaama kütteks 36.457 m³, kuna oma tarvituseks kulutati 2.180 m³. Samal ajal on müüdnud alusturvast 1.770 palli, keskmise kaaluga 70—75 kg iga pall.

Ülevaate Riigi turbatööstusest küttesturbamüügi ja oma tarvitamise kohta võrreldult eelmise aastaga annab alljärgnev tabel:

Turbamüük.

	1930 a.	1929 a.	Rohkem (+) või vähem (—)	
	m ³	m ³	m ³	%-des
Saadetud turule	49.632	35.530	+14.102	+39,7
Tarvitatud jõujaama kütteks	36.457	59.542	—23.085	—38,8
Oma tarvituseks	2.180	2.110	+70	+3,3
Kokku	88.269	97.182	—8.913	—9,2

Eeltoodust nähtub, et turbamüük aruandeaastal, vaatamata sellele, et küttepude hinnad samal ajal tunduvalt langesid, suurenes veelgi 14.102 m³ ehk 39,7% võrra eelmise aasta müügist, mis on tõenduseks, et küttesturba kasutamine jäi tarvitajaskonnas püsima, kuigi muude kütteinete hinnad langevad, mille tõttu on loota, et kõnesolev ettevõtte leiab turgu oma valmisproduktile ka edaspidi.

Teisest küljest tarvitati aga aruandeaastal jõujaama kütteks, võrreldes eelmise aastaga, 23.085 m³ ehk 38,8% võrra vähem turvast, mis osutus võimalikuks sel põhjusel, et turbagaasimootor asendati Ellamaa uue turbiiniga, mille kütmiseks kulub turvast märksa vähem.

Jõujaam.

Ellamaa jõujaam, teotsedes uue sisseseadega esimest aastat, töötas kogu aasta korralikult. Tähen-datud sisseseade lõplik vastuvõtmine oli ette nähtud pärast 1 a. töötamist ja teostus sellepärast alles jaanuaris 1931 a.

Uue sisseseade tagajärjel vähenesid jõujaama produktsioonikulud 38% võrra ja peaaesjalikult küttematerjalide arvel. Nii saavutati aruandeaastal küttematerjali alal kokkuhoidu üldiselt 99.000 kr. suuruses, mille tõttu produktsioonikulud 1 kvat kohta on 4,41 senti eelmise aasta 7,11 snt. vastu. Eeltoodud arvesse-võttes tuleb tähendada, et Riigi turbatööstuses ettevõtetud jõujaama sisseseade uuendamist tuleb õnnestu-nuks pidada. Teisest küljest tuleb aga märkida, et uuendatud sisseseadega jõujaam oma esimesel tegevuse-aastal ei saavutanud elektrienergiamüügi alal loodetavaid tagajärgi. Nii müüdi eelmisel aastal tarvitajas-konnale 4.162.267 kvat, kuna aruandeaasta müük võrdub 4.235.317 kvat, seega ainult 73.050 kvat ehk 1,7% rohkem. Vähest tõusu müügi alal tuleb seletada peaaesjalikult üldise majandusekriisiga, mille tõttu on mär-gata energia tarvitamises tagasitõmbamist. Võrreldes müüki eelarvega selgub, et aruandeaastal müüdi energiat vähem, kui oli kavatsatud ca 350.000 kvat, millest suurem osa — 300.000 kvat, langeb Raudteevalit-susele, kuna ülejääv osa tuleb panna teiste tarvitajate arvele.

Mis puutub elektrienergia müügihindadesse, siis peab tähendama, et Ellamaa jõujaama hinnad lange-sid järjekindlalt. Nii oli 1926 a. 1 kvat hind 11,98 snt., kuna aga 1930 a. — 11,20 snt. Siinjuures tuleb veel märkida, et Ellamaa jõujaama hinnad, võrreldes teiste samasuguste ettevõtete hindadega, osutuvad kõige odavamaks. Nii maksti 1929 a. 1 kvat eest Tallinnas 15,89 snt., Tartus 18,25 snt. ja Pärnus isegi 19,6 snt., kuna Ellamaa jõujaama energiahind oli samal ajal 11,21 snt. pro kvat.

Kasude ja kahjude arve.

Riigi turbatööstuse 1930 a. üldkasude ja -kahjude arve kokkuvõetult kujuneb järgmiselt:

Kasud:

Elektrimüügist	227.866.54 kr.
Turba „	150.430.45 „
Lavassaare tööstuse rent	10.000.— „
Segatulud	26.380.94 „

Kokku 414.677.93 kr.

Kahjud:

Juhatusel kulud	38.579.46 kr.
Võlgade kustutused	6.638.79 „
Maksud	63.020.39 „
Amortisatsioon	127.106.— „
Katsed	5.438.39 „
Revideerimisakti põhjal Val. otsusel kantud kahju- desse	50.878.83 „

Puhaskasu 123.016.07 kr.

Eeltoodud arve vaatlusel selgub, et suurem osa tuludest, s. o. 227.866.54 kr. ehk 55,0% saadi elektri-energiamüügist, millest nähtub, et Riigi turbatööstuses sissetuleku alal osutub peateguriks Ellamaa jõu-jaam, milleks ei puudu väljavaateid ka tulevikus, sest et tähendatud ettevõtte oma praeguse sisseseade juures võib veelgi suurendada produktsiooni.

Ülevaate viimase kahe tegevuseaasta puhaskasu kohta võrreldult ettevõtte põhikapitaliga annab järg-mine tabel:

Tegevuseaasta	Põhikapital	Puhaskasu	Puhaskasu
	Kr.	Kr.	%
1930 a.	1.972.988	123.016	6,2
1929 a.	1.972.988	130.838	6,6

Nagu eeltoodust nähtub, võrdub ettevõtte põhikapitali teenistus kahel viimasel aastal, mil tegevus kestis, normaaloludes keskmiselt 6,4%-le. Kuid siinjuures tuleb tähendada, et aruandeaastal kasu % alanemine on tingitud peaaesjalikult ettevõtte 31. dets. 1930 a. bilansi puhastamisest, mis teostus demonteeritud turbagaasimootori ja muude vähema väärtusega varade mahakirjutamise teel, kogusummas 50.878.83 kr.

Turbatööstuse põhikapitali täiendamiseks kuni 2.250.000 kr., nagu see uues põhimääruses ette nähtud, jäi eelmisel aastal riigikassalt saada 277.012.07 kr. Tähendatud summa pole viimase poolt ka aruandeaastal üle antud, mille tõttu kõnesoleva ettevõtte põhikapital võrdub 1.972.988 kr. Tagavarakapital, milleks arvatakse põhimääruse alusel iga aasta puhaskasust 10%, võrdub aruande järgi 26.512.50 kr., kuna ettevõtte laiendamiskapitaliks, mis samuti puhaskasust luuakse, on aruande järgi 133.419.99 kr.

Ülevaate erikapitalide suurenemise kohta võrreldult eelmise aastaga annab alljärgnev tabel:

Kapitali nimetus	1930 a.	1929 a.	Kapitali suurenemine	
	Kr.	Kr.	Kroonides	%-des
Tagavarakapital	26.513	13.600	12.913	94,9
Ettevõtte laiend. kapital	133.420	68.001	65.419	96,2
Tööliste olukorra parandamise kapital	12.122	6.800	5.322	78,3
Amortisatsioonikapital	313.003	188.705	124.298	65,9

Eeltoodust nähtub, et erikapitalid on aruandeaastal muutunud pea kahekordseks, mis tingitud sellest, et 1929 a., mille arvel teostus erikapitalide suurenemine aruandeaastal, oli arvult teine, mis andis ettevõttele võrreldes põhikapitaliga 6,6% puhaskasu, kuna 1927 a., mille puhaskasust erikapitalidele alus pandi, võrdus kapitali teenistus ainult 1,4%.

Aruande revideerimisel selgus, et:

1) Riigi turbatööstus oli juure arvanud oma jõujaama hinnale mitmesuguseid kulusid, millised oma iseloomult sinna ei kuulunud, 470.90 kr.:

Revideerimise tulemused.

2) aruandesse oli sisse võetud varasid kõrgemate hindadega, kui need tegelikult olid, 50.617.09 kr. võrra.

Eeltoodud märkuste alusel, mille üle ette kantud Vabariigi Valitsusele kirjaga 20. maist 1931 a. nr. 695-R, vähendas Vab. Valitsus oma otsusega 28. juulist 1931 a. turbatööstuse aktivat ning selle puhaskasu 50.878 kr. võrra, kinnitades aruande järgmisel kujul: äriseis 31. dets. 1930 a. tasakaalus 3.459.541.19 kr. ja puhaskasuga 123.016.07 kr.

Riigi trükikoda.

Riigi trükikoja 1930 a. aruanne vaadati läbi Riigikontrolli poolt kohapeal ja leiti, et aruanne on kooskõlas raamatutega. Äriseis 31. dets. 1930 a. oli tasakaalus 1.816.154.86 kr. ja puhaskasuga 64.737.77 kr.

Kuna aruandes mõned varad olid näidatud kallimalt turuhindadest, siis juhtis Riigikontroll sellele Vabariigi Valitsuse tähelepanu, mille tulemuseks oli aruande kinnitamine Vabariigi Valitsuse poolt järgmisel kujul: äriseis 31. XII. 1930 a. tasakaalus 1.811.438. 86 kr. ja puhaskasuga 56.661.77 kr.

Tegevus.

Võrreldult eelmise aastaga on Riigi trükikoja tegevus tagasi läinud aruandeaastal ca 10,8% võrra.

Väärtmärkideosakond on töötanud enam-vähem normaalselt. Aasta jooksul on löödud 1.276.455 kahekroonilist ja 8.635.700 sendilist ning alustatud 5-sendiliste graveerimistööid. Peale selle trükiti ja anti üle Eesti Pangale 1.700.686 5-kroonilist pangatähte. Võrreldes eelmise aastaga langes osakonna produktsioon 8,1% võrra. Kasu andis osakond 48,9 tuh. kr.

Lihtrükiosakonnas langes töö aga niivõrt, et aasta teisel poolel tuli vallandada suuremal arvul töölisi ja lõpuks üle minna 5-päevasele tööpäevale. Tähendatud nähtus oli tingitud sellest, et mõned riigiasutised, nagu Kaitse-, Põllutöö- ja Teedeministeerium on tellinud osa oma trükiteid väljaspool Riigi trükikoda. Kasu andis osakond 1,62 tuh. kr.

Samuti langes Riigi trükikoja tegevus ka kirjastusealal, kus teotseti ainult Riigi Teataja väljaandmisega. Uusi käsiraamatuid ei kirjastatud, nagu eelmistel aastatel, kuna Sise- ja kohtuministeeriumi administratiivala kirjastus näib olevat võtnud need ülesanded oma peale. Võrreldult eelmise aastaga langes osakonna produktsioon 11,8% võrra. Puhaskasu andis osakond 6,51 tuh. kr.

Ülevaate eelnimetatud osakondade tegevusest annab alltoodud tabel (tuh. kr.).

	1930 a.					1929 a.				
	Poolvalmistööd		Aasta jooksul ära antud tööd	Aasta kogutoodang	Puhaskasu	Poolvalmistööd		Aasta jooksul ära antud tööd	Aasta kogutoodang	Puhaskasu
	1. jaan.	31. dets.				1. jaan.	31. dets.			
Väärtmärkideosakond . . .	144,2	128,5	478,1	462,4	48,9	159,8	144,2	518,9	503,3	41,9
Lihtrükiteostuseosakond .	10,5	7,2	368,2	364,9	1,6	13,0	10,5	424,2	421,7	34,3
Kirjastuseosakond . . .	—	—	152,8	152,8	6,5	—	—	173,2	173,2	20,8
				980,1						1098,2

Üldine toodangu vähenemine

118,1 kr. või 10,8%

Sisseseade. Aruandeaastal monteeriti uus sügavtrükimasin, mis telliti Rootsist. Uus masin töötab kiiremalt ja umbes 30% võrra vähema tööjõuga kui vana. Sügavtrükiosakonnast vabastati selle tõttu 2 pealepanijat.

Trükitähti on aruandeaastal uuendatud 6,8 tuh. kr. väärtuses.

Proportsionaalselt tegevuse langusele on vähendatud ka trükikoja koosseisu. Aasta alul oli trükikojas tegevuses 261 isikut, aasta lõpul aga 233 ehk vähem 28 isiku või 10,7% võrra. Kuna toodangu tagasimineki oli 10,8%, siis on koosseisude kokkutõmbamine sündinud kooskõlas tegeliku olukorraga.

Koosseis.

Üksikasjaliku ülevaate koosseisu liikumisest annab alltoodud tabel:

I i i g i d	1930 a.	1929 a.	Vähennemine
Administratiivametn.	10	11	1
Kirjastuse	11	11	—
Tehnilisi jõude ja töölisi	212	239	27
Kokku	233	261	28

Peale eelnimetatud koosseisu trükikoda peab ülal omal kulul veel 3 kordnikku.

Õnnetuid juhtusid trükikoja koosseisu kuuluvate isikutega aruandeaastal ei olnud.

Aruandeaastal olid Riigi Trükikojal kasutada järgmised kapitalid, mille kasvamist võrreldult eelmise aastaga näitab alljärgnev tabel (tuh. kr.).

Kapitalid.

Kapitalide nimetus	31. dets. 1929 a.	31. dets. 1930 a.	1930 a. jooksul suurenemine
Põhikapital	1.000,0	1.000,0	—
Amortisatsioonikapital	213,3	269,6	56,3
Ettevõtte laiendamise kapital	35,0	44,9	9,9
Tagavarakapital	134,6	163,0	28,4
Töölise toetusekapital	1,7	3,2	1,5
Kokku Kr.	1.384,6	1.480,7	96,1

Töölise toetusekapitalist maksetakse toetusi töölistele ja nende perekondadele riigitöölise pensioniseaduses ette nähtud normides. Kapitalile arvatakse trükikoja poolt iga aasta juure summa, mis võrdub 1% tööliste aastapalgast.

Aruandeaastal töötati ümber trükitööde tariifid. Uued tariifid näevad ette paljudes paragrahvides hinnaalandusi, võrreldes endistega. Eriti alandati plankettide trükkimishindu. Trükitöösturite ühingu esinajate arvates, kes võtsid osa tariifide ümbertöötamiskomisjonist, on uued tariifid kooskõlas eratrükikodade tasunormidega.

Tariifid.

Riigi trükikoja tegevus ja selle tasuvus oli aruandeaastal võrreldult eelmise aastaga järgmine (tuh. kr.)

Tööstuse tasuvus.

Kulude ja tulude liigid	1930 a.				1929 a.	
	Kulud Kr.	Tulud Kr.	Kasu Kr.	Kahju Kr.	Kasu Kr.	Kahju Kr.
Väärtmärkeidõöstus	557,8	606,7	48,88	—	41,94	—
Lihtrükitöööstus	373,8	375,4	1,62	—	34,33	—
Kirjastus	146,3	152,8	6,51	—	20,77	—
Elumajade ekspluat.	4,75	4,83	0,08	—	0,07	—
Segatulud	—	0,25	0,25	—	2,34	—
Lootusetu võlad	0,68	—	—	0,68	—	1,1
Kokku	1.083,33	1.139,98	57,34	0,68	99,45	1,1
Puhaskasu			56,66		98,35	

Revisjoni tulemused.

Aruandes olid näidatud mõningad varad kõrgema hinnaga, kui need tegelikult maksid. Riigikontrolli ettepanekul vähendas Vabariigi Valitsus tähendatud varade bilansiväärtust ja aasta puhaskasu 8,1 tuh. kr. võrra.

Aasta jooksul oli tehtud mõningaid kulusid, milleks puudus otsekohene vajadus. Riigikontrolli vastav märkus jäi aktsepteerimata Vabariigi Valitsuse poolt.

Remonditööde tasude väljaarvamisel ei olnud kinni peetud ühtlasest korrast. Vastavalt Riigikontrolli ettepanekule ühtlustati tähendatud kord Vabariigi Valitsuse poolt.

Arsenal.

Aruandeaastal olid Arsenalil kasutada järgmised kapitalid, mille kasvumist, eelmise aastaga võrreldes, näitab alljärgnev tabel:

Kapitalid.

Kapitalide nimetus	31.III.1931a. Kr.	31.III.1930a. Kr.	Aasta jooksul suurenenud Kr.
Põhikapital	1.354.625.83	1.343.232.10	11.393.73
Tegevusekapital	243.415.70	227.085.17	16.330.53
Amortisatsioonikapital	138.569.82	104.533.69	34.036.13
Tagavarakapital	50.415.27	50.415.27	—
Kokku	1.787.026.62	1.725.266.23	61.760.39

Põhi- ja tegevuse kapitali suurenemine on tingitud peamiselt Postivalitsuse endisest kesktöökajast Arsenalile üleantud varade väärtusest.

Tegevusekapital suurenes asjaolust, et eelmisel aastal juuresoetatud varade summaga tegevusekapital vähenes ja põhikapital suurenes, kuid aruandeaastal on vastav summa põhikapitalist tegevusekapitaliks tagasi kantud.

Tagavarakapital on jäänud endiseks selle tõttu, et 1929/1930 eelarveaasta aruanne, mille järgi puhaskasust kuulus 40% tagavarakapitaliks, kinnitati Vabariigi Valitsuse poolt alles 2. aprillil 1931 aastal.

Aruandeaastal Arsenal täitis Kaitseministeeriumi tellimisi peaaesjalikult relvade, optiliste asjade, gaasisõja tarvete, intendantlase- ja sidevarustuse valmistamise ja kordaseadmise alal.

Tegevus.

Eratellimistest tuleks nimetada: metallrahalitrite valmistamine Riigi trükikojale, mitmesuguste relvade ja nende osade valmistamine ja kordaseadmine Kaitseleidule, Piirivalve valitsuse ja ühe firma ülesandel Varustusevalitsuse relvastuseosakonnale ning mitmesuguse posti-telegrafi-telefoni varustuse valmistamine ja kordaseadmine Postivalitsusele.

Aruandeaasta kestel oli Arsenalil tellimisi järgmiselt:

Tellijate nimetus	Eelmisest aastast käsile jäänud	Aruandeaasta jooksul juure tulnud	Kokku
1. Kaitseministeeriumi asutised	715.351.07	520.533.88	1.235.934.95
2. Mitmesugused riigi- ja eraasutised ning isikud	186.114.14	499.153.89	685.268.03
Kokku	901.465.21	1.019.737.77	1.921.202.98

Tellimiste kogusummast on aruandeaastal lõpetatud tellimisi 1.015.258.17 krooni ja lõpetamata jäänud tellimisi 905.944.81 krooni väärtuses. Viimases summas on poolvalmistoid 248.440.96 krooni ja teostamata töid 657.503.85 krooni väärtuses.

Aruandeaastal lõpetatud ja tellijate poolt vastuvõetud valmistööde ulatust ja nende suhtelist tasuvust näitab alljärgnev tabel:

	Aasta kestel lõpetatud tööde					
	Otsekohesed kulud		Kaudsed kulud	Kokku	Tellijate poolt tasutud	Kasu (+) või kahju (-)
	Materjal	Tööjõud				
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Kaitseväeasutised	181.142.62	183.561.06	338.049.28	702.752.96	651.291.84	-51.461.12
Riigiasutised	82.337.97	32.903.96	48.848.43	164.090.36	175.617.49	+11.527.13
Eraasutised	31.644.21	38.458.02	85.025.77	155.128.—	188.348.84	+33.220.84
Kõik kokku	295.124.80	254.923.04	471.923.48	1.021.971.32	1.015.258.17	- 6.713.15

Puhaskasu.

Aruandeaastal üleantud kaitseväge tellimised on annud Arsenalile kahju 51.461.12 krooni, mis selgitatav sellega, et Arsenal lõpetas aruandeaastal hulga niisuguseid suuremaid tellimisi, mis olid käsil juba 1928/29 aastast ning mille täitmisel tuli selgitada ja valmistada vastavad abinõud ja seadised nende valmistamiseks, tuli teha mitmeid proovipartiisid, tuli ette võtta joonestuste ja abinõude muutmisi ja selle tagajärjel esemete ümbertegemist, mis omakorda olenes osalt hiljem selgunud otstarbekohasusest ja tellijate soovidest. See kõik oli seotud suurte kuludega ning need kulud tulid Arsenalil oma kanda võtta.

Aruandeaasta mitte kahjuga lõppemine olenes peamiselt eiatellimiste täitmisest, väljajüritud elumajade üürist, välistarvitajatele elektrienergia, vee- ja kütetasudest. Eratellimised on annud kasu 44.747.97 krooni.

Ülevaate aruandeaasta tulude-kuludest, võrreldult eelarve ja 1929/30 a. tulude-kuludega, annab alltoodud tabel (tuh. kr.):

	Tulud					Kulud			Puhaskasu
	kv. asutiste tellimistest	Era- ja sise-tellimistest	Tagasisaadavatest kuldudest	Mitmesugused	Kokku	Otsekohesed	Kaudsed	Kokku	
1930/31 a. aruande järgi .	449,8	450,4	21,9	4,9	927,0	502,0	424,7	926,7	0,3
1930/31 a. eelarve järgi .	623,0	187,5	17,4	4,0	831,9	406,0	425,9	831,9	—
1929/30 a. aruande järgi .	738,6	130,9	19,2	6,9	895,6	455,7	410,6	866,3	29,3

Nagu eeltoodud tabelist selgub, olid tegelikud tulud 95,1 tuh. kr. ja kulud 94,8 tuh. kr. võrra suuremad, kui eelarves ette nähtud. Suurenemine oli tingitud peamiselt aasta kestel juurehangitud eratellimiste täitmisest.

Võrreldes aruandeaasta tulusid 1929 a. tegelikkude tuludega, nähtub, et need on suurenenud 31,4 tuh. kr. ehk 3,5% võrra. Samuti on kulud, võrreldes eelmise aasta kuludega, suurenenud 60,4 tuh. kr. ehk 6,98% võrra.

Arsenali 1930/31 a. tegevusearuanne on tasakaalus 2.270.690.50 krooniga, kusjuures on puhaskasu 289.31 krooni.

Ülevaate viimase kahe tegevuseaasta puhaskasu kohta, võrreldes Arsenali põhikapitaliga, annab alljärgnev tabel:

	Põhikapital	Puhaskasu	Puhaskasu %
1930/31 a.	1.598.041.53	289.31	0,02
1929/30 a.	1.562.292.46	29.328.38	1,88

Arsenali põhikirja § 22 kohaselt on saavutatud puhaškasust riigitulu

1930/31 eelarve aasta eest	144.66 kr.
1929/30 „ „ „	14.664.19 „

Preemiad.

Arsenali juhtivale koosseisule, teenijatele ja töölistele on makstud enne tegevuseaastate lõppu ergutuse-
tasusid RT 6 — 1926 a. avaldatud määruse põhjal ning Arsenali põhikirja § 22 p. 3 kohaselt arvatud puhas-
kasust teenijate ja tööliste olukorra parandamiseks ja nende kultuurtasapinna tõstmiseks kokku järgmiselt:

1930/31 eelarveaastal	4.028.93 kr.
1929/30 „	29.322.34 „

Praegu maksev määrus ning Kaitseministri poolt maksmapandud juhtnõõrid preemiate maksmiseks
vajavad revideerimist, kuna tööviljakuse preemiat makstakse Arsenali tehnilisele personalile igal juhul,
ka siis kui Arsenali bilanss lõpeb kas või kahjuga.

Revisjoni tulemused.

Arsenali aruanne on revideeritud Riigikontrolli poolt kohapeal Arsenali raamatute ja dokumentide
põhjal.

Revideerimisel leitud puudustest oleks märkida:

Arsenali põhikirja § 20 kohaselt võib tagavarakapitali tarvitada üksnes Vabariigi Valitsuse otsuse
põhjal. Tegevusekapitali vabade summade puudumisel on aga Arsenal hakanud võtma summasid ilma vastava
loata Riigihoiukassas seisvast tagavarakapitalist.

Materjalide lao arvel seisab hulk mitmesugust vallasvara, mis töötubadest ja büroodest lattu saade-
tud, kui mitte vajalikud ja Arsenalis tehtavate tööde jaoks kõlbmatud. Samuti seisab materjalide lao arvel
hulk niisuguseid vanu materjale ja esemeid, mis Arsenali tegevuse alul sinna koondatud mitmesugustest
väeosadest ja teistest riigiasutistest. Et kõnealolevad varad seni realiseerimata, siis mõjub see halvavalt
tegevusekapitali vabadele summadele. Arsenali tegevusekapitali vähesuse tõttu tuleks Kaitseministeer-
iumil muuta tellimiste tasumise korda

Aruande revideerimisel ilmsikstulnud puuduste tõttu on jäetud Riigikontrolli poolt esialgu õigeks
tunnistamata 201.04 kr., millisest summast Arsenal õiendas tagasimaksuga Arsenali tuludesse 43.23 kr.,
riigituludesse 79.04 kr. ja seletuste ning tõenduste esitamiseega 78.77 kr.

Riigimetsatööstus.

Riigimetsatööstus jätkas oma tegevust 1929/30 majanduseaastal metsa ülestöötamise ja ümber-
töötamise alal eelmise aasta suunas.

Aruandeaasta alguseks 1. IX. 29 a. oli metsatööstuse kasutada põhimääruses ettenähtud
1.000.000.— krooniline põhikapital ja amortisatsioonikapital 121.760.07 kr. suuruses.

Varanduste väärtus 1. IX. 29 a. oli metsatööstuse raamatute järele järgmine:

kinnisvarad	202.066.67 kr.
vallasvarad	120.181.32 „
raudteemat.	46.269.14 „
materjal. ja tööriistad	25.509.96 „
Kokku	394.027.09 kr.

Tegevus.

Tegevusearuanne, mille arvete seis oli tasakaalus 4.420.029.69 kr., kinnitati Vabariigi Valitsuse poolt
22. juulil 1931 a. Kasude ja kahjude arve oli kokku seatud 1.436.863.17 kr. suuruses 810.162.14 kr. ülejäägiga.

1929/30 tegevuseaasta eelarve oli koostatud 6.150.840 krooni peale ühes loodetava ülejäägiga
918.850 krooni, ning erakorraliste kulude eelarve 10.850 kr. suuruses. Esitatud aruanne oli tasakaalus-
tatud 6.119.017.65 kr. peale.

Eelarve järele ettenähtud töökavast täideti metsaraietööde ja valmistamise alal 9,7% rohkem kui
eelarves ette nähtud, kuid teistel aladel suudeti täita kõigest 77,8—88,9% eelarvest. Metsaraietööd suurene-
sid kiirelt likvideerimist nõudva tuulemuru ja läbiraiutud osatükkide raiumisele võtmise tõttu.

Materjalide valmistus lauatehastes vähenes selle tõttu, et palkide juureparvetus Kastre lauatehasesse
viibis, kuna materjalide väljaveo vähenemine lumevaese talve tõttu tuleb panna raskete veotingimuste
arvele.

Samuti mõjus lumevaene ja võrdlemisi soe tali metsamaterjalide müügi vähenemisele.

Võrreldes tulude eelarve täitmise aruannet eelarvega selgub, et tulusid saadi vähem kui eelarves
oli ette nähtud 678.553.44 kr. Tulud vähenesid metsamaterjalide müügi alal 535.957.54 kr., lauatööstuse-
saaduste müügist 133.589.47 kr. ja muud tulud 10.907.94 kr., kuna tulud rentide ja segatulude alal suu-
renesid 1.901.51 krooni võrra. Tulude vähenemine oli tingitud müüdud puumassi vähenemisest (18,8%),
kuigi materjalide hinnad näitasid teatavat tõusu, eriti materjalide hinnad laoplatesidel, kus 1 thm. hind
oli 1,20 kr. võrra kõrgem eelarve hinnast.

Mis puutub kuludesse, siis on need, võrreldes eelarvega, suurenenud 361.077.31 kr. võrra ehk 7,3%.
Suurenesid kulud kõige rohkem metsahinna, metsamaterjalide valmistuse ja lisatasude ja preemiate alal.
Mis puutub kulude suurenemisse lisatasude ja preemiate alal, siis leidis Riigikontroll, et senine kord li-
satasu arvestamiseks ei ole õiglane, samuti kui ühe osa administr. kulude kandmine materjalide valmista-
mise, veo ja muude kulude arvele, mis mõjutab teataval määral lisatasu ja preemiate summa suurenemist.
Riigikontroll asus seisukohale, et lisatasumaksmit tuleb teha olenevaks niihästi ülestöötatud, kui ka
realiseerimiseks ettevalmistatud materjalide kvantumist ja kvaliteedist, sellejuures erilist rõhku pannes
üleandmiseks korraldatud materjalide sorteerimise ja korraldamise peale. Riigikontrolli seisukohaga ühi-
nes ka Vabariigi Valitsus ning kohustas Riigimetsatööstuse juhatust läbi viima tarvilikud muudatused.

Aruande revideerimisel tulid ilmsiks samad puudused, millele juhiti juba eelmiste aastate aruannete
revideerimisel metsatööstuse juhatuse tähelepanu. Nende puuduste kõrvaldamiseks on metsatööstuse ar-
vepidamine ümber korraldatud alates 1. sept. 1931 a.

Eesti Vabariigi 1930/31 .a. eelarve ja
eelarve täitmise aruanne koostatud
nettoeelarve alusel.

1930/31 a. nettoelarve alusel määratud kulud			Nettoelarve kulude jaotused
Kuludeks määratud	Varade ja väärtuste soetamiseks määratud	Kokku	
473.241.—	13.285.—	486.526.—	I. Rahvaesindus ja tema poolt määratud kontroll- asutis: Riigikogu Riigikontroll
351.978.—	1.059.—	353.037.—	
825.219.—	14.344.—	839.563.—	Kokku
341.100.—	24.956.—	366.056.—	II. Riigivalitsemine ja sisemine korraldamine: Riigivanem ja riigikantselei Hariduse- ja sotsiaalministeerium Kohtu- ja siseministeerium Majanduseministeerium Põllutöministeerium Teedeministeerium
313.723.—	26.293.—	340.016.—	
7.822.791.—	311.366.—	8.134.157.—	
758.869.—	2.230.—	761.099.—	
3.784.098.—	230.751.—	4.014.849.—	
959.407.—	14.341.—	973.748.—	
13.979.988.—	609.937.—	14.589.925.—	
18.937.233.—	891.734.—	19.828.967.—	III. Riigikaitse: Kaitseministeerium
1.003.744.—	39.564.—	1.043.308.—	IV. Välisasjad ja -esindused: Välisministeerium
5.729.904.—	—	5.729.904.—	V. Riigivõlgade ja %%% tasumine
3.402.212.—	—	3.402.212.—	VI. Pensionid
665.050.—	—	665.050.—	VII. Fondide ja kapitalide soetamine
1.347.863.—	10.000.—	1.357.863.—	VIII. Rahvaharidus: a) kõrgem haridus b) alg-, kesk- ja eriharidus
7.055.342.—	56.097.—	7.111.439.—	
8.403.205.—	66.097.—	8.469.302.—	Kokku
6.801.925.—	228.999.—	7.030.924.—	IX. Rahvamajanduse korraldamine
946.516.—	82.812.—	1.029.328.—	X. Tervishoid, hoolekanne ja sotsiaalkindlustus: a) tervishoid b) hoolekanne d) töökaitse ja sotsiaalkindlustus
915.154.—	136.436.—	1.051.590.—	
75.689.—	321.—	76.010.—	
1.937.359.—	219.569.—	2.156.928.—	Kokku
4.714.787.—	—	4.714.787.—	XI. Mitmesugused riigi poolt antavad toetused
66.400.626.—	2.070.244.—	68.470.870.—	XII. Teraviljakaitse korraldamine
—11.156.—	—	—11.156.—	
66.389.470.—	2.070.244.—	68.459.714.—	

l u d.

1930/31 a. nettoelarve alusel tehtud kulud			Ülejääk 1930/31 a. nettoelarve järgi määratud krediitidest	
Kuludeks välja antud	Varasid ja väärtusi soetatud	K o k k u	1931/32 a. eelarve juure arvatud („Riigi eelarve seaduse“ § 41 alusel)	Suletud
454.222.—	13.285.—	467.507.—	—	19.019.—
347.241.—	992.—	348.233.—	—	4.804.—
801.463.—	14.277.—	815.740.—	—	23.823.—
334.461.—	24.631.—	359.092.—	—	6.964.—
307.116.—	25.003.—	332.119.—	1.282.—	6.615.—
7.752.385.—	274.910.—	8.027.295.—	23.256.—	83.606.—
519.772.—	1.848.—	521.620.—	—	239.479.—
3.743.879.—	220.792.—	3.964.671.—	1.000.—	49.178.—
929.025.—	9.032.—	938.057.—	2.100.—	33.591.—
13.586.638.—	556.216.—	14.142.854.—	27.638.—	419.433.—
17.618.568.—	844.616.—	18.463.184.—	297.108.—	1.068.675.—
943.405.—	36.637.—	980.042.—	—	63.266.—
5.665.606.—	—	5.665.606.—	—	64.298.—
3.285.052.—	—	3.285.052.—	—	117.160.—
664.905.—	—	664.905.—	—	145.—
1.328.249.—	9.226.—	1.337.475.—	—	20.388.—
7.010.848.—	48.448.—	7.059.296.—	1.845.—	50.298.—
8.339.097.—	57.674.—	8.396.771.—	1.845.—	70.686.—
6.415.443.—	176.075.—	6.591.518.—	54.037.—	385.369.—
902.715.—	70.977.—	973.692.—	10.460.—	45.176.—
898.154.—	115.256.—	1.013.410.—	15.795.—	22.385.—
74.268.—	261.—	74.529.—	—	1.481.—
1.875.137.—	186.494.—	2.061.631.—	26.255.—	69.042.—
4.124.857.—	—	4.124.857.—	268.226.—	321.704.—
63.320.171.—	1.871.989.—	65.192.160.—	675.109.—	2.603.601.—
336.557.—	—	336.557.—	—	—347.713.—
63.656.728.—	1.871.989.—	65.528.717.—	675.109.—	2.255.888.—
			2.930.997.—	

1930/31 a. nettoelarve alusel määratud tulud			Nettoelarve tulude jaotused	
Tulusid määratud	Varade ja väärtuste soetamiseks määratud	Ü l d s e		
2.818.000.—	—	2.818.000.—	Korralised tulud.	
2.520.000.—	—	2.520.000.—	I. Otsekohesed maksud.	
2.032.500.—	—	2.032.500.—	Tulumaks	
7.370.500.—	—	7.370.500.—	Äri-, tööstuse- ja juriidiliste isikute maksud	
4.225.000.—	—	4.225.000.—	Muud otsekohesed maksud	
500.000.—	—	500.000.—	Kokku otsekohesed maksud	
794.400.—	—	794.400.—	II. Lõivud ja tasumaksud.	
5.519.400.—	—	5.519.400.—	Tempelmaks	
20.410.000.—	—	20.410.000.—	Kohtulõivud ja revisjonimaks	
5.200.000.—	—	5.200.000.—	Muud lõivud ja tasumaksud	
25.610.000.—	—	25.610.000.—	Kokku lõivud ja tasumaksud	
38.499.900.—	—	38.499.900.—	III. Kaudsed maksud.	
1.154.709.—	10.503.—	1.165.212.—	Tollid	
37.345.191.—	10.503.—	37.334.688.—	Aktsiisid	
6.409.235.—	5.559.042.—	850.193.—	Kokku kaudsed maksud	
1.904.048.—	1.246.951.—	657.097.—	Kokku maksud	
10.434.188.—	206.027.—	10.228.161.—	Mahaarvates Maksudevalitsuse kulud	
502.450.—	—	502.450.—	Jääb maksusid	
650.000.—	—	650.000.—	IV. Riigiettevõtted.	
60.000.—	—	60.000.—	Riigiraudteed	
20.730.—	—	20.730.—	Post, telegraaf, telefon	
850.000.—	—	850.000.—	Piiritusemonopol	
21.300.—	—	21.300.—	Eesti Pank	
202.830.—	—	202.830.—	Pikalaenu pank	
1.270.500.—	—	1.270.500.—	Riigi põlevkivitööstus	
22.325.281.—	7.012.020.—	15.313.261.—	Riigi turbatööstus	
2.741.277.—	—	2.741.277.—	Riigi metsatööstus	
4.820.000.—	—	4.820.000.—	Riigi trükkikoda	
400.000.—	—	400.000.—	Muud ettevõtted	
617.667.—	—	617.667.—	Sadamad ja laod	
8.578.944.—	—	8.578.944.—	Kokku riigiettevõtted	
1.268.826.—	—	1.268.826.—	V. Riigivarandused.	
69.518.242.—	7.022.523.—	62.495.719.—	Protsendid fondidelt ja laenudelt	
978.300.—	—	978.300.—	Tulud metsadest	
5.285.695.—	—	5.285.695.—	Riigivaranduste müügist	
75.782.237.—	7.022.523.—	68.759.714.—	Muudest riigivarandustest	
300.000.—	—	300.000.—	Kokku riigivarandused	
75.482.237.—	7.022.523.—	68.459.714.—	VI. Mitmesugused tulud.	
			Segatulud	
			Kokku korralised kulud	
			VII. Erakorralised tulud.	
			VIII. Eelmiste aastate eelarvete täitmise ülejääki-	
			dest juure arvatud summad	
			Kokku	
			Tagasimaks eelmiste aastate tuludest	
			Kõik tulud	

*) Nettoelarve põhimõttel koostatud aruande järgi on eelarve viidud tasakaalu 68.459.714 krooniga, mis on vähem eelmise aasta aasta kuludest ja tuludest 1.161.458 kr. või 1,7%.

lud.

1930/31 a. nettoelarve alusel saadud tulud			Võrreldes nettoelarvega tulused	
Tulusid saadud	Varasid ja väärtusi soetatud	Ü l d s e	rohkem saadud	vähem saadud
2.860.620.—	—	2.860.620.—	42.620.—	—
2.663.230.—	—	2.663.230.—	143.230.—	—
2.269.639.—	—	2.269.639.—	237.139.—	—
7.793.489.—	—	7.793.489.—	422.989.—	—
3.861.087.—	—	3.861.087.—	—	363.913.—
671.261.—	—	671.261.—	171.261.—	—
656.792.—	—	656.792.—	—	137.608.—
5.189.140.—	—	5.189.140.—	171.261.—	501.521.—
19.983.821.—	—	19.983.821.—	—	426.179.—
4.627.316.—	—	4.627.316.—	—	572.684.—
24.611.137.—	—	24.611.137.—	—	998.863.—
37.593.766.—	—	37.593.766.—	594.250.—	1.500.384.—
1.140.916.—	9.623.—	1.150.539.—	—	14.673.—
36.452.850.—	9.623.—	36.443.227.—	594.250.—	1.485.711.—
5.200.344.—	3.991.470.—	1.208.874.—	358.681.—	—
1.547.829.—	1.234.345.—	313.484.—	—	343.613.—
8.683.124.—	103.742.—	8.579.382.—	—	1.648.779.—
503.653.—	—	503.653.—	1.203.—	—
729.161.—	—	729.161.—	79.161.—	—
60.253.—	—	60.253.—	253.—	—
39.251.—	—	39.251.—	18.521.—	—
850.046.—	—	850.046.—	46.—	—
40.486.—	—	40.486.—	19.186.—	—
158.261.—	—	158.261.—	—	44.569.—
1.155.209.—	—	1.155.209.—	—	115.291.—
18.967.617.—	5.329.557.—	13.638.060.—	477.051.—	2.152.252.—
2.790.388.—	—	2.790.388.—	49.111.—	—
4.347.790.—	—	4.347.790.—	—	472.210.—
260.294.—	—	260.294.—	—	139.706.—
563.475.—	—	563.475.—	—	54.192.—
7.961.947.—	—	7.961.947.—	49.111.—	666.108.—
1.267.646.—	—	1.267.646.—	—	1.180.—
64.650.060.—	5.339.180.—	59.310.880.—	1.120.412.—	4.305.251.—
1.346.551.—	—	1.346.551.—	368.251.—	—
5.082.720.—	—	5.082.720.—	—	202.975.—
71.079.331.—	5.339.180.—	65.740.151.—	1.488.663.—	4.508.226.—
211.434.—	—	211.434.—	—	88.566.—
70.867.897.—	5.339.180.—	65.528.717.—	1.488.663.—	4.419.660.—
			2.930.997.—	

nettoelarvest 1.996.529 krooni ehk 2,8%. Nettoelarve alusel on kulusid tehtud ja tulusid saadud 65.528.717 kr., mis on vähem eelmise

Eesti Vabariigi 1930/31 a. nettoeelarve
täitmise aruande kujundamine.

	Eelarve järgi määratud Kr.	Eelarve järgi kulutatud Kr.		Eelarve järgi määratud Kr.	Eelarve järgi kulutatud Kr.
b) Muud kulud:			Teedeministeerium.		
Erakorr.	Peat. I § 1	116.454	110.874	a) Varade soetamine:	
	Peat. III	20.000	4.285	Peat. II § 12	150
	Peat. III	487.107	280.378	Peat. V § 11-a	3.600
	Peat. IV	29.556	24.791	Peat. V § 12-a	6.000
		105.752	99.444	Erakorr. Peat. V § 1	4.591
	Kokku	758.869	519.772		14.341
c) Teistes kulujaotustes näidatud:			b) Muud kulud:		
Maksudevalitsuse kulud		5.937.051	5.015.190	Peat. I	64.542
Mitmesugused riigi poolt antavad toetused:				Peat. II	59.062
Korral. peat. III § 15		388.871	138.846	Peat. V	826.476
Erakorr. Peat. IV § 15		11.500	7.994	Erakorr. Peat. V § 2	6.027
Erakorr. Peat. I § 2		350.000	204.450	Peat. V § 8	3.300
Erakorr. Peat. I § 3		25.000	25.000		959.407
Erakorr. Peat. I § 5		185.000	118.324	Kokku	973.748
Teraviljakaitse korraldamine		5.515.000	5.128.675	c) Teistes kulujaotustes näidatud:	
	Kõik kokku	13.173.521	11.160.099	Raudteevalitsuse kulud	18.169.807
Põllutööministeerium.			III. Kaitseministeerium.		
a) Varade soetamine:			a) Varade soetamine:		
Peat. I § 11-a	7.500	7.500	§ 11-a	243.805	218.591
Peat. I § 12-a	300	300	§ 12-a	63.500	62.850
Peat. I § 14-a	3.346	3.346	§ 14-a	227.786	226.676
Peat. II-A § 12-a	14.326	14.270	§ 21-a	2.420	2.420
Peat. II-B § 12-a	2.200	2.200	§ 35	68.030	67.929
Peat. III-A § 12-a	100	77	§ 37	3.350	3.331
Peat. III-A § 35	3.000	2.997	§ 60-d	48.000	44.087
Peat. III-B § 12-a	8.730	8.380	Erakorr. § 5	158.331	158.330
Peat. III-B § 35	6.200	6.160	Peat. § 7	76.512	60.402
Peat. V-A § 12-a	6.200	5.290		891.734	844.616
Peat. V-B § 12-a	19.414	19.284		18.891.206	17.573.994
Erakorr. Peat. III § 1	65.535	61.927	b) Muud kulud		
Erakorr. Peat. III § 3	7.500	4.443	Juure arvata:		
Erakorr. Peat. V § 1	80.400	79.123	Teedeministeer. ptk. I § 69	20.000	19.713
Erakorr. Peat. V § 2	6.000	5.495	Erakorr. ptk. I § 4	26.027	24.861
	230.751	220.792	Kokku	18.937.233	17.618.568
b) Muud kulud:			Kõik kokku		
Peat. I	49.583	48.733		19.828.967	18.463.184
Peat. II	809.413	802.619	IV. Välisministeerium.		
Peat. III	246.601	237.438	a) Varade soetamine:		
Peat. IV	88.508	88.246	Peat. I § 12-a	4.390	3.724
Peat. V	2.589.993	2.566.843	Peat. II-B § 11-a	6.069	6.068
	3.784.098	3.743.879	Peat. II-B § 12-a	14.105	12.770
Kokku	4.014.849	3.964.671	Erakorr. Peat. II-B § 1	15.000	14.075
c) Teistes kulujaotustes näidatud:			b) Muud kulud		
Rahvaharidus		189.045	182.778	Kokku	1.043.308
Mitmesugused riigi poolt antavad toetused:				c) Teistes kulujaotustes näidatud:	
Peat. II-A § 15	98.350	98.350	Mitmesugused riigi poolt antavad toetused	34.400	34.400
Peat. III-A § 15	603.400	600.803	Kõik kokku	1.077.708	1.014.442
Peat. IV § 15	4.200	4.200	V. Riigi võlgade ja protsentide tasumine.		
Peat. V-A § 15	4.840	4.840	Riigi võlgade ja protsentide tasumine	5.679.904	5.647.846
Rahvamajanduse korraldamine:			Laenude realiseerimise kulud ja kursivahed	50.000	17.760
Peat. II-A	731.700	674.356	Kokku	5.729.904	5.665.606
Peat. V-A § 66	29.000	27.478			
Peat. V-A § 73	12.569	12.568			
Peat. V-B § 66	525.850	498.143			
Erakorr. Peat. III-A § 2	281.000	271.000			
Erakorr. Peat. V § 3	90.000	88.392			
	6.584.803	6.427.579			